قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى لۇغىتى

(ش ئۇ ئا ر ئاپتونوملۇق مىللەتلەر قەدىمكى ئەسەرلەرنى توپلاش، رەتلەش، نەشر قىلىشنى پلانلاش رەھبەرلىك كومىتېتى ئىشخانىسى تۈزدى)

مەسئۇل تەھرىرى: غوجاخۇن خۇداۋەردى

شىنجاڭ ياشلار ـ ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

1989 - يىل. ئۈرۈمچى

تۈزگۈچىلەر: ئابلىمىت ئەھەت
دىلدار مەمتىمىن
تەكشۈرۈپ بېكىتكۈچى: قۇربان ۋەلى

قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى لۇغىتى

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى قۇرۇلۇش يولى 9 - قورۇ)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
شىنجاڭ شىنخۇا 2 - باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
ئۆلچىمى: 1168×850مم، 32 كەسلەم، باسما تاۋىقى: 7.5
1989 - يىل 1 - ئاي 1 - نەشرى
1989 - يىل 10 - ئاي 1 - بېسىلىشى
ISBN7-5371-0348-8/Z·5
سانى: 1—3.100
باھاسى: 6.00 يۈەن

«قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى لۇغىتى»نىڭ تۈزۈلۈشى ھەققىدە ئىزاھات

قەدىمكى ئۇيغۇر تىلىدىكى مەدەنىي مۇراسلارنى رەتلەش، تەتقىق قىلىشنى ئىلگىرى سۈرۈش مەقسىتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك ماتېرىياللاردىن پايدىلىنىپ بۇ «قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى لۇغىتى» تۈزۈپ چىقىلدى.

بۇ لۇغەت، ئىشىنىمىزكى مەيلى قەدىمكى ئۇيغۇر تىلىدىكى ئەسەرلەرنى كۆرۈش، چۈشىنىش ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىش جەھەتتە بولسۇن، مەيلى قەدىمكى ئەسەرلەرنى يەنىمۇ ئىلگىرىلەپ تەتقىق قىلىش جەھەتتە بولسۇن كلاسسىك ئەدەبىيات ۋە تارىخ تەتقىقات خادىملىرى، ئۇقۇتقۇچىلار، ئاسپىرانتلار، شۇنداقلا تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپتىن يۇقىرى سەۋىيىدىكى ھەۋەسكارلارغا چوقۇم ياردەم بېرەلەيدۇ.

بۇنداق بىر لۇغەتنىڭ تۈزۈلۈشى، تۈزگۈچىلەر ئۈچۈن ئىنتېقاندا تۇنجى قېتىملىق ئىش بولغانلىقى ئۈچۈن، بۇ لۇغەتتە يېتىشسىزلىكلەر، ھەتتا خاتالىقلار چوقۇم بولۇشى مۇمكىن. شۇنىڭ ئۈچۈن، ئالدى بىلەن ئۇستازلار ۋە كەڭ كىتابخانىلارنىڭ تەنقىدىي ياردەم بېرىشىنى ئۈمىد قىلىمىز.

بۇ لۇغەتكە ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىدىكىگە ئوخشاش

مايدىغان، مەنە ياكى تاۋۇشدا ئۆزگىرىش بولغان سۆزلەردىن تەخمىنەن 12 مىڭدىن ئارتۇق سۆزلۈك كىرگۈزۈلدى.

ھەربىر باش سۆزنىڭ ئىلمىي ترانسكرىپسىيىسى ھەم زىرقى زامان ئۇيغۇر يېزىقى بىلەن بېرىلدى.

خەلقئارادا «i» تەلەپپۇز قىلىنىدىغان تىل ئارقا سوزۇق تاۋۇش «ئى» ترانسكرىپسىيە قىلىنىپ، سۆزلۈكتىن كېيىن «△» بەلگىسى قوشۇپ قويۇلدى. «تۈركسي تىللار دىۋانى» دا «ج» ترانسكرىپسىيە قىلىنغان قىسمەن سۆزلەر (188 - ۋە 361 - بەتلەردە) «چ» بىلەن بېرىلدى، بۇ سۆزلەر «ج» بويىچە تەلەپپۇز قىلىنسا بولىدۇ.

ھەربىر باش سۆزنىڭ ئېتىمىك ئېنىقلىمىسى [<،« »]نىڭ ئىچىدە قىسقارتىلما سۆزلەر بىلەن بېرىلدى.

مەنىسى بىر خىل، لېكىن شەكلى ھەر خىل سۆزلەرنىڭ مەنە يەشمىسى بىر سۆزدىلا بېرىلىپ، قالغانلاردا «...غا قارا ڭ» دەپ ئەسكەرتىلدى.

سۆزلەرنىڭ بىر - بىرىگە يېقىنراق مەنىسى پەش، يېراقراق مەنىسى چېكىتلىك پەش، ئوخشاشمايدىغان مەنىسى (كۆچمە مەنىسىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ) سىفىرلار بىلەن ئاجرىتىلدى.

مەنىسى ھەر خىل، لېكىن شەكلى بىر خىل سۆزلەر ئايرىم - ئايرىم باش سۆز قىلىنىپ رىم رەقىمى بىلەن كۆرسىتىلدى.

پايدىلىنىلغان لۇغەتلەر ۋە سۆزلۈكلەر:

«تۈركسي تىللار دىۋانى» ئۇيغۇرچە، 1-، 2-، 3 - توم، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى تەرىپىدىن 80 - يىللاردا نەشر قىلىنغان.

«ئېسكىي ئۇيغۇر تۈركچىسى سۆزلۈگۈ» (قەدىمكى ئۇيغۇرچە سۆزلۈك) تۈركچە، ئا. جافېر ئوغلى، ئىستامبۇل 1968 - يىل نەشرى.

«ئالتتۈركشې گراماتىك» (قەدىمكى تۈرك تىل گرامماتىكىسى) ئا. فون. گابايىن تۈزگەن، نېمىسچە ۋە تۈركىيە تۈرك چىسى بىلەن يەشمە بېرىلگەن، 1986 - يىل ۋىسبادىن نەشرى.

«گۈدەي تۇجۇيۇ ۋېنشەن سىخوي» (قەدىمكى تۈركىي تىل يازما يادىكارلىقلىرى ئۈچۈن سۆزلۈك)، خەنزۇچە، گىسۇ شىمىن تۈزگەن، 1980 - يىل مەركىزىي مىللەتلەر ئىنستىتۇتى شاپىگراف باسمىسى ۋە «قەدىمكى ئۇيغۇر يازما يادىكارلىقلىرىدىن تاللانما»، ئابدۇقەييۇم خوجا قاتارلىقلار ئۇيغۇرچىلاشتۇرغان، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1983 - يىل نەشرى.

«قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىدىكى مايىتىرى سىمىت» ئۇيغۇرچە، ئىسراپىل يۇسۇپ قاتارلىقلار تۈزگەن. شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى 1987 - يىل نەشرى.

«قۇتادغۇبلىك»، مىللەتلەر نەشرىياتى، ئۇيغۇرچە، 1984-يىل بېيجىڭ نەشرى.

بۇ لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆزلۈكلەرنىڭ ماتېرىيال مەنبەسى ھازىرقى زامان ئۇيغۇر يېزىقى ھەرپلىرى بىلەن قىسقارتىپ كۆرسىتىلدى:

ئال ئالتۇن يارۇق

ئەت ئەتەبەتۇلھەقايىق

بىل بىلگە خاقان مەڭگۈ تېشى

تا تالاس مەڭگۈ تېشى

ت ت د تۈركي تىللار دىۋانى
ت تب تۈرپاندىن تېپىلغان تەببىي يادىكارلىقلار
ت ر تۈرك ـ رۇنىك يېزىقىدىكى يازما يادىكارلىقلار
ت ھ تۈرپاندىن تېپىلغان ئىجتىمائىي ـ ئىقتىسادىي ھۆججەتلەر
تۇن تۇنيۇقۇق مەڭگۈ تېشى
تۈر قەدىمكى تۈركچە تۈزپان تېكىستلىرى
چاس چاستانى ئىلىكبەگ ھېكايىسى
سۇ سۇجى مەڭگۈ تېشى
ش ت شۇەنجۇاڭنىڭ تەرجىمھالى
ق ب قۇتادغۇبلىك
ق ش قەدىمكى تۈرك شېئىرلىرى
قۇج قۇجۇدىن تېپىلغان قەدىمكى تۈركچە مانىي دىنى يادىكارلىقلىرى
كۈل كۈلتىكىن مەڭگۈ تېشى
مان مانىي دىنى ئەسەرلىرى
ماي مايتىرى سىمىت
موي مويۇنچۇر مەڭگۈ تېشى
نېس قەدىمكى ئۇيغۇرچە نېستۇرىي دىنى يادىكارلىقلىرى
ئو ئوغۇزنامە
ئۇت قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى يادىكارلىقلىرى
ئىد ئىدىقۇت مەھكىمىسى سۆزلۈكى
ئۇر ئۇرۇق بەتلىك
ئىك ئىككى تەكشىلىك ھېكايىسى

ئار	ئارغۇچە
توخ	توخرىچە
تۇب	تۇبۇتچە
تۇر	تۇركمەنچە
چىگ	چىگىلچە
خەن	خەنزۇچە
سان	سانسكرىتچە
سوغ	سوغدىچە
سۇر	سۇريانچە
قار	قارلۇقچە
قىپ	قىپچاقچە
كەن	كەنجەكچە
ئوغ	ئوغۇزچە
ياب	ياباقۇچە
ياغ	ياغمىچە

مۇندەرىجە

ئا 1
ئە 52
ب 76
پ 121
ت 127
ج 201
چ 203
خ 222
د 226
ر 229
ز 231
س 232
ش 273
غ 277
ف 279
ق 280
ك 335
گ 374
ل 375
م 377
ن 388
ئو 394
ئۇ 411
ئۆ 431
ئۈ 451
ۋ 462
ئى 465
ئى △ 489
ي 496

ئا

ئاتار [«ت ت د»] سىرتلان

ئاب [«ئر»] ئوۋلىماق

ئابا I [«ت ت د»]: ئابا باشى — تاغلاردا ئۆسىدىغان، تەرخەمەككە ئوخشىشىدىغان، پىلىكسىمان تىكەنلىك بار ئوت

ئابا II [< ئوغ. «ت ت د»] ئاپا، ئاتا

ئابا III [< قىپ. «ت ت د»] ئېيىق

ئابا IV [< تۇب. «ت ت د»] دادا، ئاتا

ئاباچى△ [«ت ت د»] ئالۋاستى، ھۇجۇ

ئابادان [«ئەت»] گۈللەنگەن، ئاۋاتلاشقان، راۋاج تاپقان

ئاباقى△ [«ت ت د»] قارانچۇق

ئاباك «ئابام» غا قارالسۇن

ئابالى△ [«ت ت د»] «كام بولار»، «ئاز بولۇپ قالدى» دېگەن مەنىلەردە ئىشلىتىلىدىغان سۆز

ئابام [«تۇر»] ئەگەر، مۇبادا

ئابام بېرۈك [«ئال»] ① ئەگەر، مۇبادا؛ ② بىر قېتىم

ئابامۇ [«قۇج»] ئەبەدىي، مەڭگۈ

ئابام ئۇنۇغ [«ئال»] ئەبەدىي، مەڭگۈلۈك، دائىملىق؛ ئەبەدىلئەبەد

ئابرا ئارپا

ئابماق چىقماق؛ ئاقماق

ئابۇچقا [«ئۇت»] ئەر؛ ياشانغان ئادەم

ئابى△ [«ت ت د»] ئەرلەر ئىسمى

ئابست [«ئەت»] ئېتىقاد قىلغۇچى، چوقۇنغۇچى

ئابتا [<سان] ① بۇت؛ ② گۇۋاھچى، ئىسپات

ئابتغان△ [«ت ت د»] يوشۇرۇۋېرىدىغان؛ چەتنىتىۋېرىدىغان

ئابتماق△ [«ت ت د»] يوشۇرماق؛ چەتنەتمەك

ئابىچى△ [<سان] بىرخىل يۇلتۇزنىڭ نامى

ئابشىك [<سان] تەنتەنە قىلماق، تەبرىكلىمەك

ئابىنچۇ△ خۇشاللىق؛ تەسەللى

ئابىنق△ [«ئۇت»] بەختلىك؛ تىنچ

ئاپI [«ت ت د»] ①«بەك، ناھايىتى» قاتارلىق مەنىلەرنى ئىپادىلەيدىغان تەكتلەش ۋە ئاشۇرۇش قوشۇمچىسى: ئاپئاق ــ ناھايىتى ئاق؛ ئاپ ئەزگۈ نەڭ ـ بەك ياخشى نەرسە؛ ②«يىغ، ئەمەس» مەنىلىرىدە كېلىدىغان يارىمچى سۆز:

ئاپ بۇ ئاپ ئول ــ بۇمۇ ئەمەس، ئۇمۇ ئەمەس

ئاپII ..... قىلىپلا قالماي .....

ئاپا [«قوج»] ھەدە، ئاچا، قىز بىر تۇغقان

ئاپام [«تۇر»] ئەگەر؛ «ئابام» غا قارالسۇن

ئاپسار [<سان. «ئۇتىب»] ئومۇمىي سان

ئات [«ت ت د»] ① ئات، ئىسىم؛ ② ئابروي؛ شۆھرەت؛ ③ لەقەم، ئۇنۋان؛ ④ ئات

ئاتا ① [«ئال»] دادا، ئاتا؛ ② [«كۆل»] ئاتاش، ئاتىماق

ئاتات [«ت ت د»] تاي،قولانچاق

ئاتاچ [«ت ت د»] ئاتىكاچا

ئاتاساغۇن [«ت ت د»]تېۋىپ

ئاتاش [«ئو»] ئاتەش، ئوت

ئاتاغ [«قۇج»] «ئاتاق» قا قاراڭ

ئاتاق [«قۇج»] ① ئاتاق، نام؛ ② ناھايىتى

ئاتاقى△ [«ت ت د»] ئاتىكام (سۆيۈمچانلىقنى بىلدۈرىدىغان سۆز).

ئاتاقسىزماق△[«تۇر»] ① نام ئالماق، شۆھرەت قازانماق؛ ② ماختانماق

ئاتاماق ①[«تۇر»] ئات قويماق؛ ② [«ئال»] ۋاقىرىماق، ئاۋازلىق جاۋاب بەرمەك

ئاتان ① [«ئەت»] ئاتانماق، نام ئالماق؛ ②[«ت ت د»] ئاتان (تۆگە)

ئاتانلىغ△ [«ت ت د»]: ئاتانلىغ ئەر ــ ئاتان تۆگىلىك ئادەم، ئاتان تۆگىسى بار ئادەم

ئاتانماق [«تۇر»] ①ئاتانماق؛ ② لايىق تاپماق

ئاتاي [«ئال»] باچكا؛ بالا؛ كۆگۈرچەكەن ئاتايى ــ كۆچكەن (كەپتەر) باچكىسى

ئاتايى [«ماي»] بالىسى

ئاترۇق «ئارتۇق» قا قارالا

ئاتسىز △ [«تۇر»] ① ئاتسىز؛ ② نامسىز، ئىسمسىز؛ ③ بارماق

ئاتسىز ئەرگەك△ ئۇزۇك تاقايدىغان (نامسىز) بارماق

ئاتغاق [«ت ت د»] ① قۇلۇنجى (قېرىندا سېرىق سۇ يىغىلىش كېسىلى)؛ ② سېرىقچىچەك؛ ③ رەڭگى سارغايغان

ئاتغانماق «ئاتقانماق»قا قارالا

ئاتقاغ [«تۇر»] ئىشكال، كىشەن

ئاتقاغلىغ△ [«تۇر»] ئىشكال سېلىنغان (ئادەم)

ئاتقالماق [«تۇر»] ئوق ئېتىشنى ئارزۇ قىلماق

ئاتقانغۇلۇقسۇز [«تۇر»] كىشەنلەنمىگەن، باغلانمىغان

ئاتقانماق [«ئال»] كىشەنلەنمەك، باغلانماق

ئاتقانماقسىز△ [«ئال»] ئەركىن، باغلانمىغان

ئاتلاس [«ئەت»] ئەتلەس، يىپەك رەخت

ئاتلاغ ئاتاقلىق، نامدار

ئاتلاماق ئاتلىماق؛ سەكرىمەك

ئاتلانتۇرماق ئاتلاندۇرماق؛ ئاتقا مىندۈرمەك

ئاتلانماق [«تۇر»] ئاتلانماق؛ ئاتقا مىنمەك

ئاتلىغ▲ [«ئال»] ① ئابرويلۇق، تونۇلغان، ئاتالغان؛ ② ئاتلىق؛ ③ [«موي»] باشلاش؛ باشلامچى

ئاتلىغيۈزلۈگ△ [«ئىك»] يېنىدا (مۇھاپىزەت قىلىپ ياكى ئاتارمەن ـ چاپارمەن بولۇپ) بىللە يۈرگۈچىلەر، ھەمراھلار، ھەمراھ خادىملار، ئەلچى خادىملار

ئاتماق [«تۇر»] ① نىشانغا ئوق ئاتماق؛ ② ئۇرماق، دۇمبالماق؛ ③ [«قوج»] ئېتىلىپ چىقماق، ئاۋاز چىقارماق؛ ④ تاك ئاتماق، تاك سۈزۈلمەك

ئاتۇد نۇرغۇن

ئاتى△ [«كۆل»] جىيەن بالا

ئاتىچ△ [«ت ت د»] ئودىكام، كۆلۈپ

ئاتىرت△ [«تۇر»] «ئادىرت»قا قارالسۇن

ئاتىرماق△ ① مۇزىكا چالماق؛ ② «ئادىرماق» قا قارالسۇن

ئاتىز△ [«ت ت د»] ئېتىز، تېرىلغۇ يەر

ئاتىزلاماق△ [«ت ت د»] ئېتىزلاشتۇرماق

ئاتىش△ [«ت ت د»] ① ئېتىشىش؛ ②ئەرلەر ئىسمى

ئاتىشغان△ [«ت ت د»] ئېتىشىدىغان

ئاتىشماق△ [«ت ت د»] ئېتىشماق: ئول مەنىك بىرلە ئوق ئاتىشدى △— ئۇ مېنىك بىلەن ئوق ئېتىشتى.

ئاتىم△ [«ت ت د»] ① مەرگەن: ئاتىم ئەر — ئوق ئېتىشقا ئۇستا ئادەم؛ ② [«ئال»] ئاتماق، ئوققا تۇتماق؛ قارىغا ئالماق

ئاتىن △ «ئادىن» غا قارالسۇن

ئاتىنچۇ△ [«ت ت د»] ئېتىلغان، تاشلانغان: ئاتىنچۇ نەك△— ئېتىلغان نەرسە، تاشلانغان نەرسە

ئاتىنماق△ [«ت ت د»] ئېتىلماق

ئاتيول [«ق ش»] شۆھرەت، نەتىجە

ئاتيىن [«ماي»] قىياپەت، تۇرۇق، كۆرۈك

ئاجەب [«ئەت»] گۈزەل، چىرايلىق، ئاجايىپ

ئاجۇن [«ق ب»] دۇنيا، جاھان

ئاچI [«ت ت د»] «هاي، هەي، هوي» مەنىلىرىدە ئىشلىتىلىدىغان ئىۋنىدەش سۆز: ئاچ بەرۇ كەل ــ هوي، بېرى كەل

ئاچII [«ئال»] ① ئاچماق؛ ② بويسۇنىدۇرماق

ئاچارى△ [<سان. «ئال»، «ش ت»] ① هەزرەت، تەقسىر؛ ② ئۇستاز، ئوقۇتقۇچى، ئۆگەتكۈچى

ئاچاريا [<سان. «ئال»] «ئاچارى»غا قارالسۇن

ئاچاغ «ئاچىغ»قا قارالسۇن

ئاچساماق [«ت ت د»] ئاچقۇسى كەلمەك

ئاچسىز△ [«تۇر»] توق، توقلۇق

ئاچسىق△ [«تۇر»] ئېچىرقىماق

ئاچماق [«تۇر»] ① قورساق ئېچىپ كەتمەك؛ ② ئېچىۋەتىمەك، يېشىۋەتمەك، هەل قىلماق

ئاچۇرغان [«ت ت د»] ئاچۇرۇۋۈبەردىغان

ئاچۇق [«ت ت د»] ئوچۇق

ئاچۇقلۇغ [«ت ت د»]: ئاچۇقلۇغ كىشى ــ ئوچۇق ۋە ياخشى خۇلقلۇق كىشى

ئاچۇقلۇق [«ت ت د»] ئوچۇقلۇق: ① يۈز ئاچۇقلۇقى ــ يۈزىنىڭ ئوچۇق تۇرۇشى؛ ② قاپۇغ ئاچۇقلۇقى ــ قوۋۇقنىڭ ئوچۇق تۇرۇشى

ئاچى △ [<ئار. «ت ت د»] ياشانغان خوتۇن

ئاچىتا [<سان] ئاسماندىكى مۇزلىكانت

ئاچىتغان △ [«ت ت د»] ئېچىتىۋۈبەردىغان

ئاچىتماق △ ئازاب هېس قىلماق

ئاچشماق △ [«ت ت د»] ئېچىماق، ئېچىپ كەتمەك: ئۇزۇم ئاچشدى △ ــ ئۇزۇم ئېچىپ كەتتى

ئاچىغ I △ [«ت ت د»] ① مۇكاپات: خان ماڭا ئاچىغ بەردى ــ خان ماڭا مۇكاپات بەردى؛ ② ياخشى ئوزۇقلىنىش؛ ③ ئاچچىق

ئاچىغ II △ [«تۇر»] قايغۇرماق، ھەسرەت چەكمەك

ئاچىغلىغ △ [«ت ت د»]: ① ئاچىغلىغ كۈپ ــ ئىچىدە ئېچىتقۇ بار كۈپ؛ ② ئاچىغلىغ ئەر ــ بايباشات تۇرمۇشلۇق ئادەم

ئاچىغلىق △ [«ت ت د»] ناھايىتى ئاچچىق

ئاچىق I △ [«ت ت د»] چوڭ ئاكا

ئاچىق II △ [«ئۇت»] خاس ئىسسىق

ئاچقماق △ [«ت ت د»] ئېچىرقىماق

ئاچىلماق △ [«ت ت د»]: كۆك ئاچىلدى △ ــ ھاۋا ئېچىلدى

ئاچىماق △ [«تۇر»] ھېسداشلىق قىلماق، ئىچ ئاغرىتماق

ئاچىن △ [«ماي»] ئېچىنماق؛ غەمخورلۇق قىلماق

ئاچىنماق △ ① قايغۇرماق، ھېسداشلىق قىلماق؛ ② تازىلانماق، پاكىزلانماق؛ ③ چۈشەنسۇرمەك، ئىزاھلىماق؛ ④ ئىقرا قىلماق؛ ⑤ تىرىشچانلىق كۆرسەتمەك

ئاختار [«ت ت د»] ① ئاختۇرماق؛ ② ئاغدۇرماق

ئاخسۇڭ [«ت ت د»]: ئاخسۇڭ ئەر ــ جېدەلچى ئادەم، مەستلىكتە غوڭغا چىقىرىدىغان ئادەم

ئاخسۇم [«ت ت د»] «ئاخسۇڭ» غا قاراڭ

ئاد [«ت ھ»] نام، شۆھرەت، ئابروي

ئادا ①ئاپەت، بالا ـ قازا؛ مۇسىبەت؛ كېلىشمەسلىك؛ ② باشقىسى؛ ③ ئېھتىياج

ئاداتۇرا [«چاس»] خېيىسم ـ خەتەر

ئادار [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئادارا «ئادىرا»غا قارالسۇن

ئادارت [«تۇن»] سۈيىقەست

ئادارماق [«ئال»] «ئادىرماق»غا قارالسۇن

ئاداش [«تۇر»] دوست، ھەمراھ

ئاداش قاداش دوست ـ قېرىنداش؛ ئۇرۇقداش

ئاداشلىق △ [«ت ت د»] ئاداشلىق، دوستلۇق

ئاداغ [«ئو»] پۇت (ئاياغ)

ئاداق «ئاداغ»قا قارالسۇن

ئاداق تۇتۇق خاس ئىسىم

ئاداقلىق △ [«ت ت د»] ① پىيادە؛ پۇتلۇق؛ ② تېرەك (ئۇزۇملۇك باغلاردا بېدىشقا تېرەك قىلىنىدىغان ياغاچ)

ئادالانماق [«تۇر»] پاكىزلانماق؛ يامان ئەھۋالدىن قۇتۇلماق

ئادالىغ △ [«تۇر»] خەتەرلىك، قورقۇنچلۇق: ئادالىغ ئورۇنلار ـــ قورقۇنچلۇق يەرلەر

ئادام [«قوج»] ئادەم

ئاداماق ① ئاتىماق، ئات قويماق؛ ② ئوتتۇرىغا قويماق؛ ③ بىراۋغا زىيانكەشلىك قىلماق

ئادام توغرىل [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئادان باشقىسى، بۇنىڭدىن باشقىسى. يەنە بىرى

ئادانسىغسىز △ [«ماي»] شەكسىز

ئاداي [«ت ھ»] خاس ئىسسىم

ئادايۇ [«ئال»]: ① ئەزىز، قىممەتلىك؛ ② كىچىك بالا

ئاددىغ △ «ئاتلىغ»قا قارالسۇن

ئاددىن △ [«تۇر»] «ئادىن»غا قارالسۇن

ئاددىنچىغ △ [«تۇر»] «ئادىنچىغ»قا قارالسۇن

ئادرا «ئادىرا»غا قارالسۇن

ئادرۇتاچى △ [«تۇر»] تارقاق

ئادرۇداچى △ «ئادرۇتاچى»غا قارالسۇن

ئادرۇق [«ماي»]: ① باشقىچە، ئالاھىدە؛ ② بۇنىڭدىن باشقا؛ ③ خىل، تۈر؛ [«ئال»]: ④ ئايرىم، ئايرىم ھالدا، ئوخشاشمايدىغان؛ ⑤ ئارتۇق، چىق؛ ⑥ تەييار بولماق؛ تاماملانماق

ئادرۇق ئادرۇق ئايرىم ـ ئايرىم ھالدا، ھەرتۈرلۈك

ئادرۇماق تاللىماق

ئادرى △ [«ت ت د»] ئاچا، ئاچىماق، پۇتاق

ئادرىق △ [«ئال»] ئوخشاشمايدىغان

ئادرىلماق △ ئايرىلماق

ئادسىز △ قورقۇنچسىز. خەتەرسىز

ئادغار «ئادغىر»غا قارالسۇن

ئادغانچىز △ [«تۇر»]: ① مۇستەقىل؛ ② ئەركىن

ئادغانغۇ ئايرىش، پەرقلەندۈرۈش
ئادغانغۇ تۆزۈ تېخىمۇ كۆپ ھوقۇققا ئىگە بولماق
ئادغانماق «ئاتقانماق»قا قارالسۇن
ئادغىر △ ئايغىر
ئادغىراق △ تاغ ئۆچكىسى
ئادلىغ △ ① ئابرويلۇق، ئىناۋەتلىك؛ ② [«ت ھ»] ... ئىسىملىك، ...ئاتلىق
ئادماق «ئاتماق»قا قارالسۇن
ئادناغۇ [«ماي»] باشقا، ئايرىم؛ «ئادىناغۇ» غا قارالسۇن
ئادۇت [«تۇر»] ① ئالمقان؛ ② ئۇيۇچ
ئادۇرت [«تۇر»] مەڭىز، ئېڭەك
ئادۇغ [«ئو»] ئېيىق
ئادۇنچىسۇز پۇختا، مۇستەھكەم
ئادىتيا [سانس. «تۇر»] ① قۇياش؛ ② جۈمە كۈن
ئادىر △ [«ئال»] پەرقلەندۈرۈش، ئايرىش
ئادىرا △ ① مۇشۇنىڭدىن؛ ② مۇشۇنىڭغا؛ ③ بۇ يەردە؛ ④ ئۇ يەردە
ئادىرت △ [«تۇر»، «ش ت»] ① ئوخشاشمايدىغان، پەرق؛ ② ئوخشاش، ئەينى
ئادىرتسىز △ [«ئال»] ئايرىلماس
ئادىرتلا △ [«كۆل»، «ش ت»] پەرقلەندۈر
ئادىرتلاماق △ [«تۇر»] ئايرىماق؛ [«ئال»] پەرقلەندۈرمەك
ئادىرتلايۇ △ ①ئىنچىكىلەش، چوڭقۇرلاش؛ ② تەپسىلىي ئايرىش
ئادىرتىق △ [«تۇر»] ئوخشاشمايدىغان، پەرقلىنىدىغان

ئادىرغۇلۇق △ ئايرىلغاندەك، ئايرىلىدىغان

ئادىرماق △ ئايرىلماق؛ ئايرىماق

ئادىرىل △ [«ئال»] ئايرىلىش

ئادىرىلماق △ ① ئايرىلماق؛ ② [«ئال»] ئۆلمەك

ئادىرىلماقلىق△ [«ئال»] ئايرىلماقچى بولغان

ئادىشتىن △ [<توخ. سان. «تۇر»] تەقدىر، پېشانە

ئادىغ △ [«ئر»] ئېيىق

ئادىقلا △ [«ت ت د»] ھەيران بولماق، تەمتىرىمەك، ھودۇقماق

ئادىن △ [«ئال»] باشقا، [«ت ھ»] باشقىسى؛ يات

ئادىناغۇ △ [«ئال»] باشقا، باشقىلار، باشقىسى

ئادىنتا △ باشقا تەرەپتە

ئادىنچىغ △ [«ماي»] ھەيران قالارلىق، ئاجايىپ؛ ھەرخىل، كارامەت؛ [«قۇج»] ئالاھىدە؛ غەيرىي

ئادىنسىغ △ [«كۆل»، «ش ت»] ① ئوخشاشمايدىغان؛ ② «ئادىنچىغ»قا قارالسۇن

ئادىنقۇقا △ [«ئال»] باشقا، باشقىسى

ئادىنماق △ [تۇر»] ① ھەيران قالماق؛ ② ئۆزگەرمەك؛ ئايرىلماق

ئارI [«ت ت د»]: ① ئار بۆرى — سىرتلان (يال بۆرە)؛ ② پور رەڭ: ئارنەڭ — پور رەڭ نەرسە

ئارII [«چاس»، «ئر»] ئاجىزلاش، چارچاش

ئارا [«تۇر»] ئارا، ئوتتۇرا

ئارابوغا خاس ئىسىم

ئارادىن ئاژۇن△ هايات ـ ماماتئارىسىدىكى ۋاقىت

ئارازان [«تۇر»] خاس ئىسىم

ئاراغ [«ماي»] ① ساپ، تازا، پاك؛ ② ئورمان؛ جاڭگال

ئاراغ سەمەك [«ماي»] ئورمان، ئورمانلىق

ئارال ئارال

ئارالىق △ [«ئۇت»] ئارىلىق

ئارام ئاي [«ت ھ»] بىرىنچى ئاي

ئاراموت [«ت ت د»] ① قەبىلە نامى؛ ② يەر نامى

ئاران [«ت ت د»] ئېغىل، ئاران، قوتان

ئارانلىغ△ [«ت ت د»]: ئارانلىغ ئەۋ ــ ئېغىللىق ئۆي، ئېغىلى بار ئۆي

ئاراۋادانا «ئارايادانا»غا قارالسۇن

ئارايادانا مونا ستىر

ئاربالاماق [«ئۇت»] يوغىنىماق، چوڭايماق

ئارپا ئارپا

ئارپاچا [«قۇج»] ئارپىدەك، ئارپىغا ئوخشاش

ئارپاغان [«ت ت د»] ئارپىخان (ئارپىغا ئوخشاش بىر ئۆسۈملۈك)

ئارت [«ت ت د»] ① ئارقا تەرەپ؛ بويۇن، گەدەن: ئارت ساچ ــ گەدەن چېچى؛ ② تاغ يولى، داۋان: ئەرەبگۈگە ئەشمەك ئارت بولۇر ــ ئېرىنچەككە بوسۇغىمۇ داۋان كۆرۈنەر

ئارتاتماق [«ئال»] بۇزماق، خاراب ئەتمەك، [«ت ت د»] نابۇت قىلماق

ئارتاق [«ت ت د»] بۇزۇلغان؛ خاراب بولغان؛ [«ئال»] بۇزۇق

ئارتاق ياۋۇز بۇزۇق، خاراب؛ پەرىشان

ئارتاماق [«ئال»] بۇزۇلماق، ۋەيران بولماق

ئارتماق [«ئۇت»] ئارتماق، كۆپەيمەك

ئارتۇت [«ت ت د»] بەگ ۋە شۇنداق كىشىلەرگە تارتۇق قىلىنىدىغان ئات ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەر؛ تارتۇق، سوۋغا

ئارتۇچ [«تۇر»] ① ئارتۇچ دەرىخى؛ ② بىر خىل ئۆسۈملۈك

ئارتۇرماق [«ئال»] قاندۇرماق، قانائەتلەندۈرمەك

ئارتۇغ «ئارتۇق»قا قارالسۇن

ئارتۇغراق «ئارتۇقراق»قا قارالسۇن

ئارتۇق ئارتۇق، جىق، كۆپ، [«ت ت د»] ئۇشۇق؛ [«ماي»] ئىنتايىن

ئارتۇقتا ئارتۇق ناھايىتى ئارتۇق، ناھايىتى نۇرغۇن

ئارتۇقراق [«تۇر»] ئارتۇقراق، نۇرغۇن

ئارتۇقلانماق [«ت ت د»] ھەددىدىن ئاشماق

ئارتۇن [«تۇر»] زىرە

ئارتى △ «ئارىتى»غا قارالسۇن

ئارتىزماق △ ئارقىدىن ماڭماق

ئارتىغ △ [«ت ت د»] ① ئايالچە جىلىتكە؛ ② ئارتىق (ئۇلاغقا ئارتىلىدىغان يۈك)

ئارچۇق خاس ئىسىم

ئارچۇن [<سان] خاس ئىسىم

ئارچى △ [«ت ت د»] بوغچا، خالتا

ئارداتماق [«تۇر»] «ئارتاتماق»قا قارالسۇن

ئاردۇق [«ت ت ب»] ① ئاجايىپ، ئىنتايىن؛ ② «ئارتۇق»غا قارالسۇن

ئاردۇن «ئارتۇن»غا قارالسۇن

ئاردىر △ [<سان. «تۇر»] يۇلتۇز نامى

ئارىرىغ △ [«ت ت د»] بەك ئېرىغ، ناھايىتى تازا: ئارىرىغ نەسۇل — بەك ئېرىغ نەرسە، ناھايىتى تازا نەرسە

ئارزۇ [«ق ب»] ئاتاروت (مېركۇرىي) يۇلتۇزى

ئارزۇتال [«ت ت د»] ئەتتىكى موينى چۇشۇرۇشكە ئىشلىتىلىدىغان ھاك ئارىلاشمىسى

ئارژۇ [«ت ت د»] ئارجۇ، چىشى چىلىۋېرە

ئارسال [«ت ت د»] قوڭسۇر: ئارسال ساچ — قوڭسۇر چاچ

ئارسلان [«ئال»] ئارسلان

ئارسۇ [<ئوغ. «ت ت د»] پەس، قەدىرسىز (نەرسە)؛ ئەرزان، تۆۋەن باھا

ئارسىقماق△ [«ت ت د»] ئېزىقماق، ئالدانماق

ئارغاغ [«ت ت د»] بېلىق تۇتىدىغان قارماق

ئارغۇ [«ت ت د»] ① ئىككى تاغ ئارىسى؛ ② تىراز (تالاس) بىلەن بالاساغۇن ئارىسىدىكى شەھەرلەر

ئارغۇچ [«ت ت د»] ئازدۇرغۇچ: ئارغۇچ ئاۋۇن — قايمۇقتۇرغۇچى، ئازدۇرغۇچى؛ دۇنيا

ئارغۇرماق [«ت ت د»] هارغۇزماق، هاردۇرماق

ئارغۇلاماق [«ت ت د»] يېرىپ ئۆتمەك

ئارغۇن [«ت ت د»] ① ئارغۇن، ئاغمىخان؛ ② [«ماي»] نەسللىك؛ [«ق ب»] يىلاۋا ئات بىلەن نەسىل لەنگەن ئارغىماق

ئارق [«ت ت د»] قىرىندى، تاشلاندۇق: تەمۈر ئارقى — تۆمۈر قىرىندىسى، تۆمۈر داشقىلى

ئارقا [«ت ت د»] ① ئارقا، دۈمبە؛ ئارقا تەرەپ؛ ② يارەمچى، يۆلەكچى

ئارقاچاق [«ت ت د»] ئېغىزغا دورا قۇيۇشقا ئىشلىتىلىدىغان ئىچى كاۋاك ئەسۋاب

ئارقار [«ت ت د»] ئارقار (ياۋا قوينىڭ چىشى)

ئارقارا [«ق ب»] ئارقىدا

ئارقاغ [«تۇر»] يېپىنچا، شارپا؛ [«ت ت د»] ئارقاق (رەختنىڭ ئارقىقى)

ئارقالانماق [«ت ت د»] تايانماق، يۆلەنمەك، همىات قىلماق

ئارقاماق [«ت ت د»] ئاختۇرمىلىق، تەكشۈرمەك

ئارقۇ [«تۇر»] باھالىق، قىممەتلىك

ئارقۇچى △ [«ت ت د»] ۋاستىچى (تويدا قىز تەرەپ بىلەن ئوغۇل تەرەپ ئارىسىدا يۈرىدىغان ئەلچى)

ئارقۇرماق [«ئال»] بىر يىقتىن يەنە بىر ياقىقا توغرا (كېسىپ) ئۆتۈش

ئارقۇق [«ت ت د»] ① سۆزگە كىرمەيدىغان، تەرسا: ئارقۇق كىشى — سۆزگە كىرمەيدىغان، تەرسا كىشى؛ ② ئارتىق ياغاچ (ئىككى تام ياكى ئىككى تۆۋرۈك ئارىسىغا تۇغرا قويۇلىدىغان ياغاچ)

ئارقۇقلانماق [«ت ت د»] باش تارتماق، بويۇنتاۋلىق قىلماق

ئارقۇنI [«ت ت د»] ① ئارغۇن، شالغۇت؛ ② ئېسەن (كېلىدىغان يىل)

ئارقۇنII [«تۇر»] ناھايىتى، بەك

ئارقىش ① [«ماي»] كارۋان (سودىگەر)؛ خەۋەرچى؛ ② [«ت ت د»] خەت، مەكتۇپ

ئاركا باشى خاس ئىسىم

ئارماغان [< ئوغ. «ت ت د»] سوۋغا - سالام (سەپەر-دىن قايتقان كىشىنىڭ ئۇرۇق - تۇغقانلىرىغا ئەكىلىگەن سوۋغىسى)؛ «ئارمىغان» غا قارالسۇن

ئارماق [«ت ت د»] ① ھارماق، چارچىماق؛ ② ئالدىماق: ئەر ئاردى — ئادەم ھاردى؛ ئول ئانى ئاردى — ئۇ ئۇنى ئالدىدى؛ ③ [«تۇر»] خاتا تونۇلماق

ئارموت [«ت ت د»] ئامۇت

ئارمىغان [«ق ب»] ھەدىيە، سوۋغات؛ «ئارماغان» غا قارالسۇن

ئارۇبات [«ت ت د»] تەمىر ھىندى

ئارۇت [«ت ت د»]: ئارۇت ئۆت ـــ يىل ئاتلىغان‌مەزگىل

ئارۇغۇ [«قۇج»] «ئارغۇ»غا قاراڭ

ئارۇق [«ت ت د»] ① هارغىنسلىق، هارغىنسىن: ئارۇق ئەر ـــ هارغىن ئادەم؛ ② ئورۇق، جۈدەڭ

ئارۇقسۇز چارچىماق، هارماق

ئارۇقلاماق [«ت ت د»] هاردۇق ئالماق؛ ئۇخلىماق

ئارۇقلۇق [«ت ت د»] هارغىنلىق

ئارۇش △ [«تۇر»] سېھىر

ئارۇشچى △ [«تۇر»] سېھىرگەر

ئارۇق تەنرى△ خاس ئىسىم

ئارىI △ [«ئەت»] پاكىزلىماق، يۇماق، تازىلىماق

ئارىII △ [«ت ت د»] ھەرە

ئارىپ سۆنۈپ△ [«ماي»] ھېرىپ - چارچاپ

ئارىتقان △ [«ت ت د»] ئېرىتغاۋېرىدىغان

ئارىتماق △ [«تۇر»] تازىلاتماق، پاكىزلاتماق؛ [«ت ت د»] ئېرىتماق، تازىلىماق

ئارىتى ⚠ [«ماي»] ئەسلا، زادى، تامامەن؛ [«ئال»] پۈتۈنلەي، ھەممىسى

ئارىتىنماق △ [«ئال»] تازىلانماق، پاكىزلانماق

ئارىدماق △ «ئارىتماق»قا قاراڭ

ئارىرى △ بىر خىل دورا نامى

ئارىشI △ [«تۇر»] تازا، پاكىز، پاك

ئارىشII △ [«ت ت د»] ئۇرۇش: ئارىش ئارقاغ ـــ ئۇرۇش - ئارقاق

ئارىشماق △ [«ت ت د»] ئالداشماق: ئۇلار ئىككى ئارىشىدى ــ ئۇلار بىر ـ بىرىنى ئالداشتى

ئارىغ △ [«ت ت د»] ① چېدىر يوپۇقى؛ ② ئېرىغ، پاكىز، ساپ؛ ③ [«تۇر»] مۇقەددەس

ئارىغسىز △ پاسكىنا؛ پەس

ئارىغسىزلىق △ [«ئال»] پاسكىنىلىق؛ پەسلىك

ئارىغلىغ △ [«ت ت د»] ئېرىغلىق، پاكىزلىق

ئارىق △ [«ت ت د»] ① ئېرىق، ئۆستەك؛ ② [«ئال»] «ئارىغ»قا قارالسۇن

ئارىقلىغ △ [«ت ت د»]: ئارىقلىغ يىر ــ ئېرىقلىق يەر، ئېرىق ـ ئۆستەڭلىك يەر

ئارىلماق △ ئۆلچىمەك: ئەكسۈكسۈز تۆكەل سانىپ ئارىلاپ بىرىدىم ــ كەم قىلماي ھەممىسىنى سانىپ ئۆلچەپ بەردىم

ئارىماق △ [«ئال»] ① پاكىزلاشماق؛ پاكىز بولماق؛ ② كۆچىدىن قالماق؛ ھوقۇقىنى يوقاتماق؛ ③ ئۆلچىمەك، ھېسابلىماق

ئارىم بارىم △ [«ماي»] خۇش پېئىل، خۇش خۇي

ئارىنچۇ △ [«ت ت د»] گۇناھ

ئارىنماق △ [«ت ت د»] ئېرىغدانماق، تازىلانماق، تازىلماق

ئازI [«ت ت د»] ① يىپەك رەخت ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش قول ھۈنەر بۇيۇملىرى: ئەزگۈ ئاز ــ ياخشى ئىشلەنگەن بۇيۇم؛ ② ياخشىلىق بەلـ

گىسى، ياخشى كۆڭۈل؛ ③ ئاز: ئاز نەڭ ــ ئاز نەرسە؛ ④ ئەرس، ئاق سۆسەر؛ ⑤ خاتالىق

ئاز Ⅱ [«ئر»] يۆتكىمەك؛ مىدىرلاتماق

ئاز Ⅲ [«واي»] ياماق

ئازاغ [«واي»] ① ئازدۇرغۇچى؛ ساختا، يالغان؛ خاتا يولغا كىرىش، ئېزىش؛ ② خالىغان

ئازاق [«ت ت د»] ئاياغ، پۇت

ئازاقلىغ △ [«ت ت د»] ئاياقلىق: ئازاقلىغ نەڭ ــ ئاياقلىق نەرسە

ئازان [<سان] بىرخىل ئۆسۈملۈك

ئازاند [«قۇج»] ھېكايە، مەسەل

ئازرۇق [«ت ت د»] باشقا، بۆلەك

ئازرى △ [«ت ت د»] ئارا

ئازرىش △ [«ت ت د»] ئايرىش، ئىككىگە ئايرىلغان يولنىڭ بېشى، ئاچال

ئازرىشماق △ [«ت ت د»] ئايرىلىشماق: ئۇلار ئىكى ئازرىشىدى ــ ئۇلار ئىككىسى ئايرىلىشتى.

ئازرىق △ [«ت ت د»] «ئايرىق»قا قاراڭ

ئازرىلماق △ [«ت ت د»] ئايرىلماق

ئازرىم △ [«ت ت د»] ئېگەرنىڭ ئاستىغا قويۇلىدىغان كىگىز، جەزلىك

ئازسىز △ تىنچ، خاپىسىز

ئازغان خاس ئىسىم

ئازغۇرماق ① خاتا يولغا كىرمەك؛ ② ئازدۇرماق

ئازغىر △ [«ت ت د»] ئايغىر

ئازغىراق △ [«ت ت د»] ① پاچىقى ئالا، باشقا يەرلىرى قارا بىرخىل تاغ تېكسى؛ ② دەريا نامى

ئازغىش △ [«ت ت د»] يەر نامى

ئازغىنا △ ئازغىنا؛ بەك ئاز

ئازقىنا △ [«ت تب»] ئازغىنا، بىرئاز، ئازراق

ئاز قىلىنچ △ [«ماي»] ئاچكۆز

ئازقىلىنچلىغ △ [«ماي»] غەيرىي، ئاز كۆرۈلىدىغان

ئازقىيا △ «ئازقىنا»غا قاراڭ

ئازلانماق ① قىزغانماق؛ ھەۋەس قىلماق، ئارزۇ قىلماق، زوقلانماق؛ ② خاتالاشماق، يېڭىلماق

ئازلىق △ يېتەرسىز، ئاز

ئازما [«ت ت د»] يۈگۈرەلمەيدىغان قوچقار

ئازماق △ [«تۇر»] قايمۇقماق، يولدىن چىقماق

ئازما يىلقى △ [«ت ت د»] قېرىپ قالغانلىقى ئۈچۈن، ئىشلەتمەي قويۇپ بېرىلگەن يىلقا

ئازناماق [«ت ت د»] ئايىنىماق، ئۆزگەرمەك، باشقا تۈسكە كىرمەك

ئازۇ [«ت ت د»] يا، ياكى؛ بولمىسا؛ [«ئال»] ئەجەبا؛ [«ماي»] خۇددى

ئازۇت [«ت ت د»] ئوچ، ئوچۇم: بىر ئازۇت نەڭ — بىر ئوچۇم نەرسە

ئازۇتلاماق [«ت ت د»]ئوچۇملىماق

ئازۇچا [«ئال»] ياكى، بولمىسا، يەنە

ئازۇقI [«قوج»] ئوزۇق، يېمەكلىك

ئازۇقII [«ت ت د»] ① تونۇش ئەمەس، تونۇش بولمىغان: ئازۇق نەك ــ تونۇش ئەمەس نەرسە؛ ② ئازغان: ئازۇق ئوق ــ نەدىن ۋە كىم تەرىپىدىن ئېتىلغانلىقى نامەلۇم (ئازغان) ئوق

ئازۇقلاماق [«ت ت د»] ئەجەبلەنمەك، قىزىقسىنماق

ئازۇقلانماق [«ت ت د»] ئوزۇقلۇق بولماق

ئازۇقلۇغ [«ت ت د»]: ئازۇقلۇغ ئەر ــ ئوزۇقلۇق ئادەم

ئازۇقلۇق [«ت ت د»] ئوزۇقلۇق

ئازۇن [«مای»] دۇنيا؛ دەۋر، زامان

ئازۇنلۇغ دۇنياۋى؛ دۇنيالىق

ئازىتغان △ [«ت ت د»] ئازدۇرۇۋېرىدىغان

ئازىتماق △ [«ت ت د»] ئازدۇرماق، ئېزىقتۇرماق؛ [«تۇر»] قالايمىقان قىلماق؛ تەرتىپسىز بۇزماق

ئازىشماق △ [«ت ت د»] كېرىلمەك

ئازىغI △ [«ت ت د»] ① ئېيىق؛ ② مەستلىكى يېشىلگەن، هوشيار كىشى؛ ③ يۇرت نامى

ئازىغII △ [«تۇر»] ئېزىق چىش

ئازىغ تىش△ [«ئال»] «ئازىغII »گە قاراڭ

ئازىغلىغ △ [«ت ت د»] ① ئېيىقلىق: ئازىغلىغ تاغ ــ ئېيىقى كۆپ تاغ؛ ② ئېزىق چىشلىق: ئازىغلىغ ئات ــ ئېزىق چىشلىق ئات

ئازىق △ «ئازۇق»قا قاراڭ

ئازىل △ [«ئەت»] خاتالاشماق، ئازماق

ئازىلماق △ [«ت ت د»] ھوشسىغا كەلمەك، يېھشىلىمەك؛ ئەسرەك ئازىلدى — مەست ياكى بىخۇد ھوشىغا كەلدى

ئازىن △ [«ت ت د»] ① باشقا، ئۆزگە؛ بېرىلمەك؛ ② «ئازىرىق»قا قارالسۇن

ئازمۇق [«ت ت د»] زەمچە، سۇمۇق

ئازۇن [«ت ت د»] دۇنيا: ئول ئازۇن — ئۇ دۇنيا، ئاخىرەت

ئازۇنلۇغ دۇنياۋى، دۇنيالىق

ئاس [«ت ت د»، «ق ب»] ① ئەرس، ئاق سۆسەر؛ سۆسەر، ② چۆرە

ئاساغ «ئاسىغ»قا قارالسۇن

ئاساغ-تۇسۇغ [«مايى»] پايدا - مەنپەئەت؛ خىزمەت

ئاسان [«تۇر»] ساغلام، سالامەت

ئاسانتۇار [<سان] گۇناھ

ئاست [<چىنگ. «ت ت د»] تار كوچا

ئاسرا ① [«قۇج»] ئاست، يەنسى پەس تەرەپ، تۆۋەن تەرەپ؛ ② [«تۇر»] تارتىنماق، تۇزۇت قىلماق

ئاسراۋۇغ خاس ئىسىم

ئاسرى △ [«ت ت د»] قاپلان

ئاسرى يىشىغ△ [«ت ت د»] ئالا ئارغامچا

ئاسغانچۇ [«تۇر»] ئىككى يۈزلىمىلىك

ئاسغانچۇلاماق [«تۇر»] مەسخىرە قىلماق، چاقچاق قىلماق؛ ئىككى يۈزلىمىلىك قىلماق

ئاسغۇ [«ماي»] مارجان

ئاسقانچۇلاماق «ئاسغانچۇلاماق»قا قارالسۇن

ئاسقۇغ ① ئاسقۇ؛ ② كىچىك ئۆي، ھۇجرا

ئاسقىن △ [«ئال»] ئېسىل، ئالىيجانناب

ئاسقىنتۇر △ [«ئال»] ئاستۇرماق

ئاسقىنتۇرماق△ ئاسماق، ئاستۇرماق

ئاسكارماق [«ت ت د»] ئېسەنكىرىمەك

ئاسلاماق يېيىش، يېمەك

ئاسلىنماق △ [«ت ت د»] ئېسىلماق

ئاسماق [«ئال»] كۆپەيمەك، ئاشماق

ئاسۇ «ئازۇ»غا قارالسۇن

ئاسۇر «ئاسۇرى»غا قارالسۇن

ئاسۇرغان [«ت ت د»] چۈشكۈرۈۋېرىدىغان

ئاسۇرماق [«ت ت د»، «تۇر»] چۈشكۈرمەك

ئاسۇرى [<سان] جىن، شەيتان

ئاسۇن [«ئال»] «ئازۇن»غا قارالسۇن

ئاسىرماق △ تەربىيە قىلماق

ئاسىغ △ [«ت ت د»، «ق ب»] پايدا، نەپ، مەنپەئەت

ئاسىغسىز △ پايدىسىز، مەنپەئەتسىز

ئاسىغلىغ △ [«ت ت د»] پايدىلىق، نەتىجىلىك، مەنپەئەتلىك: ئاسىغلىغ ئىش ــ پايدىلىق ئىش

ئاسىلماق △ ① [«ت ت د»] ئېسىلماق؛ ② [«تۇر»] قوشۇلماق، پايدا بولماق

ئاسىنماق △ [«تۇر»] پايدىلانماق؛ باغلانماق

ئاش I ئاش، غىزا، يېمەكلىك

ئاش II [«تۇر»] قۇرباتلىق

ئاش III [«ت ت د»] كۆنەلگۈ

ئاشا I [«تۇر»] كۆپ، نۇرغۇن

ئاشا II [«مای»] ① تاماق؛ ② يېمەك، چايىنىماق؛ بەھرىمەن بولماق

ئاشا III [«ئو»] ھۈرمەت قىلماق؛ كۈتمەك

ئاشاتماق [«ت ت د»، «تۇر»] يېگۈزمەك، يېدۈرمەك

ئاشاداچى △ يەيدىغان؛ يېگۈچى

ئاشاق [<ئوغ. «ت ت د»] تۆۋەن، پەس

ئاشاقلا [«ت ت د»] سەل قارىماق؛ كۆزگە ئىلماسلىق

ئاشاقلاماق [«ت ت د»] پەس كۆرمەك؛ سەل چاغلىماق

ئاشاماق [«ئال»] ① يېمەك؛ ② قوبۇل قىلماق؛ ③ ھۈرمەت قىلماق

ئاشان [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئاشان پۇقا [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئاشان توغرىل [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئاشان تۇتۇغ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئاشانماق [«تۇر»] تاماق يېمەك، غىزالانماق؛ يېمەكلىك ئالماق

ئاشاي [<سان] نىيەت، غايە، مەقسەت

ئاشايلىغ △ نىيەتلىك، مەقسەتلىك

ئاشبار [«ت ت د»] ھەلەپ (ساماڭغا كېپەك ئارىلاشتۇرۇپ تەييارلانغان يەم)

ئاشبىنى «ئاشۇنى»غا قارالسۇن

ئاشتال [«ت ت د»] كەنجى: ئاشتال ئوغۇل — كەنجى ئوغۇل

ئاشچى △ ئاشپەز

ئاشچى ئەر △ ئەر ئاشپەز

ئاشخانچۇلاماق مەسخىرە قىلماق؛ چاقچاق قىلماق

ئاشخۇنچۇلاماق «ئاشخانچۇلاماق»قا قارالسۇن

ئاشخىنماق △ [«ت ت د»] ئىشقىلانماق، سۈركەلمەك؛ سوقۇلماق

ئاشلاشتۇرۇر ياخشى، چىك باغلىماق

ئاشلاماق [«ت ت د»] قادىماق، قاداق سالماق

ئاشلانماق [«ئال»] بىر نەرسىگە كۆز تىكمەك

ئاشلىس [<سان. «تۇر»] يۇلتۇز نامى

ئاشلىقI △ [«تۇر»] ئاشخانا

ئاشلىقII △ [<ئوغ. «ت ت د»] بۇغداي

ئاشماق [«ئال»، «تۇر»] ئاشماق، كۆپەيمەك، ئارتماق

ئاشنۇ [«ت ت د»] بۇرۇن، ئاۋۇال، ئىلگىرى؛ [«ئر»] ئالدى، ئالدى بىلەن

ئاشنۇ ئانق [«تۇر»] بۇرۇنقىلىرى

ئاشنۇچا [«ئال»] بۇرۇن، ئىلگىرى

ئاشنۇراق ئاۋۇال، باشتىن

ئاشنۇقى△ [«ئال»] ئاۋۇال؛ [«موي»] ئالدىدىكى، ئالدىنقى

ئاشۇ [«ت ت د»] رۇشا، قىزىل توپا

ئاشۇق [«ت ت د»] ① ئوشۇق (ئادەم ۋە ھايۋان ئوشۇقى)؛ ② تۆمۇر قالپاق، دۇبۇلغا

ئاشۇقماق [«ت ت د»، «ئال»] ئالدىرىماق؛ ئالدىراش، جىددىي

ئاشۇن «ئازۇن»غا قارالسۇن

ئاشۇنماق [«ت ت د»] ئېشىپ كەتمەك، ئۆتۈپ كەتمەك

ئاشۇننى [<سان. «تۇر»] يۇلتۇز نامى

ئاشىچ △ [«ت ت د»] قازان

ئاش ئىچكۈ [«ئال»] توي، زىياپەت، نەزىر ـ چىراغ

ئاشىلماق △ [«تۇر»] كۆپەيمەك، قوشۇلماق، زورايماق

ئاشىن تاتۇر △ [«ت ت د»، «ت تب»] مېھماندوست

ئاشىندۇر △ [«ئەت»] سۇنماق، سۇنۇپ بەرمەك، يەتكۈزمەك

ئاغ I [«ت ت د»] ① چاتارا، چات؛ ② بارماقلارنىڭ ئارىلىقى

ئاغ II ئاشماق، ئۆتمەك

ئاغ III [«ماي»] ئاغماق؛ ئۆرلىمەك

ئاغا [«ئۇت»] ئاكا

ئاغار ① چوڭقۇر، ئالاھىدە: ئاغار ئاياغىن ـــ چوڭقۇر ھۆرمەت بىلەن؛ ② «ئاغىر»غا قارالسۇن

ئاغار ئاياق [«ماي»] زور ھۆرمەت

ئاغار ئاياماقىن △ [«ماي»] زور ھۆرمەت بىلەن

ئاغارلاغ ھۆرمەتكە لايىق، شەرەپلىك

ئاغاز ئېغىز

ئاغازلانماق «ئاغىزلانماق»قا قارالسۇن

ئاغان [«ت ت د»] ① ئاغان ئەر ـــ خىلىڭ ـ خىلىڭ (دىمىغدا گەپ قىلىدىغان) ئادەم؛ ②جازالانماق

ئاغتار [«ت ت د»] يىقىلماق
ئاغتارۇ تېز
ئاغتارىلماق △ قايتماق
ئاغ ـ تەگمە [«ماي»] ئۆرلىمەك ـ چۈشمەك
ئاغتىلماق △ [«ت ت د»] يىقىتىلماق
ئاغتىنماق △ [«تۇر»] چىقماق، سىنمەك، ئاتقا مىنمەك
ئاغدۇق [«ت ت د»]: ئاغدۇق كىشى ـ پاناھ تىلەپ كەلگەن يات كىشى
ئاغدىن △ [«ئال»] (تاغقا) چىقماق
ئاغدىنماق △ [«ئال»] يۆكسەلمەك
ئاغراغ [«ماي»] ئاغرىق، ئازاب؛ ئاغرىماق
ئاغرالغ △ ئالاھىدە، قىممەتلىك
ئاغرۇش كېسەل بولماق؛ ئېغىر ئازاب چەكمەك
ئاغرۇغ [«ت ت د»] ئوقرەك
ئاغرۇق [«ت ت د»] ① ئېغىرلىق؛ يۈك؛ ② كېسەل
ئاغرۇماق [«ت ت د»] ئېغىرلىماق، ئېغىرلاشماق
ئاغرىتماق △ [«تۇر»] خاپا قىلماق
ئاغرىغ △ [«ئال»، «ت ت د»] كېسەل، ئاغرىق
ئاغرىغلانماق △ [«ئال»] كېسەل ئېغىرلاشماق
ئاغرىغلىغ △ كېسەللىك
ئاغرىق △ [«ئۇت»] كېسەل
ئاغرىماق △ [«تۇر»] كېسەل بولماق
ئاغرىنماق △ [«ئال»، «ت ت د»] ① كۆڭۈل قويماق؛ ئاغرىنماق؛ خاپا بولماق، رەنجىمەك؛ ② يىغلىماق؛

③ ئاغرىپ كەتمەك، ئاغرىقىدىن قىينالماق، ئازابلانماق

ئاغزانماق [«تۇر»] پاراكلاشماق، سۆزلەشمەك

ئاغساق [«قۇج»] «ئاقساق»قا قارا

ئاغساماق [«ت ت د»] چىققۇسى كەلمەك

ئاغسانماق [«تۇر»] سۆز قىلماق، پاراڭ قىلماق

ئاغلا [«ت ت د»] ① يىغلاش؛ ② يالغۇز، غېرىبانە

ئاغلاتماق [«ت ت د»] يىراقلاشتۇرماق

ئاغلاق [«ت ت د»، «ماي»] خالىي، خلۇەت: ئاغلاق يىر — خالىي يەر، خلۇەت يەر

ئاغلاقتا ئاغلاق [«ماي»] بىردىنبىر، ھەممىدىن ئۆزگىچە

ئاغلاماق يىغلىماق

ئاغلىغ △ خەزىنە

ئاغلىق △ بوش (بىكار) يەر

ئاغماق [«ت ت د»] ① ئاشماق، چىقماق، كۆتۈرۈلمەك؛ ② تاتارچا: ئول تاغقا ئاغدى — ئۇ تاغقا چىقتى؛ بۇلۇت ئاغدى — بۇلۇت كۆتۈرۈلدى؛ ئانىڭ يۈزى ئاغدى — ئۇنىڭ يۈزى تاتارىدى

ئاغناق [«قۇج»] يۈكسەلمەك، ئۆرلىمەك

ئاغناماق [«ت ت د»] ① ئېغىنىماق، دومىلىماق: ئات ئاغنادى — ئات ئېغىنىدى؛ ② دۇدۇقلىماق: ئەر ئاغنادى — ئادەم دۇدۇقلىدى

ئاغۇ [«ت ت د»] ئوغا، [«تۇر»] زەھەر

ئاغۇز [«ت ت د»] ئوغۇز (ئىنەك ياكى قوي تۇغقاندىن كېيىن چىقىدىغان يېڭى سۈت)

ئاغۇزلۇغ [«ت ت د»]: ئاغۇزلۇغ ئەر — ئوغۇز سۈتى بار ئادەم

ئاغۇش [«ت ت د»] ئۇرۇق - جەمەت

ئاغۇقماق [«ئال»، «تۇر»] زەھەرلەنمەك

ئاغۇلۇغ [«تۇر»] زەھەرلىك

ئاغۇماق [«ئال»] زەھەرلىمەك

ئاغى I △ [«ت ت د»] يىپەك رەخت؛ [«مای»] تاۋار - دۇردۇن؛ سوۋغا - تارتۇق؛ [«تۇن»] گۆھەر؛ خەزىنە؛ بايلىق؛ [«ق ب»] ئالتۇن ۋە كۈمۈش قوشۇپ ئىشلەنگەن بىر خىل يىپەك رەخت، زەرلىك رەخت؛ قىممەتلىك ماللار بىلەن تولغان خەزىنە

ئاغى II △ كۆز يېشى

ئاغى III △ [«ق ب»] سېخىي، مەرد

ئاغى بارىم △ [«قۇج»] مال - دۇنيا، بايلىق

ئاغىت △ [«كۈل»] تارقاتماق

ئاغىتغان △ [«ت ت د»] چىقىرىۋېرىدىغان

ئاغىتماق △ [«ت ت د»] چىقارماق

ئاغىچى △ [«ئىك»] خەزىنىچى؛ [«ئال»] ئىسكىلاتچى؛ [«ت ت د»] يىپەك رەختلەرنى ساقلىغۇچى

ئاغىچى ئۇلۇغى △باش خەزىنىچى

ئاغىر I △ [«ت ت د»]① ئېغىر؛ قەدىرلىك، ئەزىز: تەڭرى مەنى ئاغىرلادى ــ تەڭرى مېنى ئەزىز قىلدى ② قىممەتلىك، قىممەت باھالىق: ئاغىر نەڭ ــ قىممەت باھالىق نەرسە

ئاغىر II △ [«ئال»] شەرەپلىك؛ ھۆرمەتكە ئىگە

ئاغىر III △ قىيىنچىلىق

ئاغىر ئاغىر △ تەمكىنلىك، ئېغىرلىق؛ شەرەپلىك

ئاغىرلا △ [«ئال»، «ش ت»] ھۆرمەت قىلماق

ئاغىرلات △ [«ئال»] ھۆرمەتلەتمەك

ئاغىرلاتماق △ [«تۇر»] ھۆرمەتكە ئىگە قىلماق

ئاغىرلاماق △ ھۆرمەتكە ئىگە بولماق

ئاغىرلانماق △ [«ت ت د»] قەدىرلەنمەك، يۇقىرى باھالانماق

ئاغىرلىغ I △ [«ت ت د»] ھۆرمەتلىك: ئاغىرلىغ ئەر ــ ھۆرمەتلىك ئادەم

ئاغىرلىغ II △ ھاممىدار

ئاغىز △ [«ت ت د»، «تۇر»] ① دەريا، ئېقىن ۋە تۆلۈم، كوزا، كۆپ، قۇدۇققا ئوخشاشلارنىڭ ئاغزى؛ ② ئادەم ياكى ھايۋانلارنىڭ ئاغزى

ئاغىز يەل △ [«ت تىب»] ئېغىز ياريسى، ئېغىز ئاغرىقى

ئاغىس △ «ئاغىز» غا قاراڭ

ئاغىش △ [«ت ت د»] ئۆرلەش، ئېشىش

ئاغىل △ [«ت ت د»] ئېغىل؛ توسالغۇ

ئاغىلا △ [«ئال»] يىغلىماق

ئاغىلىق △ [«ئال»] ئىسكىلات، خەزىنە، ئامبار

ئاغىم △ [«ت ت د»]: بىر ئاغىم يىر ــ بىر ئاتلاپلا پارغىلى بولىدىغان يەر

ئاغنا △ [«ئال»] ئېغناش

ئاغناماق △ [«ئال»] «ئاغناماق» قا قاراڭ

ئاغنىچسىز △ [«تۇر»] چىڭ، مۇستەھكەم

ئاق I [«تۇر»] ئاق

ئاق II بۇزۇق، يامان

ئاقا ئاكا

ئاقاش [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئاقاناقسىز △ [«ماي»] ① ئاقماي‌دىغان؛ ② ئۆزگەرمەس، مۇتلەق

ئاقاناقلاغ [«ماي»] ئاقمىدىغان

ئاق بى △ ئاق ئات

ئاقبىرا △ كىشى ئىسمى

ئاقتارماق ئاغدۇرماق، ئۆرىمەك، تەرجىمە قىلماق

ئاقتاردىل △ [«ئىك»] ئاغدۇرماق

ئاقتاردىلماق △ ئاغدۇرۇلماق؛ ئايلانماق

ئاقتۇرماق [«قوج»] يۈكسەلدۈرمەك [«تۇر»] ئېقىتماق

ئاقتىنماق △ سۇغا چۆكمەك، ئاقماق

ئاقداردىلماق △ [«ئال»] «ئاقتاردىلماق»قا قاراڭ

ئاقرۇ [«ماي»] ئاستا

ئاقرۇ ئاقرۇ [«ت ت د»] ئاستا ـ ئاستا

ئاقرۇن [«ت ت د»] ئاستا؛ تىنچ

ئاقسىراق △ [«موي»] ئاق

ئاقلا [«ئىك»] سوغۇق مۇئامىلە

ئاقلاماق ئەسكى بولماق، ئەسكىرىمەك

ئاقماق [«ئال»، «تۇر»] ئەخمەق

ئاقۇرۇ ئاقۇرۇ [«ئال»] ئاستا ـ ئاستا

ئاقۇرۇ تۇرقۇرۇ [«ئال»] ھەممە يەر

ئاقۇلۇغ [«تۇر»] «ئاغۇلۇغ» قا قاراڭ

ئاقى I △ [«تۇر»] مەرد، سېخىي

ئاقى II △ [«ت ت د»] ئاقلانغان، تازا

ئاقى III △ [«ئەت»] مەردانە، جەسۇرانە

ئاقىتغان △ [«ت ت د»] ئېقىتمۇېرىدىغان

ئاقىتماق △ [«تۇر»] ئېقىتماق

ئاقىرلاماق △ ئېغىرلىماق؛ قىيىن بولماق

ئاقىشماق △ ① يايماق؛ ② سۆزندە تۇرماسلىق

ئاقىغ I △ [«تۇر»] ئېقىش

ئاقىغ II △ كۆز يېشى

ئاقىغسىز △ [«ئال»] ئاقمايدىغان

ئاقىغلىغ △ [«ئال»] ئېقىمۇاتقان

ئاقىلاماق △ [«ت ت د»] سېخىي ھېسابلىماق، سېخىي كۆرەمەك

ئاقىم △ [«ت ت د»] ئېقىم

ئاقىن △ [«ت ت د»، «ت تىب»] ئېقىن؛ سەل، كەلكۈن

ئاقىنچى △ [«ت ت د»] كېچىسى بېرىپ دۇشمەننى باسىدىغان ئەسكەر

ئاقىنچىسىز △ [«ئوت»، «ئال»] مۇستەھكەم، چىڭ

ئاقىندى △ [«ت ت د»]: ئاقىندى سۇۇ ـــ ئېقىندى سۇ

ئاڭ I [«ت ت د»] ① يېغى دورا بولىدىغان بىر خىل قۇش؛ قۇداي؛ ② «ياق، ئەمەس» دېگەن مەنىلەرنى بىلدۈرىدۇ: ئاڭ ـ ئاڭ ـــ ياق ـ ياق

ئاڭ II [«ماي»] ئەڭ

ئاڭا [«ئال»] ئۇنىڭغا

ئاڭار [«كۆل»] ئۇنىڭغا؛ ئۇ يەرگە

ئاڭاراق [<سان. «تۇر»] مارس يۇلتۇزىنىڭ ئىسمى

ئاڭاغۇ شەكلى

ئاڭاماق چۈشەنمەك، بىلمەك

ئاڭايۇ ① ئۇزاق؛ ② ئۇ ياقتا

ئاڭ باشلايۇ [«ئال»] ئەڭ ئاۋۋال، دەسلەپتە

ئاڭ باشلايۇكى [«تۇر»] باشتىكى، ئەڭ ئاۋۋالقى

ئاڭچى △ ئۇۋچى

ئاڭدى △ [«ت ت د»] قورشاش

ئاڭدىماق △ [«ت ت د»] مارىماق، پەيگە چۈشمەك

ئاڭراشماق [«ت ت د»] ئىڭراشماق

ئاڭرەك تىرناق

ئاڭسىز I △ [«ئال»] ھەممىسى، پۈتۈنلەي

ئاڭسىز II △ [«ماي»] ئىنتايىن، ناھايىتى، بەك

ئاڭقارۇ [«ق ش»] چۈشەنمەك؛ سەزمەك

ئاڭ كىن [«ماي»] ئەڭ ئاخىردا

ئاڭگاراق «ئاڭاراق» قا قارالسۇن

ئاڭلاماق چۈشەنمەك، بىلمەك

ئاڭمىتىن△ [«چاس»] ئەسلىدە، باشتا

ئاڭۇت [«ت ت د»] پەركا، شاراب پەركاسى

ئاڭىت △ [«ت ت د»] ① پاراكەندە قىلماق؛ ② ھاڭگىت // ھاڭغىت (ئۆردەككە ئوخشىشىپراق كېتىدىغان قىزغۇچ قۇش)

ئاڭىتماق △ ئېگىلمەك؛ ھۇرمەت، سازاۋەر ئىچىدە تۇرماق

ئاڭىز △ [«ت ت د»] ئېڭىز (بۇغداي ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش زىرائەتلەرنىڭ ئورۇلۇپ بولغاندىن كېيىن، يەردە قالغان تۈپچەكلىرى)

ئاڭىغ △ ① يامان، بۇزۇق؛ ② ناھايىتى

ئاڭىغ ئەدگۈ △ ناھايىتى ياخشى

ئاڭىل △ [«ت ت د»] ھاللاڭ، ھاڭغىرقاي

ئاڭىلاماق △ [«ت ت د»] ھاڭرىماق: ئەشىيەك ئاڭىلادى — ئېشەك ھاڭرىدى

ئاڭ ئىلكى [«ماي»] ئەڭ ئاۋۋال، ئەڭ دەسلەپكى

ئاڭلىكى [«موي»] بىرىنچى، دەسلەپكى

ئاڭمىن △ [«ئال»] ① ئۇنىڭ؛ ② مۇرە

ئال I [«ت ت د»]① ھال رەڭ يېپەك رەخت؛ ② ئاچ قىزىل رەڭ

ئال II [«تۇر»] بىر نەرسىنىڭ تۆۋەن تەرىپى

ئال III [«ئال»] يول، ۋاستە، ئۇسۇل، چارە

ئال IV [«ئال»] ھىيلە

ئالا [«ت ت د»]① ئالا، پېسە (بەدىنىدە ئېقى بار)؛ ② «ئاستا، ئالدىرىماي» دېگەن مەنىنى بېرىدىغان يارىدەمچى سۆز: ئالا ئالا — ئاستا-ئاستا؛③ رەڭ-لىك؛ ④ ئالا(پەرغانىگە يېقىن بىر يايلاقنىڭ نامى)

ئالاچۇ [«ت ت د»] ① ئالچۇق، كەپە؛ ② ھەرخىل

ئالارماق [«ت ت د»] ئالا بولماق

ئالاقىرماق △ [«تۇر»] ① ۋارقىرىماق، چىرقىرىماق؛ ② پاراڭ لاشماق، قىزغىن پاراڭلاشماق

ئالاقىرىش △ [«چاس»] ۋارقىراپ - جارقىراش

ئالاقىرىشماق △ ۋارقىراپ - جارقىراشماق

ئالاكىل [«ت ت د»] ئاستا، ئالدىرىماي

ئالاڭ [«ت ت د»] ئالاڭ، هاللاڭ، ئوچۇقچىلىق

ئالاڭادتۇرماق [«تۇر»] ئورۇقلاتماق

ئالاڭۇت [«ماي»] يەڭمەك، مەغلۇپ قىلماق

ئالاڭۇر [«ئال»] ئاجىزلىماق

ئالاڭۇرماق [«ئال»، «تۇر»] ئورۇقلىماق

ئالاڭۇماق هارماق، چارچىماق

ئالاڭىر △ [«ت ت د»] كېمىرگۈچىلەر ئائىلىسىگە كىرىدىغان كىچىك بىر هايۋان

ئال ئالتاغ [«چاس»] پىلان - تەدبىر

ئالان [«ماي»] ماڭلاي، پېشانە

ئالانماق [«ت ت د»] ئاز كۆرمەك، ئاز سانىماق

ئالاۋان [«ت ت د»] تىمساھ

ئالبان [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئالپ I [«ئال»] ① يېگىت، جەسۇر، باتۇر، [«ماي»] مەرد، [«ت ت د»] قەھرىمان ② كۈچ؛ زور؛ ③ مۇشكۈل، قىيىن ،تەس

ئالپ II [«تۇر»] شىددەت بىلەن

ئالپاغۇت [«ت ت د»] ① يېڭىلمەس قەھرىمان، تىنىق يۈرەك باتۇر؛ ② ئەمەل نامى

ئالپتا ئالپ [«ماي»] ناھايىتى قىيىن، ئىنتايىن مۇشكۈل

ئالپ سۈكۈش [<سان. «تۇر»] ئىلاھنىڭ نامى

ئالپىر قاماق [«ئۇت»] چىداپ ئىش قىلىش

ئالپىر قانماق△ [«ئۇت»] قاتتىق نەرسىنى ئۈزمەك

ئالپ يول [«تۇر»] قىيىن يول

ئالتاغ [«تۇر»] ① قوللىماق، تىرەك بولماق؛ ② ھىيلە

ئالتاق [«ئال»] «ئالتاغ» قا قارالا

ئالتمش △ [«تۇر»] ئاتمىش (سان)

ئالتمش‌قارار△ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئالتۇرماق [«ت ت د»] ئالدۇرماق

ئالتۇن [«تۇر»] ① ئالتۇن؛ ② زۆھرە يۇلتۇزنىڭ ئىسمى

ئالتۇن ئارۇغۇ خاس ئىسىم

ئالتۇنلۇغ [«تۇر»] ئالتۇنغا ئوخشاش

ئالتۇن يارتماق [«تۇر»] ئالتۇن تەڭگە

ئالتى △ [«ئال»] ئالتە (سان)

ئالتىز △ [«كۆل»] ئولجا، ئەسىر

ئالتى قىرق △ [«ئال»] ئوتتۇز ئالتە (سان)

ئالتىن △ [«ماي»] ئاستىن، تۆۋەن: [«چاس»] پەس، ئاسىتى تەرەپ، تۆۋەن تەرەپ

ئالتىنچ △ [«تۇر»] ئالتىنچى

ئالتىن قازۇق△ [«ئو»] تۆمۈر قوزۇق (شىمالىي قۇتۇپ يۇلتۇزى)

ئالتىنقى △ [«تۇر»] تۆۋەندىكى

ئالتىن يانتا △ پەس تەرەپ

ئالتى ئوتۇز △ [«ماي»] يىگىرمە ئالتە (سان)

ئالتى يىگىرمى △ [«ماي»] ئون ئالتە (سان)

ئالچاق I تارتىنىش

ئالچاق II [«ت ت د»] ① كۆڭلى يۇمشاق، ياۋاش، مۇلايىم؛ ② يامان، بۇزۇق، ئەسكى؛ خائىن

ئالچەۋىش [«ئىك»] چارە، ئۇسۇل

ئالدرۇقلۇغ ئاجايىپ، پارلاق، ئالىي

ئالدۇن «ئالتۇن» غا قارالسۇن

ئالدى △ «ئالتى» غا قارالسۇن

ئالساماق [«ت ت د»] ئالغۇسى كەلمەك

ئالسىق △ [«ت ت د»] ① (قولغا) ئېلىنماق، تۇتۇلماق؛ ② ئالدانماق؛ ③ يارىلانماق

ئالسىقماق △ ئالدانماق

ئالغۇ [«ئال»] ھەممىسى، پۈتۈنلەي

ئالغۇق [«ت ت د»] قەشقەردە بىر يىزىنىڭ نامى

ئالغۇنى △ ھەممىسىنى

ئالغىنماق △ يوقاتماق؛ «ئالقىنماق» قا قارالسۇن

ئالقا I [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئالقا II [«كۆل»] ئاياغلاشماق، تۈگىمەك

ئالقا III [«ماي»] مەدھىيىلىمەك؛ بېغىشلىماق

ئالقات [«تۇر»] مەدھىيە، ماختاش
ئالقاتماق [«تۇر»] ماختاتماق، داغلاتماق
ئالقاشماق [«تۇر»] ياردەم قىلماق
ئالقاشى △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم
ئالقاماق [«تۇر»] ماختىماق، مەدھىيىلىمەك
ئالقانسق △ ماختىماق
ئالقانماق [«قۇج»] ① يېمەكلىك (ھايۋانلار ئۇچۇن)؛ ② ماختالماق، مەدھىيىلەنمەك؛③ ھۇجۇم قىلماق، زەربە بەرمەك
ئالقۇچى ئوغرى، يانچۇقچى
ئالقماق ئاخىرلاشماق، تۈگىمەك
ئالقۇ [«ماي»] بارلىق، ھەممە؛ پۈتۈنلەي، ھەممىسى
ئالقۇغۇن ھەممىسى بىلەن
ئالقۇنى △ ھەممىسى؛ «ئالغۇنى» غا قارالسۇن
ئالقىس بىر △ بەخت تىلەش
ئالقش I △ [«تۇر»] ئالقش، ماختاش، [«نىس»] ئالقىشلىماق؛ [«ت ت د»] دۇئا قىلىش؛ مەدھىيىلەش
ئالقش II △ [«ماي»] بەخت، خۇشاللىق
ئالقىشماق △ [«ت ت د»] ئالقىشلاشماق، ماختاشماق
ئالقىغ △ [«تۇر»] ① ئۇزاق؛ ② كەڭ
ئالقىن △ [«كۆل»] ئاياغلاشماق؛ [«ماي»] يوقالماق
ئالقىنتۇرماق △ يۆقاتماق، يىتتۈرمەك
ئالقىنچسز △ [«تۇر»] تۈگىمەيدىغان
ئالقىنچۇ △ [«تۇر»] ① ئازايماق، كېمەيمەك، ② ئەجەل، ئۆلۈم سائىتى

ئالقىنچۇسى △ [«ماي»] يوقالمايدىغان، تۈگىمەيدىغان

ئالقىنماق △ [«ئال»] پۈتمەك، تۈگىمەك، [«ت ت د»] ئۆلمەك؛ ئەر ئالقىندى ــ ئادەم تۈگىدى، ئۆلدى

ئالگىل △ ئال، ئالغىن

ئالگاتماق «ئالگادماق» قا قارالسۇن

ئالگادتۇرماق [«تۇر»] ئاجىزلاتماق، ھالسىزلاندۇرماق

ئالگادماق [«تۇر»] ئاجىزلىماق، ھالسىزلاتماق

ئالگۈد [«ئىك»] چارچاش

ئالغىغ △ [«تۇر»] ھىيلىگەرلىك، قۇۋلۇق

ئالماق [«تۇر»] ئالماق؛ قولدا تۈتماق

ئالمىلا △ [«ت ت د»] ئالما

ئالۇچ [«ت ت د»] ئالۇچا

ئالۇچىن △ [«ت ت د»] يېگىسىلى بولمىدىغان بىرخىل بوغۇملۇق ئوت

ئالۇش [«ت ت د»] قەشقەردىكى بىر يېزىنىڭ نامى

ئالۇق [<ئوغ. «ت ت د»]: ئالۇق ئەر ــ تاقىرباش ئادەم

ئالۇۋۇن [«ق ب»] سەراپ، ۋىلۋىل، ئىزدىتقۇ

ئالىش I △ [«ئوت»] تىجارەت

ئالىش II △ [«ت ت د»] ① ئېلىش (ئالماق)؛ ② ئېلىش (دەريا ياكى كۆللەردىن سۇ ئاچىدىغان ئېغىز، چېپىق)

ئالىشماق △ [«تۇر»] ئالماق؛ قولدا تۈتماق

ئالىغ △ [<ئوغ ــ قىپ. «ت ت د»] ھەر نەرسىنىڭ يامىنى، ئەسكىسى

ئالىق I △ [«ت ت د»] تۆۋەنلەش؛ بۇزۇلۇش

ئالىق II [<ئوغ. «ت ت د»] ئۇچار قاناتلارنىڭ تۈمشۈقى

ئالىقماق △ [«ت ت د»] چۈشكۈنلەشمەك؛ بۇزۇلماق؛ [«تۇر»] «ئالىقماق» قا قاراڭ

ئالىك △ ئاجىز ئادەم

ئالىكلىغ △ چىرايلىق

ئالىلماق △ [«تۇر»] ئۆزى ئۈچۈن ئالماق

ئالىم △ ① قەرز ئېلىنغان ھەرقانداق نەرسە؛ ② [«ت ت د»] ئېلىم، ئېلىنىدىغان قەرز

ئالىمچى △ [«ت ت د»] قەرز بەرگۈچى، قەرز ئىگىسى

ئالىملىغ △ [«ت ت د»] ئىجارە بەرگۈچى؛ ئالىملىغ ئەر — ئېلىشى بار ئادەم

ئالىن I△ [«ت ت د»] پېشانە، ماڭلاي؛ تاغنىڭ دوقمىسى

ئالىن II△ [«ت تب»] ئوق تەرەپ [«قوج»] ئالدى تەرەپ

ئالىنچ △ [«تۇر»] ① يەر؛ مەيدان؛ ② قولدىكى نەرسە

ئالىنماق △ [«تۇر»] ئالماقچى بولماق؛ ئۆزى ئۈچۈن ئالماق

ئالىنلىغ △ [«ت ت د»]: ئالىنلىغ ئەر — پېشانىسى كەڭ ئادەم

ئام [«ئەت»] ئاددىي خەلق، پۇقرا

ئاماری △ [«قوج»] باشقىلار؛ بىرقانچە؛ [«ماي»] بەزى؛ [«ئىك»] بىر تۈپ؛ نۇرغۇن، كۆپ

ئاماچ [«ت ت د»] ① ئاماچ، نىشان، قارا؛ ② بوقۇسا، ياغاچ ساپان

ئاماچلاماق [«ت ت د»] قارىغا ئالماق، نىشانلىماق

ئاماچلىق △ [«ت ت د»]: ئاماچلىق يەر — قارىغا ئېتىش ئۈچۈن تەييارلانغان يەر

ئامال ① شەكىل؛ ئۇسۇل؛ ② ئاستا

ئامانىزى شەيتاننىڭ ئىسمى

ئامتى △ [«ئال»] ھازىر؛ «ئەمتى» گە قاراڭ.

ئامتقاتەگى △ [«تۇر»] ھازىرغا قەدەر

ئامتىقان △ [«تۇر»] ھازىر، مۇشۇ تاپتا

ئامتقنا △ ھازىر، مۇشۇ تاپتا

ئامتىكى △ ھازىر

ئامتىكىيا △ ھازىر

ئامتى ئوق △ دەرھال، تېز

ئامدى △ «ئامتى» غا قاراڭ

ئامراشماق [«تۇر»] ياخشى كۆرۈش

ئامراق ئامراق، ياخشى كۆرىدىغان، ئەزىز؛ [«ت ت د»] ئوت لۇق يۈرەك، ساپ كۆڭۈل

ئامرالماق [«ماي»] يوقلىدىغان

ئامراماق ياخشى كۆرمەك، ئاشىق بولماق

ئامرانماق [«ماي»] ئىشق، مۇھەببەت؛ [«تۇر»] سۆيگۈ، ئاشىق

ئامرانماقلىغ △ ياخشى كۆرمەكلىك

ئامرو [«ئال»] دائىم، داۋاملىق

ئامرۇلماق [«ت ت د»] توختىماق؛ تىنماق

ئامرىلتۇرماق △ [«تۇر»] تىنچلاندۇرماق

ئامرىلماق △ [«تۇر»] تىنچلانماق

ئامساق [«ئۇت»] ھەۋەس

ئامشۇ [«تۇر»] قۇربانلىق

ئامشۇي [«ت ت د»] ئالىگرات

ئاموچ [«ت ت د»] سوۋغا

ئامۇرتماق تىنچلاندۇرماق

ئامۇل [«ت ت د»] تىنچ، خاتىرجەم، قىمىرلىماي جىم تۇرغان نەرسە؛ [«ق ب»] تەمكىن، ۋەزمىن، ئېغىر - بېسىق

ئامۇلۇق [«ئۇت»] خاتىرجەملىك، تىنچلىق

ئامىتا ئايۇسى [<سان.«ئال»] بۇددا نامى

ئامىرتغۇرداچى△ [«تۇر»] تىنچلاندۇرغان

ئامىرتغۇرماق △ [«تۇر»] تىنچلاندۇرماق

ئامىرماق △ [«ئۇت»] تىنچ بولماق

ئامىل △ [«ئال»] «ئامال» غا قارالسۇن

ئاناچ [«ت ت د»] ئانىقىز (قىزلارنى ئەركىلىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان سۆز)

ئانانت «ئانانتا» غا قارالسۇن

ئانانتا [<سان. «ئال»] خاس ئىسىم

ئانىبىتىك [«ئال»] تەقدىر، پېشانە

ئانت قەسەم

ئانىتا [«ماي»] ئاندىن، ئۇ يەردە

ئانىتاچا ئۇ يەردە

ئانىتادا «ئانتاچا» غا قارالسۇن

ئانتادا باسا بۇنىڭدىن كېيىن

ئانتادا كىسرە ئۇندىن كېيىن، ئاخىردا

ئانتارلان [«ماي»] ئۇ يەردىن
ئانتاغ [«ماي»] ئۇنداق، شۇنداق، مۇشۇنداق
ئانتاغ ئوشۇقلۇغ [«ئال»] مۇشۇنداق، مۇشۇنىڭغا ئوخشاش
ئانتاكىن ئۇنىدىن كېيىن
ئانتا ئۆتۈرۈ [«ماي»] ئاندىن كېيىن
ئانتا ياقغارۇ [«موي»] شۇنىڭدىن كېيىن
ئانتېردىن △ ئۇ يەردە
ئانتىقماق △ قەسەم ئىچمەك
ئانچا [«تۇر»، «ماي»] بۇ قەدەر، بۇ تۇردە
ئانچاتا ئۇنىڭدىن كېيىن
ئانچاتا تىمىن [«ئال»] ئۇ چاغدا ئۇ ...
ئانچادا «ئانچاتا» غا قارا
ئانچاداكىن [«ئال»] بۇنىڭدىن كېيىن
ئانچاغىنچا △ [«قۇج»] بۇ ۋاقىتتا
ئانچاقا تەگى [«ماي»] شۇ چاغقىچە، شۇنىڭغا قەدەر
ئانچاقىن △ زەررىچە، ناھايىتى كىچىك
ئانچاقىنا △ [«ئال»] خېلى ئۆتكەندىن كېيىن
ئانچاقىنچا △ [«ئال»] ئۇ يەردە چاغدا
ئانچاما [«ماي»] شۇنچىلىك، ئۇنچىلىك؛ شۇ قەدەر
ئانچامان [«قۇج»] خەلق، جامائەت
ئانچامە يەنە بىر قېتىم
ئانچا مۇنچا [«تۇر»] بىر نەرسە
ئانچىما يەنە؛ شۇنىڭ ئۈچۈن
ئانچۇ باشقا

ئانچۇلا [«موي»] بەرمەك؛ ئەۋەتمەك؛ [«كۆل»] تەقدىم قىلماق

ئانچۇلاسغ △ ھۆرمەتكە ئىگە؛ قىممەتلىك

ئانچۇلاسق △ [«كۆل»] تەقدىم قىلماق؛ «ئانچۇلاسغ» قا قارالسۇن

ئانچۇلاماق [«تۇر»] ھۆرمەتلىمەك، ھۆرمەت بىلدۈرمەك

ئانچۇلايلۇ [«مايى»] شۇنداق، شۇنداق قىلىپ

ئانچۇلايۇ [«تۇر»] مۇشۇنداق قىلىپ. بۇ سۆزەت بىلەن

ئانچۇلايۇما [«موي»] مۇشۇنداق

ئانچۇلايۇما قالمىش △ [«تۇر»] بىرلىكتە

ئانچىپ △ [«موي»] ئۇنداق، بۇنداق

ئاند [«ت ت د»] ئانىت، قەسەم

ئاندا [«ت ت د»] ئاندا، ئۇ يەردە؛ [«ئال»] ھەر تەرەپتە

ئانداغ [<چىگ. «ت ت د»] ئانداق، شۇنداق

ئاندان [<ئۇغ. «ت ت د»] ئاندىن، ئاندىن كېيىن

ئاندغارماق [«ت ت د»] ئانت ئىچۈرمەك، قەسەم قىلدۇرماق

ئاندىران I△ [«ئال»] قەيەردىن

ئاندىران II△ پۈتۈنلەي

ئاندىغ △ [«ت ت د»] ئەلگەك ۋە غەلۋىسرگە ئوخشاش نەرسىلەرنىڭ قاسقىنى

ئاندىق △ [«ت ت د»] قەسەم ئىچ

ئاندىقماق △ [«ت ت د»] ئانت (قەسەم) ئىچمەك

ئاندىن △ [«تۇر»] ئاندىن

ئاندىن كىم △ [«تۇر»] ئاندىن كېيىن

ئانغا [«ت ت د»] ئاڭقا؛ ئانىغا ئەر ـــ ئاڭقا، يارىماس ئادەم

ئانسقا بۇش «ئەنكە بۇش» كە قارالسۇن

ئانقىتتىرماق △ [«تۇر»] باش ئەگدۇرمەك

ئانسقىتماق △ باش ئەگمەك، تەسلىم بولماق

ئانسلار ئۇلار

ئانۇ پادات كۆلسنىڭ نامى

ئانۇت [«ت ت د»] تەييارلىق كۆرمەك؛ ھازىرلىماق

ئانۇتماق [«ت ت د»] تەييارلىماق؛ [«تۇر»] ھازىرلاتماق

ئانۇتۇلماق [«تۇر»] تەييارلىتىلماق

ئانۇرات [<سان. «تۇر»] يۇلتۇز نامى

ئانۇرد «ئانۇرات» قا قارالسۇن

ئانۇغ [«ت ھ»] ① ئۇمىد، ئارزۇ؛ ② ھازىرلىماق

ئانۇق [«ئال»] تەييار، بار نەرسە؛ ھازىرلىماق؛ [«ت ت د»] ئانۇق نەگ — تەييار نەرسە

ئانۇقلۇق [«ت ت د»] ئىشقا تەييار تۇرۇش

ئانۇمى △ [«ت ت د»] موخۇ كېسىلى

ئانۇن [«ئەت»] تەييارلىق قىلماق

ئانۇنماق [«قۇج»] ھازىرلانماق، تەييار بولماق

ئانى △ [«تۇر»] ئۇنى: ئانى بارچا — ئۇنىڭ ھەممىسى؛ ئانى ئۇچۇن — ئۇنىڭ ئۇچۇن

ئانىغ △ [«تۇر»] يامان، بۇزۇق

ئانىڭ △ [«تۇر»] ئۇنىڭ

ئانىڭ ئارا △ [«ماي»] شۇ ئاردا

ئانىن I△ [«تۇر»] بۇنىڭ ئۇچۇن؛ [«ماي»] شۇ سەۋەبتىن، شۇڭا

ئاڭسىن II△ ئۇنىڭلا

ئاھىتماق △ «ئاقتىماق» قا قارالسۇن

ئاۋ ئوۋ، «ئاب» قا قارالسۇن

ئاۋا [«ت ت د»] ئاھ ـ ئوھ (ئىملىق سۆز)

ئاۋات ئاۋات، پاراۋان، گۈللەنگەن، مەمۇر

ئاۋانت سەۋەب؛ ئىللەت؛ ئاساس

ئاۋانت تىلىتاغ△ [<سان. «ماي»] ۋەج، سەۋەب

ئاۋچى △ ئوۋچى

ئاۋران [«ت ت د»] كان ئوچاق (تۆمۈرچى ئوچىقى شەكلىدە ياسىلىدىغان تونۇر)

ئاۋرىندى △ [«ت ت د»]: ئاۋرىندى نەچچە ـ تاشلاندۇق نەرسە، ھەر نەرسىنىڭ تاشلاندۇقى

ئاۋزۇرى △ [«ت ت د»] بۇغداي ۋە ئارپا ئۇنى قاتارلىق نەرسىلەر ئارىلاشتۇرۇپ قىلىنغان تاماق (قوشۇقلۇق نان)

ئاۋلالماق [«ت ت د»] ئوۋلانماق

ئاۋلاماق [«ت ت د»] ① ئوۋلىماق؛ ② ئولاشماق؛ قورشىماق؛ ئايلانماق: ئاۋ ئاۋلاماق ـ ئوۋ ئوۋلىماق؛ ئاڭار كىشى ئاۋلادى ـ ئاڭا كىشى ئولاشتى

ئاۋلۇچ خاس ئىسىم

ئاۋماقI [«تۇر»] ساق ـ سالامەت بولماق

ئاۋماقII [«ت ت د»] ئولاشماق، توپلانماق

ئاۋۇت [«ت ت د»] ئوچ، ئوچۇم؛ «ئازۇت» قا قارالسۇن

ئاۋۇزغۇن [«ت ت د»] ئۇزغۇن (تۇخۇمەك دەرىخىنىڭ مېۋىسى)

ئاۋۇس [«ت ت د»] مۇم

ئاۋىچغا △ «ئاۋىچقا» غا قاراڭ

ئاۋىچقا △ [«ت ت د»] قېرى كىشى، ئوبۇشقا، ياشانغان كىشى، بوۋاي

ئاۋىر △ [«ماي»] بۇيرۇماق

ئاۋىرتا △ ① جەمئىيەت، كوللېكتىپ؛ ② پۈتۈنلەي

ئاۋىرداچى △ (بىر نەرسىنىڭ چۆرىسىدە) ئايلىنىپ يۈرمەك

ئاۋىرماق △ ئايلانماق، چۆگىلىمەك

ئاۋىش △ ① ئەڭ چوڭقۇر زىنداننىڭ ئىسمى؛ ② «ئاۋۇش» قا قاراڭ

ئاۋىك △ «ئەۋىك» گە قاراڭ

ئاۋدن △ [«ت ت د»] ئىچ پۇشۇقنى چىقارماق

ئاۋىنت △ «ئاۋانت» قا قاراڭ

ئاۋىنچ △ [«ت ت د»] ئاۋۇنماق، كۆنۈكمەك

ئاۋىنچسز △ قورقۇنچسز

ئاۋىنچغا △ «ئاۋىچقا» غا قاراڭ

ئاۋىنچۇ △ [«ت ت د»] ① ئاۋۇنچۇق، كۆڭۈلسىنى ئالىدىغان؛ ② چۆرە، چۆرىلەر

ئاۋىنماق △ [«ت ت د»] كۆنۈكمەك، ئىجىل بولماق

ئاۋىنىلماق △ [«تۇر»] ئۆزىنى ساغلام، ياخشى ھېس قىلماق

ئاۋىيا I [«تۇر»] ئىزا، ھايا، خىجالەت، ئۇيات

ئاۋىيا II [«ت ت د»] بىر خىل بېھى

ئاۋىياكىرت [<سان. «تۇر»] ئىزاھلانمىغان، ئېنىق بولمىغان، ئاشكارا بولمىغان

ئائـ ئاي

ئائىغ [«قوُج»] سۆز

ئائىنچ «ئايىنچ» قا قاراڭ

ئاي I [«ت ت د»] ① توق سېرىق رەڭلىك بىرخىل يىپەك رەخت؛ ② ئاي: ئاي بىتىكى ــ ئايلىق دەپتەر؛ ئەسكەرلەرنىڭ ئىسمى ۋە تەمىناتى يېزىلىدىغان دەپتەر؛ ③ ئاي (ئوتتۇز كۈندىن ئىبارەت ۋاقىت)؛ ④ مالاي؛ ⑤ سۆز، سۆزلەش

ئاي II [«ئال»] ئۇندەش سۆز

ئايا [«ماي»] ① ئايماق، ھۈرمەت قىلماق؛ ② ئالقان؛ ③ [«ئال»] ئۇندەش سۆز

ئايا ئاغار [«ماي»] ھۈرمەت، ئېھتىرام

ئايات [«ئال»] ھۈرمەتلەندۈرمەك

ئاياتماق [«تۇر»، «ئال»] ① ھۈرمەتلەتمەك، قەدىرلەتمەك؛ ② قورقۇتماق؛ تەپتىش قىلماق

ئاياتىلماق △ [«تۇر»] ھېسابلانماق

ئاياچا [«تۇر»] ئالقانچە

ئايا ـ چىلتە [«ماي»] ھۈرمەت ـ ئېھتىرام قىلماق

ئاياز [«ق ش»] قۇرۇق سوغۇق

ئاياس [«ت ت د»] ئايماز، تىنىق، ئوچۇق: ئايماس كۆك ــ ئوچۇق ھاۋا، سۈزۈك ئاسمان

ئاياغ I [«ئال»] شەرەپ، ھۈرمەت، ھۈرمەتلىك

ئاياغ II [«ماي»] يامان، ئەسكى، ناچار

ئاياغ III «ئايىغ» قا قارڭ

ئاياغقاتەگسىلىگ [«ماي»] ھۆرمەتكە سازاۋەر

ئاياغلاغ «ئاياغلىغ» قا قاراڭ

ئاياغلۇغ [«ئال»] «ئاياغلىغ» قا قاراڭ

ئاياغلىغ △ [«ش ت»] ھۆرمەتلىك

ئاياق I [«ت ت د»] ① ئايىاق، قەدەھ، قاچا، چىنە؛ ② ئاياغ، پۇت

ئاياق II ① قېتىم؛ ② ۋاقىت

ئاياقسىز ھۆرمەتسىز

ئاياققا ھۆرمەتلىك، ھۆرمەتكە ئىگە

ئاياقلىق △ [«تۇر»] ھۆرمەتلىك

ئاياماق [«تۇر»، «ئال»] ھۆرمەتلىمەك، ھۆرمەت بىلدۈرمەك؛ ئارزۇلىماق

ئايانچ [«تۇر»] ھۆرمەت

ئايانچاڭ [«تۇر»] ھۆرمەتلىك، قەدىرلىك

ئاي ئاياز ئايدىڭ، ئايدىڭ كېچە

ئايب [«ئەت»] ئەيىب

ئايباڭ [<چىگ. «ت ت د»] ئايپاڭ: ئايباڭ ئەر — ئايپاڭ باش ئادەم

ئايتتىم △ [«ق ب»] سورىدىم، سوراشتۇردۇم

ئايتىش △ [«ت ت د»] ئىككى كىشىنىڭ بىر - بىرىدىن تىنچلىق سورىشىشى

ئايتىغ △ [«ت ت د»] «ئايتىش» قا قاراڭ

ئاي چەچەك ئايال كىشى، خوتۇن كىشى

ئايران [«ت ت د»] ئايران، قېتىق

ئايرۇ [«ت ت د»] ئايرىم، باشقا

ئايرۇق [< ئوغ. «ت ت د»] ئايرىم، باشقا

ئايرىشماق △ [«ت ت د»] ئايرىلىشماق

ئايرىق △ [«ت ت د»] ئاجرىق، ئېجرىق (بىر خىل ئوت)

ئايسىلىغ △ ئايال قۇلنىڭ نامى

ئايغۇچى △ [«تۇن»] ① دانىشمەن، ئەقىلدار، مەسلىھەتچى؛ ② سۆزلىگۈچى

ئايغىر [«ق ب»] سىرىئوس يۇلتۇزى

ئايقى △ ئايلىق، بىر ئايلىق

ئايقىرماق △ [«تۇر»] ۋارقىرىماق

ئايلۇق ئايلۇق [< ئوغ. «ت ت د»] شۇنداق ـ شۇنداق

ئايلىچ تارقان△ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئايلىنچ △ [«ت ت د»]: ئايلىنچ يول ـــ ئايلانما يول

ئايماق [«ت ت د»] ئېيتماق: ئول ماڭا سۆز ئايدى ـــ ئۇ ماڭا سۆز ئېيتتى؛ [«قوج»] سۆزلىشىمەك؛ پاراڭلاشماق

ئايمانچ [«ئال»] قورقۇش؛ ئەيمىنىش

ئايمانچسىز △ قورقۇنچسىز

ئايمانماق ① قورقماق؛ ② چېكىنمەك

ئايما [«ئۇت»] شەيتان

ئايۇق [«كۇل»] مۇھاپىزەت قىلماق، قوغدىماق

ئايى △ ناھايىتى، بەكمۇ

ئايىت △ [«ئۇت»] نەسىھەت

ئايىتماق △ [«تۇر»، «ئال»] سۆزلىمەك؛ سورىماق؛ خاتىرىلىمەك

ئايتمش △ خاس ئىسىم

ئايغا △ [«ت ت د»] ① ئېيىق؛ ② «نەقەدەر، نېمىدېگەن، نە قاتارلىق» دېگەن مەنىسىدە قوللىنىلىدىغان يارىدەمچى سۆز؛ ئايغ ئەزگۈ — نېمىدېگەن ياخشى

ئايغ Ⅱ △ [«تۇر»] ① ياماق، بۇزۇق؛ يامان نىيەتلىك ئادەم؛ ② گۇناھ قىلىش، يامان ھەرىكەت قىلىش

ئايغلاماق △ [«ئال»] بۇزۇلماق

ئايغ ئۆگلى △ [«ماي»] رەھىمسىز، يامان نىيەتلىك

ئايىق △ [«ت ت د»] ۋەدە، [«تۇن»] لەۋز

ئايى قودى △ [«كۆل»، «ش ت»] ناھايىتى، ئىنتايىن

ئايىكا △ ئېيىغا، ئايمۇ ئاي

ئاينىچ △ [«ئال»] قورقۇش

ئاينىچسىز △ قورقۇنچسىز

ئاينىچلىغ △ قورقۇنچلۇق

ئاينىماق △ قورقماق، چېچىلىمەك

ئايى ئۆگلى تىگىن [«ئىك»] ياخشى نىيەتلىك تىگىن

ئە

ئەب I [«ئر»] ئۆي

ئەب II [«واي»] مال؛ ماددا

ئەبچى هەمراھ، ئاشنا؛ خوتۇن، رەپىقە

ئەبىر I [«واي»] ئەگىلمەك

ئەبىر II [«تۇن»] چۆرىدەش، ئايلىنىش

ئەبىن [«ئۇت»] تۇخۇم، ئۇرۇق، دان

ئەپ [«ت ت د»] «ئاپ» قا قاراڭ

ئەپمەك [«ت ت د»] نان

ئەت I ① [«ت ت د»] ئەت، گۆش؛ ② [«كۆل»] بەدەن؛ ③ ئۇنلۇك

ئەت II [«واي»] قاتتىق ۋارقىرىماق

ئەتەچلىك [«ت ت د»] ياڭاق ئويناش ئۈچۈن قېزىلىغان ئۇرەك

ئەتەك [«ت ت د»] ئېتەك

ئەتەكلىك [«ت ت د»]: ئەتەكلىك بۆز — ئېتەك قىلىنمىدىغان بۆز

ئەتچى [«ق ب»] ① قاسساپ؛ ② ئەزرائىل

ئەترەك [<ئوغ. «ت ت د»] بۇغداي ئۆڭلۈك ئادەم

ئەتزىپ [«ماي»] چېلىپ

ئەتسەمەك [«ت ت د»] گۆش يېگۈسى كەلمەك

ئەتكۈ «ئەدگۈ» گە قارالسۇن

ئەتلەمەك [«ئۇت»] ئەتمەك، قىلماق

ئەتلىك [«تۇر»] قۇشخانىغا گۆش پارچىلايدىغان جاي؛ [«ت ت د»] كانارا، گۆش ئېسىلىدىغان ئىلغۇ

ئەتلىگ گۆشلۈك، سېمىز

ئەتمەك [«ت ت د»] نان

ئەت ئۆز I [«ماي»] ① تەن، بەدەن؛ ② قىيامەت

ئەت ئۆز II [«ق گ»] ① گەۋدە؛ ② جان؛ ③ ئۆزى

ئەتئۈز «ئەت ئۆزII» گە قارالسۇن

ئەتۈزلۈگ [«تۇر»] گەۋدىلىك؛ ۋۇجۇدلۇق

ئەتۈك [«ت ت د»] ئۆتۈك، ئاياغ

ئەتۈكلۈك [«ت ت د»]: ئەتۈكلۈك ساغرى — ئۆتۈك تىكىلىدىغان قىرىم

ئەتىز [«ماي»] (ساز) چالماق

ئەتىزمەك ئاۋاز چىقارماق؛ چېلىنماق

ئەتىقىرتىسى△ [«ماي»] بەدەن - چىرايى

ئەتىكمەك I [«تۇر»] پەيدا قىلماق

ئەتىكمەك II [«ت ت د»] ئەت ئالماق، سەمرىمەك: ئوغلان ئەتىكتى — بالا ئەت ئالدى.

ئەتىگ [«تۇر»] ياساش، بېزەش

ئەتىل [«ت ت د»] ۋولگا دەريا‌سى

ئەتىلكەن [«ت ت د»] ئاتلاردا بولىدىغان بەز كېسىلى

ئەتىلگەن [«ت ت د»] ئوقىدىن كېلىپلا تۇرىدىغان

ئەتىلگەن سايىلغان△ [«ت ت د»] چېپىلغاق

ئەتىلمەك [«ئۇت»] ئېتىلمەك، قىلىنماق

ئەتىن [«ئال»] ئاۋۇل

ئەتىنەمەك [«ئال»] ئۇن چىقارماق، ھۆركىرىمەك

ئەتىنلىگ [«ئال»] ① ھۆركىرىگەن، ئۇن چىقارغان؛ ② ئۇنلۇك؛ [«ماي»] جارانلىق

ئەتىنمەك [«تۇر»] ئاۋاز چىقارماق

ئەچە I [«ت ت د»] ئاچا، ھەدە، ئېگىچە

ئەچە II [«قۇج»] ئاكا

ئەچكۇ [«ت ت د»] ئۆچكە

ئەچۇ ئەجداد

ئەچى «ئەچە II» گە قارالسۇن

ئەد [«ئال»، «تۇر»] مۇلۇك، بايلىق

ئەدەدمەك بېيىماق؛ كۆپەيمەك

ئەدەر [«ت ت د»] ① ئېگەر؛ ② ئوۋلىماق؛ ③ ئىزدىمەك

ئەدەرمەك «ئىدەرمەك» كە قارالسۇن

ئەدتاۋار [«ماي»] مال ـ دۇنيا، بايلىق؛ [«ئال»] مال ـ مۇلۇك

ئەدرەم [«تۇر»، «ش ت»] ئېسىل پەزىلەت، ئەخلاق «ئەردەم» گە قارالسۇن

ئەدرەملىگ [«تۇر»، «ش ت»] قىممەتلىك، پەزىلەتلىك «ئەردەملىگ» گە قارالسۇن

ئەدز [«ماي»] (قولىنى) پۇلاڭشتماق، ھۈرمەت قىلماق
ئەدسىز [«قۇج»] كېرەكسىز، لازىم بولمايدىغان
ئەدگەر [«ت ت د»] قوشۇلۇش، ئاڭلاش
ئەدگۈ [«ماي»] ياخشى، ئېسىل
ئەدگۈتى I [«ئال»] ① تامامەن؛ ② دەل
ئەدگۈتى II [«تۇن»] ياخشى، ئوبدان
ئەدگۈلۈك «ئەدگۈلۈگ» گە قارالسۇن
ئەدگۈلۈگ [«ئال»] مۇۋاپىق، ئۇيغۇن؛ ياخشى؛ ياخشىلىق
ئەدگۈلى [«تۇر»] ياخشى؛ ياخشىلىق
ئەدگۈ ئۆگلى [«ماي»] ياخشى نىيەتلىك
ئەدگۈئۆگلى تىگىن [«ئىك»] ياخشى نىيەتلىك شاھزادە
ئەدلە «ئەدىل» گە قارالسۇن
ئەدلىگ [«تۇر»] بايلىق؛ بېيتىلگەن؛ باي
ئەدلىگسىز [«قۇج»] كېرەكسىز، قىممىتى يوق
ئەدۈز «ئەدىز ـ ئىدىز» گە قارالسۇن
ئەدىرەم «ئەردەم» گە قارالسۇن
ئەدىرمە [«تۇر»] «ئەردەم» گە قارالسۇن
ئەدىز I [«ت ت د»] ① يوغان؛ ② ئېگىزلىك
ئەدىز II ① ئوغۇز قەبىلىسىدىكى بىر ئۇرۇقنىڭ نامى؛ ② «ئىدىز» غا قارالسۇن
ئەدىش «ئەگدىش ـ ئىدىش» كە قارالسۇن
ئەدىكمەك [«ئال»، «تۇر»] ۋۇجۇدقا كەلتۈرمەك؛ قولغا كەلتۈرمەك؛ «ئەتىكمەك» كە قارالسۇن
ئەدىل [«ت ھ»، «ئەت»] ① قىلىش؛ ② تەرىپ

ئەر I [«ئۇت»] ھەمراھ، دوست

ئەر II ① ئەر، ئېرى؛ ② ئەركەك، ئەر كىشى؛ ③ [«تۇر»] ئەپەندى؛ شاھزادە؛ باي

ئەرئات ئادەم توپى، توپلاقلىق

ئەرەت [«ت ت د»] چوڭ بولماق، ئەر بولماق

ئەرەكئەيۋ [«ت ت د»] ① ئېرىكاي (ئالتە بارماقلىق ئادەم)؛ ② پارپا (پەتەك) ئادەم

ئەرەن I [«تۇر»] يىگىت؛ قەھرىمان؛ ئەركەك؛ ئېسىل ئادەم

ئەرەن II [«ت ت د»]: ① ئەرەن تۈز — تارازا (مىزان) يۈلتۈزنىڭ نامى؛ ② ئەرلەر («ئەر» نىڭ كۆپ لۈك شەكلى)

ئەرەن ئىشى [«ماي»] ئىنتايىن، بەك، ناھايىتى

ئەربۈزى [«ق ب»] ئەرلەرنىڭ ئەرەنسى، جەسۇرى؛ سەرىيە يىلپىزى

ئەربىش بىتىگ [«ئۇت»] سۆز خاتىرىسى

ئەرپەلمەك [«تۇر»] كېسىلگەن، پىچىلغان

ئەرت [«ئال»] ئاتلىنىش؛ ئۆتۈش

ئەرتە [«ت ت د»] ئەتە؛ ئەتىگەن

ئەرتتۈرمەك [«ئال»] قىلدۇرماق؛ تاماملاندۇرماق

ئەرتمەك [«تۇر»] ئىشلىمەك؛ داۋاملاشتۇرماق

ئەرتۇقراق «ئارتۇقراق» قا قارالسۇن

ئەر تۆرە [«ق ب»] ئۇلاشتۇرۇپ

ئەرتۈدىن [«نېس»] ناھايىتى

ئەرتۈر [«ماي»] ئۆتكۈزمەك؛ تاشلىماق؛ ئۆتكۈزۈش

ئەرتۇرمەك ① قىلماق، ئىشلىمەك؛ ② تاماملانماق

ئەرتىش [«ت ت د»] ئېرتىش دەريا‌سى

ئەرتمك [«ت ت د»] يۇرۇلگەن، كۆپ دەسسەلگەن يول

ئەرتىگلى [«قۇج»] ① ئۆلگەن؛ ② ۋاقىتلىق

ئەرتىملىگ [«تۇر»] ① ئۆلگەن؛ ② ئەپۇ قىلغان

ئەرتىنگۇ [«ئال»] ناھايىتى، ئاجايىپ، ئىنتايىن، بەك

ئەرتىنى «ئەردىنى» گە قارالسۇن

ئەردا [«تۇر»] «ئەرتا» غا قارالسۇن

ئەردەچى ئەر بولغان، چوڭ بولغان

ئەردەم I [«ماي»، «ق ب»] ئەخلاق، پەزىلەت؛ [«ت ت د»] ئەدەب ـ ئەخلاق

ئەردەم II ئىسىل پەزىلەت، قابىلىيەت؛ كۈچ

ئەردەملىك [«كۈل»] پەزىلەتلىك

ئەردەملىگ [«ئال»، «قۇج»] قابىلىيەتلىك؛ «ئەردەملىك» كە قارالسۇن

ئەردەنى [<سان. «ق ب»] «ئەردىنى» گە قارالسۇن

ئەردەنى قاتۇن [«ئۇت»] خانىم

ئەردىنى «ئەردىنى» گە قارالسۇن

ئەردى [«ت ت د»] ئەردى، ئىدى

ئەردىنلىغ [«تۇر»] قىممەتلىك؛ ئاجايىپ

ئەردىنى [< سان. «ئال»] گۆھەر، قىممەتلىك نەرسە؛ [«ت ت د»] چوڭ مەرۋايىت، ئۇنچە، گۆھەر

ئەرسەك I [«ت ت د»] شەھۋانىيلىق

ئەرسەك II [«ت ت د»]: ئەرسەك ئىشلەر ــ ئەرسىرىگەن، بۇزۇق خوتۇن

ئەرسلەن «ئارسلان» غا قاراڭ

ئەرسىگ [«ئەت»] باتۇر

ئەرسىمەك [«تۇر»] ئەرسىرىمەك

ئەرك I [«ماي»] ① كۆچ ـ قۇدرەت؛ ② ئەركسىنىلىك، ئىختىيارلىق؛ ③ [«تۇر»] قۇۋۋەت، قۇدرەت، كۆچ

ئەرك II [«ت ت د»] ئەرك، سەلتەنەت، ئۆز بەگ ـ ئۆزخانلىق

ئەركەچ [«ت ت د»] ئەركەچ (بىر ياشلىق تېكە)، [«ت تىب»] ئەركەك ئۆچكە، تېكە

ئەركەك ئەر

ئەركەن [«ت ت د»] ئىكىەن: ئول كىەلۈر ئەركەن ــ ئۇ كېلىۋاتقانىكەن.

ئەرك تۇرۇك [«ماي»] كۆچ ـ قۇۋۋەت

ئەركسىز كۆچسىز

ئەركسىنتۇرمەك [«تۇر»] ھوقۇقىنى ئىشلەتمەك

ئەركسىنمەك [«تۇر»] كۆچلەنمەك

ئەركلىگ I ①[«تۇر»] كۆچلۈك، قۇدرەتلىك؛ ② [«ئال»] ھۆكۈمدار

ئەركلىگ II زۆھرە يۇلتۇزى

ئەركلىگ قان [«تۇر»] دوزاخ خانى

ئەركلىگىن ئەركسىزىن ① ئىزدىمەسلىك؛ ② ئارزۇيىغا يېتەلمەسلىك

ئەركى I [«ت ت د»] شۇبھە، گۇمانىنى بىلدۇرىدىغان يارىدەمچى سۆز: ئول كەلىرمۇ ئەركى ـ ئۇ كېلەرمىكىن؟

ئەركى II [«تۇر»] ① ئارتۇق؛ ② ياخشى؛ ③ بەلكى

ئەركسمچە ئارزۇيۇمچە، تىلىكسمچە

ئەركىنى [«ق ب»] چوڭى، يۇرت باشلىقى: ئىلى ئەركىنى — ئىلى رايونىنىڭ چوڭى، يۇرت باشلىقى

ئەرگۈ I [«تۈر»] ئۆي؛ ئايۋان

ئەرگۈ II [«قۇج»] كۈچ - قۇۋۋەتلىك

ئەرگۈرمەك [«ت ت د»] ئېرىتمەك: ئول ياغ ئەرگۈردى — ئۇ ياغ ئېرىتتى

ئەرگۈز [«ت ت د»] ئەگىز: ئەرگۈز سۇۋۇ - ئەگىز سۇيى (ئەتىيازدا قار ۋە مۇزلارنىڭ ئېرىشىدىن ھاسىل بولغان سۇ)

ئەرگۈزمەك ئېرىتمەك

ئەرگۈسمەك «ئەرگۈرمەك» كە قارالسۇن

ئەرگۈلۈك ئۆي - ماكانلىق

ئەرگىك I [«ماي»] بارماق (قولنىڭ بارمىقى)

ئەرگىك II [«ت ت د»] «ئەرنەك» كە قارالسۇن

ئەرگىن [«ت ت د»] بويتاق: ئەرگىن ئەر — بويتاق ئەر

ئەرلى [«قۇج»] ئەرلىك

ئەرلىك [«ت ت د»] مەردلىك

ئەرمەك I [«ئال»] ① بولماق، بارلىققا كەلمەك، تېپىلماق؛ ② مەۋجۇت بولغان؛ ③ ئېجىل بولماق

ئەرمەك II [«تۈر»] مۇناسىۋەتلىك، ئائىت

ئەرمە كۈرمەك «ئەرمە گۈرمەك» كە قارالسۇن

ئەرمەگۈ I [«ت ت د»] ئېرىنچەك، ھۇرۇن

ئەرمەگۈ II [«تۈر»] بوشاڭ، بوش؛ پەرۋاسىزلىق

ئەرمە گۈرمەك [«تۈر»] ئېرىنمەك؛ پەرۋاسىزلىق قىلماق؛ بوشىشىپ كەتمەك

ئەرنەك [«ت ت د»] بارماق (قول، پۇتنىڭ بارمىقى)

ئەرۋار بارۋر [«كۆل»] مۇستەقىل بولۇش، ئۆز - ئۆزىگە خوجا بولۇش

ئەرۋش I [«تۇر»] بەك، ناھايىتى؛ ھېسابسىز

ئەرۋش II [«ت ت د»] ئېرىش

ئەرۋشمەك [«ت ت د»] ئېرىمەك: ياغ ئەرۋشدى — ياغ ئېرىدى.

ئەرۋش ئۆكۈش [«چاس»] «ئەرۋش ئۈكۈش» كە قارالسۇن

ئەرۋش ئۈكۈش [«ماي»] نۇرغۇن، كۆپ، جىق

ئەرۋك I [«ت ت د»] تېرە ئاشلىغۇچ

ئەرۋك II [«ت ت د»] شاپتۇل، ئۆرۈك ۋە قارىئۆرۈكىكە ئوخشاش مېۋىلەرنىڭ ئومۇمىي نامى: تۇلۇغ ئەرۋك — شاپتۇل؛ سارىغ ئەرۋك - ئۆرۈك؛ قارا ئەرۋك — قارىئۆرۈك

ئەرۋك III [«ت تب»] ئۆرۈك

ئەرۋكلەمەك [«ت ت د»] ئاشلىماق: ئول تەرى ئەرۋكلەدى — ئۇ تېرە ئاشلىدى.

ئەرۋكلەنمەك [«ت ت د»] مېۋىلىمەك، مېۋىلىك بولماق

ئەرۋكلۈك [«ت ت د»] ئۆرۈكلۈك

ئەرۋۈز [«ت ت د»] ئەرۋۈز (ئەرلەر ئىسمى)

ئەرىش «ئەۋرىش» كە قارالسۇن

ئەرىك I [«ت ت د»]: ئەرىك نەك — ئېرىيدىغان نەرسە، ياغ ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئېرىيدىغان نەرسە

ئەرىك II [«ت ت د»] ① يىغىرغا، ئۇيناق: ئەرىك يىلقى — يورغا ئات؛ ② ئىشچان، يۈرەكلىك: ئەرىك ئەر — ئىشچان، يۈرەكلىك ئادەم

ئەرىك II ① كېچىلۈك؛ ② ئىرادە

ئەرىكلى مەۋجۇت بولغان؛ تېپىلغان

ئەرىگ [«تۇر»] نەسىھەت

ئەرىگ بارىغ△ [«ماي»] يۇرۇش - تۇرۇش

ئەرىگلەمەك [«تۇر»] نەسىھەت قىلماق

ئەرىلمەك «ئەۋرىلمەك» كە قارالسۇن

ئەردىن [«ئۇت»] كالپۇك، لەۋ

ئەرىنچ I [«ت ت د»] ئېھتىمال، بەلكى

ئەرىنچ II ① مۇتلەق؛ ② ئۇچۇق

ئەرىنمەك [«ت ت د»] ئېرىنمەك

ئەرىۋادى [<سان. «تۇر»] «ئىراۋادى ~ ئىرىۋادى» غا قارالسۇن

ئەزە [<ئوغ. «ت ت د»] «ئەگە» گە قارالسۇن

ئەزەرگەن [«ت ت د»] ئىزلىگەن؛ ئىزلەشكە ئادەتلەنگەن

ئەزەرلەمەك [«ت ت د»] ئېگەرلىمەك

ئەزەرلىك [«ت ت د»] ئۇستىگە ئېگەر قويۇلىدىغان ياغاچ

ئەزتۇرمەك [«ت ت د»] تىلدۇرماق

ئەزرۇئا ئىلاھنىڭ ئىسمى

ئەزگۈ [«ت ت د»، «ق ب»] ياخشى، چىرايلىق

ئەزگۈلۈك [«ق ب»] ياخشىلىق

ئەزلەتمەك [«ت ت د»] ئىزىغا سالدۇرماق، تۈزەتمەك

ئەزلەلمەك [«ت ت د»] ياخشىلانماق

ئەزلەنمەك [«ت ت د»] ئەتىۋارلانماق، ئەتىۋارلاشماق، ياخشىلانماق

ئەزلىگ [«ت ت د»] پايدىلىق؛ پايدىلىنىدىغان: ئەزلىگ نەك ــ پايدىلىنىدىغان نەرسە؛ پايدىلىق نەرسە

ئەزۇك [«قۇج»] يالغان، ساختا، خاتا

ئەزۇكسەز راست، توغرا، قۇسۇرسىز

ئەزۇكسۇز [«ماي»] سەمىمي

ئەزۇكلەمەك يالغان سۆزلىمەك، ئالدىماق؛ خاتا قىلماق

ئەزىرمەك [«ت ت د»] ئايرىماق؛ تاللىماق

ئەزىز [«ت ت د»] ئېگىز: ئەزىز يىر ــ ئېگىز يەر؛ ئەزىز تاغ ــ ئېگىز تاغ

ئەزىزلىك [«ت ت د»] ئېگىزلىك، يۇكسەكلىك

ئەس [«ت ت د»] گۆش، يەم (يىرتقۇچ ھايۋانلارغا كېسىپ بېرىلىدىغان)

ئەسەن [«ماي»] ① ئامان؛ ② ئېسەن؛ [«قۇج»] ساق ـ سالامەت، ئامان ـ ئېسەن؛ تىنچ، تىنچلىق؛ ③ ئوكۇشلۇق؛ [«ت تب»] راۋان

ئەسەن تۇكەل [«ماي»] ئامان ـ ئېسەن

ئەسەنگۇ [«قۇج»] ساق، ساغلام

ئەسەنگۇ بىتىگ سالام خەت، ساقلىق بەلگىسى

ئەسەنگۇلەمەك سالامەتلىك تىلىمەك؛ ھالىدىن خەۋەر ئالماق

ئەسەنگۇلۇك ئامانلىق، سالامەتلىك، ئامان ـ ئېسەنلىك

ئەسەنلەمەك [«ت ت د»] ئېسەنلەشمەك، ھال ـ ئەھۋال سوراشماق

ئەستەمەك «ئىستەمەك» كە قارالسۇن

ئەستۇپ [«ئال»] گۈمبەز

ئەسرۈك [«ت ت د»] مەست

ئەسرى [«ئىك»] بىرخىل كېسەللىك؛ داغ، داغلىق

ئەسرىنگۈ رەڭلىك

ئەسسىز I [«ت ت د»] ئىسىت (ئېچىنىش، ئەپسۇسلىنىشنى بىلدۈرىدىغان سۆز)

ئەسسىز II بىچارە؛ روھسىز

ئەسكۈ [«ت ت د»] ئۆتكەمە

ئەسكى [«ت ت د»] ئەسكى، كونا

ئەسكىرمەك كونىرىماق

ئەسكىمەك [«تۇر»] كونىرىماق

ئەسىمەك [«ت تد»] ① چىقماق: ئەسىن ئەسدى ــ شامال چىقتى؛ ② سورۇماق: تارىخ ئەسدى ــ بۇغداي سورۇدى.

ئەسنە I [«ئر»] ① روھسىز، مەيۈس، كەيپسىز؛ ② نەپىس، كۆركەم

ئەسنە II [«ت ت د»] شامال چىقىش

ئەسۈر [«ت تب»] مەست

ئەسۈرمەك مەست بولماق، خۇددىنى يوقاتماق

ئەسىئەگەنچسىز [«تۇر»] مەرد، كەڭ قوللۇق؛ سېخىي

ئەستەمەك [«ت ت د»] سوزدۇرماق

ئەسىچ كورا؛ قازان

ئەسىد [«تۇن»] ئاڭلاش

ئەسىركەمەك [«ت تد»] ئېسىركىمەك؛ ئېچىنماق

ئەسىرمەك «ئەسۈرمەك» كە قاراڭ

ئەسزگەمەك «ئىسىركەمەك» كە قارالسۇن

ئەسزلىگ [«ت ت د»] ياۋايىلىق

ئەسسىمەك [«ت ت د»] تارتىشماق: يىپ ئەسسىمەك ــ ئارغامچا تارتىشماق

ئەسىن [«ت ت د»] سەلكىن، يۇمشاق شامال؛ شامال؛ بوران

ئەش I [«ت ت د»، «ق ب»] ئەش، ھەمراھ، يولداش، دوست - بۇرادەر

ئەش II [«ئر»] يول يۈرمەك، يول باسماق

ئەشەك [«ئۇت»] «ئەشكەك» كە قارالسۇن

ئەشتىلمەك I [«ت ت د»] ئىشتىلمەك، ئاڭلانماق

ئەشتىلمەك II [«قۇج»] ئاڭلىتىلماق

ئەشرىنگۈ مەززىلىك، پۇراقلىق

ئەشكەك [«ئال»] ئېشەك

ئەشكەك تۆزى [«ت ت ب»] بىر خىل ئۆسۈملۈك

ئەشكۈرتى [«ت ت د»] گۈللۈك يىپەك رەخت

ئەشكىن [«ت ت د»]: ① ئەشكىن توپراق ــ ئېقىپ كەلگەن قۇم - توپا؛ ② يىراق يول

ئەشگەك [«ت ت د»] ئېشەك

ئەشۈك [«ت ت د»] ① يېپىنچا؛ يۆگەك؛ ② كۆشەك؛ يوپۇق

ئەشۈكلىك [«ت ت د»]: ئەشۈكلىك بارچىسى ــ يېپىنچا تەييارلىنىدىغان تاۋار

ئەشۈلمەك [«ت ت د»] يېپىلماق

ئەشى [«ئۇت»] «ئىشى» گە قارالسۇن

ئەشتتۇرمەك [«ئۇت»] ئاڭلاتتۇرماق

ئەشتمەك [«ئال»] ئاڭلىماق، ئىشتمەك

ئەشتمەگلىگ ئاڭلىماقلىق

ئەشچ قازان؛ «ئىشچ» كە قارالسۇن

ئەشدۇت [«تۇر»] ئاڭلات

ئەشدىلمەك [«تۇر»] ئاڭلىتىلماق

ئەشكىلىك [«ت ت د»] ئىشكىلىك: ئەشكىلىك يىغاچ — ئىشكىلىك ياغاچ، ئىشىك ۋە بوسۇغا قىلىنىدىغان ياغاچ

ئەشلىگەن [«ت ت د»] ① ئېشىلىدىغان، سوزۇلىدىغان؛ ② چېچىلىپلا تۇرىدىغان

ئەشلىمەك [«ت ت د»] چېچىلماق: قوۋم ئەشلىدى — قوۋم چېچىلدى.

ئەشىپەك [«ت ت د»] «ئەشگەك» كە قارالسۇن

ئەكە I [«كۆل»] ئاچا، ھەدە

ئەكە II [«تۇر»] ئۆكا؛ سىڭىل

ئەكەك [«ت ت د»]: ئەكەك ئىشلەر — بۇزۇق خوتۇن

ئەكەكلەمەك [«ت ت د»] تىللىماق

ئەكەكلىك [«ت ت د»] خوتۇنلىنىڭ بۇزىسىزلىكى، ئارسىزلىقى

ئەكسۈتمەك [«تۇر»] ئۆكسۈتمەك، ئازايتماق

ئەكسۈك [«ت ت د»] ئۆكسۈك، كەمتۈك؛ [«ئال»] ئاز، كەم

ئەكسۈكسۈز [«مايى»] كەم ـ كۆتسىز؛ [«ئال»] تولۇق، پىتەرلىك

ئەكسۈكلۈگ ئۆكسۈكلۈك، ئاز، كەم

ئەكسۈمەك [«تۇر»] «ئەگسۈمەك» كە قارالسۇن.

ئەكسىدمەك [«ئۇت»] ئازايتماق، ئۆكسۈتمەك

ئەكشوبى «ئاكشوبى» غا قارالسۇن.

ئەكشىك [«ت ت د»] ئاچچىق ـ چۈچۈك، ئاچچىق ـ چۈچۈك نەرسە

ئەكمەك I [«ت ت د»] ئەكمەك، تېرىماق: ئول تاربغ ئەكدى — ئۇ ئاشلىق تېرىدى.

ئەكمەك II [«ئۇت»] چاچماق

ئەكۈ I بوغۇم

ئەكۈ II [«ئۇت»، «مان»] ئىككى، جۈپ

ئەكى [«قۇج»] «ئىكى» گە قارالسۇن.

ئەكىر ئۆسۈملۈك، چۆپ

ئەكىرتمەك [«ئال»] ۋارقىرىماق، ئىڭرىماق

ئەكىم [«ت ت د»]: بىر ئەكىم يىر — بىر قىتىمدا تېرىلىپ بولىدىغان يەر.

ئەكىن I [«ت ھ»] ① زىرائەت؛ ② ئۇرۇق؛ ئاشلىق، دان

ئەكىن II [<ئوغ. «ت ت د»] ئېكىنلىك

ئەكىنتى [«قۇج»] ئىككىنچى، باشقا

ئەگ [«ئەت»] ئېگىش

ئەگە I [«ت ت د»] ئېگىچە، ئاچا، ھەدە

ئەگە II [«ت ت د»] «ئەچە» گە قارالسۇن.

ئەگەت [«ت ت د»] توي كېچىسى كېلىن بىلەن بىرلىكتە ئەۋەتىلىدىغان خىزمەتچى خوتۇن، يەڭگە

ئەگەتلىك [«ت ت د»] كېلىن، ئەگەتلىك قارا باش —

نەكاھ كېچىسى كېلىن بىلەن بىللە ئەۋەتىلىدىغان دېدەك

ئەگەچ [«ت ت د»] قىزچاقلارنى ئەركىلىتىش ئۇچۇن ئىشلىتىلىدىغان سۆز

ئەگەرمەك «ئەگىرمەك» كە قارالسۇن

ئەگدۇ [«تۇر»] ئەگرى پىچاق

ئەگدى [«ت ت د»] قۇشخانا، گودالسۇن

ئەگدىش [«ئۇت»] «ئىدىش» قا قارالسۇن

ئەگدىلەتمەك [«ئۇت»] ئۆستۈرمەك، چوڭ قىلماق

ئەگرى [«تۇر»] قىڭغىر

ئەگرىتەبى [«تۇن»] قىممەتلىك ئېگەر

ئەگرىش [«ت ت د»] ئايلىنىش، ئەگىش

ئەگرىك I [«تۇر»] قاينام

ئەگرىك II [«ت ت د»] ئېگىرىلگەن يىپ

ئەگرىلمەك ① ئەگمەك؛ ② ئېگىلمەك

ئەگرىم [«ت ت د»] سۇ يىغىلىدىغان يەر، ئەۋرەز

ئەگسۈك [«تۇر»] ئۆكسۈك، كەمچىل، ئاز

ئەگسۈكسۈز تولۇق، يېتەرلىك

ئەگسۈمەك [«تۇر»] ئازايماق، كەمەيمەك

ئەگلەشمەك [«ت ت د»] ① چەيلەشمەك؛ ② ئاتلانماق

ئەگمەك ئەگمەك، ئېگىش

ئەگنەكىش [«چاس»] خاس ئىسىم

ئەگۈزكەن [«ت ت د»] بىرخىل ئۆسۈملۈك

ئەگىتىش [«ت ت د»] داغ چۈشۈشتىن ياكى كۆز تېگىشتىن

ساقلىنىش ئۈچۈن، باللارنىڭ يۈزىگە سۈرتۈلـ
دىغان بىر خىل دورا

ئەگىدمەك [«ئۈت»] يۈكسەلدۈرمەك

ئەگىر I [«كۈل»،«ئەت»] ① يۆگىمەك، ئورىماق؛ ② قورـ
شماق؛ ③ ياخشى كۆرمەك

ئەگىر II [«ت ت د»] ئېگىر (بىرخىل دورا ئۆسۈملۈك)

ئەگىرتمەك [«ئال»] چۆرىمەك؛ قورشماق

ئەگىرگۈ تەرجىمان

ئەگىرمەك [«تۈر»] ① ئۆرۈمەك، تەرجىمە قىلماق؛ ② قۇرـ
شماق؛ ③«ئەگمەك» كە قارالسۇن

ئەگىش [«ت ت د»] ئەگۈش، داشقال (مەدەنلەرنى ئېرىتـ
كەندە قېپقالغان چىقىرىندا)

ئەگىلگەن [«ت ت د»] ئېگىلىپلا تۇرىدىغان

ئەگىم «ئەگمەك» گە قارالسۇن

ئەگىن I [«ت ت د»] ① دۈمبە، غول، دولا؛ ② ئېنى بىر
يېرىم غېرىچ، بويى تۆت گەزلىك بىرخىل بـۆز

ئەگىن II [«تۈر»] ① مۈرە؛ ② «ئەگمەك» گە قارالسۇن

ئەگىن III [«ئۇر»] تـورۇس، ئۆگزە

ئەگىڭ I [«ت ت د»] ئەگىڭ، مەگمەز، ئېگىدەك: قىزىل ئەگىڭ —
قىزىل مەگمەز؛ ئەگىڭ ساچ — ئېگىدەكتەكى چاچ

ئەگىڭ II [«ئال»] ① ئۇۋۇ؛ ② ئەن، كەگىلىك

ئەگىڭ III [«ماي»] يەلكە، مۈرە

ئېگىدەك [«ت ت د»] ① ئېگىدەك (ئېغىزنىڭ ئىككى يېنىدىكى
زاكاق)؛ ② خوتۇنلارنىڭ پۈركەنجىسىنىڭ بوغقۇچى

ئەڭتۇرمەك [«ت ت د»] ھاڭ ـ تاڭ قالدۇرماق

ئەڭدۇز [«ت ت د»] ئەندىز (يەردىن قېزىۋېلىنىپ ئاتىلىدىغان قورساق ئاغرىقىغادورا قىلىنىدىغان بىرخىل يىلتىز)

ئەڭرەك «ئەرگەك» كە قاراڭ

ئەڭگىلمەك [«تۇر»] ئېگىلمەك

ئەڭلىك [«ت ت د»] ئەڭلىك (خوتۇنلار مەڭزىگە سۈرتىدىغان ئاچ قىزىل بويياق)

ئەڭمەك (يىپ) ئېگىرمەك

ئەڭمت [«ماي»] ئەگمەك، پۈكمەك

ئەڭمتە [«ماي»] ئېگمىپ، پۈكۈپ

ئەڭمتەدۈك [«ماي»] پۈكمىگەن

ئەڭمتەك [«تۇر»] ئەگدۇرتمەك

ئەڭىرمەك [«تۇر»] ئىز قوغلىماق، ئەگەشمەك

ئەڭىم قىسىم، پارچە، بۆلەك

ئەڭىن مۇرە

ئەل I [«ت ت د»] ① ئەل، مەملىكەت؛ ② ئوچۇقچىلىق، بوشلۇق؛ ③ ئات: ئەل باشى ـــ ئات باقار، ئات باققۇچى؛ ④ يارىشىش: ئىكى بەگ بىرلىشە ئەل بولدى ـــ ئىككى بەگ بىر ـ بىرى بىلەن يارىشتى؛ ⑤ پەس، ئەسكى: ئەل كىشى ـــ پەس ئادەم، ئەسكى ئادەم؛ ⑥ ئەل قۇش ـــ تاز قارا

ئەل II [«ئۇت»] «ئىل» گە قاراڭ

ئەلپ [«ماي»] ① مەرد، باتۇر؛ ② قىيىن، تەس؛ ③ [«ئال»] «ئالپ» قا قاراڭ

ئەلپ ئاتىم △ قەھرىمان، باتۇر
ئەلپ ئەمگەك [«ماي»] ناھايىتى مۇشكۈل
ئەلپىتە ئەلپ [«ماي»] ناھايىتى تەس، ئىنتايىن مۇشكۈل
ئەلت [«تۇن»] ئەۋەتمىش
ئەلچى [«ت ھ»] ① خاس ئىسىم؛ ② «ئىلچى» غا قارالسۇن
ئەلدىرى [«ت ت د»] «ئەلرى» گە قارالسۇن
ئەلرى [«ت ت د»] ئوغلاق تېرىسى
ئەلسىز [«كۈل»] دۆلەتنى يوقتىش؛ دۆلەتسىز
ئەلكە بۇلاق [«ت ت د»] ئەلكە بۇلاق (قەبىلە نامى)
ئەل گۈن [«ئو»] خەلق، قەبىلە
ئەلگە [«ت تب»] غەلۋىر، ئەلگەك
ئەلگەمەك I [«ت ت د»] تاسقىماق
ئەلگەمەك II سقىلىپ كىرمەك
ئەلمەك [«ئال»] يېقىنلاشماق
ئەلۈك [ت ت د»] مەسخىرە، ھەزىل
ئەلۈكلەمەك [«ت ت د»] زاكىلىق قىلماق، مەسخىرە قىلماق
ئەلىتمەك [«قوج»] يەتكۈزمەك؛ ئەكەتمەك
ئەلىك I [«ماي»] قول، ئىلىك
ئەلىك II [«ئەت»] بىر خىل ئۆسۈملۈك
ئەلىكلىك [«ت ت د»] پەلەي، قولقاپ
ئەلىگ [«تۇر»] ① ئەللىك (سان)؛ ② قول
ئەلىگچى ئەر ئەمەلدار
ئەم I [<ئۇغ — قىپ. «ت ت د»] ① ئىم، داۋا؛ ② ئەم، ئايالالارنىڭ جىنسىي ئەزاسى

ئەم II [«ماي»] داۋا؛ رېسىپ

ئەم III [«ئال»، «تۇر»] دورا

ئەمەت [<ئوغ. — «ت ت د»] «ئەۋەت»كە قارالڭ

ئەمەرى «ئامارى»غا قارالڭ

ئەمەك ئەممەك، شوردىماق

ئەمتەرمەك قورۇلماق، يىغىلماق، پوپلانماق

ئەمتى هازىر، ئەمدى؛ «ئامتى»غا قارالڭ

ئەمچى [«ت ت د»] داۋالىغۇچى؛ [«ماي»] تېۋىپ؛ دوختۇر

ئەمچىن [«تۇر»] «ئەمچى» گە قارالڭ

ئەمراق «ئامراق» قا قارالڭ

ئەمراقلىغ «ئامراقلىغ» قا قارالڭ

ئەمرىل [«ماي»] تۇزۇلمەك؛ پەسەيمەك

ئەمرىلمەك [«ت ت د»] قىمچىقلىماق

ئەمسەمەك [«ت ت د»] ئەمگۈسى كەلمەك

ئەمسىز دورىسىز، داۋاسىز

ئەمسىمەك ئەممەك

ئەمشەن [«ت ت د»] جۇۋۇا قىلىنىدىغان تېرە

ئەمكەك «ئەمگەك» كە قارالڭ

ئەمگەت [«ماي»] قىينىماق، ئازابلىماق

ئەمگەتمەك [«ئال»] ئەزمەك، قىينىماق، ئازابلىماق

ئەمگەتمەكسىز ئەزمەي، قىينىماي

ئەمگەدمەك «ئەمگەتمەك» كە قارالڭ

ئەمگەك [«ت ت د»] جاپا ـ مۇشەققەت؛ [«ئال»] ئازاب، مۇشكۈل؛ [«ماي»] ئازاب ـ ئوقۇبەت؛ قىيىن ـ قىستاق

ئەمگەك تولغاق [«ماي»] جاپا ـ مۇشەققەت

ئەمگەكسىز [«تۇر»، «ئال»] راھەت، قايغۇسىز

ئەمگەكلىك [«ئال»، «تۇر»] جاپالىق، قايغۇلۇق، مۇشكۇللۇك

ئەمگەن [«ماي»، «ش ت»] ئازابلانماق

ئەمگەنمەك [«ئال»،«تۇر»] جاپا چەكمەك، زۇلۇم تارتىماق

ئەملە [«ماي»] داۋالىماق

ئەملەلمەك [«ت ت د»] داۋالانماق

ئەملەمەك [«ت ت د»] داۋالىماق

ئەمۆك [«ماي»] ئەركە

ئەم ئۇرۇن [«ماي»] دورا ـ دەرمان

ئەمۇزمەك [«ت ت د»] ئەمگۈزمەك، ئېمىتمەك

ئەمىتمەك ئېمگىلىمەك

ئەمىر [«ت ت د»] تۆتەك، تۇمان

ئەمىرتغۇرماق تىنچلاندۇرماق، «ئامىرتغۇرماق» قا قارالسۇن

ئەمىزمەك ئېمىتمەك

ئەمىك [«ت ت د»]① ئېمىك، ئەمچەك؛ ② يىللىق، ھارا-رىتى يۇقىرى بولمىغان: ئەمىك كۇن ــ يىللىق كۇن

ئەمىكلىك [«ت ت د»]: ئەسكلىك ئىشلەر ــ ئېمىكلىك خوتۇن، بالا ئېمىتمىدىغان خوتۇن

ئەمىگ [«ئال»] ئەمچەك

ئەنەتكەك [«ماي»، «ش ت»] ھىندىستان

ئەنەتكەكچە ھىندىچە

ئەنتكەك «ئەنەتكەك» كە قارالسۇن

ئەنچگۇ [«تۇر»] تىنچ، تىنچلىق

ئەندەك [<ئوغ. «ت ت د»] يۈز، بىر نەرسىنىڭ يۈزى

ئەندىك [«ت ت د»]: ئەندىك ئەر ــ ئەندىكسىپ تۇرىدىغان ئادەم، ئۆندەرىگەك ئادەم

ئەنكە بۇش كۆك رەڭ؛ «ئانقا بۇش» قا قارالسۇن

ئەنۇچ [ت ت د» كۆزگە ئۆسكەن گۆش پەردە

ئەنۇك [«ت ت د» شىر بالىسى (سىرتلان، بۆرە ۋە ئىتنىڭ كۈچۈكلىرىمۇ «ئەنۇك» دەيىلىدۇ)؛ [«ئال»] ھايۋان بالىسى

ئەنۇكلەمەك [«ت ت د»، «ئال»] كۈچۈكلىمەك، تۇغماق (ھايۋانلارغا قارىتىلغان)

ئەنۇكلۇگ [«ت ت د»]: ئەنۇكلۇگ ئارسلان ــ بالىلىق ئارسلان (شىر)

ئەنۇگ [«ت ت د» «ئەنۇك» كە قارالسۇن

ئەۋ I [«ماي»] ئۆي؛ چېدىر

ئەۋ II [«ت ت د» چاپسان، تېز

ئەۋەت [«ت ت د» ھەۋەس، خىياش، تىلەك، شۇنداق، ماقۇل دېگەن مەنىلەردە ئىشلىتىلىدىغان سۆز

ئەۋەك [«ت ت د» ① ئالدىراڭغۇ: ئەۋەك ئەر ــ ئالدىراڭغۇ ئادەم؛ ② شاللاق

ئەۋەكلىك [«ت ت د» ئالدىراڭغۇلۇق

ئەۋبارىق△ [«ماي» ئۆي بىساتى، ئۆيۈڭاق

ئەۋچى ئايال كىشى، ئايال؛ ئۆي ئىچى

ئەۋدىلمەك [«ت ت د» جۇغلانماق، يىغىلماق

ئەۋدىمەك [«ت ت د»] دۆۋلىمەك، يىغماق؛ تەرمەك
ئەۋرۈلمەك [«ت ت د»] ئۆرۈلمەك، يانماق، بۇرۇلماق
ئەۋرىش [«تۇر»] ① (سەيلە) قىلماق؛ ② ھال ـ ئەھۋال؛ ③ ھەرىكەت
ئەۋرىشمەك بىرەر ئىش بىلەن مەشغۇل بولماق
ئەۋرىك [«تۇر»] ① قوپال؛ دۆت، نادان؛ ② بەختسىز
ئەۋرىگ [«تۇر»] «ئەۋرىك» كە قاراڭ
ئەۋرىلمىش△ [«ماي»] تەرجىمە قىلغان
ئەۋرىل [«ماي»] ئۆرۈلمەك، يۆگەلمەك
ئەۋرىلمە دۈك△ [«ماي»] ئايلانمىغان، يۆگەلمىگەن
ئەۋرىلمەك [«ئال»] ئۆرۈلمەك، ئايلانماق
ئەۋرىلمەمەك قىلىنماق؛ ئايلاندۇرۇلماق
ئەۋرىلمىش△ [«ماي»] بۈدۈر
ئەۋرىلىنچسىز [«تۇر»] ساغلام، مۇستەھكەم
ئەۋشۈك [«ت ت د»] چاپلاشقاق كېسەل
ئەۋلەن [«ت ت د»] ئۆيلەنمەك، ئۆيلۈك بولماق
ئەۋلۈك [«ت ت د»] ئايال كىشى، ئايال، خوتۇن
ئەۋلىك [«ت ت د»] خوجايىن
ئەۋمەك [«ت ت د»] ئولاشماق، توپلانماق: كۆرۈنچىكە كىشى ئەۋدى ـــ تاماشا كۆرۈشكە كىشى توپلاندى.
ئەۋۈرگەن تەۋۈرگەن [«ت ت د»] ئۆرۈپ ـ چۆرۈپلا تۇرىدىغان
ئەۋۈرمەك [«ت ت د»] ① قايتۇرماق: ئول مەنى يولدىن ئەۋۈرـدى ـــ ئۇ مېنى يولدىن قايتۇردى؛ ② ئىشلىمەك
ئەۋۋي [«ت تب»] ئەشى، بالا ھەمراھى

ئەۋەت [«ئال»] باسماق، سقماق

ئەۋىر I [«ئەت»] ئايلىنىش

ئەۋىر II ① دائىرە؛ ② مۇھىت

ئەۋىر III [«ماي»] ئۆرىمەك، تەرجىمە قىلماق

ئەۋىرمەك ① ئايلانماق؛ ② ئۆرىمەك، تەرجىمە قىلماق

ئەۋىكلىئۇن [«تۇر»، «قۇج»] ئىنجىل

ئەۋىن I [«چاس»] بىر ئوچۇم

ئەۋىن II ① دانە؛ ② ئادەت؛ ③ مېۋە

ئەۋىن III [«ت ت د»] ئۇرەن، ئورۇق

ئەۋىنلىك هاملىدار، يۇغان قۇرساق

ئەي هەي! (ئۇندەش سۆز)

ئەيەگۇ يان، تەرەپ

ئەيلە [<ئوغ. «ت ت د»] شۇنداق: ئەيلە قىلغىل — شۇنداق قىلغىن

ئەيمەن خىجىل بولۇش، ئەيمىنىش

ئەيمەنچ [«ت ت د»] قورقۇش؛ ئەيمىنىش

ئەيمەنمەك [«تۇر»] ئەيمەنمەك، خىجىل بولماق

ئەيىن [«تۇر»] مۇشۇنداق

ب

با [«تۇن»، «ئر»] باغلاش، چىگىش
باۋارس [«تۇر»] «بارس» قا قاراڭ
بابا [«تۇر»] بوۋا، ئاتا
باباكىر [«ئال»] «بايا‌گىر» غا قاراڭ
باباگىر «باۋاگىر» غا قاراڭ
بات I [«ت ت د»] چۆكمەك، چۈشمەك، پاتماق
بات II تېز، چاپسان، دەرھال
باتاتۇ پاختا
باتراق [«ت ت د»] بايراق
باتسق △ [«قۇج»] پېتىش، چۆكۈش
باتماق [«تۇر»، «قۇج»] پاتماق
باتمان [«ئۇت»] پاتمان (ئېغىرلىق ئۆلچىمى)
باتمۇل [«ت ت د»] پىلپىل
باتۇت ساقلاش؛ مۆكتۈرۈش
باتۇرماق ساقلىماق؛ مۆكتۈرمەك
باتىر △ [«ئۇت»] سۈيۇقلۇق ئۆلچىمى
باتىغلىق △ [«تۇر»] ① يۇيۇنۇش ئۆيى، مۇنچا، ھاممام؛ ② ھاجەتخانا

باتىق △ [«ق ب»] چوڭقۇرلۇق، ئوي يەر

باتىلماق △ [«تۇر»] پاتماق؛ كۆمۈلمەك

باتىم △ [«كۈل»] ① چوڭقۇر؛ ② چۆكمەك

باچا I [«قۇج»] روزا تۇتماق

باچا II [«قۇج»] گۈناھ

باچاغ [«تۇر»] پەرھىز؛ گۆشسىز تاماق يېيىش

باچاق [«قۇج»] «باچاغ» قا قاراڭ

باچاماق [«تۇر»] «باچا I» گە قاراڭ

باچان ئەرلەرنىڭ ئىسمى

باخشى ① ئۆگەتكۈچى، مۇئەللىم، ئۇستاز؛ ② دوختۇر، تېۋىپ

باخشىش [«ئەت»] شەپقەت، ئىلتىپات؛ شەپقەتلىك

باد [«ت ھ»] ① سېغىنىش؛ ② «بات I» گە قاراڭ

بادرۇق [«چاس»] بايراق

بادماق [«تۇر»] ① «باتماق» قا قاراڭ؛ ② دېھقانچىلىق قىلماق؛ ③ [«قۇج»] باغلىماق

بادمان [«ت تىب»] «باتمان» غا قاراڭ

بادۇر I ① «باتىر» غا قاراڭ؛ ② «بادىر» غا قاراڭ

بادۇر II [«ئۇت»] ئەرلەرنىڭ ئىسمى

بادىر △ [«ت تىب»، «ت ھ»] ئېغىرلىق ئۆلچەم نامى؛ كەمچەن

بادىيان بىر خىل دورا ئۆسۈملۈك

بار [«ماي»] ماڭ، بار (بېرىشتىكى بار)

بارا I [«ت تىب»] بانان

بارا II [«تۇر»] ① بىر خىل دورا؛ ② جىك

باراق [ت ت د»] يۇگى پاخپايغان ئۇۋ ئىتى

بارام «باردىم» غا قاراڭ

باراملىغ «باردىملىغ» قا قاراڭ

بارامىت [<سان. «ت ھ»] چارە، ئامال

باراناس [«ئىك»] يەر نامى

بارانى [<سان. «تۇر»] بىر خىل يۇلتۇزنىڭ نامى

بارت [«ت ت د»] كەمچەن (شاراب ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش سۇيۇق نەرسىلەرنى ئۆلچەيدىغان كەمچە)

بارتماق كىرمەك

بارتۇ [«ت ت د»] كەمزۇل، قىسقا پەلتو

بارتۇرماق [«ت ت د»] بارغۇزماق، باردۇرماق

بارچا [«تۇر»، «ئال»] ھەممىسى، پۈتۈنلەي

بارچا تورمىش△[«ئۇت»] ئەرلەرنىڭ ئىسمى

بارچا توغمىش△[«ئۇت»] ئەرلەرنىڭ ئىسمى

بارچا تويىن △ [«ئۇت»] ئەرلەرنىڭ ئىسمى

بارچىن △ [«ت ت د»] بىر خىل يىپەك رەخت، تاۋار

بارخاسۇۋادى [< سان. «تۇر»] بىر خىل يۇلتۇز

بارداچى △ [«داي»] ماڭغۇچى؛ بارغۇچى

بارز «بارس» قا قاراڭ

بارس [«ت ت د»] ① يولۋاس؛ ② قاپارتقۇ (پاشا چېقىشتىن ياكى يەل تېشىشتىن پەيدا بولغان ئىششىق)

بارساغان [«ت ت د»] يەر نامى

بارغان [«ت ت د»] مېرسىن (ئاس) دەرىخىنىڭ مېۋىسى

بارق [«قۇج»] ① ئۆي ـ ئىمارەت، قۇرۇلۇش؛ قۇرۇلۇش مەيدانى؛ ② [«كۆل»] مال ـ مۈلۈك

بارقان يەر نامى

بارقۇ «بۇرقو» غا قاراڭ

بارلىغ △ [«ت ت د»] قولىدا بار، باي: بارلىغ ئەر ـــ قولىدا بار ئادەم، باي ئادەم

بارناس [< سان.] قەدىمكى شەھەر ئىسمى

بارۇ [«قۇج»] يېقىن ئەتراپ

بارىغ I △ ① كەتمەك؛ ② سەپەر؛ ③ [«ت ت د»] بېرىۋەرمەك: ئول بارىغ باردى ـــ ئۇ ھېچنېمىگە قارىماي بېرىۋەردى؛ ④ [«تۇر»] ياياق (پىيادە) مېڭىش

بارىغ II △ [«ت ت د»] سېپىسىق نەرسە: ساسىغ بارىغ ـــ سېپىسىق، بىخسىغان

بارىغسا △ [«ئىك»] مېڭىش؛ مېڭىشنى ئويلاش، ماڭماقچى بولۇش

بارىغساماق △ ئارزۇ قىلماق؛ كەتمەك

بارىغساماماق△ [«ت ت د»] بارغۇسى كەلمەك

بارىق △ [«ت ت د»] سايە؛ قارا توچكا

بارىلماق △ [«تۇر»] بەرمەك، بەرگۈسى كەلمەك

بارىم △ [«كۆل»، «ئىك»] مال ـ مۈلۈك، بايلىق، دۇنيا

بارىمسىنماق△ [«ت ت د»] بارىدىغاندەك كۆرۈنمەك

بارىملىغ △ [«ئال»] «بارىم» غا قارا

بارىنماق I △ [«ت ت د»] بىرنۇاتقاندەك كۆرۈنمەك، كېتىپ بارغاندەك كۆرۈنمەك

بارىنماق II △ ئەركىنلىككە چىقماق؛ بوشانماق

باز I [«ئەت»] يەنە، قايتىدىن

باز II [«ت ت د»] يات، ئەجنەبىي

بازغان [«قۇج»] باسقۇچى

بازقىلماق △ [«كۈل»] تەسلىم قىلماق، بويسۇندۇرماق

باس [«قۇج»] «باش» قا قاراڭ

باسا I [«ئال»] ① بۇنىڭدىن باشقا، يەنە؛ [«ت ت د»] كېيىن: مەن ئاندا باسا كەلدىم — مەن ئۇنىڭدىن كېيىن كەلدىم؛ ② [«چاس»] ئارقا، كەينى

باسا II [«تۇن»] ياردەم

باسا باسا I [«مايى»] كەينى - كەينىدىن

باسا باسا II كۆپىيىش بىلەن

باسا تەمىر [«ئۇت»] ئەرلەرنىڭ ئىسمى

باسار [«ت ت د»] تاغ سامسىقى

باسا كەزىكچە [«مايى»] رېتى بويىچە، چوڭ - كىچىكلىكى بويىچە

باسال [«ئەت»] سۇڭپىياز

باسبال [«ت ت د»] بىر قېتىم يىپ

باستىقماق △ [«ت ت د»] بېسىلغاق

باسدىقماق △ «باستىقماق» قا قاراڭ

باسرۇق [«ت ت د»] باستۇرىدىغان نەرسە، باسرۇق

باسسىقماق △ [«ت ت د»] بېسىقماق، بېسىلماق

باسغۇق تاغ جىنسى؛ ساپ

باسقۇق [«تۇر»] تاش پارچىسى
باسگەك [«ئۇ تىب»] «بەزگەك» كە قاراڭ
باسماق ①[«تۇر»] يايماق؛ ②[«ئال»] باسماق، يەڭمەك
باسمىل △ [«ت ت د»] قەبىلە نامى
باسۇ [«ت ت د»] گۈرزە، تۆمۇر توقماق
باسۇت [«ت ت د»] ① ياردەمچى، يۆلىگۈچى؛ كۆيۈنگۈچى؛ ② قوللاش، ياردەم قىلىش؛ ③ بوسۇت، ياردەم
باسۇت تۈسۇت [«ماي»] ياردەم، مەدەت
باسۇتچى △ [«تۇر»] ياردەمچى، قوغدىغۇچى
باسۇر [«ت تىب»] باسۇرماق
باستتىم △ [«ق ب»] باستۇردۇم
باستماق△ [«ئال»] بېسىلماق، ئېزىلمەك
باسىغ △ [«ت ت د»] كېچىسى قونىدىغان جاي، كېچىلىك قونالغۇ
باسىغسىز △ مىننەتسىز
باسىق △ [«كۆل»] تاشلىماق
باسىن △ ... باشچىلىقىدىكى ...
باسىنتۇرماق △ [«قۇج»] باستۇرۇلماق
باسىنچ △ [«تۇر»] بېسىم
باسىنچسىز - ئىينچسىز△ [«ماي»] جەبىر - زۇلۇمسىز
باسىنچىك [«ماي»] تەنتەك
باسىنماق △ [«تۇر»] باسماق، ئەزمەك

باش [«ت ت د»] ① باش؛ ② يارا، جاراهەت؛ ③ [«ئال»] ئەقللىق؛ ④ [«تۇر»] بىرىنچى، ئاۋۋال

باشا [«ئو»] غەلىبە، غەلىبە قىلىش

باشاد باشلاش، باشلامچىلىق قىلىش

باشاغۇت ① ياخشى كۆرگەن؛ ② باشتا كەلگەن

باشاقتۇر [«ئەت»] زىيان يەتكۈزمەك

باشاماق يەڭمەك

باش بىتىگ تىلخەت، ئادەم مەسلىسى ھەققىدە يېزىلغان قانۇنىي ھۆججەت

باشتار [< ئار. «ت ت د»] ئوغاق

باشتىن △ ئالدى بىلەن

باشتىنقى △ [«ماي»] باشتىكى، دەسلەپكى، بىرىنچى

باشتىنكى △ [«ئال»] «باشتىنقى» غا قاراڭ

باشدىنقى △ «باشتىنقى» غا قاراڭ

باشغاق [«ت ت د»] قازان سۆڭەك

باشغان [«ت ت د»] ئېغىرلىقى ئەللىك ـ يۈز رىتىل كېلىدىغان بىر خىل چوڭ بېلىقنىڭ نامى

باشىل △ [«ت ت د»] ئالا باش

باشلا تاچى △ [«ئال»] باش بولغان، باشلىغان

باشلا داچى△ باشلامچى

باشلاغ [«تۇر»] باشلىق

باشلاغلانماق [«ت ت د»] ئۆز بېشىمچىلىق قىلماق، بويۇنتاۋلىق قىلماق

باشلاماق [«ئال»] باشلىماق

باشلان [«ت ت د»] باشلىنىش؛ باش ئالماق، باش چىقارماق

باشلىغ △ [«ت ت د»] جاراھەتلىك

باشماق [«ت ت د»] باشماق، كەش، پۇپۇچ

باشتاشى △ [«ت ھ»] تولۇق، مۇكەممەل

باشىق △ [«قۇج»] ناخشا

باغ [«تۇر»] ① بۇغقۇچ؛ ② يىپ؛ ③ قەبىلە، ئۇرۇق؛ ④ باغ

باغا I ئەمەل نامى

باغا II قارا پاقا

باغار «باغىر» غا قارالسۇن

باغارسۇق [«چاس»] ئىچكى ئەزا

باغ بورلۇق [«تۇر»] ئۇزۇملۇك

باغچا [«ئۇت»] ① بوغچا؛ ② باغ

باغچۇغ [«ماي»] زەنجىر

باغچى △ [«ئۇت»] باغۋەن

باغدا [«ماي»] باداشقان قۇرماق، پۇتنى ئالماشتۇرماق

باغرىن △ [«قۇج»] مەيدە بىلەن

باغلىغ △ ① بوغچا؛ ② جىنايەتچى

باغنا [«ت ت د»] ۋاخنا، شوتا بالدىقى

باغىر I △ [«ت ت د»] بېغىر، جىگەر

باغىر II △ [«تۇر»] ① مەيدە؛ كۆكرەك؛ ② قورساق؛ ③ ئۇرۇق ـ تۇغقان؛ ④ بىر خىل دورا

باغرچاق △ [«ت ت د»] ئۇچۇلۇق
باغرداق △ [«ت ت د»] باغرداق، لىپتىك
باغرساق △ [«قۇج»] ① ئۇچەي؛ ② ھېسداشلىق
باغرسۇق △ [«ت ت د»] ئۇچەي
باغرىن تۇش △ [«ماي»] يەر بېغىرلىماق
باغمش I △ [«ت ت د»] بېغىش
باغمش II △ [«ئر»] تانا، ئارغامچا، يىپ
باغمشلاماق △ [«ت ت د»] بېغىشلىماق
باق «باغ» قا قاراڭ
باقا [«ت ت د»] پاقا
باقار پۇل، «باقىر» غا قاراڭ
باقان [«ت ت د»] بويۇن ھالقا، چەمبەر
باقاناق [«تۇر»] نال (ئايىغىنىڭ نالى)
باقچان ئۇي، خىيال
باقر [«قۇج»] «باقىر» غا قاراڭ
باقسى △ [«ت ھ»] ھەزرەت، تەقسىر، ئۇستاز
باقلان [«ت ت د»] پاقلان
باقۇ [«ت ت د»] تۆپە، تۆپىلىك، دۆڭ؛ چوققا
باقۇرماق [«ت ت د»] باقتۇرماق، قاراتماق؛ قاراتقۇزماق
باقى [«تۇر»] ① مىس؛ ② تارازا؛ ③ [«ئۇت»] پۇل
باقىر △ [«ت ت د»] ① مىس؛ ② مىس ئاقچىنىڭ ئىسمى
باقىر سوقىم △ [«ت ت د»] مىرىخ (مارس) يۇلتۇزىنىڭ نامى
باقىرلان △ مىستىن ياسالغان
باقىش △ [«ت ت د»] بېقىش، قاراش؛ بىر ـ بىرىگە قاراش

باقنغ △ [«ت ت د»] بېقىش، قاراش، كۆرۈش

بال [«ت ت د»] ھەسەل

بالا [«ت ت د»] ① قۇشنىڭ ۋە باشقا ھايۋانلارنىڭ بالىسى؛ ② مەددىكار؛ ياردەمچى

بالاق [«قۇج»] «بالىق» قا قاراڭ

بالتو [«قۇج»] پالتا

بالتۇ «بالتو» غا قاراڭ

بالتۇر [«ئال»] «بالتو» غا قاراڭ

بالتىر △ [«تۇر»] ① قېيىن ئاچا؛ ② سىڭىل

بالچىق △ [«ت ت د»] سېغىز توپا

بالدۇ [«ت ت د»] «بالتو» غا قاراڭ

بالدىر △ [«ت ت د»] ① تۇمشۇق (تاغنىڭ بۇرۇنغا ئوخشاش ئۇسۇپ چىقىقان يېرى)؛ ② ئۆگىسى: بالدىر ئوغۇل — ئۆگەي ئوغۇل؛ بالدىر قىز — ئۆگەي قىز

بالدىز △ [«ت ت د»] قېيىن سىڭىل، خوتۇننىڭ سىڭلىسى

بالۇ باغلاقلىق

بالىغ I △ [«ت ت د»] ياردەمدار؛ ياردىلانغان

بالىغ II △ «بالىق» قا قاراڭ

بالىغچا △ [«ت ت د»] بېلىقتەك

بالىغچى △ [«تۇر»] «بالىقچى» غا قاراڭ

بالىق I △ [«ئال»] بېلىق

بالىق II △ [«ت ت د»] ① شەھەر؛ قەلئە؛ ② سازلىق؛ لاي

بالىق بەگى △ [«ت ھ»] شەھەر بېگى

بالقچی △ بېلىقچى

بالقچىن △ [«ت ت د»] بېلىقئالغۇچ، بېلىقچى (قۇش)

بالقلىغ △ شەھەرلىك

بالكلاماق △ قورقماق، چۆچۈمەك

باماق I [«ئال»] باغلىماق؛ [«ئەت»] باغلانماق

باماق II [«ئەت»] يېپەك (شايى)

بان خەت تاختىسى

باناراس «باراناس» قا قاراڭ

بانزى △ [«ت ت د»] ئۇزۇلۈپ بولغاندىن كېيىن بېدىشتا قېپقالغان ئۇزۇم

بانماق [«ت ت د»] باغلانماق: قوي بانىدى — قوي باغلاندى.

بانمىق بىر خىل كېسەللىك

بانىت △ [<سان] تاتلىق سۇيۇقلۇق

باۋاگىر △ [«ئۇت»] ① ھايات؛ ② ئالەم

باۋشىن △ ۋارىس، مىراسخور

بايا [«تۇر»] ئالدى بىلەن، دەسلەپ

بايات [«ق ب»] خۇدا، ئىگە

بايىغۇت [«ماي»] ① دۆلەتمەن، باي؛ ② بايلىق

بايىقۇت [«ئال»] «بايىغۇت» قا قاراڭ

بايىقى △ [«ئال»] ئابايىقى؛ ئاۋۋالقى

بايىگىر [«ئۇت»] «باۋاگىر» غا قاراڭ

بايبارام [«ماي»] باي، دۆلەتمەن

بايبارامليغ △ [«ماي»] باي - پاراۋان

بايبايۇق [«ت ت د»] يېقىملىق سايرايدىغان بىرخىل قۇش
بايبۇغا [«ئۇت»] ئەرلەرنىڭ ئىسمى
بايتەمۇر [«ئۇت»] ئەرلەرنىڭ ئىسمى
بايماق باغلىماق، تاڭماق
بايۇ [«ت ت د»] ① باي بولۇش؛ ② مول
بايۇتماق [«ت ت د»] بېيىتماق، باي قىلماق
بايىق △ [<ئوغ. «ت ت د»] راست: بايىق سۆز — راست سۆز
بايىماق △ بېيىماق
بەتۈك [«ئال»] «بەدۈك» كە قارالسۇن
بەتۈمەك [«تۇر»] چوڭايماق، زورايماق، يۇكسەلمەك
بەتىسەسمەك «بەدىزەتمەك» كە قارالسۇن
بەچكەم [«ت ت د»] بەلگە
بەد [«ماي»] ھالسىزلانماق؛ ئاجىزلىماق
بەدەل [«ئەت»] يالغان
بەدرەم [«ت ت د»] بايرام
بەدرۇن ئەرلەرنىڭ ئىسمى
بەدۈتمەك [«ت ت د»، «تۇر»] چوڭايتماق: ئۇل ئوغلانسىغ بەدۈتتى — ئۇ بالىسىنى چوڭ قىلدى.
بەدۈرمەك [«ئۇت»] چوڭايتماق
بەدۈك [«ت ت د»، «تۇر»] بۇيۇك، چوڭ
بەدۈكلە [«ئو»] يوغىنىماق، ئۆسمەك
بەدۈكلەنتۈرمەك [«قوج»] يۇكسەلدۈرمەك
بەدۈمەك چوڭايماق، زورايماق

بەدىز رەسىم؛ بېزەك؛ [«كۆل»] نەقىش
بەدىزەتمەك [«ئال»] بېزەتمەك، ياساتماق
بەدىزەدمەك «بەدىزەتمەك» كە قارالسۇن
بەدىزەمەك زىننەتلىمەك، بېزىمەك، ياسىماق
بەدىزەنمەك ياسانماق، زىننەتلەنمەك
بەدىزچى رەسىمچى؛ [«كۆل»] نەققاش
بەدىزمەك بېزىمەك، ياسىماق
بەدىگ [«ت ت د»] ئۇسۇل
بەر [«ماي»] بەرمەك
بەرە يول ئۆلچىمى
بەرت [«ئىك»] بۇزۇش
بەرتەلمەك [«تۇر»] بۇزۇلماق؛ «بىرتەلمەك» كە قارالسۇن
بەرتمەك ①[«ت ت د»] زەخىملىمەك، زەخىملەندۇرمەك؛
② قىرماق؛ پارچىلىماق؛ بۇزماق
بەرتۇك بۇزماق، نابۇت قىلماق
بەرتىنمەك [«ت ت د»] زەخىملەنمەك، زېدىلەنمەك؛ ياردىلانماق
بەردىن [«ت تىب»] ياردىلانماق
بەردىنكى [«قۇج»] جەنۇبتىكى
بەرك I [«ت ت د»] بەك، چىك
بەرك II [«تۇر»] كۆچىلۈك، ساغلام
بەرك III چەمبەر، دۆگىلەك
بەرك IV [«تۇر»] ئورمان
بەركە I [«ئو»] ناھايىتى
بەركە II [«ئال»] «بەرگە» گە قارالسۇن

بەرگسىز ئاجىز، بوش، چۈرۈك

بەركلىگ [«تۇر»] بەك، ساغلام، كۈچلۈك

بەركىرمەك ساغلاملاشتۇرماق؛ پۇختىلىماق؛ چىڭلاتماق

بەرگە [«ئال»] قامچا

بەرگەكمەك [«ئال»] قامچىلىماق

بەرگۈ [«تۇر»] «بەرگە» گە قاراڭ

بەرگۈرمەك «بەلگۈرمەك» كە قاراڭ

بەرمەك [«تۇر»] «بىرمەك» كە قاراڭ

بەرۇ I [«ئال»] جەنۇب

بەرۇ II [«مايى»] ... دىن تارتىپ، ... دىن بېرى

بەرىشتى [«قۇج»] پەرىشتە

بەرىك I [«ئو»] مۇستەھكەم؛ ساغلام

بەرىك II [«كۈل»] كۈچەيمەك

بەرىيە [«تۇن»] ① جەنۇب؛ ② ئوك تەرەپ

بەز بەز؛ قاپارتما

بەزەك [«ت ت د»] بېزەك، زىننەت، نەقىش

بەزەكلىك [«ق ش»] بېزەكلىك يەر

بەزەمەك بېزىمەك، ياسىماق

بەزرەم [«ت ت د»] بايرام (كىشىلەر ئارىسىدىكى شاد ـ خۇراملىق، ئويۇن ـ تاماشا)

بەزگەك [«ت تس»] بەزگەك

بەزمەك [«ت ت د»] بەزگەك تۇتماق، تىترىمەك؛ ئەر تۇمـ لىغدىن بەزدى ـــ ئادەم سوغۇقتىن (بەزگەكتەك) تىترىدى.

بەزىتمەك [«ت ت د»] تىترەتمەك

بەزىك [«ت ت د»] بەزگەك، تىترەك

بەزىنچ [«ت ت د»] يۇمغاق (يىپەك ياكى پاختا يىپ كاللىكى)

بەشەك ھۆرمەتلىك

بەش قىرىق Δ [«ماي»] ئوتتۇز بەش

بەش يىگىرمى [«ماي»] ئون بەش

بەك I [«ئال»] ساغلام؛ بەك؛ چىك

بەك II [«ئەت»] ئاسراش؛ ساقلاش

بەكەچ [«ت ت د»] تېگىنلەرنىڭ لەقمى

بەكرەك بەك؛ ئۇستۇن، يۇكسەك

بەكرۇ [«ئىك»] ناھايىتى، ئىنتايىن

بەكرىش [«ت ت د»] مۇستەھكەم، كۆچلۈك

بەكسىز [«ماي»، «ئال»] بوش، ئاجىز، كۆچسىز

بەكلە ھۆكتۈرمەك؛ ساقلىماق؛ قوغدىماق

بەكلەتمەك ① باغلاتماق؛ ② ھۆكتۈرمەك

بەكلەشمەك [«ت ت د»] ۋەدىلەشمەك

بەكلەمەك ① باغلىماق؛ ② ھۆكتۈرمەك، يوشۇرماق

بەكلەنمەك I [«ت ت د»] چىگىماق، مۇستەھكەملەنمەك

بەكلەنمەك II باغلانماق؛ سولانماق

بەكلىگ [«ئال»] باغلاقلىق، سولاقلىق

بەكمەس [<ئوغ.«ت ت د»] شىرنە

بەكۈتمەك [«تۈر»] ساغلاملاشتۇرماق

بەكۈدمەك «بەكۈتمەك» كە قارالسۇن

بەكۆرمەك [«تۇر»] كۆچەيتمەك
بەكۆرۈ [«تۇر»] بەك، كۆچلۈك
بەكى [«ق ب»] مۇستەھكەم، ساغلام، بەك، پۇختا (كىشى)
بەكتمەك [«ت ت د»] چىڭىتماق، پۇختىلماق
بەكىرە [«ئۇت»، «تۇر»] ساغلام؛ كۆچلۈك، قۇدرەتلىك
بەكىر بەلگۈلۈك [«ق ش»] ئوچۇق، ئاشكارا، ئېنىق
بەكىز [«مايْ»، «ئۇت»] ئېنىق
بەكىلى «بەكىنى» گە قارالْ
بەكىن [«ت تب»] بۇغداي ھارىقى
بەكىنى پىۋا؛ مەي
بەگ [«تۇر»، «ق ب»] ① بەگ، تەقسىر؛ ② خان، ھۆكۈمدار؛ شاھزادە؛ ③ ئەر، ئەركەك
بەگ ئارسلان [«ئۇت»] كىشى ئىسمى
بەگەتمەك «بەگەدمەك» كە قارالْ
بەگەدمەك [«تۇر»] باي بولماق
بەگ بارس [«ئۇت»] كىشى ئىسمى
بەگ بۇقا [«ئۇت»] كىشى ئىسمى
بەگ تاش [«ئۇت»] كىشى ئىسمى
بەگ تەمىر [«ئۇت»] كىشى ئىسمى
بەگ تۇرمش △ [«ئۇت»] كىشى ئىسمى
بەگرەك [«مۇي»] باي
بەگلەنمەك [«ت ت د»] ئەرگە تەگمەك
بەگلىگ بەگ ئەۋلادى

بەگنى [«ت ت د»] بۇغداي، تېرىق ۋە ئارپىغا ئوخشاش نەرسىلەردىن ياسالغان ئىچىملىك؛ [«تۇر»] «بەكىنى» گە قارالسۇن

بەگۇ تۇتۇق [«ئۇت»] كىشى ئىسمى

بەگىلىك [«كۈل»] ئالىيجاناب

بەگىمسىنمەك [«تۇر»] بايلىقنى كۆرسەتمەك، ئۆزىنى باي سانىماق

بەگىلىگ پەيغەمبەر

بەلەك [«ت ت د»] ① بۆلەك؛ ② سۈڭغا ـ سالام

بەلتۇت [«ماي»] پەرۋىش قىلماق، ئۆستۈرمەك

بەلتىر [«ئىك»] كىچا ئاغزى، دوقمۇش

بەلگۈ [«ت ت د»] بەلگە، نىشان؛ [«ئال»] ئىشارەت

بەلگۈر I [«ت ت د»] ① ئېنىقلاش؛ ② كۆرسەتمەك؛ ئىپادىلىمەك؛ ③ ئوچۇق

بەلگۈر II [«ماي»] پەيدا بولماق، كۆرۈنمەك

بەلگۈرت پەيدا قىلغۇزۇش

بەلگۈرتمەك [«ئال»] ئېنىقلاتماق، ئاشكارىلاتماق

بەلگۈرمە پەيدا بولۇش، ئوتتۇرىغا چىقىش

بەلگۈرمەك I [«ت ت د»] بەلگىلىك بولماق؛ ئاشكارا بولماق، مەلۇم بولماق

بەلگۈرمەك II بىلدۈرمەك، ئاشكارىلماق

بەلگۈسۈز [«تۇر»] ئالامەتسىز

بەلگۈلۈك [«قۇج»] ئالامەتلىك

بەلگۈلۈگ [«ت ت د»] ئاشكارا؛ [«ماي»] ئېنىق كۆرۈنمەك

بەلىكلە [«ت ت د»] تەقدىم قىلىش

بەلىك [«ت ت د»، «تۇر»] قورقۇنچ، ۋەھىمە

بەلىكتەگ I قورقماق، قورقۇش

بەلىكتەگ II [«چاس»] قورقۇنچلۇق

بەلىكلە قورقۇش

بەلىكلەتمەك [«ئال»] قورقۇتماق

بەلىكلەگ ۋەھىمە باسماق

بەلىكلەگۇ [«ئال»] قورقۇنچ پەيدا قىلىدىغان

بەلىكلەمەك [«ت ت د»] چۆچۈمەك، ئۇركۈمەك؛ [«ئال»] قورقماق، قورقۇپ تىترىمەك

بەن [<ئوغ. «ت ت د»] مەن

بەنەك [«ت ت د»] ① پىنەك، دان، ئۇرۇق؛ ② يارماق، مىس پۇل

بەيرەم [<ئوغ. «ت ت د»] بايرام

بتراقلپ [«چاس»] خاس ئىسسىم

براخاساۋاتى [<سان. «تۇر»] يۇلتۇز نامى، يۇپىتىر يۇلتۇزى

براخسۇۋاتى [«تۇر»] «براخاساۋاتى» غا قارالسۇن

براخما [«تۇر»] «ئەزرۇئا» غا قارالسۇن

براناس «بارناس» قا قارالسۇن

برىشتى [«قۇج»] پەرىشتە

بك ناھايىتى؛ بەك؛ مۇستەھكەم

بكسىز بوش

بىكلىغ △ «بەكلىسگ»كە قارالسۇن

بىلگۇ «بەلگۇ»گە قارالسۇن

بلگۈرت [«كۆل»، «ق ب»] پەيدا قىلدۇرماق
بلگۈرمەك [«تۇر»] «بەلگۈرمەك»كە قارالسۇن
بو [«تۇر»] بۇ (ئالماش)
بوتۇ [«ت ت د»] بوتا
بوتۇق [«ت ت د»] بوتا، بوتسلاق
بوختاي [«ت ت د»] بوغچا
بوختۇي [«ت ت د»] «بوختاي»غا قارالسۇن
بوخسۇق [«ت ت د»] ئەسسىز ۋە قۇللارنىڭ بويىنىغا سېلىنىدىغان زەنجىر
بودI [«تۇر»] خەلق، جامائەت
بودII [«ئال»] مەۋجۇت
بودIII [«داي»] بوي، تۇرۇق، بەدەن؛ [«ئال»] گەۋدە
بودا بوشانماق، كۆزى يورۇماق
بودلۇغ [«ئۇت»] بويلۇق
بودوستۇ «بودىستۇ»غا قارالسۇن
بودۇغ ① ھەيكەل؛ ② بوياق
بودۇل [«كۆل»] بويماق
بودۇلماق [«ئال»] ئېسىلماق؛ باغلانماق
بودۇماق ① ئاسمان؛ ② سۈزمەك
بودۇن [«داي»، «ش ت»، «تۇن»] خەلق
بودۇن بوقۇن [«داي»] ئەل ـ خەلق
بودى [<سان. «ئال»] ① بىلىم؛ ② ئېچىلماق، يورۇماق
بودىساۋات [<سان. «ئىك»] شەپقەتچى
بودىستۇ [<سان. «ئال»] شەپقەتچى

بودی سنی △ [«مای» بویی - بەستی، قەددی - قامتی
بودىماق △ «بودۇماق»قا قاراڭ
بورI [«ت تىب» ئۇزۇم
بورII [«ت ھ»، «ت ت د» ئۇزۇم ھاربقى، شاراب، مەي
بورIII [«كۆل» بوران - چاپقۇن
بورچى △ [«ئۇت» ① باغۇەن؛ ② ئۈزۈم يىغىدىغان ئادەم
بورلۇغ «بورلۇق»قا قاراڭ
بورلۇق [«تۇر»، «ت ھ» ئۇزۇملۇك
بورلۇقچى [«ئىك» باغۇەن
بوزI [«تۇر»، «قۇج» نەپرەت، غەزەپ
بوزII [«ت ت د» بىوي: ئۇزۇن بوزلىۇغ كىشى — ئېگىز بويلۇق كىشى
بوزاغۇ [«موي» موزاي
بوزغاق بۇزۇلماق
بوزلا [«ت ت د» تۆگىنىڭ چاقىرىشى، بوزلىشى
بوزماق بۇزماق
بوزۇن [«ت ت د» خەلق، ئامما، ئاھالە
بوسان [«كۆل»، «ش ت» غەم - قايغۇ، خاپىلىق
بوسانتۇرماق [«تۇر» ھەسرەتلەندۇرمەك، قايغۇغا سالماق
بوسانماق ① ھەسرەت چەكمەك؛ ② قايغۇرماق؛ ③ بوشانماق
بوسغاق «بوزغاق»قا قاراڭ
بوسقىل △ [«ت ھ» ئەركىن قىلماق

بوسكۇنماق «بوشغۇنماق»قا قارالسۇن

بوسماق «بوزماق»قا قارالسۇن

بوسۇ [«ئۇت»] بۇ چاغ

بوسۇش [«تۇر»] غەم، قايغۇ، ھەسرەت

بوسۇشلۇغ [«تۇر»] قايغۇلۇق، غەمكىن

بوشI [«ت تەب»] ئاسان

بوشII [«تۇر»] ئەركىن

بوشان [«موي»] قۇتۇلۇش

بوشانالا [«موي»] ئەركىن

بوشانماق ئەركىن بولماق

بوش بىتىگ ھۆرلۈك خىتى، ئەركىنلىك خىتى

بوش بىرمەك [«قۇج»] ياردەم بەرمەك، ئىئانە قىلماق

بوشغۇت [«ماي»، «ت ت د»، «ش ت»] ئۆگىنىش، تەلىم ئېلىش، شاگىرت بولماق؛ [«كۈل»] ئۆگەنمەك

بوشغۇتچىI △ [«ماي»] ئۆگەنگۈچى، ئوقۇغۇچى، تەلىم ئالغۇچى

بوشغۇتچىII △ [«تۇر»] ئۆگەتكۈچى، ئوقۇتقۇچى

بوشغۇتسۇز [«ماي»] تەلىم ئالمىغان، ئوقۇمىغان

بوشغۇتلانماق [«ت ت د»] شاگىرتلىق بولماق

بوشغۇتلۇغ [«تۇر»] ئۆگەنگۈچى

بوشغۇتماق [«تۇر»] ئۆگەتمەك، ئوقۇتماق

بوشغۇرI [«ماي»] ئۆگەنمەك، ئۆگىنىش

بوشغۇرII [«كۈل»] ئۆگەتمەك، ئۆگىتىش

بوشغۇرماق [«قۇج»] «بوشغۇتماق»قا قاراڭ
بوشغۇن [«ماي»] تەلىم، ساۋات، دەرس
بوشغۇنماقI [«ئال»] ئۆگەنىمەك، ئوقۇماق
بوشغۇنماقII [«ت ت د»] بوشانماق، بوشماق
بوشقۇت [«قۇج»] ① ئوقۇش: ② دەرس: ③ «بوشغۇت» قا قاراڭ
بوشلۇن [«ت تب»] بوشانماق، كۆزى يورۇماق
بوشۇر قانماق [«ئال»] ئازابلانماق، پاراكەندە بولماق، پۇشايمان قىلماق
بوشۇرماق «بوشغۇرماق»قا قاراڭ
بوشۇغI [«ت ت د»] رۇخسەت
بوشۇغII قۇتۇلۇش: ئازاد
بوشۇغ يارلىق△[«ماي»] ئىجازەت
بوشۇغ يارلىك△[«ئال»] ئازاد يارلىقى، ئازاد قىلىش يارلىقى
بوشۇماق قۇتۇلماق، ئازاد بولماق
بوشۇنماغ «بوشۇنماق»قا قاراڭ
بوشۇنماق [«تۇر»، «ئال»] ① بوشانماق، ئەركىن بولماق، ئازاد بولماق: ② تۆۋە قىلماق، خاتالىقىنى تونۇماق
بوشىلىغ △ [«ئال»] قۇربانلىق، سادىغا
بوع [«ت ت د»] بوغجۇما، بوغچا
بوغا بۇقا
بوغارماق [«ت ت د»] يونۇماق: ئول يىغاچ بوغاردى — ئۇ ياغاچ يونۇدى.

بوغازI [«ت ت د»] بوغۇز، كېكىردەك

بوغازII هاملىدار، هاملىدارلىق

بوغاغۇ [«قۇج»] ① (قولىغا سالىدىغان) كويىزا؛ ② چەكلەش

بوغاغۇچى △ تۇرغۇچى: جاللات

بوغاغۇلۇغ [«ئال»] بوغۇلۇش، سقىلىش

بوغاغۇلۇقچى قاتىل: جاللات

بوغدام [«تۇر»] پۇراش، پۇرىماق

بوغۇز ① [«تۇر»] «بوغاز]»گە قاراڭ؛ ② [«ئۇت»] يەم - بوغۇز

بوغسۇق [«ت ت د»] «بوخسۇق»قا قاراڭ

بوغماق [«ت تىب»] ① تۇنجۇقۇپ قالماق؛ ② دەم سقدش

بوغۇغ «بۇغۇغ»قا قاراڭ

بوغۇق [«مان»] سولاقلىق

بوغۇن [«ت ت د»] بوغۇم

بوغۇندى △ [«ت ت د»] دوۋساق، ھايۋانلارنىڭ دوۋسىقى، سۆيدۈكلۈك

بوغۇنماق [«ت ت د»] بوغۇلماق: ئات بوغۇندى — ئات بوغۇلدى

بوغىم △ [«ت ت د»] «بوغۇن»غا قاراڭ

بوقI [<ئوغ. «ت ت د»] پوق، نىجاسەت

بوقII [«تۇر»] ① يامان؛ ② قىيىن

بوقاغچى △ [«تۇر»]باغچى، ئارقانچى (باغ، ئارقان‌ياسغۇچى)

بوقاغۇ [«تۇر»] باغ، ئارقان

بوقاقI [«ت ت د»] پوكان

بوقاقII «بوقۇق»قا قارالسۇن

بوقسۇت «بوقشۇت»قا قارالسۇن

بوقۇق I [«ت ت د»] ① پورەك، پوقاق، غۇنچە: چەچەك بوقۇقلاندى — چېچەك (گۈل) پورەكلەندى: ② پوقاق (بوغۇزنىڭ ئىككى يېنىدا، تىترە بىلەن گۆشنىڭ تارىلىشىدا پەيدا بولىدىغان بىر خىل بەزسىمان گۆش)

بوقۇقII ① «بوغۇغ»قا قارالسۇن؛ ② ئىششىق

بوقۇنماق [«تۇر»] تارتماق؛ ئورۇنلاشتۇرماق

بولچۇ دەريا ناملى

بولماغۇ [«ت ت د»] ياخشى ئەمەس: توغرا ئەمەس

بولۇچ [«ت ت د»] ئەرلەر ئىسمى

بولۇك [«ئۇت»] «بۇلۇك»غا قارالسۇن

بولۇلغاماق «بۇلۇلانماق»قا قارالسۇن

بولۇلماق «بۇلۇلماق»قا قارالسۇن

بولۇنI [«ت ھ»] كىشى ئىسمى

بولۇنII [«ت ت د»] ئەسىر، تۇتسۇن

بوئوش [«قۇج»] «بوش»قا قارالسۇن

بويI [<ئوغ. «ت ت د»] شۇمشە (يېيىشكە بولىدىغان بىر خىل ئوت)

بويII [<ئوغ. «ت ت د»] قەبىلە، ئۇرۇق

بويIII [«قۇج»] بوياق، رەڭ

بويلا «بۇيلا» غا قاراڭ

بوينا [«ت ت د»] مەغرۇر

بويۇنI [«ت ت د»] خەلق، قەۋم، ئاھالە

بويۇنII [«تۇر»] ① بويۇن، گەدەن؛ ② بوي، گەۋدە

بويۇندۇرۇقI [«ت ت د»] بويۇنتۇرۇق

بويۇندۇرۇقII [«تۇر»] بوغماق، چۈشەپ قويماق

بويىن △ [«ت ت د»] بويۇن (ئادەم ۋە باشقا نەرسە نىڭ بويىنى)

بۇتI [<سان. «ش ت»] بۇددا دىنى ئىلاھىنىڭ نامى

بۇتII [«تۇر»] پۇت. ئاياغ، پاچاق

بۇتIII [«ت ت د»] ئۇلۇغلارنىڭ سۈڭگىسىنى ئەكەلگەن كىشىگە بېرىلىدىغان ئىنئام، سۇكاپات

بۇتارلاماق [«قۇج»] پارچە - پارچە قىلماق

بۇتاق [«ت ت د»] پۇتاق

بۇتاماق ① ئۇرماق؛ ② پۇتىماق؛ كەسمەك

بۇتلۇ [«ت ت د»] بۇيلا، چۈلۈك (تۆگىنىڭ بۇرنىغا ئۆتكۈزۈلىدىغان چۈلۈك)

بۇتلۇغ [«قۇج»] پۇتلۇق، ئاياغلىق

بۇتۇرغاق [«ت ت د»] بۇدۇشقاق

بۇتۇقماق [«تۇر»] ئىزدەلمەك

بۇتۇلماق [«ئال»] ئېسىلماق؛ تۇتۇلماق

بۇتىع △ «بۇتىق»قا قاراڭ

بۇتىق △ [«تۇر»، «ئال»] شاخ، پۇتاق

بۇچقاق [«تۇر»] بۇرجەك، بۇلۇڭ

بۇچاكسز △ [«تۇر»] بۇرجەكسز، بۇلۇڭسز

بۇچۇنغ «ۋۇچۇك»غا قاراڭ

بۇخسۇم [«ت ت د»] بوزا (تېرىقتسن ياسىلىدىغان ئىچىملىك)

بۇد [<سان. «تۇر»] يۇلتۇز نامى (مېركۇرىي يۇلتۇزى)

بۇدا [«ت تب»] ئۇزۇم

بۇدراچ [«ت ت د»] كىشى ئىسمى

بۇدلۇ [«ئر»] «بۇتلو»غا قاراڭ

بۇدۇن [«ئال»] سىلسىلەت، خەلىق؛ [«تۇن»] «بىودۇن» غا قاراڭ

بۇدۇن بولچۇن [«كۇل»] خەلق بولسۇن،...

بۇدۇن بۇچۇن [«چاس»] خەلق ئاممىسى

بۇدۇرسن △ [«ت ت د»] بۇدۇنە

بۇدۇغلۇق [«ئۇت»] بوياقلىق، رەڭلىك

بۇدۇلماق «بۇتۇلماق»قا قاراڭ

بۇدىق △ [«تۇر»] «بۇتىق»قا قاراڭ

بۇدىن بەدەن

بۇر [«ش ت»] پۇراق، پۇرايدىغان

بۇرانچ بىئاراملىق

بۇربالماق [«ت ت د»] چاتاقلاشماق، چىگىشلەشمەك

بۇرت [«ت ت د»] قارا بېسىش

بۇرتا [«ت ت د»] ئالتۇن ۋەرەق، زەر ۋەرەق

بۇرچاق [«ت ت د»] ① پۇرچاق؛ ② تەر تامچىسى

بۇرچىنتۇرماق△ [«ئال»] ئاغرىتماق، ئازابلىماق

بۇرخانI [«ت ت د»] بۇددا دىنى ئىلاھىنىڭ نامى

بۇرخانII «بۇرقان»غا قارالسۇن

بۇرخان‌قوتىنلىغ△بۇرخان شەپقىتىگە ئېرىشكەن

بۇردۇز [«ت ت د»] باغ؛ باغچە، بوستان

بۇرساڭ [«تۇر»] گۇرۇھ؛ جامائەت

بۇرسلان [«ت ت د»] قاپلان

بۇرسوڭ ① «بۇرساڭ»غا قارالسۇن؛ ② راھىبلار گۇرۇھى (بىرلەشمىسى)

بۇرغۇ «بۇرقۇ»غا قارالسۇن

بۇرقان [<سان. «تۇر»] ① بۇرخان؛ ② ياراتقۇچى، ئىلاھ، تەڭرى

بۇرقۇ [«مان»] كىچىك كانايى

بۇرقۇر [«ت ت د»] ① قورۇلۇش؛ ② تارتىشىش

بۇرقۇغ [«ت ت د»] پۈرلىشىش

بۇرقى △ [«تۇر»] پۈرلەش، قورۇق

بۇرقىراق △ ① پۈراق؛ ② چۈچۈمەل

بۇرماقI [«ت ت د»] پۈرىماق، پۈراق چىقارماق؛ پۈرقىرماق: يىپار بۇردى — ئىپار پۈراپ كەتتى؛ سۇۋ بۇردى — (سۇ هورى) پۈرقىراپ چىقتى.

بۇرماقII [«تۇر»] قورقماق؛ قورقۇتماق

بۇرناچ [«تۇر»] چۆگۈن، چەينەك

بۇرۇشماق [«ت ت د»] پۈرلەشمەك، قورۇلماق

بۇرۇڭ [«ت ت د»] بىر ئوق يېتىم يەر

بۇرۇنI [«تۇر»] بۇرۇن (ھايۋان بۇرنى)
بۇرۇنII [«ئۇت»] ئاۋۋال، بۇرۇن، ئىلگىرى (ۋاقىت رەۋىشى)
بۇرۇنتۇق چۇلۇۋۇر؛ ئېغىزدۇرۇق؛ يۈگەن
بۇرۇنسۇز بۇرنى يوق
بۇرۇنگى △ [«ئۇت»] بۇرۇنقى، ئاۋۋالقى
بۇريۇق [«ئال»] ① بۇيرۇق؛ ② ئەمەل نامى
بۇزI [«قۇج»] بۇزۇلۇش، ۋەيران بولۇش
بۇزII [«ت ت د»] مۇز
بۇزاد «بۇسات»قا قاراڭ
بۇزاغ بۇزاغۇ [«ئىك»] موزاي
بۇزاغۇI [«ت ت د»] موزاي
بۇزاغۇII [«تۇر»] ① كىشى ئىسمى؛ ② ئەمەل نامى
بۇزلۇغ [«تۇر»] مۇزلۇق، مۇزخانا
بۇزلۇق [«ت ت د»] «بۇزلۇغ»قا قاراڭ
بۇزماقI [«ت ت د»] مۇزلىماق
بۇزماقII [«تۇر»] بۇزماق؛ پارچىلىماق؛ قىرماق
بۇزۇتماق [«ت ت د»] مۇزلاتماق، تۇڭلاتماق
بۇزۇلماق [«ئال»] بۇزۇلماق، ۋەيران بولماق
بۇژىن △ [«ت ت د»] بىر تۇرلۈك زەھەرلىك ئوتنىڭ نامى
بۇسI قايغۇرماق، ھەسرەت چەكمەك
بۇسII ① مۆكمەك؛ ② يوشۇرماق
بۇسIII [«ت ت د»] قورشىماق
بۇسات [«تۇر»] پەرز
بۇسانI تەرلىمەك، تەر چىقماق

بۇسان II [«ئىك»] كۆكلى بۇزۇلماق
بۇسان III [«ماي»] غەم قىلماق
بۇسانماق [«ت ت د»، «كۆل»]ئۈمىدسىزلەنمەك، مەيۈسلەنمەك
بۇسرۇل غەم - قايغۇ
بۇسۇش [«تۇر»] دەرد، قايغۇ
بۇسۇشسۇز غەم - قايغۇسىز
بۇسۇش قادغۇ [«ماي»] قايغۇ - ھەسرەت
بۇسۇشلۇغ [«تۇر»] قايغۇلۇق، دەردلىك
بۇسۇشلۇغ قاغۇلۇغ [«ماي»] غەم - قايغۇلۇق
بۇسۇشلۇق [«ئىك»] «بۇسۇشلۇغ»قا قارالسۇن
بۇسى △ [«قۇج»] قۇربانلىق؛ سادىغا
بۇسىرقان △ قىزىماق
بۇش [«ئەت»] چېچىلماق، غەزىپى قاينىماق تاشماق
بۇشەرمەك [«تۇر»] پىشۇرماق
بۇشماق [«تۇر»] غەزەپلەنمەك، ئاچچىقلانماق
بۇشۇر [«ئەت»] غەزىپىنى كەلتۈرمەك
بۇشۇرقانماق «بوشۇرقانماق»قا قارالسۇن
بۇشى △ [«ماي»] سادىغا
بۇشىچى △ تىلەمچى، سادىغا ئالغۇچى
بۇشىلىغ سادىغىغا موھتاج بولغان
بۇغان سەي تۇرى
بوغرا [«ت ت د»] تۆگىنىڭ بۇغرىسى
بۇغۇ [«ئو»] بۇغا
بۇغۇردا [«ت ت د»] بۇدۇر: بۇغۇردا ساچ — بۇدۇر چاچ

بۇغۇغ ① كىشى ئىسمى؛② «بۆگۈ»گە قارالسۇن

بۇق [«تۇر»] بوغۇز

بۇقاچ [«ت ت د»] ساپال قاچا

بۇقاغۇI [«ماي»] زىندان، تۈرمە

بۇقاغۇII باغ، تانا؛ بوغقۇچ

بۇقاي پەس، تۆۋەن

بۇقماق [«ت ت د»] پۈكمەك، يىغماق؛ ئول ئازاقتىن بۇقدى — ئۇ ئايىغىنى پۈكتى (يىغدى).

بۇقۇرسى △ [«ت ت د»] بۇقۇسا

بۇقۇرماق [«ت ت د»] چۈشۈرمەك، تۆۋەنلەتمەك

بۇقۇقلان [«ت ت د»] غۇنچە

بۇقۇقلانماق [«قۇج»] دۈگىلەكلەشمەك، دۈگىلەك بولماق

بۇقۇن [«تۇر»، «قۇج»] خەلق، مىللەت، ئاھالە

بۇقۇنماق [«ت ت د»] پۈكۈۋالماق، يىغۋالماق

بۇكۇن [«ئال»] بۈگۈن

بۇ كۈنكى [«ئال»] بۈگۈنكى

بۇك [«تۇن»] مۇك، بەختسىز، قايغۇ

بۇكاد [«تۇن»] غەم ـ قايغۇ، كۈلپەت

بۇكسۇز [«تۇن»] ① غەم ـ قايغۇسىز؛ ② سانسىز، ساناقسىز

بۇل [«ماي»] تاپماق، ئىگە بولماق، ئېرىشمەك

بۇلاق I [«تۇر»] ① بۇلاق؛ ② ئېقىن دەريا

بۇلاق II [«ت ت د»] ① بۇلاق ئات — بويى قىسقا، ئۇچىسى كەك ئات؛ ② بۇلاق (قەبىلە نامى)

بۇلان [«ت ت د»] بىر خىل يۇغان ۋەھشىي ھايۋان

بۇلتۇرماق [«تۇر»] ئىزدەتمەك
بۇلتۇقماق [«تۇر»] تاپماق؛ ئېرىشمەك
بۇلخاق [«قۇج»] «بۇلغاق» قا قاراڭ
بۇلدۇزماق [«ت ت د»] تاپتۇرماق
بۇلدۇقماق [«ت ت د»] تېپىلماق
بۇلغا [«سۇي»] بۇزماق، بۇلغىماق
بۇلغاش [«ت ت د»] تەشۇىش، ۋەھىمە
بۇلغاشماق تۇپ ھالدا، تۇپ بويىچە ساقلانماق
بۇلغاشۇ چېچىلاڭغۇ، [«ئال»] قالايمىقان؛ ئەگرى - توقاي
بۇلغاغ «بۇلغاق» قا قاراڭ
بۇلغاق [«ت ت د»]تەشۇىش، داۋالغۇش، ئەنسىزلىك، پىتنە - پاسات؛ [«كۆل»] قالايمىقان
بۇلغاما [«ت ت د»] ياغسىز ۋە تەمسىز بۇلماق
بۇلغاماق [«تۇر»] بۇلغانماق
بۇلغان [«ماي»] بۇلغانماق، بىئارام بولماق
بۇلغانچ [«تۇن»] قالايمىقان
بۇلغانماقسىز △ [«ماي»] تېرىكمەس - زېرىكمەس
بۇلغانۇق [«ق ب»] قالايمىقانچىلىق، ئىسيان، توپىلاڭ
بۇلغانيۇق [«ماي»] بۇلغانغان؛ پاراكەندىچىلىك
بۇلغايۇق [«ت ت د»] بۇلغانغان، لاي
بۇلقاق [«قۇج»] «بۇلغاق» قا قاراڭ
بۇلقاماق «بۇلغاماق» قا قاراڭ
بۇلقۇماق ئىجرا قىلماق؛ جايىغا يەتكۈزمەك؛ ياسىماق

بۇلماق [«ت ت د»] تاپماق: ئول يارماق بۇلدى — ئۇ يارماق (پۇل) تاپتى: [«ئال»] ئىگە بولماق

بۇلنا [«ت ت د»] ئولجا ئالماق

بۇلۇش [«ت ت د»] پايدا

بۇلۇك I بۇلۇك، تەرەپ

بۇلۇك II دورا تۈرى

بۇلۇك III [«تۇر»] ئۆلچەم، مىقدار ئۆلچىمى

بۇلۇك يىڭاق [«ماي»] تەرەپ، بۇلۇك

بۇلۇلاماق قارشىلاشماق

بۇلۇلماق [«تۇر»] قولغا كەلتۈرمەك، ئىرىشمەك

بۇلۇن [«ماي»،«ت ت د»] ئەسىر، تۇتقۇن

بۇلۇنچ [«ئال»،«قۇج»] تېپىلغان، ئىرىشكەن

بۇلۇنچسۇز [«تۇر»] تېپىلمايدىغان، قىممەتلىك

بۇلۇنماق [«ت ت د»] تېپىلماق: يىتۈك بۇلۇندى — يىتكەن نەرسە تېپىلدى: [«ئۇت»] تاپماق، قولغا كەلتۈرمەك

بۇلىت △ [«ئال»، «ت ت د»] بۇلۇت

بۇلىت جۇلايۇ △ بۇلۇتقا ئوخشاش، بۇلۇتتەك

بۇلىتچۇلا △ [«كۆل»] «بۇلىت جۇلايۇ» غا قارالسۇن

بۇن [«تۇر»، «ق ش»] ئاساس

بۇۋ [«قۇج»] «بۇ» غا قارالسۇن

بۇيان I [«ماي»،«ئو»] ① بەخت ـ سائادەت؛ ② تۆھپە

بۇيان II [<سان.«ئال»] ياخشى پەزىلەت

بۇيانچى △ ياخشى ئىش قىلىدىغان ئادەم، [«ت ھ»] ساۋابلىق ئىش قىلغۇچى

بۇيانسىز △ يامان؛ يامانلىق
بۇيان قار كىشى ئىسمى
بۇيانلا [«ت ھ»] ساۋابلىق ئىش قىلىش
بۇيانلاماق خالىس خىزمەت قىلماق؛ ياخشى ئىش قىلماق
بۇيانلىق △ [«ئال»] بەختلىك، خۇشاللىق؛ ساۋابلىق؛ تۆھپىدار
بۇيباماق [«ت ت د»] كېيىنگە سوزماق، ئارقىغا سۆرىمەك
بۇيلا ئەسەل نامى
بۇيۇرماق [«ت ت د»] بۇيرۇماق
بۆد [«كۆل»] خانلىق
بۆدۈرىسىن [«ت ت د»] بۆدۈنە
بۆرت [«ماي»] ① سىلىماق؛ تەگكۈزمەك؛ ② ئاغرىتماق
بۆرتمەك ① توقۇلما؛ ② توقۇلماق؛ ③ مۇناسىۋەت؛ مۇناسىۋەت قىلماق
بۆرتۈلمەك ① توقۇتۇلماق؛ ② مۇناسىۋەت قىلدۇرماق
بۆرتۈن [«تۇر»] مەجھۇل، ئېنىق بولمىغان، بىلىنمىگەن
بۆرك [«ت ت د»] بۆك
بۆرى I [«ت ت د»، «قۇج»] بۆر.
بۆرى II △ [«ت ت د»] باشقىنىڭ ئوققا كىرگۈزۈلىدىغان ئورنىدىكى بەلدەمچە
بۆرى III △ [«ت ت د»] سۇ ئېغىزلىرىغا چىڭ كىرىشتۈرۈپ بېكىتىپ قويۇلىدىغان ياغاچ تاقاق
بۆرىسىز دۇشمەنسىز، رەقىبسىز
بۆز [«تۇر»] پاختا رەخت
بۆزچى [«ئۇت»] باپكار، رەخت توقۇغۇچى

بۆشۈك [«ئۇت»] ئۇرۇق ـ تۇغقان، ئۇرۇق ـ تۇغقانچىلىق
بۆشۈك كۆرتۈك [«تۇر»] ئامراق، دوست، ئەزىز
بۆك [«ئال»] زىندان، [«ئر»] تۇرمە
بۆكە [«ت ت د»] ئەجدىھا، يالماۋۇز؛ [«ق ب»] قەھرىمان، جەسۇر، باتۇر
بۆكتە «بۆگدە» گەقاراڭ
بۆكتەگ [«قۇج»] شەپقەت، يارەم
بۆكتەل [«ق ب»] بىر خىل چىرايلىق ئات
بۆكتىر [«ت ت د»] چەك؛ بوي
بۆكسەك [«ت ت د»] ① ئايالالارنىڭ كۆكسى؛ ② كىۋىك رەكنىڭ يۇقىرى قىسمى، بويۇن بىلەن كىۋىك رەكنىڭ ئارىلىقى
بۆكسىك قەبرىن
بۆكسىل پارچىلىنىش
بۆكسىلمەك [«ئال»] پارچىلىماق
بۆكمەك [«ت ت د»]① مۆكمەك، يوشۇرۇنماق؛ ② «بۆگمەك» كە قاراڭ
بۆكۈ «بۆگۈ»گە قاراڭ
بۆكۈن ئويلاش
بۆگ [«ت ت د»] «بۆي» گە قاراڭ
بۆگدە [«ئال»، «تۇر»، «ت ت د»] خەنجەر
بۆگرە بۆرەك
بۆگسۈلمەك [«ت ت د»] بۆسۈلمەك، يېپرىلماق؛ قاپ بۆگسۈلدى ـ قاپ بۆسۈلدى (يېپرىلدى).

بۆگمەك [«ت ت د»] بـۆگمەك، توسماق؛ يېغماق؛ ئول سۇۇغ بۆگدى ــ ئۇ سۇنى بۆگدى (توستى)؛ بەگ سۇسىن بۆگدى ــ بەگ ئەسكىرىنى يېغدى

بۆگۈ I [«ت ت د»] ئالىم، دانىشمەن، ئەقىللىق، [«ماي»] ئۆتكۈر، [«تۇر»] بىلىملىك

بۆگۈ II [«تۇر»] دوختۇر

بۆگۈر [«ت ت د»] بۆرەك

بۆگۈخان بۆگۈخاقان

بۆگۈش ئەقىلدار؛ دانىشمەن

بۆگۈلەنمەك [«قۇج»] ئىشەنمەك

بۆگۈلۈگ [«ئۇت»] بىلىملىك

بۆك [«ت ت د»] مۆك، كالانپاي

بۆلەك [«ئەت»] تەقدىم قىلىش

بۆلمەك بۆلمەك، تەقسىم قىلماق

بۆلۈك «بۆلۈگ» گە قارالا

بۆلۈكمەك [«ت ت د»] بۆلۈنمەك، بۆلەكلەرگە ئايرىلماق

بۆلۈگ [«تۇر»] بۆلەك، قىسىم

بۆنگەك [«ت ھ»] كىشى ئىسمى

بۆي [«ت ت د»] بۆ، دۆ (ئۆمۈچۈكنىڭ بىر تۈرى)

بۈت [«ت ت د»] «بۇد» گە قارالا

بۈتە [«ت ت د»] كۆپ، جىق

بۈتكۈرمەك [«ئۇت»] پۈتتۈرمەك

بۈتگۈ [«تۇر»] سىرتقا چىقماق

بۈتمەك [«تۇر»] پۈتمەك، ئاياغلاشماق

بۆتمەك [«ق ش»] ئىشەنمەك

بۇتۇد [«تۇر»] پۇتۇش، تاماملىنىش

بۇتۇرمەك [«تۇر»، «ئال»] پۇتتۇرمەك

بۇتۇرمىش [«ت ھ»] شاھزادە، مەلىكىلەرگە خاس نام

بۇتۇرۇ I [«كۆل»، «ش ت»] ناھايىتى، بەك

بۇتۇرۇ II [«ئال»] پۇتۇنلەي، ھەممىسى

بۇتۇگە [«ت ت د»] پىدىگەن // پەتىنگان

بۇتۇن [«قۇج»] پۇتۇن

بۇد [«ت تب»] ئاخىرلاشماق، پۇتمەك

بۇدمەك «بۇتمەك» كە قارالسۇن

بۇدۇن [«تۇر»، «ئال»] پۇتۇن، ھەممىسى

بۇدىك [«ت ت د»] ئۇسسۇل

بۇدىمەك [«تۇر»] ئۇسسۇل ئويناش

بۇر [«قۇج»] بىخ

بۇرتمەك I [«ئال»] ① ھېس قىلماق، تۇيماق؛ ② ھېس، تۇيغۇ

بۇرتمەك II ئاسان قىلماق، ئاسانلاتماق

بۇرتۇشمەك [«تۇر»] بىر - بىرى بىلەن سوقۇلماق

بۇرتۇگلۇگ [«تۇر»] «بۇرتمەك I» گە قارالسۇن

بۇرچەك [«ت ت د»] ئادەمنىڭ ماڭلاي چېچى؛ ئاتنىڭ كۆكۈلسى

بۇركۈرمەك [«ت ت د»] ① پۇركۈمەك: سۇۋۇ بۇركۈرمەك — سۇ پۇركۈمەك؛ ② پۇرقىرىماق: قان بۇركۈردى — قان پۇرقىراپ چىقتى

بۇرمەك [«ت ت د»] پۇرمەك: تۇل يانچۇق ئاغزى بۇردى ــ ئۇ يانچۇقنىڭ ئاغزىنى پۇردى

بۇرۇ «بۇرى» گە قارالسۇن

بۇرۇك [«ت ت د»]خالتىنىڭ ئاغزىنى بوغىدىغان بوغقۇچ، ئىشتانباغ ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەر

بۇرۇنچۇك [«ت ت د»] پۇركەنجە

بۇرۇنمەك [«ت ت د» پۇركەنمەك

بۇرى «بۆرى» گە قارالسۇن

بۇرىش [«ت ت د»] پۇرۇم (تېرىدە ۋە كىيىمدە پەيدا بولغان قورۇق)

بۇشۇك «بۆشۈك» گە قارالسۇن

بۇشىنچەك [<كەن. «ت ت د»] چىرىك، ئۇزۇم سېپى

بۇك I [<ئار. «ت ت د»] ① بۇك ـ باراقسانلىق؛ ② بۇلۇك، بۇرجەك

بۇك II [«ت ت د»] قايرىماق، ئەگمەك

بۇكەن I [«ت ت د»] ھىند قوغۇنى

بۇكەن II كاۋىنىڭ بىر تۈرى

بۇكەن III [«ئەت»] يېپىش، تاقاش

بۇكمەك [«ئۇي»] پۈكمەك؛ تولغىماق، قايرىماق

بۇكلۇنمەك [«ت ت د»] پۇكلەنمەك

بۇكۇرماق سۇ سەپمەك

بۇكۇل [«ت ت د»] «بۇكۇلمەك» گە قارالسۇن

بۇكۇلمەك [«ت ت د»] پۇكۇلمەك، ئېگىلمەك، قايرىلماق

بۇكۇن بۈگۈن

بۈكۈنته بۇ كۈن

بۈكۈندەن [«ت ت د»] بىخ، غۇنچه

بۈكۈنكى [«ئال»] بۈگۈنكى

بۈكىك [«ئۇت»] ئايال

بۈكىن [«ت ت د»] ئەرلىكى يوق، ئەرلىكى زەئىپ كىشى

بۈگه [«ق ب»] «بۆكه» گه قاراڭ

بۈگەن [«ت ت د»] سوقۇر ئۈچەي

بۈگده [«ت ت د»] خەنجەر، پىچاق

بۈگرى [«ت ت د»] ئەگرى - بۈگرى

بۈگۈ [«ق ب»] «بۆگۈ I» گه قاراڭ

بۈگۈر [«تۇر»] مۈره

بۈگۈش [«ق ش»] ئەقىل، پاراسەت، «بۆگۈش» كه قاراڭ

بۈڭ [«تۇن»] ئۈسۈشمەك

بۈيۈك چوڭ، كاتتا، يۈكسەك

بۈيۈكلەمەك چوڭايماق، يۈكسەلمەك

بى △ [«تۇر»] پىچاق

ببلى [«ت ت د»] پىلپىل

بى بىچغۇ △ «بى» گه قاراڭ

بى بىچقۇ [«ئال»] «بى» گه قاراڭ

بىت I [«ماي»] پۈتمەك، يازماق

بىت II [«تۇر»] يۈز، مەڭز

بىت III [«قۇج»] پىت

بىتكەچى [«تۇر»] «بىتكەچى»گه قاراڭ

بىتكەچى [«ت ھ»] يازغۇچى، كاتىپ

بىتى [«ت ت د»]مۇقەددەس كىتاب

بىتىتكۇ [«ئال»] يېزىلغان، پۈتۈلگەن

بىتىتمەك [«ئال»] يازدۇرماق

بىتىك [«ت ت د»] ① پۈتۈك، كىتاب، مەكتۇپ، توختام، ھۆججەت يېزىلغان نەرسە؛ ② يېزىش؛ ③ [<ئوغ] تۇمار

بىتىگ I [«ماي»] خەت

بىتىگ II [«تۇر»] يېزىق، بەلگە، ھەرپ، ئىلىپبە، كىتاب، ھۆججەت، ۋەسىيەتنامە؛ [«ت ھ»] يەر خېتى، ۋەسىقە

بىتىگەچى «بىتىگەچى»گە قاراڭ

بىتىگ تاش مەڭگۈ تاش

بىتىلمەك [«ت ت د» ، «قۇج»] پۈتۈلمەك، يېزىلماق، بىتىك بىتىلدى — كىتاب پۈتۈلدى (يېزىلدى)

بىتىمەك [«ئال»] يازماق

بىتىنمەك [«ت ت د»] خەت پۈتۈشۈاتقاندەك كۆرۈنمەك، خەت يېزىشۈاتقاندەك كۆرۈنمەك

بىچ [«ئەت»] ئورىماق، كەسمەك، پىچماق

بىچا △ [«قۇج»] يىرتىق

بىچاق △ پىچاق

بىچەك «بىچاق»قا قاراڭ

بىچىتاچى △ [«ئال»] كاللەكېسەر، جاللات

بىچىغاس [«ت ت د»] ① مەسلىھەتلەشمەك؛ ② كېلىشىم

بىچىغۇ △ «بىچاق» قا قاراڭ

بىچىغۇلۇق △ پىچاقلىق

بىچماق △ [«ئال» ، «قۇج»] پىچماق، كەسمەك

بىچمەك «بىچماق» قا قاراڭ

بىچۇشماق △ كىسىشمەك

بىچۇماق △ كەسمەك

بىچىخ △ [«ت تىب»] پىششىق

بىچىلماق △ [«ئال»] كىسىلمەك، پىچىلماق

بىچىن [«ت ت د»، «ت ھ»] مايمۇن

بىد «بىت»گە قاراڭ

بىدگۈچى [«مۇي»] ئالدىنقى قىسىم، ئالدىدا ھۆجۇم قىلغۇچى

بىدىلخىم △ [«نىس»] يەر نامى

بىدىلقىم △ [«ئۇت»] يەر نامى

بىر I [«قۇج»، «تۇر»] بىر

بىر II [«تۇر»] جەنۇب

بىرە ① ئۆلچەم: ② يىراقتىن كۆرۈنگەن نەرسە

بىرەر بىرەر [«ئال»] بەزىدە، بەزىبىر

بىرەگۇ [«ئال»] بىرى: بىرىنچى

بىرەگۈسى [«ئال»] ئۇلاردىن بىرى

بىر بىر [«تۇر»] بىر - بىرى بىلەن

بىر بىرەمۇك [«ماي»] بىردىنبىر

بىرت I [«ت ھ»] تەمىنلەش، بېرىش

بىرت II [«ئۇت»] قەرز

بىرتەم I [«ت ت د»] بىراقلا

بىرتەم II [«تۇر»] پۈتۈنلەي، تامامەن

بىرتەم III بىردىنلا

بىرتەملەدى تۈگىدى، تامامىلاندى

بىرتسىز قەرزسىز

بىرتماق [«قۇج»] ① قىرماق، پارچىلىماق، يارىلاندۇرماق؛ ② شەكىل، نىشان

بىرتمەك بۇزماق، پارچىلىماق

بىرتۈرمەك [«ئۇت»] بەرگۈزمەك

بىرتىشمەك خارلىماق، ئۆزئارا جازالىماق

بىردەم [«ئال»، «تۇر»] تولۇق، پۈتۈنلەي، تامامەن

بىردىن [«موي»] جەنۇب

بىرر [«ئەت»] ياخشىلىق، ئارتۇقچىلىق

بىرقارۇ △ [«قۇج»] جەنۇب

بىرقىرماق △ [«ت ت د»] پۇرقۇماق: ئات بىرقىردى — ئات پۇرقىدى

بىركە «بەركە» گە قارالسۇن

بىركەرۇ [«تۇر»] «بىرگەرۇ»گە قارالسۇن

بىركەلەمەك بەرمەكچى بولماق

بىرگە «بەرگە»گە قارالسۇن

بىرگەر [«ت تىب»] بىللە، بىرلىكتە

بىرگەرمەك تەۋرىنمەك، چايقالماق

بىرگەرۇ [«ئال»] ھەممىسى بىر ۋاقىتتا

بىرگۇ I [«ت ت د»] بەرگۈ (قەرز)

بىرگۇ II «بىگۇ» گە قارالسۇن

بىرگىن [«ئۇت»] بەرمەك، ئۆتۈنمەك

بىرلە [«ت ت د»] بىللە، بىلەن: [«ئال»] بىرلىكتە

بىرمەك [«ئال»] بەرمەك

بىرۇق △ [«ت ت د»] بۇيرۇق

بىر ئۆدۈن بىر چاغدا، بىر ۋاقىتتا

بىرۆك [«ماي»] ئەگەر، [«كۆل»، «ق ب»] لېكىن، بىراق

بىرۈك [«تۇر»] پەقەت، «بىرۆك»كە قاراڭ

بىرۈكىن ئەگەر، پەقەت

بىرۈكىيە مۇبادا

بىرى ئوك، جەنۇب

بىرىش بېرىش

بىرىكلى [«قۇج»] بىرلەشكەن

بىرىكمەك [«تۇر»، «قۇج»] بىرىكمەك، قوشۇلماق، توپلانماق

بىرىكى [«كۆل»] ① بۇياقتىكى؛ ② بىرلەشكەن

بىر ئىكىنتى [«ئۇت»] ئۆزئارا

بىرىم [«تۇر»] قەرز، بېرىم

بىرىم ئالىم I △ ئېلىم - بېرىم، قەرز

بىرىم ئالىم II △ [«ت ھ»] باج، سېلىق، ئالۋان - ياساق

بىرىمچى [«ئۇت»] قەرزدار

بىرىملىك [«تۇر»] قەرزلىك، قەرزدار

بىرىن بىرىن [«ق ش»] بىر - بىر، تەكرار - تەكرار

بىرىنچ [«ت ت د»] بىرىنچى

بىريەك بىردەك؛ بىر ۋاقىت؛ بىر قېتىم

بىر يېگىرمى [«قۇج»] ئون بىر

بىزى [«ت ت د»] كۆيۈك، چاۋارتقۇ (ناننىڭ يۇزىدە ئوت چاقنالىقتىن پەيدا بولىدىغان چاۋارتقۇ)

بىزىق △ [«ت ت د»] بۇرۇت

بىزىك [«ت ت د»] بىزىنىك: بىزىنىك ئەۋ ــ بىزىنىك ئۆي

بىس I [«ت ت د»] دوغ (تۇلۇم ۋە چاناچلارنىك تېگىگە ئولتۇرۇپ قالغان لايقا)

بىس II [«قوج»] «بىش»كە قاراڭ

بىستە [«ت ت د»] كىشى ئىسمى

بىسى [«ئىك»] قېچىر

بىش [«ئال»] بەش (سان)

بىشەر [«ئىك»] «بىش»كە قاراڭ

بىشرۇن △ ئۆگەنمەك

بىشرۇنماق △ [«تۇر»] پىشماق؛ يېتىشمەك؛ ئۆگەنمەك

بىشماق △ [«تۇر»] پىشماق؛ يېتىلمەك

بىشۇك «بىشىك»گە قاراڭ

بىشى [«ئەت»] يارماق

بىشىغ △ [«ت تب»] پىششىق

بىشىك I [«ت ت د»] بۆشۈك

بىشىك II [«ئۇت»] ① نەسىل؛ ② قەبىلە؛ ③ مەنبە

بىشىك III پارچە

بىقۇش بۇغا [«ئۇت»] كىشى ئىسمى

بىقىن △ [«تۇر»] بىقىن

بىگ [«ت ت د»] ئەر؛ بوۋاي

بىگۇ ئەقىللىق

بىك «مىك»گە قاراڭ

بىك تۇك [«ت ھ»] كىشى ئىسمى

بىل [«ت ت د»، «تۇر»] بەل: ئانى بىلىنده تۇت ـــ تۇنى بىلىدىن تۇت

بىله [«تۇت»] بىلەن، بىرگە، بىرلىكتە

بىلەكI بىلەك

بىلەكII [«ت ت د»] بۇلاق، سۇغات، تارتقۇق

بىلەگ سۇغا

بىلەگۇ [«ت ت د»، «قۇج»] بىلەي (بىلەي تاش)

بىلەمەك [«قۇج»] بۇلمەك

بىلباغى △ بەلباغ، كەمەر؛ قۇچاق

بىلتۇرمەك [«ت ت د»، «تۇر»] بىلدۇرمەك، ئۇقتۇرماق

بىلتىز [«چاس»] بىلدۇرۇش

بىلتىزمەك [«تۇر»] بىلدۇرمەك

بىلچە [«تۇت»] بەلگىچە

بىلدۇر △ [«ت ت د»] بۇلتۇر، ئۇتكەن يىل

بىلدۇرگۈلۈك [«ئو»] ئۇقتۇرۇش؛ ھاجەت؛ خەت ـ ئالاقە

بىلدۇزمەك [«ت ت د»] بىلدۇرمەك، ئۇقتۇرماق

بىلسكمەك [«ت ت د»] بىلىنمەك؛ [«تۇر»] تونۇلماق، ئاشكارا بولماق

بىلگەI [«ت ت د»] ھېكىم، پەيلاسوپ؛ ئالىم، بىلىمدان؛ ئاقىل؛ [«ماي»] دانىشمەن

بىلگەII كىشى ئىسمى

بىلگە بۇگۈلۈگ [«ماي»] دانىشمەنلىك

بىلگ بىلىكلىگ [«ماي»] ئەقىل ـ پاراسەتلىك

بىلگۈچى بىلگۈچى، ئۇستاز

بىلگۈرمەك [«ئۇت»] بىلدۈرمەك

بىلىك [«ت ت د»] ① بىلىم، ئىلىم؛ ② ھېكمەت؛ ③ ئەقىل

بىلىكسىزلىك [«ئال»] بىلىمسىزلىك، نادانلىق

بىلىكلىك [«داي»] پاراسەتلىك، بىلىملىك

بىلىگ [«ئال»،«تۇر»] بىلىم، ئىلىم

بىلىگسىز [«ئال»،«تۇر»] بىلىمسىز، نادان

بىلىگلىگ [«ئال»،«تۇر»] بىلىملىك، پاراسەتلىك

بىلىلمەك بىلىنمەك، تونۇلماق

بىلىنچەك [«ت ت د»] تونۇۇبلىنغان

بىلىنمەك [«ت ت د»] بىلىۋالماق، چۈشىنىۋالماق؛ [«تۇر»] بىلىنمەك، ئاشكارىلانماق

بىنتۇر [«تۇن»] مىندۈرمەك

بىنتىپال نەيزە

بىنتىپالتا [«چاس»] نەيزە

پىنىقماق [«ئۇت»] ساقايماق، شىپالىق تاپماق

پ

پا [«تۇر»] پارچىلىماق، بۇزماق
پات [«ت ت د»] چۆكمە
پاتاتۇ [«ماي»] پاختا
پاتاتۇ كەپەز [«ماي»] پاختا ـ كېۋەز
پاتار [«سان»] كىتاب بېتى
پاتپادىخى [«تۇر»] قاردىمۇچ
پاتسىغ △ [«ت ت د»]: كۇن پاتسىغ ـــ كۈنپېتىش، غەرب
پاتغا [«ت ت د»] كېسىمچى تاختىسى (تۇماق تىكىلىدىغان تېرە ۋە كىگىزنى قويۇپ كېسىدىغان تاختا)
پاتىر [<سان] قاچا، چىنە
پاتىغ △ [«ت ت د»] پېتىق
پاتىلماق △ [«تۇر»] «باتىلماق» قا قارالسۇن
پاچاغ [«قۇج»] پەرھىز، پەرھىز قىلماق
پاخۇائىنچى بۇزغۇنچى
پادۇاختاگ [<سان «قۇج»] ئىلاھ ئىسمى
پار بار
پاراما پۇنيا «بارىم بۇيان»غا قارالسۇن

پارامت [«ق‌ش»] ① پەزىلەت؛ ② مۇكەممەل، تاكامۇ
پارت [<ئۇغ. «ت ت د»] سۇ ئىچىدىغان ئاقچا
پارچا «بارچا» غا قاراڭ
پارق «بارق»قا قاراڭ
پارىۋراجاكا [<سان. «تۇر»] دەرۋىش
پاسبان [«ئـەت»] ① كـۆزەت قـلـسـمـاق؛ چـارلا؛ ② تۇنسىگـۈچى
پاغارلى △ [«تۇن»] سەييارە، پلانېتا
پاق [«ئۇت»] باغ، چىگە، يىپ
پاقسى [«تۇر»] ئۇستاز؛ ئالىم
پاقۇنسى [«تۇر»] بىر خىل يۇلتۇزنىڭ نامى
پاقىر △ [«تۇر»] مىس
پاكچو [<سان. «تۇر»] بەش
پامۇق [<ئۇغ. «ت ت د»] پاختا
پانتاتۇ [«ماي»] «پاتاتۇ»غا قاراڭ
پانچىكى [«چاس»] خاس ئىسىم
پانىت △ بال، ھەسەل
پەچەل [«ت ت د»] پىچىلغان (ئاختا قىلىنغان ئىر ۋە قاتارلىقلار)
پەچكەم [«ت ت د»] بەلگە، نىشان
پەچكۈم [«ت ت د»] سۇپا (ئۆينىڭ سۇپىسى)
پەزىرلە [«ئەت»] قوبۇل قىلماق؛ ماقۇللىماق
پەك [«قۇج»] بەك؛ ساغلام؛ چىڭ

پەلىك [«ت ت د»] پىلىك، چىراغ پىلىكى

پەند [«ئەت»] نەسىھەت

پتر [<سان] ياپراق، دەرەخ يوپۇرمىقى

پداق [<سان] شىرە پارچىسى (خام تېرە پارچىسى)

پراتاپان [<سان] دوزاخنىڭ ئىسمى

پرامىت [<سان. «تۇر»] سۇترا ئىسمى

پرايىڭا [<سان] ئەقىلدار، ئالىم، بىلەرمەن

پرمانۇ [<سان. «چاس»] ئاتوم، كىچىك زەررىچىلەر

پرىئانقارى كىشى ئىسمى

پرىت [<سان] خىيال

پرىئت [<توخ. «تۇر»] شەيتان

پرىشتى [«قۇج»] مەلىكە، پەرىشتە

پريان I جاپالىق يەر، ياقا يەر، چەت يەر

پريان II [«كۆل»] راھىبلار ئۆيى

پساق [<توخ. «تۇر»] گۈل چەمبىرەك

پۇتانماق [«ت ت د»] پۇتالماق: يىغاچ پۇتاندى — دەرەخ شاخلىرى پۇتالدى

پۇتىغ △ «بۇتىغ»قا قاراڭ

پۇتىق △ [«ت ت د»] ① پۇتاق، شاخ؛ ② كىچىك تۇلۇم؛ ئاتنىڭ شىراق تېرىسىدىن قىلىنغان تۇلۇم

پۇچقاق [«ت ت د»] ① بۇلۇڭ، بۇلۇڭ - پۇچقاق؛ ② پۇچقاق تېرە

پۇرقان بۇرخان

پۇرۇم [«قۇج»] شەرقىي رىم

پۇرۇادىش △ [«كۆل»] شەرقىي دۆلەت

پۇرىم △ [«قۇج»] «پۇرۇم»غا قارالسۇن

پۇسماق [«ت ت د»] پىستىرما قويماق، مۆكمەك، يوشۇرۇنماق: بەگ ياغمقا پۇسدى — بەگ دۈشمەنگە پىستىرما قويدى.

پۇسۇغ [«ت ت د»] بۆكتۈرمە، پىستىرما، دام

پۇسۇقماق [«ت ت د»] پىستىرمىغا چۈشۈپ قالماق، تۇتۇلماق

پۇشاق [«ت ت د»] غەمكىن؛ ئىچى پۇشقاق

پۇشانماق [«ئال»] خاپا بولماق، رەنجىمەك

پۇشرۇلماق [«ئال»] رەنجىتمەك، خاپا قىلماق

پۇشماق [«ئال»] خاپا بولماق، رەنجىمەك؛ قايغۇرماق

پۇشۇرقانماق «پۇشماق» قا قارالسۇن

پۇشۇشلۇغ [«ئال»] قايغۇلۇق، غەملىك

پۇشۇغ [«ت ت د»] ئىچ پۇشۇقى

پۇشى [<خەن] سادىغا

پۇشىچى [<خەن] تىلەمچى

پۇغا [<خەن] دورا ئۈسۈملۈكى

پۇئىيا [«تۇر»] خىزمەت

پۆشكەل [«ت ت د»] پوشكال

پۆتروك ئەمەل نامى

پۆتكۈ [«ت ت د»] چوڭ تەرەت (باللار ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان سۆز)

پۆتۈن I [«ت ت د»] ئىشەنچلىك، چىنپۈتكىلى بولىدىغان

پۆتۈن II تولۇق، پۈتكۈل

پۇر [«ئەت»] ① تولۇپ تاشقان؛ ② پۇتۇنلەي

پۇستۇلى [«ت ت د»] لويلا (يېگىلى بولمىدىغان بىرخىل كۆكتات)

پۇسكەچ [«ت ت د»] كاكچا

پۇسمەك [«ئال»] مۆكۈنمەك؛ ساقلانماق

پۇكۈرمەك [«ئال»] پۇركۈمەك، چاچراتماق

پۇكۈنمەك [«تۇر»] رەت قىلماق، قارشى تۇرماق

پىت [«تۇر»] كىتاب

پىتپىدى [«ت تب»] قارىمۇچ

پى [«تۇر»] تۇزلەك؛ تۇزلەكلىك

پىتىرىك [<ئار. «ت ت د»] پىستە

پىچەك [«ت ت د»، «ت تب»] پىچاق

پىچغاس △ [«ت ت د»] پۇتۇم (ئەل ئارىسىدا قىلىنغان ۋەدە، ئەھد)

پىچغۇچ △ [«ت ت د»] قايچا

پىچغىل △ [«ت ت د»] قول ۋە پۇتتىكى يېرىقلار

پىچماق [«ت ت د»] پىچماق، كەسمەك

پىچىش △ [«ت ت د»] يىرتىش (زىيانەت ياكى بۆشۈك تويغا كىيگىزىلگەندەك تارتۇق قىلىش ئۈچۈن يىرتىلغان يېپەك رەخت)

پىچىغ △ [«ت ت د»] پىچىم؛ ۋەدە، ئەھد

پىچىلغان △ [«ت ت د»] يېرىق

پىدىپىدى [«ق س»] «پىتىپىدى» غا قارالسۇن

پىستىك I [<چىگ. «ت ت د»] ئېگىرىش ئۈچۈن ئىتتىپ تەييارلاپ قويۇلغان پىلىتە، ئۈچ

پستىك Ⅱ [<ئار. «ت ت د»] پىلىك، چىراغ پىلىكى

پىشرۇنماق [«ئۇت»] ① كامالەتكە يەتمەك؛ ② ئۆگەنمەك؛ ③ ھاياجانلانماق

پىشىغ △ [«ت ت ذ»] پىششىق

پىشىغلاماق △ [«ت ت د»] پىشۇرماق

پىشىق △ [«ت ت ە»] «پىشىغ»نىڭ قارلۇق

پىنۇات [<سان] سادىغا

پىئى [«تۇر»] ياپماق

ت

تابا [«ت ت د»] تامان، تەرەپ، نىشان (يۆنىلىشى بىلدۈرىدىغان ياردەمچى سۆز): مەنىڭ تابا كەلدى ــ ئۇ مەن تەرەپكە كەلدى

تابار [«موي»] تاۋار، مال

تابارۇ [«ت ت د»] قارىماق، باقماق

تابالا [«ت ت د»] ئەيىبلەش، تىللاش

تابانI بىرخىل ئۆسۈملۈك

تابانII تاغ يولى، چىغىر يول

تابراماق قوشۇلماق، كۆپەيمەك، ئاشماق؛ ئىلگىرىلىمەك

تابرانماق [«تۇر»] تەۋرەنمەك، ھەرىكەتلەنمەك، ھەرىكەت قىلماق

تابغاچI [«تۇن»] ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتىكى دۆلەتنىڭ نامى

تابغاچII «تاۋغاچ» قا قارا

تابلاماق ئىتتىقاد قىلماق، چوقۇنماق؛ ھۆرمەت قىلماق؛ خىزمەت قىلماق

تابماق [«ئال»] «تاپماق» قا قارا

نابىغچى △ «تاپىغچى» غا قارا

تابىغساق △ [«ئۇت»] ھۆرمەت قىلغان، چوقۇنغان؛ «تاپىغساق» قا قارالسۇن

تابىلقۇ △ بىرخىل ئۆسۈملۈك

تاپI [«ئو»، «تۇر»] ئۆمىد، ئارزۇ، ئىستەك؛ [«كۈل»] ئويلاش، ئارزۇ قىلىش

تاپII ھۆرمەت قىلىش

تاپIII [«ت ت د»] تېرىدىكى يارا ياكى تاياق ئىزى

تاپIV [«ت ت د»] يېتەرلىك، كۇپايە

تاپا [«مای»] تەرەپكە، [«كۈل»] ... غا، ... تەرەپ-كە؛ [«تۇر»] ئۇدۇل؛ يۆنىلىش

تاپاغ ① ھۆرمەت؛ ② خىزمەت؛ «تاپۇغ ~ تاپىغ» قا قارالسۇن

تاپاغچى △ تاۋاپچى؛ خىزمەتكار، خىزمەتچى، «تاپىغچى» غا قارالسۇن

تاپاغ ئۇدۇغ [«مای»] چوقۇنۇش، تېۋىنىش

تاپانI [«ت ت د»] تۆگىتاپان (ئۆسۈملۈك)

تاپانII سەككىز دوزاخنىڭ ئالتىنچىسى

تاپان ئۇدۇن [«مای»] ھۆرمەت قىلماق، تېۋىنماق

تاپ تۇت [«ئەت»] ① يېتەرلىك؛ ② قانائەت قىلىش

تاپچا كىر

تاپچالىغ △ كىرلىك، كىرلەشكەن، پاسكىنىچىلىق

تاپچان [«ت ت د»] ئۇچ ئاياغ، ئۈچ پۇتلۇق شوتا

تاپچۇرماق [«ت ت د»] تاپشۇرماق، تاپشۇرۇپ بەرمەك

تاپراشماق [«ت ت د»] سەكرەشمەك، لوكۇلداشماق

تاپزۇغ [«ت ت د»] تېپىشماق

تاپسزI △ ئارزۇسىز، ئىستەكسىز

تاپسزII △ [«ماي»] تاۋى يوق، مىجەزى يوق. خۇش يېقىملاسلىق

تاپلاI [«ماي»] ماقۇل كۆرمەك، ياقتۇرماق؛ [«ت ھ»] كۆڭلىنىڭ يېقىش، ياخشى كۆرۈش

تاپلاII [«ئۇ»] ① خىزمەت قىلىش، ② ھەۋەس قىلىش

تاپلاشماق [«ت ت د»] رازى بولۇشماق، خالاشماق

تاپلاغ [«ت ت د»] رازىلىق؛ [«تۇر»] قوبۇل قىلماق؛ روخسەت قىلماق

تاپلاغۇ سەۋگۈ [«ماي»] خالىغان ـ سۆيگەن

تاپلاغۇ سۆز [«ئال»] ساداقەتسىز

تاپلاماق [«ئال»] چوقۇنماق، ئېتىقاد قىلماق

تاپلۇق [«ت ت د»] يەر يېرىتقىلى

تاپماقI [«ت ت د»] ① تاپماق، ئىگە بولماق، ② تېپىۋىنماق؛ خىزمەت قىلماق

تاپماقII [«ت ھ»، «ئال»] ھۈرمەت قىلماق

تاپۇزغۇق [«ت ت د»] تېپىشماق

تاپۇزماق [«ت ت د»] تاپقۇزماق

تاپۇغ [«ت ت د»، «ق ب»] خىزمەت؛ خىزمەت قىلماق؛ تېۋىنىش؛ تائەت ـ ئىبادەت؛ «تاپىغ» قا قارالسۇن

تاپۇق [«ئۇ»] ① ئالدى، ئالدىدىكى تەرەپتىكى؛ ② «تاپۇغ» قا قارالسۇن

تاپۇلماق [«ت ت د»] تېپىلماق: تاپۇلدى نەلەر ــ نەرسە تېپىلدى.

تاپى △ [«ت ت د»] ئوتتۇرا: بوزى تاپى ئەر ــ ئوتتۇرا بويلۇق ئەر كىشى

تاپىش △ [«ت ت د»] تاپىلاش

تاپشماق △ [«ئال»، «تۇر»] ئۇچراشماق، كۆرۈشمەك

تاپغ △ [«تۇر»] ھۈرمەت قىلماق، «تاپاغ» قا قارالسۇن

تاپنچى △ [«ئال»] چاكار، مالاي؛ [«تۇر»] خىزمەتچى، خادىم

تاپغساقI △ [«كۆل»] ۋاپادارلىق

تاپغساقII △ [«تۇر»] ① خىزمەتكار؛ ② ھۈرمەتكە ئىگە

تاپغ ئۇدۇق △ [«ئال»] ھۈرمەت قىلماق

تاپق △ ئالدى، ئالدى تەرەپ

تاپمچا △ ئارزۇيۇم، ئارزۇيۇمچە

تاپىن △ [«ماي»] چوقۇنماق، تەۋىنماق؛ [«نېس»] سالام قىلىش، ھۈرمەت قىلىش؛ [«ت ھ»] خىزمەت قىلىش، كۈتۈش

تاپىندۇرماق △ [«تۇر»] ھۈرمەت قىلغۇزماق

تاپىنسار △ [«ماي»] چوقۇنسا، ئىخلاس قىلسا

تاپىنغۇ △ ھۈرمەتكە ئىگە بولىدىغان

تاپىنماق △ [«ت ت د»] تەۋىنماق؛ بويسۇنماق، خىزمەت قىلماق؛ [«ئال»، «ئۇت»] ھۈرمەت قىلماق

تاتI [«ت ت د»] ① تۈركلەردىن باشقىسى، پارسچە سۆزلىشىدىغان كىشى؛ ② [«كۆل»] باشقا ئۇرۇق تېكىلەر، ياتلار؛ ③ ئىرانلىق

تات Ⅱ [«ت ت د»] دات: قىلىچ تاپىقسا ئىش يۈنچىر، ئەرتاتىقسا ئەت تۈنچىر ــ قىلىچ داتلاشسا ئىش بۇزۇلىدۇ، ئادەم داتلاشسا ۋۇجۇدى بۇلغىنىدۇ

تاتاغ I [«داي»، «ش ت»] تاتلىق: تەم

تاتاغ Ⅱ «تاتىغ» قا قارالسۇن

تاتاغلاغ [«قۇج»] تاتلىق، لەززەتلىك

تاتاغلانماق تاتلىق بولماق، تاتلىق قىلماق

تاتاغلىغ △ [«ئىك»] تاتلىق، لەززەتلىك، مەززىلىك

تاتغانماق [«ت ت د»] تاتلىق ھېسابلىماق، لەززەتلەنمەك

تاتماق [«تۇر»] تارتماق

تاتۇ [«سان»] تەبىئەت؛ مەۋجۇدىيەت

تاتۇر [«ئەت»، «ت ت د»] تېتىتماق

تاتىت [«ئەت»] مەززىلىك قىلىش، تاتلىق قىلىش

تاتىر △ [«ت ت د»] تېتىر، تېقىر: تاتىر يىر ــ تېتىر (سۇسىز ۋە دەرەخسىز) يەر

تاتىرغا △ [«ت ت د»] ئاشلانغان ئاق تېرە

تاتىغ I △ [«ت ت د»] «تاتاغ I » گە قارالسۇن

تاتىغ Ⅱ △ ئاش، تائام، يېمەكلىك؛ تەم

تاتىغسىراماق △ [«قۇج»] تەمىنى يوقاتماق

تاتىغلانماق △ [«ت ت د»] تەم كىرمەك، تاتلىق بولماق

تاتىغلىغ △ [«قۇج»] تاتلىق، يېيىشلىك

تاتىق I △ [«ت ت د»] داتلاشماق، دات باسماق

تاتىق Ⅱ △ [«ق ب»] تاتلىق، لەززەت

تاچ تاج

تاختۇ [«ت ت د»] ئېگىرىلمىگەن مەشۇت

تادا [«ت ت د»] كۆز يېتىم يەرگىسچە بولغان ئارىلىق

تادۇ [<سان. «ق ب»] تەبىئەت، مىجەز؛ زات

تادۇن [«ت ت د»] تايىنچا (بىر ياشلىق موزاي)

تار I [«ت ت د»] ① تار ئەۋ — تار ئۆي؛ ② سال (تۇلۇمدىن ياسالغان سۇ ئۈستى قاتناش قورالى)

تار II [«ت ت د»] دۇغ (سىرتى ياغ ئېرىتىلىپ ئېلىنغاندىن كېيىن، قازاننىڭ تېگىدە چۆكۈپ قالغان دۇغ)

تار III [«ماي»] جىلغا

تارازۇق تارازا

تاراغ زىرائەت، ئاشلىق؛ «تارىغ» قا قارالسۇن

تاراغلاغ «تارىغلاغ» قا قارالسۇن

تارتار [«ت ت د»] پاختەككە ئوخشىشىدىغان بىر قۇش

تارتماق [«ئۇت»] «تاتماق» قا قارالسۇن؛ [«ئال»] ئالماق؛ چەكمەك

تارتىش △ [«ئۇت»] سوۋغات

تارتىغ △ سوۋغا، ھەدىيە

تارتىن I △ [«ت ت د»] سۇنۇلغان ئاش، باشقا ئۆيدىن كىرگەن تاماق، بىرەر سەۋەب بىلەن كەلگەن تاۋاق

تارتىن II △ [«تۇر»] خۇشال - خۇراملىق

تارخان [«ت ت د»] «تارقان» غا قارالسۇن

تارد [«ت تب»] تارتماق، سۈمۈرمەك

تاردماق [«ئۇت»] «تارتماق» قا قاراڭ

تاردۇش [«ت ھ»] مەرتىۋە، دەربجە

تارغاق [«ت ت د»] تاغاق

تارغىل △ [«ت ت د»] تاغىل

تارق دەرد، غەم، قايغۇ

تارقاI [«ت ت د»] تەركىمە ئۈزۈۋم، غوراپ، غورا ئۈزۈۋم

تارقاII [«ئال»، «تۇر»] ئاغرىق، ئازاب، ھەسرەت

تارقات مەرتىۋە، دەربجە، [«كۆل»] ئەمەل نامى

تارقار [«كۆل»، «ش ت»] تارقىتىش

تارقان [«تۇر»] ۋەزىر، «تارخان» غا قاراڭ؛ [«تۇن»] ئەمەل نامى

تارقانچ [«تۇن»] تارقىماق

تارقانماقI [«تۇر»] ①مەجبۇرلىماق، قىستىماق؛ سىقىلماق؛ قىستاشماق؛ ② يىراقلاشتۇرماق

تارقانماقII [«ئال»] قىسقارتماق

تارقىنچ △ [«ئۇت»] بىئارام بولماق، سىقىلماق؛ خاپا بولماق

تارلاغۇ [«ئو»] يەر، ئېتىز؛ دالا؛ ئېتىز - ئېرىق

تارمادان كىشى ئىسمى

تارماز [«ت ت د»] تەرخەمەك

تارماقI [«ت ت د»] تاراتماق، تارقاتماق: بەگ سۇيسۇن تاردى — بەگ ئەسكەرلىرىنى تاراتتى

تارماقII پارچىلىماق؛ تاتلىماق؛ تارتماق

تارماقⅡ تاپان (پۇت، ئاياغ)
تارمۇت [«ت ت د»] جبرا
تارمۇقلۇغ قانالدەك؛ دەريادەك
تارمۇقلۇق «تارمۇقلۇغ» قا قارالسۇن
تارنى △ «دارنى» غا قارالسۇن
تارۇ [«ئەت»] ئازاب چېكىش، جاپا تارتىش
تارۇتماق [«ت ت د»] تارايتماق
تارۇس [«ت ت د»] تورۇس
تارۇقا «دارۇغا» غا قارالسۇن
تارۇماق قىينىلاشماق؛ تارايماق
تارۇنماق [«ت ت د»] سقىلماق، تارلىق ھېس قىلماق، ئىچى پۇشماق
تارى [«ت ھ»] تېرىش
تارى تىغ △ [«ئۇ»] سوۋۇغا
تارىچانتا △ [«چاس»] خاس ئىسسىم
تارىغI △ [«ت ت د»، «ئىك»، «ت ھ»] ① ئاشلىق، زىرائەت (دانلىق زىرائەتلەرنىڭ ئومۇمىي ئىسمى)؛ ② بۇغداي؛ ③ [«تۇر»] تېرىلغان يەر
تارىغⅡ △ سوۋۇغا، ھەددىيە
تارىغⅢ △ مەنبە؛ ئىرق؛ قانداش
تارىغچى △ [«ت ت د»، «تۇر»] دېھقان
تارىغلاغ △ [«ت ت د»] ئېتىز، ئېتىزلىق، ئېتىز ـ ئېرىق، دالا
تارىغلىقI △ [«ئەت»] ئېتىز ـ ئېرىق؛ دالا
تارىغلىقⅡ △ [«ت ت د» ئاشلىق ئامبىرى

تارىق △ [«ئۇ ت»] كىشى ئىسمى

تارىقارماق △ «تارقار» غا قارالسۇن.

تارىقچى بەگ △ [«ئۇت»] كىشى ئىسمى

تارىقماق I △ [«ت ت د»] تارايماق، تارلاشماق؛ [«ئۇت»] سقىلماق، بىئارام بولماق؛ قايغۇرماق

تارىقماق II △ [«ئۇت»] يىراقلاشماق

تارىقماق III △ قۇسماق، ياندۇرماق

تارىقىنچ △ [«ئۇت»] سقىلماق، بىئارام بولماق، خاپا بولماق

تارىك △ [«ئۇت»] كىشى ئىسمى

تارىماق △ ① يەر ئاغدۇرماق؛ ② ئاشلىق تېرىماق

تارىنماق △ [«تۇر»] غەزەپلەنمەك، خاپا بولماق

تاز I [«تۇر»] كىشى ئىسمى

تاز II تاز (باش ياريسى، تەمرەتكە)

تازارۇ [«ئەت»] تەلەپ قىلىش، ئۆتۈنۈش

تازۇن [«ت ت د»] تاينچا (ئىككى ياشلىق كالا)

تازى تاي △ [«ق ب»] نەسىلىك ئەرەب ئېتى

تاس [<ئوغ. «ت ت د»] ياماق، پەس نەرسە

تاسال [«ت ت د»] چۆگەن ئويۇنىدا مەيدان دائىرىسىنى بەلگىلەش ئۈچۈن سىزىلغان سىزىق

تاسغارۇ [«قۇج»] «تاشقارۇ» غا قارالسۇن.

تاسغاشماق [«ت ت د»] كاچاتلاشماق

تاسقارۇ [«ئال»] «تاشقارۇ» غا قارالسۇن.

تاسماق «تاشماق»قا قارالسۇن.

تاسقماق △ «تاشقماق» قا قارالسۇن.

تاسلماق △ [«قوُج»] «تاشلماق» قا قاراڭ
تاش تەكىل [«ت ھ»] تاش ـ داڭگال
تاشترتى △ [«قوُج»] تېشىدا، سىرتتا
تاشترماق △ [«قوُج»] تاشتوُرماق، سىرتقا چىقارماق
تاشتىن △ سىرتتىن، تېشىدىن
تاشدىن △ سىرتتىن، تاشقىرىدىن
تاشدىن‌سىڭار △تېشىدا
تاشرا [«كوُل»] سىرتقا، سىرتىغا، تېشىغا
تاشغارماق يىراقلاشتوُرماق
تاشغارۇ «تاشرا» غا قاراڭ
تاشقارماق «تاشغارماق» قا قاراڭ
تاشقارۇ [«توُر»] تاشقىرى، سىرت
تاشكەن [«ت ت د»] قەدىمكى شاش شەھىرىنىڭ يەنە بىر خىل نامى
تاشلات [«ت ت د»] تاش ئاتماق
تاشماق [«توُر»] تاشماق، چىقماق؛ [«ئال»] قاچماق
تاشوُغ [«ت ت د»] توشوُق (توشوُشقا بولىدىغان مال ۋە شوُنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەر)
تاشرماق △ [«ئوُت»] كەلتوُرمەك، توشوُماق؛ تاپشوُرماق
تاشىق △ [«كوُل»] سىرتقا چىقماق
تاشقماق △ تاشماق
تاشلماق △ سىرتىغا تېشىپ چىقماق
تاشىم △ كوّپ، نوُرغوُن
تاغ ① تاغ؛ ② [«توُر»] شىمال، شىمال تەرەپ
تاغار تاغار، قاپ، خالتا

تاغارمي خاس ئىسىم

تاغام [«ئو»] تام، توسما

تاغاي [«ت ت د»، «ئوت»] تاغا

تاغسوت ① شېئىر؛ ② مۇڭلۇق

تاغسۇرماق ناخشا ئېيتماق، قوشاق قاتماق

تاغشوت قوشاق؛ شېئىر

تاغشۇرماق «تاغسۇرماق» قا قاراڭ

تاغۇراق [«ئو»] تەز، تەزلىك بىلەن

تاغۇق [«ئو»] تـوخۇ

تاغىق △ [«كۆل»، «ت ت د»] تاغقا چىقماق

تاغىلماق △ [«ت ت د»] گاللاشماق، يانـماق

تاقاغۇ [«ت ت د»] «تاغۇق» قا قاراڭ

تاقشۇر [«ئال»] ناخشا ئېيتىش

تاقلاغ [«ماي»] قايغۇلۇق

تاقۇق [<تۇر. «ت ت د»] «تاغۇق» قا قاراڭ

تاقى △ [«ماي»] تېخى، شۇڭا، [«ت ت د»] يەنە، [«ئو»] ھەم؛ [«ت تب»] بۇنىڭدىن باشقا

تاقىغۇ △ [«ماي»، «موي»] «تاقاغۇ» غا قاراڭ

تاڭ I [<ئار. «ت ت د»] ئەگلەك، ئەلگەك

تاڭ II [«ت ت د»] تاڭ، سەھەر ۋاقتى

تاڭ III [«ت ت د»] خارابە

تاڭ IV [«ماي»] ھەيران بولماق، تاڭ قالماق

تاڭ V [«ئوت»] بىر ئۇلۇش

تاڭ VI [«تۇر»] ساراي

تاڭ Ⅶ [«ئال»] تاتلىق؛ مەززىلىك

تاڭاغ قورقۇش، ئەندىشە قىلىش؛ بىئارام بولۇش

تاڭ تاڭسۇق [«ئال»] «تاڭ Ⅶ »گە قارالسۇن

تاڭرىم مۇقەددەس، تەڭرىم

تاڭسۇق Ⅰ [«ئال»] «تاڭ Ⅶ » گە قارالسۇن

تاڭسۇق Ⅱ [«ئال»] نەپىس؛ ئاجايىپ، قىممەتلىك

تاڭغۇت [«ئۇت»، «ئو»، «ت ت د»] تاڭغۇت (خاس ئىسىم)

تاڭلا [«ئىك»] تاڭ ئاتماق، يورۇماق

تاڭلاش [«ت ت د»] ھەيران قالماق

تاڭلاماق Ⅰ تاڭ ئاتماق

تاڭلاماق Ⅱ ① ھەيران بولماق؛ ② قورقماق؛ بىئارام بولماق

تاڭلانچىغ △ [«نەپس»] ئاجايىپ؛ غەلىتە؛ [«ئال»] ھەيران قالارلىق

تاڭلانچىق △ [«ئۇت»] «تاڭلانچىغ» قا قارالسۇن

تاڭلىدىم △ [«ق ب»] تاڭ قالدىم، ھەيران قالدىم

تاڭۇق Ⅰ [«ت ت د»] خانلار سەپەرگە چىققاندا ياكى بىر يەرگە ماڭغاندا بىرىلىدىغان سوۋغا، يوللۇق

تاڭۇق Ⅱ [«ق ب»] زۇلۇم، ئېزىش ـ ئېزىلىش

تاڭى △ «تاۋ» مەزھىپىدىكى كىشىلەر

تاڭىزمەك △ كۆپىمەك

تاڭىش △ [«ئال»] قايغۇ، ھەسرەت، ئازاب

تاڭىغ △ «تاڭاغ» قا قارالسۇن

تاڭىلماق △ بېسىم قىلماق، ئەزمەك، سىقماق

تاڭ يارىن △ [«ماي»] تاڭ سەھەر

تال I [«ئال»] ئېسىدىن كەتمەك، ئايلىنىپ كەتمەك

تال II [«تۇن»] سۇغا كىرمەك

تالا [«كۆل»] يىرتماق، يوقاتماق، تارمار قىلماق

تالاس [«ت ت د»] ① ئات بەيگىسىدە ۋە چۆگەن ئويۇنىدا مەيدانىنىڭ چېكىگە تارتىلغان ئارغامچا؛ ②قەدىمكى شەھەر نامى

تالاغۇ [«ت ت د»] ئۆتكۈر ئوغا، تېز ئۆلتۈرىدىغان زەھەر

تالاق [«ت ت د»] تال (ئادەمنىڭ تېلى)

تالپىرماق △ [«ت ت د»] تەلپۈنمەك، ئىنتىلمەك، قانات قاقماق

تالپىنماق △ [«ت ت د»] تەلپۈنمەك، ئىنتىلمەك

تالغاغ [«ت ت د»] شۇمرغان، قار-بوران

تالغۇق [«ت ت د»] پالتىنىڭ سېپىنى چىڭىتىدىغان شىنا ياكى مىخ

تالغىرماق △ [«ت ت د»] شۇمرغان چىقماق، شۇمرغان كۆتۈرۈلمەك

تالقا [«ت ت د»] «تارقا» غا قارالسۇن

تالقان قۇرۇما ئۇن

تالقۇ [«ت ت د»] تولغانغان، ئېشىلگەن نەرسە

تالقىغ △ [«ت ت د»] ① تاغلارنىڭ تۈتاشقان يېرى؛ ② بىرەر ئىشنى كېچىكتۈرۈش، ئارقىغا سۈرەش

تالقىلماق △ [«ت ت د»] كەينىگە سۈرۈلمەك، داجماق

تالماق I تالماق؛ ئېسىنى يوقاتقاق

تالماق II بۇلاڭ-تالاڭ قىلماق، تالماق، بۇلماق

تالوئى «تالۇي» غا قارالسۇن

تالۇ [«ت ت د»] تاللانغان

تالۇق دوربلىقغا ئىشلەتىلىدىغان يىرغىل ئۆسۈملۈك

تالۇلا تاللىماق

تالۇلاماق [«ت ت د»،«تۇر»] تاللىماق، خىللىماق

تالۇي [«ماي»] دېڭىز؛ [«ئو»] دەريا؛ [«تۇر»] ئوكيان

تالىم △ [«ئر»] شجائەتلىك، جەسۇر

تام [«ت ت د»] تاماق، تامچىلىماق

تامار [«تۇر»] توموۇر (قان تومۇر)

تاماساۋان ئىبادەتخانا، ئىبادەتخانىنىڭ ئىسمى

تاماق كېكىردەك، گال، بوغۇز

تامالاپتر [< سان] چىرايلىق ھەم پۇراقلىق بىر خىل ئۆسۈملۈكنىڭ يوپۇرمىقى

تامتۇر [«چاس»] ياندۇرماق

تامتۇرماق ① پارقىراتماق؛ ② تۇتاشتۇرماق؛ ③ ياقتۇرماق

تامتۇلماق «تامتۇرماق» قا قارالسۇن

تامچۇرماق [«ت ت د»] تامچىلىماق: ياغمۇر تامچۇردى—ياغمۇر تامچىلىدى

تامدۇ [«ت ت د»] ئوت، تۇتۇرۇق

تامدۇق [«ت ت د»] «تامدۇ» غا قارالسۇن

تامغا [«ت ت د»] ① مۆھۈر؛ ② داغمال (ھايۋانلارغا ئەن سالمىدىغان داغمال)؛ ③تارماق (دېڭىز، كۆل ۋە دەريالارغا قۇيۇلمىدىغان ئېقىننىڭ بىر تارمىقى) ④ كېمە ياكى قېيىق توختايدىغان جاي (قولتۇق)

تامغاچ تارىق △ [«ئۇت»] كىشى ئىسمى

تامغاق [«ت ت د»، «ئال»، «تۇر»] تاماق، گال

تامغالاماق [«قۇچ»] ئەن سالماق، مۆھۈر باسماق

تامغالىق △ [«ت ت د»] كىچىك ئۇيرىق

تامغان بىر خىل ئۇنۇڭان

تاملىغ △ [«ئۇت»] ① تاملىق، توسۇقلۇق؛ ② بەربكەتلىك؛ مەنپەئەتلىك؛ ئۇنۇملۇك

تاماق [«تۇر»] يانماق، تۇتاشماق

تامۇ I [«مای»، «ت ت د»] دوزاخ؛ [«ئىك»] جەھەننەم

تامۇ II [«ت ت د»] ناھايىتى، ئاجايىپ

تامۇر [«ت ت د»] «تەمۇر» گە قارالسۇن

تامۇرماق [«ت ت د»] قانىماق: ئەر بۇرنى تامۇردى — ئادەمنىڭ بۇرنى قانىدى

تامۇزماق [«ت ت د»] تامغۇزماق، تامدۇرماق، تېمىتماق

تامۇلۇغ دوزاختىكى، دوزاختا مەھكۇم

تامىتماق △ ياقماق؛ پارقىراتماق

تامىر I △ [«ئال»] تۆمۈر

تامىر II △ ① «تىمىر» غا قارالسۇن؛ ② تومۇر، قان تومۇر

تامىزماق △ تامچىلاتماق

تامىزىم △ [«ئۇت»] ① تامچا؛ ② تاماق

تامىش △ [«ت ت د»] تېمىش، تامچىش، تامچىلاش؛ [«ت تب»] تاماق، تامچىلماق

تامىشماق △ تېمىتماق

تامنماق △ [«ت ت د»] تېمىتىۋالماق

تان I [«ت ت د»] سەلكىن (ئەتىگەن، ئاخشامدا چىقىدىغان سالقىن شامال)

تان II [«ت ھ»] لەقەم؛ خاس ئىسىم

تانا I [<ئار. «ت ت د»] دانەكچە (يۇمشاقسۈت ئۇرۇقى)

تانا II [«ت تىب»] ① كۆنجۈت (كۆنجۈت دانىسى)؛ ② زىنىر

تانا III تۇخۇم، ئۇرۇغ

تانتۇرماق [«ت ت د»] تاندۇرماق، ئىنكار قىلدۇرماق

تانچقالا [«چاس»] مۇنداق

تانچقىلاماق △ پارچىلىماق، كەسمەك، پارچە - پارچە قىلماق

تانچۇ [«ئال»] تىلىم - تىلىم، پارچە - پارچە

تانچۇلاماق [«ت ت د»] چاينىماق، پارچىلىماق

تانساق [«ئەت»] مىسلىسىز

تانلا [«ئىك»] ھەيران قالماق

تانماق [«قۇج»] تانماق، ئىنكار قىلماق؛ يۈز ئۆرۈمەك؛ يامانلاشماق

تانۇق [«ت ت د»، «ق ب»] گۇۋاھ، شاھىت، [«ماي»] ئىسپات؛ [«ت ھ»] گۇۋاھچى

تانۇقلا [«ئال»] گۇۋاھلىق

تانۇقلاماق [«تۇر»، «ئال»] گۇۋاھ بولماق، گۇۋاھچىلىق قىلماق

تانۇقلۇق [«ت ت د»] تونۇقلۇق، گۇۋاھلىق

تانىت [«ماي»] تونۇلماق

تانىغما △ [«قۇج»] تانماق، ئىنكار قىلماق

تاۋار [«ئال»] تاۋار، مال - مۈلۈك؛ [«ئۇت»] رەخت

تاۋارات [«ئال»] ئالدىراتماق

تاۋاراتغۇچى [«تۇر»] تەشۋىق قىلغۇچى، تەشۋىقاتچى، قوزغىغۇچى

تاۋاراتماق [«ت ت د»، «ئال»] ئالدىرىماق؛ ئالدىراتماق

تاۋاراتى △ [«ئال»] چاققان، تېزلىك بىلەن

تاۋاراق [«ت ت د»] تېز، چاپسان؛ چاققان، [«ئال»] جىددىي، تېزلىك بىلەن، [«ت ت د»] دەرھال

تاۋاراماق [«تۇر»] تېز بولماق

تاۋران I [«ت ت د»] تارلانغان، تەخلەپ قويۇلغان يىپ

تاۋران II [«مايى»] ئەجىر قىلماق

تاۋران III [«چاس»] ئالدىراش

تاۋرانماق [«ت ت د»] ئالدىراۋاتقاندەك كۆرۈنمەك؛ تېز بولماق، ھەرىكەت قىلماق

تاۋرىلماق △ «تەۋرىلمەك» كە قارالسۇن

تاۋساق [<خەن] تۇيسۇن دىندارلىرى دىنىي پائالىيەت ئېلىپ بارىدىغان مەيدان (كۆپىنچە «داۋچاق» دەپ يېزىلىدۇ)

تاۋشان [« ئۇت »] توشقان

تاۋغاچ [«تۇر»] «تابغاچ I» گە قارالسۇن

تاۋقاچ «تابغاچ I» گە قارالسۇن

تاۋۇش [«ت ت د»] ھېس - تۇيغۇ؛ تىۋىش، شەپە، تاۋۇش

تاۋىرداچى △ [«مايى»] تەۋرەتكۈچى

تاۋش △ [«ت ت د»] «تاۋۇش» قا قاراڭ
تاۋشسز △ ئۇنسز، تىۋشسز
تاۋشغان △ [«ت ت د»] «تاۋشان» غا قاراڭ
تاۋلغۇچ △ [«ت ت د»] تېۋلغا
تاۋلقۇ △ [«ت ت د»] «تاۋلغۇچ» قا قاراڭ
تاي [«ماي»] تايماق
تاياغۇ [«ت ت د»] تاش ۋە چالما
تاياغلىغ △ تىرەكلىك
تاياق [«ماي»، «تۇر»] ياردەم، تىرەك
تاياقلىغ △ [«تۇر»] تايىنىقلىق، يۆلىنىكلىك
تايان [«ت ت د»] تايانماق
تايانچ سىرداش
تايانچى △ مەسلىھەتچى، سىرداش
تايتو [< خەن. «كۈل»] بۇيۇك تاڭ سۇلالىسى
تاي سەنگۈن [<خەن] چوڭ گېنېرال
تايسۇ [< خەن] شاھزادە
تايشى [< خەن. «ت ھ »] ئۇستاز، ھەزرىتى پىر
تايشىڭ [< خەن. «كۈل»] ماخايانا (بۇددا دىنىدىكى بىر مەزھەپ)
تايماق [«تۇر»] يېقىلىپ كەتمەك، چۈشۈپ كەتمەك، تايماق
تايۇق [«ت ت د»] تۈيغۇن: تايۇق ئەر — تۈيغۇن، زېرەك يىگىت
تاپىتماق يولدىن چىقماق، ئايلانماق؛ قايدۇرماق

تايىغ △ [«ت ت د»] تېيىق، تايغاق، تېيىلغاق

تە [«مـاي»] دېمـەك، سـۆزلىمەك، [«تـۇن»] سـۆز قىلماق

تەبە I [«ئر»] تۆگە

تەبە II «تەۋە» گە قارا

تەبرەتمەك [«تۇر»] تەۋرىمەك؛ تەۋرەتمەك، پاراكەندە قىلماق

تەبرەتۇك [«تۇر»] تەۋرەتكەن، قوزغاتقان؛ ھەرىكەت قىلغان

تەبرەشمەك [«تۇر»] تەۋرەشمەك، تېپىرلاشماق

تەبرەمەك [«ئال»] تـەۋرىمەك؛ قىمىلـدىماق؛ تىتىرىمـەك، «قابىساماق» قا قارا

تەبرەمەكى [«ئال»] تەۋرىنىش، سىلكىنىش، تەۋرەش

تەبرەنچسىز [«ئال»] مۇستەھكەم، پۇختا، تەۋرىمەس

تەبرەنمەك [«ت ت د»] تەۋرەنمەك

تەبلىگ قانائەت قىلارلىق، قانائەتلىك

تەبىز ① چىمەنلىك؛ ② قۇرۇق يەر

تەپ «تەپ تەگمەك» گە قارا

تەپتەر دەپتەر

تەپ تەگمەك [«ماي»] دۇپدۇگلەك

تەپ تەگمەك [«ماي»] «تەپ تەگمەك» گە قارا

تەپرە [«ئىك»] ماڭماق

تەپرەش [«ت ت د»] ھەرىكەت قىلماق؛ جانلاندۇرماق

تەپزەشمەك [«ت ت د»] ھەسەت قىلىشماق

تەپمەك ① تەپمەك؛ ئۇرماق؛ ② جۇپلىمەك

تەپۈك [«ت ت د»] ① تەپكۈچ؛ ② تېپىك

تەپت [«ش ت»] تەپكۈزمەك

تەپتمەك پارچىلىماق

تەپز I [«ت ت د»] شورتاك يەر؛ تەپىز كىشى — كۆچمە مەنىسى: ھەسەتخور، ئىچى قوتۇر ئادەم؛ «تەبىز» گە قارالسۇن

تەپز II [«ت تب»] ئوتلاق؛ «تەبىز» گە قارالسۇن

تەپزلىك [«ت ت د»] كۆرەلمەسلىك، ھەسەت

تەپزلىگ [«قۇج»] ھەيدەلگەن يەر

تەپىنمەك [«ت ت د»] دېۋىتمەك: ئەر ئاتنى تەپمەندى — يىگىت ئېتىنى دېۋىتتى

تەترۇ ئەكسىچە، قارشى

تەترۇلمەك I [«ت ت د»] تەتۇر ئۆرۈلمەك، تەتۇر بولماق

تەترۇلمەك II [«تۇر»] ئالدانماق؛ ئالدىماق

تەترۇم [«تۇر»] ئايدىڭ، ئوچۇق، سۇزۇك

تەتۇرمەك سۆزلەتمەك

تەتىكلىك [«ئەت»] ئەقىللىق، دانىشمەن

تەدىملىگ [«ت ھ»] كىشى ئىسمى

تەر [«ت ت د»] ① ئىش ھەققى، ئىش ھەققى ئۈچۈن بېرىلگەن پۇل؛ [«ت ھ»] تاپان ھەققى؛ ② تەر

تەرەك [«ئۇت»] كىشى ئىسمى

تەربى ئىنال [«تۇر»] كىشى ئىسمى

تەرتەرمەك [«تۇر»] تەرلەتمەك

تەرتۇ [«قۇج»] يالغانچى

تەرچى [«ت ت د»] كۈنلۈكچى، مەدىكار؛ [«ئۇت»] ئىشچى

تەرس I [«ت ت د»] تەس، قىيىن

تەرس II قارشى، قارشى تەرەپ

تەرس تەدرۇ [«ماي»] تەتۇر، ناموۋاپىق

تەرسز پۇلسىز، ھەقسىز

تەرك [«ت ت د»] تېز، [«ئەت»] چاپسان، [«تۇر»] دەرھال، چاققان: تەرك كەل ــ تېز كەل

تەركە [«تۇر»] ھەق

تەركەن I [«ت ت د»] خاقان، پادىشاھ، ھۆكۈمدار

تەركەن II [«ت ت د»] بىرەر ۋىلايەت ھۆكۈمدارىغا خاقانلار تەرىپىدىن بېرىلىدىغان ئۇنۋان

تەركلە [«ئىك»] تېز ماڭماق

تەركلەمەك [«ت ت د»] ئالدىراتماق

تەركىش [«قۇج»] تىركىشىش، سوقۇشۇش، ئۇرۇشۇش، تۇتۇشۇش

تەركىشلەنمەك تىركەشمەك، تۇتۇشماق، سوقۇشماق، ئۇرۇشماق

تەركىن [«ئال»] تېز، چاپسان، [«ت ت د»] تېزدىن

تەرگەن [«ئۇت»] ھاروۋا

تەرگى [«ت ت د»] داستىخان

تەرگۈك [«ت ت د»] بىپايان، كەڭ

تەرلىك سۆرىنمەكەش، تەرەت كەشى

تەرى [«ت ت د»] تېرە

تەرىك [«ت ت د»، «ئال»، «ش ت»] تېرەن، چوڭقۇر؛ تەرىك تەڭىز ــ تېرەن (چوڭقۇر) دېڭىز

تەرىلمەك [«تۇر»] توپلانماق

تەرىنچەك [<ئوغ. «ت ت د»] پەرەنجە

تەرىنمەك [«ت ت د»] تېرىۋالماق، يىغىۋالماق

تەز [«تۇن»] قاچماق، تەزمەك

تەزەك [«ت ت د»] تېزەك

تەزكىن قاچماق

تەزگىن [«ت ت د»] سايادەت قىلماق

تەزگىنچ [«ت ت د»] تاغ ئەگمىسى، ئەگرى - توقاي: تەزگىنچ يول — ئەگرى - توقاي يول

تەزگىنمەك [«ت ت د»] ئايلانماق، چۆگىلمەك، پىرقىرىماق؛ تاۋاپ قىلماق

تەزمەك [«ئال»، «قۇج»] قاچماق، قېچىپ سەرسان بولۇپ يۈرمەك؛ تېزىپ كەتمەك

تەزۈك «تەزىك» كە قارالسۇن

تەزۈگ «تەزىك» كە قارالسۇن

تەزىتمەك [«ت ت د»] تەزدۈرمەك، قاچۇرماق

تەزىك I [«ت ت د»] تېزىپ كەتمەك

تەزىك II [«تۇر»] ۋاقىت، رەت، تەرتىپ

تەزىگ «تەزىك» كە قارالسۇن

تەزىنمەك [«ت ت د»] تېزىپ كېتىدىغاندەك كۆرۈنمەك

تەژىك [«ت ت د»] تاجىك

تەسەك تۇرمىش△ [«ت ھ»] كىشى ئىسمى

تەسمەك «تەزمەك» كە قارالسۇن

تەسق تاشق△[«تۇن»، «كۆل»] ئەسكەر چىقىرىش، ئەسكەر، قوشۇن ئەۋەتىش

تەسىك [«ئۇت»] ① ياردەم؛ ② ئىقتىدار

تەشۈك [«ت ت د»] تۆشۈك، يىرىق؛ سىرىق ئەت يىرىقى، چىقۇق

تەشىك [«ت ت د»] ئاچكۆز

تەڤ [«ت ت د»] ھىيلە

تەك I [«ت ت د»] ① مۇنداقلا، ئانچىكىم؛ ② تىنچ، شۈك: تەك كەلدىم — مۇنداقلا كەلدىم؛ تەك تۇر — تىنچ تۇر، شۈك تۇر

تەك II [«ئال»] يالغۇز، پەقەتلا؛ «تەگ» كە قارالسۇن

تەكە [«ت ت د»] ① ئەركەك كىيىك؛ ② تېكە

تەكرە [«ئال»] «تەگرە» گە قارالسۇن

تەكرەكى «تەگرەكى» گە قارالسۇن

تەكزىم دۆۋە (پاختا ۋە باشقا نەرسىلەرنىڭ دۆۋىسى)

تەكزىن [«ئال»] ئايلىنىپ يۈرمەك؛ ئىككىلەنمەك

تەكسىنچ «تەگزىنچ» كە قارالسۇن

تەكسىنمەك [«ئال»] «تەگزىنمەك» كە قارالسۇن

تەكشۈرمەك [«تۇر»] «تەگشۈرمەك» كە قارالسۇن

تەكلەنمەك ئويماق

تەكمەك [«تۇر»] «تەگمەك» كە قارالسۇن

تەكمىلىگ «تەگمىلىگ» كە قارالسۇن

تەكىنمەك [«مان»] «تەگىنمەك» كە قارالسۇن

تەگ [«ت ت د»] دەك، تەك (ئوخشىتىش ياردەمچىسى)

تەگەرە [«تۇر»] دائىر، مۇناسىۋەتلىك ئىش

تەگرە I [ت ت د] چۆرە، ھالقا، دائىرە؛ [«ماي»، «ئال»، «چاس»] ئەتراپ

تەگرە II [«ت ت د»] كاجۇۋا

تەگرەك [«ت ت د»] ھەرقانداق بىرنەرسىنىڭ چۆرىسى، ئەتراپى

تەگرەكى [«ئال»] ئەتراپتىكى، چۆرىددىكى

تەگرىكلە [«ماي»] ئەتراپىغا يىغىلماق؛ چۆرىسىگە يىغماق

تەگرىكلەمەك [«تۇر»] تۆت ئەتراپىنى چۆرىدىمەك، قورشىماق

تەگرىنچ [«ئال»] ① دائىرە؛ مۇھىت؛ ② باب، ئابزاس

تەگزىن [«ماي»] يۆگەلمەك، ئايلانماق، [«ئىك»] چۆگىلىمەك، [«ش ت»] ئايلىنىپ يۈرمەك

تەگزىنچ I [«ماي»] يۆگەم، جىلد، [«كۆل»، «ش ت»] توم، كىتاب

تەگزىنچ II [«ماي»] قاينام

تەگزىنچلەن [«ماي»] يۆگەلمەك

تەگزىندۈرمەك [«ئۇت»] ئايلاندۇرماق

تەگزىنمەك [«تۇر»] ساياھەت قىلماق، ئايلانماق

تەگشۈر [«چاس»] ئۆزگەرمەك

تەگشۈرمەك [«ئال»] ئۇلاشتۇرماق، ئىرىشتۈرمەك

تەگشۈرۈشمەك [«ئۇت»] ئالماشتۇرۇلماق، ئۆزگەرتىلمەك

تەگشۈلمەك [«قۇج»] ئۆزگەرتمەك، ئالماشتۇرماق

تەگشىلمەك [«تۇر»، «ئال»] «تەگشۈرۈشمەك» كە قارالسۇن

تەگلۈك [«تۇر»] قارىغۇ؛ تۇتۇق

تەگلۈگ [«تۇر»] «تەگلۈك» كە قارالسۇن
تەگلىرمەك ئايلاندۇرماق، پىرقىراتماق؛ پىرقىرىتىلماق
تەگمە [«ت ت د»] ھەممە، ھەرقانداق؛ ئۇچرىغانلا
تەگمەك [«ئۇت»] ئۇلاشماق، ئېرىشمەك
تەگنە [«ت ت د»] تەڭنە
تەگۈرتمەك [«ئۇت»] ئېرىشتۈرمەك، يەتكۈزمەك
تەگۈرتۈرمەك ئۇلاشتۇرماق، يەتكۈزمەك
تەگۈرمەك [«ت ت د»] تەگكۈزمەك، يەتكۈزمەك
تەگى I ئۇرۇق ـ تۇغقان
تەگى II [«ئۇت»]... غا ئوخشاش؛ ئانچە پەرقلەنمەسلىك
تەگىر [«ت ت د»] يېقىنلاشماق؛ ئۇچراشماق
تەگىرمەن [«ئۇت»، «ت ت د»، «تۇر»] تۇگمەن
تەگىرمى [«ئال»] ئەتراپ، چۆرە
تەگىرمىلەمەك [«ئال»] چۆرىدىمەك، ئايلاندۇرماق
تەگىرمىلەيۈ ئايلىنىپ، چۆرىدەپ
تەگىس «تەگىش II» گە قارالسۇن
تەگىش I [«ت ت د»] ① ئاش ئېتىش؛ بىر ـ بىرىگە لوقما يېدۈرۈش؛ ② ھەر نەرسىنىڭ ئاخىرى، تۈگىشى
تەگىش II تېگىش؛ ئۇچرىشىش، يېقىنلاشىش؛ مۇناسىۋەت
تەگىشمەك كۆزەتمەك
تەگىلمەك [«ت ت د»] (كۆزى) تۈتۈلماق، قارالغۇلاشماق: ئانىڭ كۆزى تەگىلدى ــ ئۇنىڭ كۆزى تۈتۈلۈپ كۆرمەس بولۇپ قالدى

تەگىم [«ئۇت»] ۋاقىت، مۇددەت

تەگىمسىز [«مـاي»] ئەرزىمەس؛ [«نېس»] هـاجـەتسـىز؛ لايىقەتسىز

تەگىملىك [«ئال»، «ئۇت»] لايىق، لايىقەتلىك بولغان

تەگىملىگ I [«ماي»] تېگىشلىك؛ سازاۋەر

تەگىملىگ II [«ئال»، «كۆل»] لازىم

تەگىن I [«ت ت د»] خاقان ئوغۇللىرىغا بېرىلىدىغان ئۇنۋان

تەگىن II [«ت ت د»] تىيىن

تەگىن III [«ماي»، «ش ت»] ئېرىشمەك، يەتمەك

تەگىنچ [«ئال»] «تەگىن III» كە قارالسۇن

تەگىندەچى [«ماي»] ئېرىشكۈچى، بەھرىمەن بولغۇچى

تەگىنمەك قوبۇل قىلىنماق؛ يېقىنلاشماق؛ ئېرىشمەك؛ [«ئال»] ھۆرمەتكە ئىگە بولماق؛ يـاخشى ئىش قىلماق؛ ھېس قىلماق

تەگىن ئۆگە [«ماي»] شاھزادە دانىشمەن (ۋەلىئەھد)

تەگ I [«ت ت د»] باراۋەر؛ [«تۇر»] ئوخشاش؛ لايىق

تەگ II [«ت ت د»] ئىمكان، پۇرسەت

تەگ III [«ت ت د»] جاي

تەگ IV [«ت ھ»] تارازا (ئېغىرلىق ئۆلچەم ئەسۋابى نامى)

تەگ V [«ت ت د»] قىزىقارلىق نەرسە

تەگە [«ئە ت»] سېلىشتۇرماق

تەگەرمەك [«ت ت د»] تەگلەشتۇرمەك

تەگەش [«ت ت د»] ئوخشىماق، تەگ بولماق

تەگەشمەك [«ت ت د»] تەگلەشمەك

تەڭەك [«ت ت د»] ھاۋا

تەڭ تەڭ [«ئەت»] ئوخشاشمايدىغان؛ قاتارلىق

تەڭتۇرمەك [«ت ت د»] ئۇچۇرماق

تەڭدە [«ت ت د»] كۆلچەك

تەڭرى تەڭرى، ئىلاھ؛ ئاسمان؛ «تڭرى» گە قارالسۇن

تەڭرىتەم «تەڭرىدەم» گە قارالسۇن

تەڭرىچى [«قۇج»] تەڭرىگە خىزمەت قىلىدىغان

تەڭرىدەم [«ماي»] تەڭرىلىك، ئىلاھىي

تەڭرىكەن [«ت ھ»] تەڭرى خان (ھۆرمەت نامى)

تەڭرىلى [«قۇج»] تەڭرىلىك

تەڭرىلىك [«قۇج»] ئىبادەتخانا؛ [«ق ب»] خۇداگۆيى

تەڭرىلىگ تەڭرىلىك، ئىلاھىي؛ دىندار، مۆمىن

تەڭرىم [«قۇج»] ھەزرەتلىرى؛ [«ئال»] ئۇلۇغ

تەڭسىز [«ماي»] نامۇۋاپىق، [«ت ت د»] مۇۋاپىق بولمىغان

تەڭكەشمەك ئىبلىشماق، قارشىلاشماق

تەڭلەمەك ئۆلچىمەك، ھېسابلىماق

تەڭلەنچسىز [«ئال»] ئۆلچەمسىز؛ ھېسابسىز، سانسىز

تەڭلىگ [«چاس»]... غا ئوخشىشىدىغان، ئۆلچەكلىك؛ تەڭ

تەڭىز [«ت ت د»، «ئو»] دېڭىز

تەڭىلمەك چۈشمەك، تۆۋەنلىمەك، «تاڭىلماق» قا قارالسۇن

تەلتۇرمەك [«ت ت د»] تەشتۇرمەك

تەلگەنمەك [«ت ت د»] ئاچچىقلانماق، تېرىكمەك

تەلمەك [«ت ت د»] تەشمەك: ئەرتسام تەلدى — ئادەم تام تەشتى

تەلمىرمەك ئىزدىنىمەك؛ ئۇمىد كۆتمەك؛ ھەسرەت چەكمەك
تەلۇ [<ئوغ. «ت ت د»] تەلۈە، ئەخمەق، ھاماقەت
تەلۈك [«ئۇت»] يېمەكلىك، يېگىلى بولىدىغان نەرسىلەر
تەلىك [«ت ت د»] ئېغىز، تۆشۈك؛ جىرا
تەلىم [«ماي»] كۆپ، نۇرغۇن، [«ت ت د»] تولا، جىق، [«ئو»] سانسىز
تەلىم تەسىم [«ماي»] ھەددى ـ ھېسابسىز
تەلىم ئۈكۈش [«ماي»] كۆپلىگەن، نۇرغۇنلىغان، سانسىز
تەلىنمەك [«تۇر»] يېزىلماق، ئېچىلماق
تەم [«ت ت د»] دەم، تىرەك (ئىشىك، دەرۋازىلارنى تاقاشقا ئىشلىتىلىدىغان)
تەمەك تەگمەك، يەتمەك
تەمبىن سۇيۇقلۇق ئۆلچەم نامى
تەمرەگۈ [«ت ت د»] تەمرەتكە
تەمۈر I [«ت ت د»] تۆمۈر
تەمۈر II [«ئۇت»] كىشى ئىسمى
تەمۈركەن [<ئوغ. «ت ت د»] ئوق باشقى
تەمىچى [«ت ھ»] كىشى ئىسمى
تەمىر I [«تۇر»] «تەمۈر I» گە قارالسۇن
تەمىر II «تەمۈر II» گە قارالسۇن
تەمىرچى [«ئۇت»] تۆمۈرچى
تەمىرلىگ تۆمۈرلۈك؛ تۆمۈردىن
تەنبىن [«ئۇت»] «تەمبىن» گە قارالسۇن
تەنسى [«ئر»] پادىشاھ، تەڭرىقۇت

تەنمەك [«قوُج»] «تانماق» قا قارالڭ

تەنسلمەك ساۋابلىق ئىزدىمەك

تەۋ ① بوُزوُق، يامان؛ ② ئالدىماق

تەۋە [«ت ت د»] تۆگە

تەۋرىلمەك [«ئال»] ئۆزگەرمەك؛ ئايلانماق

تەۋسى [«ت ت د»] داستىخان، شىرە

تەۋسىز ھىيلىسىز؛ ساپ

تەۋشەلمەك [«ت ت د»] چىگىشلەشمەك

تەۋكۈر [«چاس»] جادوُگەرلىك؛ جادوُگەر، سېھىرگەر، سېھىرگەرلىك

تەۋلەمەك [«قوُج»] ئالدىماق؛ ئالداتماق

تەۋلۈگ [«ت ت د»] ئالدامچى، ھىيلىگەر

تەۋلىگ [«تۇر»] «تەۋلۈگ» كە قارالڭ

تەۋمەك I [«ت ت د»] ئالدىماق

تەۋمەك II [«ت ت د»] تارتماق، ئۆتكۈزمەك: ئول ئەتىگ سىشقا تەۋدى — ئۇ گۆشنى زىخقا ئۆتكۈزدى.

تەۋمەك III تىزماق، رەتلىمەك

تەۋرمەك [«تۇر»] ئۆرۈمەك، تەرجىمە قىلماق، ئاغدوُرماق

تەۋنمەك [«ت ت د»] كىرىشىپ كەتمەك، باشلىماق: ئەر ئەلىكىن ئوُوُۋندى تەۋندى — يىگىت قولىنى ئوُوُۋلاشقا باشلىدى

تەيەڭ تىيىن

ترازوُق [«قوُج»] «تارازوُق» قا قارالڭ

ترخان «تارقان» غا قارالڭ

ترزۇل «درزۇل» غا قاراڭ
ترك «تەرك» كە قاراڭ
ترىكىن [«تۇر»] دەرھال، شۇ زامان، تېز
ترىتمەك يانماق؛ ياقماق
ترىزۇل [<سان] ئۇچ چىشلىق
تساڭ [<خەن. «ئال»] ① ئىسكىلات، ئامبار؛ ② ساقلانغان ئاشلىق؛ ③ خەزىنە
تساڭچى △ [«ئۇت»] خەزىنىچى، ئىسكىلاتچى، ئامبارچى
تسۇن بەرمەك
تسۇي [«تۇر»] گۇناھ
تسۇيلۇغ گۇناھلىق
تسۇيۇرقا [«ئال»] ئېچىنىشلىق، ئىچ ئاغرىتماق، ئىچى ئاغرىماق
تسۇيۇرقاماق [«ئال»] شەپقەت قىلماق
تسى ئىن چۇن [<خەن. «ش ت»] شەپقەتنامە
تسى ئىن سى قەدىمكى چاڭئەن شەھىرىدىكى بىر ئىبادەتخانا نامى
تك I [«كۆل»] پەقەت، پەقەتلا
تك II «تەك» كە قاراڭ
تڭرى I تەڭرى، ئىلاھ؛ روھ
تڭرى II كۆك، ئاسمان
تڭرى III [«تۇر»] سۆزلەتلىك، ھەشىمەتلىك
تڭرىدەم تەڭرىلىك، تەڭرىتىڭ؛ ئاسمانىنىڭ
تڭرىكەن [«قۇج»] مەرتىۋە، دەرىجە

تكرىم [«تۇر»] تەكرىم، ئىلاھىم
تكىلمەك «تەكىلمەك» كە قارالسۇن
تمغا «تامغا» غا قارالسۇن
تمىر △ «تەمىر» گە قارالسۇن
توبۇلغاق [«ت ت د»] ① بىر خىل دورا ئوت؛ ② يەل تولغاق، قولۇنجى (ئاشقازان، ئۇچەيدە پەيدا بولىدىغان بىرخىل كېسەل)
توبىق △ [«ئوت»] توپۇق
توپ I [«ت ت د»] بىرخىل يېمەكلىك
توپ II [«تۇر»] جەمئىي، ھەممىسى
توپراق [«تۇر»] يەر، زېمىن
توپولۇ توپلانغان، يىغىلغان
توپۇ تۆپە، چوققا
توپۇز [«ت ت د»] كېلەكسىز: توپۇزيۇك — كېلەكسىز يۇك
توپۇل [«مايى»] تارمار قىلماق
توپۇلماق [«ت ت د»] ① تېشىلمەك: ئۆت توپۇلدى — تۆشۈك تېشىلدى؛ ② يەشمەك، سالماق: ئەرتونىن توپۇلدى — يىگىت تونىنى (كىيىمنى) سالدى
توپىق △ [«ت ت د»] ① چۆگەن بىلەن ئۇرۇپ ئۇيناىدىغان توپ؛ ② بىرخىل يېمەكلىك، غىزا
توپىن △ [«ئىك»] يېپرىلماق، دەز كەتمەك، بۇزۇلماق
توت پۇتۇن، تولۇق
توتاماق تۆۋەن سانىماق، تۆۋەن مۆلچەرلىمەك

توتغۇرماق «تودغۇرماق» قا قاراڭ
توتۇقماق [«ت ت د»] داتلاشماق: قىلىچ توتۇق ـــ قىلىچ داتلاشتى، قىلىچىنى دات باستى
توتۇنچسۇز [«قۇج»] تويغىنسىز بىلمەي
توتى △ «تۇتۇرى» غا قاراڭ
توخرى [«ماي»] قەدىمكى مىللەت نامى
توخۇرماق «توغۇرماق» قا قاراڭ
توخۇم «توغۇم» غا قاراڭ
توخماق △ تۇرماق، «توقماق» قا قاراڭ
تود I [«چاس»] توي؛ تويماق
تود II تولۇق، پۈتۈنلەي
تود III قىممىتى يوق، بۇزۇق
توداماق «توتاماق» قا قاراڭ
تودتولۇي △ [«ماي»] ① كارغا كەلمەيدىغان، ئەرزىمەس؛ ② كۆپ
تودغۇر [«ت ت د»] تويدۇرماق
تودغۇرماق [«ئال»] «تودغۇر» غا قاراڭ
تودلىچ [«ق ب»] بىرخىل قۇشنىڭ نامى
تودماق [«تۇر»] تويماق
تود ئۇچۇز [«چاس»] بەختسىز، كىلىشمەسلىك
تودۇرماق «تودغۇر» غا قاراڭ
تودۇنچسۇز تويماس
تودۇنماق [«ت ت د»] تويۇنماق
تور I [«تۇر»] بىلىق تۈتىدىغان تور

تور II [«كۆل»] ئورۇقلىماق
تورچى △ تور بىلەن ئوۋ ئوۋلىغۇچى
تورقۇ [«تۇر»، «ئۇت»] يىپەك
تورۇش [«تۇر»] تالاشماق، ۋارقىراشماق، قىزىرىشماق
تورۇغ I [«ئال»] ئورۇق، كۆچسىز، ئاجىز
تورۇغ II [«ت ت د»] تورۇق ئات
تورۇق I [«تۇن»] «تورۇغ I» گە قارا
تورۇق II سۈزۈك
تورۇلتۇرماق [«ئال»] غەلىبە قىلماق، يەڭمەك
تورۇلدۇرماق [«تۇر»] سۈزمەك، سۈزۈلدۈرمەك، سۈزۈكلەشتۈرمەك
تورۇلماق سۈزۈلمەك، سۈزۈكلەشمەك
تورۇم [«ت ت د»] بوتا، بوتىلاق
توری تورقی △ [«ماي»] ئاداۋەتخور
توربغ △ قۇيرۇق
توربغا △ [«ت ت د»] تورغاي
توز I [«ئر»] توپا - چاڭ، توزۇندا
توز II [«تۇر»] پاراشوك
توز III بىرخىل دەرەخ
توزغۇرماق [«ت ت د»] تويدۇرماق، تويغۇزماق؛ زېرىكتۈرمەك
توزماق [«تۇر»] چىقماق، كۆتۈرۈلمەك
توزۇرماق [«ت ت د»] تويغۇزماق: مەن ئانى توزۇردۇم — مەن ئۇنى تويغۇزدۇم
توسقۇ [«ئال»] توسقۇن، توسالغۇ
توسماق [«تۇر»] جاھىللىق، قوپاللىق

توسۇ «تۇسۇ» غا قاراڭ

توسۇن I [«ت ت د»] توسۇن (منىلىمىگەن، كۆندۈرۈلگەن تاي)

توسۇن II [«داي»] توسۇن، بەڭباش

توسۇن III [«تۇر»] ۋەھشي، قوپال، قەبىھ

توسىق △ [«كۆل»] توق

توش [«موي»] چوكا مۇز، نۆكچە مۇز

توش باشى [«قۇج»، «مان»] سازلىق، كۆللۈك

توشغۇرماق I [«ت ت د»] توشقۇزماق: ئول ئەۋىن تاۋار توشغۇردى — ئۇ ئۆيىنى مال بىلەن توشقۇزدى

توشغۇرماق II [«ت ھ»] ھۇجۇم قىلماق، باستۇرماق

توشقۇرماق [«ئۇت»] تولدۇرماق، توشقۇزماق

توشى △ «توش» قا قاراڭ

توغ I [«كۆل»] چىقماق

توغ II [«ت ت د»] توزان (ئاتلارنىڭ تۇياقلىرىدىن چاڭ - توزان)

توغا I [«ت ت د»] كېسەللىك؛ [«ئال»] كېسەل،

توغا II [«ئىك»] تۇغما، كىچىكىدىن تارتىپلا

توغاسىز △ [«ئال»] ساق، سالامەت

توغان [«ئر»] بۇركۈت تىپىدىكى يىرتقىل قۇش

توغراغۇ [«ت تىب»] دەرەخ يېپىلمىسى، توغراق يېپىلما

توغرانماق [«ت ت د»] توغراۋاتقاندەك كۆرۈنمەك

توغرۇ [«ئۇت»] توغرا، خاتاسىز

توغرۇتوملىدۇ △ [«ت ھ»] پۇتۇنلەي، تولۇق، ساق

توغرۇلماق توغرالماق، پارچىلانماق
توغرى △ [«ئۇت»] «توغرۇ» غا قاراڭ
توغرىل I △ [<كەن. «ت ت د»] قېزا (ئىچىگە دورا ـ دەرمانـ لىق گۆش تىقىلغان ئۇچەي)
توغرىل II △ [«ئۇت»] كىشى ئىسمى
توغسۇق توغۇش
توغسىق △ [«كۇل»] (كۇن) چىقىش
توغماق [«ئال»] توغۇش، توغماق
توغمىس △ [«ت ھ»] پۇشت، ئۇرۇق ـ ئەۋلاد
توغمىش △ [«ئۇت»] ئۇرۇق ـ توغقان
توغمىشىم △ توغقىنىم، ئۇرۇق ـ ئەۋلادىم، پۇشتۇم
توغۇ [«ئال»] ئادەت، قانۇن، ئەنئەنە
توغۇرغۇلۇق توغدىغان ۋاقىت، پەيت
توغۇرماق I [«تۇر»] توغدۇرماق
توغۇرماق II ئاتلانماق، ئىلگىرىلىمەك، تاجاۋۇز قىلماق
توغۇز «توقۇز» غا قاراڭ
توغۇم توغۇلۇش، دۇنياغا كېلىش
توغى △ [«ق ب»] تۇمان، توزان
توغىر △ [«ماي»] تاج
توغيوق [«ش ت»] دۇنياغا كەلمەك، توغۇلماق؛ توغۇلغان
توق I [«ت ھ»] يېتەرلىك، تولۇق
توق II [«ت تب»] بىرلەشمەك، ئارىلاشماق؛ ئارىلاشتۇرماق
توقا «توغا» غا قاراڭ
توقاماق [«تۇر»] «توقماق» قا قاراڭ

توقتامش △ [«ئۇت»] كىشى ئىسمى

توقتى △ [«ئۇت»] كىشى ئىسمى

توقرى △ [«ئۇت»] «توخرى» غا قاراڭ

توقسۇن [«ت ت د»] توقسان

توقلۇق تەۋر [«ئۇت»] كىشى ئىسمى

توقلى △ [«ت ت د»] ئالتە ئايلىق قوزا

توقماق «توخماق» قا قاراڭ

توقۇ [«تۇر»] ئۆرپ ـ ئادەت، مۇراسىم، مەرىكە

توقۇچ [«ت ت د»] توقاچ

توقۇرقا [«ت ت د»] ئىشرىق ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەرنىڭ جۇغىسى

توقۇرقاق [«كۆل»] قانائەتچان، مەغرۇر

توقۇز [«ماي»، «تۇر»] توققۇز (سان)

توقۇزۇنچ [«قۇچ»] توققۇزىنچى

توقۇشماق [«ت ت د»] ئۇرۇشماق، توقۇنۇشماق: بەگلەر توقۇشتى ـــ بەگلەر توقۇنۇشتى (ئۇرۇشتى)

توقۇلماق [«ت ت د»] ① توقۇلماق: بۆز توقۇلدى ـــ بۆز (رەخت) توقۇلدى؛ ② ئۇرۇلماق: ئەر توقۇلدى ـــ ئادەم ئۇرۇلدى؛ ③ سوقۇلماق: قىلىچ توقۇلدى ـــ قىلىچ سوقۇلدى

توقۇلۇغ قانۇنى، نىزامى، ئۆرپ ـ ئادىتى

توقۇلىغ △ [«ئۇت»] «توقۇلۇغ» قا قاراڭ

توقۇم I [«ت ت د»] سويۇلىدىغان مال

توقۇم II «توغۇم» غا قاراڭ

توقۇماق ① توقۇماق؛ ② ئۇرماق

توقى I △ [«كۆل»] ① ئۇرماق؛ ② توقۇماق، ياسىماق

توقى II △ [«ماي»] (دەرەخ) تىكمەك

توقىت △ [«كۆل»] ① ئۇرغۇزماق؛ ② قۇرماق، تىكلىمەك

توقىتماق △ ① ئۇرغۇزماق؛ ② قۇرغۇزماق، توقۇتماق

توقىتلىماق △ [«ئال»] ئۇرۇلماق، سوقۇلماق؛ تەۋرەنمەك

توقىش I△ [«ت ت د»] توقۇنۇش، ئۇرۇش، جەڭ؛ سوقۇلماق، سوقۇشماق، ئۇرۇشماق

توقىش II △ [«ت ت د»] كىشى ئىسمى

توقىشماق △ ئۇرۇشماق، جەڭ قىلماق

توقىغا △ [«ئال»] دۇمباق چالىدىغان توقماق

توقىغۇ △ «توقىغا» غا قاراڭ

توقىلىغ △ [«ئال»] نەپىس، نازۇك

توقىماق I △ [«ت ت د»، «چاس»] توقماق، مۇشتا

توقىماق II △ [«تۇر»] ئۇرماق، ئەزمەك، توقماقلىماق

توقىنماق △ [<ئۇغ.«ت ت د»] سوقۇلماق، ئۇرۇلماق: ئەر تامقا توقىندى — ئادەم تامغا سوقۇلدى

توڭ [«ت ت د»] پۈتەي: توڭ نەڭ — پۈتەي (ئىچى كاۋاك بولمىغان) نەرسە

توڭا I [«ماي»، «چاس»، «ئەت»] باتۇر، قەھرىمان

توڭا II مەرتىۋە، دەرىجە

توڭا ئالىپ ئەر [«ق ب»] قەھرىمان ئەر - يىگىت

توڭالاماق [«ت ت د»] باتۇرلۇق قىلماق

توڭالىغ △ كۆچلۈك، قۇدرەتلىك

توڭتارماق [«ئال»] ئايلانماق، ئۆزگەرمەك، ئۆرۈلمەك
توڭتارىلماق △ دۇگىلىمەك، «توڭتارماق» قا قاراڭ
توڭدارماق «توڭتارماق» قا قاراڭ
توڭرا [«ت ت د»] ① دۇم: ئەر توڭرا تۇشتى — ئادەم دۇم چۈشتى؛ ② توڭرا (بەدەندىكى كىر)
توڭلاماق ئۇرماق
توڭلۇغ ئۇرۇلغان
توڭما [«ت ھ»] كىشى ئىسمى
توڭماق [«ت ت د»] توڭلىماق
توڭۇز I [«ت ت د»] توڭگۇز، چوشقا
توڭۇز II [«ئال»] قۇرت - قوڭغۇز
توڭۇزچى △ [«تۇر»] توڭگۇز باققۇچى، چوشقا باققۇچى
توڭىت △ [«ماي»] رۇس تۇرمىقى، غادىيۇالماق
تولاماق [«ئۇت»] ئۆرۈمەك، تەرجىمە قىلماق؛ «تولغاماق» قا قاراڭ
تولپ پۇتۇن، ھەممىسى، [«ئال»] تولۇق
تولپ ئەتۆز پۇتۇن بەدەن
تولتۇرماق [«ت ت د»] تولدۇرماق
تولغات ئازابلىماق؛ ئازابلاندۇرماق، جاپا چەكتۈرمەك
تولغاتماق [«تۇر»] پاراكەندە قىلغۇزماق، ئازابلاندۇرماق
تولغاغ I [«ت ت د»] سۆكە، ھالقا
تولغاغ II [«ت ت د»] تولغاق، جاپا
تولغاق [«ئال»] كېسەل، ئېزىلىش، سىقىلىش
تولغاماق ئىنجىقلىماق، بىئارام بولماق

تولغانماق ① پاراكەنسده بولماق، ئاغرىماق، ئاغرىنماق؛ ② ئۆزگەرمەك، ئايلانماق

تولغۇق [«ئال»] «تولغاق»قا قاراڭ

تولقاق «تولغاق» قا قاراڭ

تولقانماق چۆرىدىمەك، ئايلانماق

تولقۇق [«قۇج»] خالتا

تولۇ [«ت ت د»] تولۇق، تولغان، لىق؛ [«تۇر»] پۈتۈن

تولۇمI [«ت ت د»، «ق ب»] ئۇرۇش قورالسىرى، قورال - ياراغ

تولۇمII تولۇق، مۇكەممەل

تولۇملانماق [«ت ت د»] قوراللانماق

تولۇملۇغ [«ت ت د»] قوراللىق، قوراللانغان

تولۇن تولۇق، پۈتۈن

تولۇي دېڭىز

تولىI △ [«ت ت د»] تولا، مۆلدۈر

تولىII [«قۇج»] بىر نەرسىنىڭ ئەتراپى، چۆرىسى

تولىIII [«ئىك»] «تولۇ»غا قاراڭ

تومۇلۇدۇ توغرا، دۇرۇس، ئادىل

تومۇلۇغ خاپا بولغان، رەنجىگەن

تومىلى △ [«ت ت د»] توكۇلماق، قاتماق، ئۈيۈمماق

تۇملىتماق △ سوۋۇتماق، مۇزلاتماق

تومىلماق △ سوۋۇماق، مۇزلىماق

تومۇرماق [«ت تب»] ئاقماق؛ قاناش، ئېقىش، تېمىش

تون [«ت ت د»] تون، كىيىم، چاپان

تونا غۇ [«تۇر»] كىيىم - كېچەك
تونا ماق ياسىماق، بېزىمەك؛ كىيدۈرمەك
تونسۇز تونسىز، كىيىمسىز
تونلۇغ [«ئۇت»، «قۇج»] تونلۇق (رەخت)؛ تون كىيگەن كىشى
تونيۇقوق كىشى ئىسمى
توۇز «توز»غا قارالسۇن
توۇزۇن «توسۇن»غا قارالسۇن
توۇسن △ «توسۇن»غا قارالسۇن
توۇن «تون»غا قارالسۇن
توۇرى △ «تۇڭرى» غا قارالسۇن
توۇل △ [«ت ت د»] كىچىك دۇمباق
توئى I [«تۇر»]① شەھەر؛ ② قوماندانلىق شتابى؛ قارارگاھ، «توي I»گە قارالسۇن
توئى II [«ئۇت»] زىيادىت، توي - مەزمۇن
توي I [«ت ت د»] قارارگاھ، قوشۇن قارارگاھى
توي II [ت ت د»] لاي، ساپال لېيى، ساپال يۇمشاق دېغان لاي
توي III [«ت ت د»] ئوردا، خان سارىيى
توي IV [«تۇر»] بايرام
توي V [«ق ب»] بىر خىل قۇشنىڭ نامى
تويئۇن [«كۆل»] ئۇرۇق - ئەۋلاد، ئەۋلاد
تويلا [«داي»] توپلانماق، يىغىلماق
تويلاپ [«داي»] توپلىنىپ، يىغىلىپ

سۇ [«ئال»] ① سۇ؛ ② ئامان ـ ئېسەن

سۇئا [«ئىك»] قولۇپ

سۇ ئەسەن ئامان ـ ئېسەن

سۇبۇرغان «سۇ بۇزغان I» قاراڭ گە

سۇ بۇزغان I [«ت ت د»] ① گۆرستان، گۆرلۈك، مازار؛ ②جىنازا

سۇ بۇزغان II [«ت ت د»] كۆپپارلار بازىرى

سۇ پاترا خاس ئىسسم

سۇپرىيا خاس ئىسسم

سۇپسۇپ گۈل ـ چېچەكنىڭ بىر تۈرى، سۇپسۇپ گۈل

سۇپۇرغان [«قۇج»] «ستۇپ» قا قاراڭ

سۇچ [«ت ت د»] سۇس، گال: قىلىچ سۇچ قىلدى ـــ قىلىچ گاللىق قىلدى؛ ئەر سۇچ قىلدى ـــ ئادەم سۇسلۇق قىلدى

سۇچغۇرماق [«ت ت د»] سەكرەي دېمەك، سەكرىگىلى قويماق

سۇ چۇل [«ت ت د»، «ق ب»] سال، يەش (بۇيرۇق پېئىلى)؛ سالماق، يەشمەك

سۇ چۇلماق [«ق ب»] سېلىنماق، يېشىلمەك، سالماق؛ يەشمەك

سۇچىتماق [«ت ت د»] سەكرەتمەك

سۇدا زۇمى «سۇدا سۇمى» غا قاراڭ

سۇدا سۇمى خاس ئىسسم

سۇدماق [«تۇر»] ئاتماق؛ ئاقماق

سۇدۇر I [<سان. «ش ت»] بۇددا ھەققىدىكى رىۋايەت ۋە چۈشەنچىلەر

سۇدۇر II [«ت ھ»] بۇددانىڭ تەشۋىقاتچىسى

سۇرا [«ت ت د»، «ت تسب»] ئىشلەتمەك، پايدىلانماق
سۇرت [«ش ت»] تۆيۇقسىز
سۇرقۇچ [«ت ت د»] سىر دەرىخىنىڭ يېپىلمىسى
سۇرما [«ئىك»] ئۇزۇم ھارىقى، مۇسەللەس
سۇرماق ①ئۇزمەك؛ ② سويماق؛ ③ سۈرسماق
سۇرى △ [«ت ھ»، «ئۇت»] خاس ئىسىم
سۇرىئا △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم
سۇزاق [«تۇر»] يېزا، كەنت
سۇزۇق [«ت ت د»] تۇكۇرۇك
سۇسغاق [«ت ت د»] ئۇسقاق (چۆمۈچ ۋە نوگايغا ئوخشاش سۇ ئۇسىدىغان ئەسۋاب)
سۇسماق ① سوقۇۋەتمەك؛ ② گاڭگىراپ قالماق
سۇسىق △ [«ت ت د»] سوغا، ياغاچ چېلەك
سۇغ [«ئال»] «سۇۋ» غا قارالسۇن
سۇغدىچ △ [«ت ت د»] قاتار بەزمە (قىش كۈنلىرى دوستلار ئارا نۆۋەت بىلەن بولىدىغان مەشرەپ)
سۇغۇلماق [«ئال»] قۇرۇماق، قۇرۇپ كەتمەك؛ تارتىلماق
سۇغۇن [«تۇر»] كېپەك
سۇق I [ت ت د»، «ئەت»] ئاچكۆز، تەمەخور
سۇق II [«ئال»] ① «شۇك» كە قارالسۇن؛ ② ھەۋەس، ئىستەك
سۇق III دانلىماق
سۇقار بىر خىل ئۆسۈملۈك
سۇقاۋاتى [<سان] بۇددىستلارنىڭ ئەرشتىكى جەننىتى
سۇقرۇ [«ت ت د»] سۇقۇنۇپ؛ رۇخسەتسىز

سۇقسۇمۇر بىر خىل دورا

سۇقشۇمۇر «سۇقسۇمۇر» غا قاراڭ

سۇقلانماق [«تۇر»] قارا نىيەتلىك قىلماق، ئاچكۆزلۈك قىلماق

سۇقلۇق [«ئەت»] ① ئاچكۆز؛ ② ئارزۇ قىلىش

سۇقماق سوقۇۋالماق، تىقماق؛ كىرگۈزمەك

سۇقۇنماق [«ت ت د»] سۇ قۇيماق؛ يۇيۇنماق، يۇيماق

سۇقنغ ① بارماق؛ مۇناسىۋەت؛ ② توقۇلما

سۇكقۇر [«ت ت د»] شۇكقار

سۇلاق [<قىپ. «ت ت د»] «تالاق» قا قاراڭ

سۇلانى بىر خىل ئۆسۈملۈك

سۇملىشماق △ [«ت ت د»] كالدىرلاشماق، چۈلدۇرلاشماق

سۇمىر [<سان. «تۇر»] بۇددا رىۋايىتىدىكى بىر تاغ-نىڭ ئىسمى

سۇن ئۆلچەم بىرلىكى

سۇنا ياتماق [«ئال»] كېرىلمەك، سوزۇلماق، سوزۇلۇپ ياتماق

سۇنچۇق تەكىيە (ياستۇق)

سۇندۇرى △ [«ت ت د»] دېڭىز

سۇندىلاچ △ [«ت ت د»] سۇندۇك // سۇكگۈلۈگۈچ

سۇنزى △ [«ت ت د»] پىت (بۇرگە جىنسىدىكى بىر جانىۋار)

سۇنماق [«ئال»، «تۇر»] سۇنماق، يايماق؛ ئۆزىگە تارتماق؛ ياتماق

سۇنۇ I [«ت ت د»] سىيادان

سۇنۇ II قارا ئارپىمبەدىيان

سۇنۇ III [«ت تب»] قارا كەرەپشى

سۇنى △ [«ت ت د»] زەگۈندە (تامنىڭ ياكى تاختاينىڭ ئاستىغا قويۇلىدىغان توغرا ياغاچ)

سۇئۇ [«تۇر»] بۇيرۇك سائادەت، زور بەخت

سۇۋ I [«ت ت د»، «قۇج»] سۇ

سۇۋ II [«تۇر»] سۇ يۇلتۇزى، مەريخ

سۇۋاتچىر △ بىر خىل دورا

سۇۋاتسىر △ «سۇۋاتچىر» غا قارالسۇن

سۇۋار [«ت ت د»] سۇغار، سۇغارماق

سۇۋاسدىقسى△ [«ئال»] بىر مونا‌ستىرنىڭ نامى

سۇۋاماق ① سۇغارماق؛ ② سۇۋىماق

سۇۋچى △ [«ئۇت»] يول باشلىغۇچى، يولباشچى

سۇۋسا ئۇسىماق، ئۇسناش

سۇۋسالىق ① هاراقكەش؛ ② كەيپ

سۇۋساماق [«تۇر»] «سۇۋسا» غا قارالسۇن

سۇۋسۇش [«تۇر»] ① هاراق، ئىچىملىك؛ ② سېپىش (بىرەر نەرسىنىڭ ئۈستىگە سۇ سەپمەك)

سۇۋسۇشماق ئۇسۇماق، ئۇسۇش

سۇۋلاغ [«ت ت د»] ① سۇلاق (مال سۇغىرىلىدىغان يەر)؛ ② سۇللاغ (قەشقەردىكى بىر يېزىنىڭ نامى)

سۇۋلاڭ [«ت ت د»] شاخسىز، پۇتاقسىز: سۇۋلاڭ يىغاچ — شاخسىز، پۇتاقسىز دەرەخ

سۇۋلۇغ سۇلۇق

سۇۋلۇق I سۇ چېلىنكى، سۇ ئالىدىغان قاچا

سۇۋلۇق II [«ت ت د»] قۇل يېغلىق

سۇۋۇق [«ت ت د»] سۇيۇق (ھەرقانداق سۇيۇق نەرسە)
سۇۋۇنلۇق [«تۇر»] پارقىراق (؟)
سۇئى [«قۇج»] «تسۇي» غا قارالسۇن
سۇ ئىچرەكى سۇنىڭ ئىچىدىكى
سۇي [«قۇج»] گۇناھ، جىنايەت
سۇيران [<ئۇغ. «ت ت د»] مۇنار ۋە شۇنىڭغا ئوخشىشىدىغان ئېگىز نەرسە
سۇيلۇغ گۇناھلىق
سۇيۇرقاماق تەقدىم قىلماق، سۇنماق
سۆ [«تۇر»] ۋاقىت، زامان، «سۆكى» گە قارالسۇن
سۆز [«تۇر»، «قۇج»] سۆز، ئەمر، بۇيرۇق
سۆزلەتتىلمەك [«تۇر»] سۆزلىتىلمەك
سۆزلەشمەك [«تۇر»، «ئال»] سۆزلەشمەك، پاراڭلاشماق
سۆزلەگۈلۈگ سۆزلەشكە تېگىشلىك
سۆزلەمەسلىك [«قۇج»] مەنسىز سۆزلەر، سەت گەپلەر
سۆزلەمەك [«ئال»] پاراڭلاشماق
سۆزلۈگ ئاغزاكى
سۆكتى [<ئار. «ت ت د»] كېپەك
سۆكلۈنچۈ [«تۇر»] كۆيدۈرۈپ قىزارتىلغان؛ كاۋاپ
سۆكلۈنمەك يېشىلمەك، سۆكۈلمەك
سۆكمەك [«ئۇ تىب»] ① يىرتماق؛ ② ئەيىبلىمەك؛ ③ ئېسىدىن كەتمەك، بىھوش بولماق
سۆكۈ [«ت ھ»] دەريا ئىسمى
سۆكۈتمەك [«تۇر»] تىز پۈكتۈرمەك

سۈكۈرمەك «سۈكۈتمەك» كە قارالسۇن

سۆكۈش تىللاش، قارغاش

سۆكۈل I [«ت تىب»] پارچىلىماق، ئەزمەك

سۆكۈل II [«ئەت»] ئەيىبلەنمەك

سۆكۈمسەك [«ئۇت»] تىز پۈكمەك

سۆكۈنچى [«ئەت»] ئەيىبلىمەك، تىللىماق

سۆكۈتمەك [«ت ت د»] يۈكۈنمەك، چۆكمەك، تىزلانماق

سۆكى [«ئال»] ئاۋۋالقى، بۇرۇنقى

سۆگەل [<ئوغ. «ت ت د»] كېسەل، ئاغرىق

سۆگسۈگ شىش زىخ، كاۋاپ زىخى

سۆگلۈنچۈ [«ت ت د»] كاۋاپ

سۆگلۈنمەك I [«ت ت د»] قورۇلماق، كاۋاپ قىلىنماق

سۆگلۈنمەك II قىزارتىلماق

سۆگۈت [«ت ت د»] سۆگەت

سۆگۈش I [«قۇج»] كۈپپارلىق، دىنسىز

سۆگۈش II [«ت ت د»] ئۇرۇشماق

سۆگۈشمەك [«قۇج»] كۈپپارلاشماق، قارشىلاشماق

سۆگۈلمەك قىزارماق

سۆكۈ I [«ت ھ»] خاس ئىسىم

سۆكۈ II «سۆكى» گە قارالسۇن

سۆكۈشگەلى جەڭ قىلغىلى، كۈرەش قىلغىلى

سۆكۈشمەك [«قۇج»] ئۇرۇشماق، سوقۇشماق، جەڭ قىلماق

سۆكۈك [«ت ت د»، «ئال»] سۆكەك، ئۇستىخان؛ «سۈكۈك» ـ كە قارالسۇن

سۆكۈكلۈگ [«ئال»] سۆكەكلىك

سۆكى [«تۇر»] خەنجەر، نەيزە

سۆن I [«داي»] يوقىماق، ساقايماق، يېشىلمەك

سۆن II ئۇزۇن ۋاقىت، زامان

سۆنتۈرمەك [«تۇر»] ئاخىرلاشتۇرماق، بىر تەرەپ قىلماق

سۆندە بەرۈ [«ئىك»] ئەزەلدىن تارتىپ

سۆنمەك [«تۇر»، «ئال»] ئاخىرلاشماق، توختىماق، ئۆزىدىن كەچمەك

سۆنۈك سۇنۇق، كۆچىدىن قالغان

سۇ [«ت ت د»، «تۇر»] قوشۇن، ئەسكەر

سۇپرۇندى [«ت ت د»] ئەخلەت

سۇپۇرگۈ [«ت ت د»] سۈپۈرگە

سۇچۇشمەك [«ت ت د»] سەكرەشمەك

سۇچۇك «سۇچۇگ» كە قارالسۇن

سۇچۇگ [«داي»] چۇچۇك، تاتلىق مەززىلىك

سۇچۇلۈگ [«ئال»] چېكىنگەن، ئارقىدا قالغان

سۇچۇنمەك [«ت ت د»] تەمىنى تېتىماق، مەززە قىلماق

سۇچىك [«ت ت د»] ① «سۇچۇگ» كە قارالسۇن؛ ② ھاراق، مەي

سۇچىگ «سۇچۇگ» كە قارالسۇن

سۇد [«ت ت د»] تۈكۈرمەك

سۇدۇرمەك [«ئۇت»] چەكمەك، تارتماق

سۇر سۈرمەك، قوغلىماق

سۇرتمەك سۈرتمەك

سۇر تۈرمەك [«ت ت د»] سۈرگۈن قىلدۇرماق، ھەيدەلمەك

سۈرچەك [«ت ت د»] «سۈرچۈك» كه قاراڭ

سۈرچۈك [«ت ت د»] مەشرەپ، كېچىلىك ئولتۇرۇش

سۈرچى I [«ت ھ»] بويياقچى

سۈرچى II مالچى

سۈردۈشتۈر [«ت تسب»] ئەزمەك، ئۇۋۇماق

سۈردۈشتۈرمەك «سۈردۈشتۈر» گه قاراڭ

سۈرمه شاراب، ئىچىملىك

سۈرمەك [«تۈر»] ئوتلاتماق؛ ھەيدىمەك؛ باشلىماق، يېتەكلىمەك

سۈرۈك [«ت ت د»] ھايۋانلار توپى

سۈرۈگ [«قۇج»] پادا

سۈرۈلمەك [«ت ت د»] ھەيدەلمەك، قوغلانماق: ئات سۈرۈلدىۋ ــ ئات قوغلاندى (ھەيدەلدى)

سۈز [«چاس»] تىنچ بولماق

سۈزتۈرمەك [«ت ت د»] سۈزۈلدۈرمەك

سۈزكۈ [«تۈر»] سۈزگۈ

سۈزۈگ [«ت ت د»] سۈزۈك، سۈزۈلگەن

سۈس [«ئىك»] ئۇچرىماق، دۇچ كەلمەك

سۈسه [«ت ت د»] ① ئۈسمەك؛ ② سۈزمەك

سۈستۈرمەك [«ت ت د»] ئۈستۈرمەك، سوقۇشتۇرماق

سۈسكۈن I [«ماي»] ئومۇرتقا

سۈسكۈن II [«تۈر»] ئارقا

سۈسمەك سۈزمەك، پاكىزلىماق

سۈسۈنمەك [«ت ت د»] ئۈسىدىغاندەك كۆرۈنمەك

سۈك [«ئال»] «شۈك» كه قاراڭ

سۈكسۈك سۆكسۆك، ئوتوئن

سۈكسۈمىر «سۈقسۈمۈر» غا قاراڭ

سۈكلۈنمەك قىزارماق؛ قىزارتىلماق

سۈگلۈن قىرغاۋۇل

سۈگلىن [«ت ت د»] «سۈگلۈن» گه قاراڭ

سۈگنەگۈ [«ت ت د»] سەينەك (تىرناق بىلەن گۆشنىڭ ئاستىسىغا چىقىدىغان ياراً)

سۈگۈش [<ئوغ. «ت ت د»] كاۋاپ قىلىشقا مۈۋاپىق كېلىدىغان قوزا ۋە ئوغلاق گۆشى

سۈگۈل I [«ت تىب»] سۆگەل

سۈگۈل II قاپارتما، هۈررەك

سۈگۈ [«ت ت د»] نەيزە

سۈگۈشمەك [«ت ت د»] نەيزىلەشمەك، جەڭ قىلماق

سۈگۈك I [«ئال»] «سۆگۈك» كه قاراڭ

سۈگۈك II [«ت تىب»] ئېغىرلىق ئۆلچىمى

سۆگۈكلۈگ [«تۈر»] سۆگەكلىك

سۈگۈگ [«كۈل»] «سۈگۈ» گه قاراڭ

سۈگۈله [«ت ت د»] نەيزە تىقماق

سۈگۈلەمەك [«ت ت د»] نەيزىلىمەك، نەيزە سانجىماق

سۈگۈش [«ت ت د»] ئۇرۇشۇش، نەيزىلىشىش، جەڭ قىلىش؛ هۇجۇم

سۈل I [«ت ت د»، «ت تىب»] نەم

سۈل II يىرىڭ، جاراھەت

سۈلەت [«تون»] ئەسكەر چىقارماق

سۈلەمەك [«تۇر»] سەپەرگە چىقماق، ئەسكەر تارتماق، يۇرۇش قىلماق

سۈلۈگ [«ئال»] قوشۇنلۇق، قوشۇنى بولغان

سۈم [<ئوغ. «ت ت د»] بەك: سۈم سۈچۈك نەگ ــ بەك تاتلىق نەرسە

سۈمە [«ت ت د»] ئۈندۈرمە، ئۈندۈرمە قىلىنغان بۇغداي

سۈنمەك يېنىكلىمەك؛ ئازلىماق

سۈئۈ I [«داي»] ھەيكەل

سۈئۈ II [«ئوت»] قوشۇن، ئەسكەر

سۈئۈ باشى △ ئەسكەر بېشى، قوماندان

سۈئۈلەمەك «سۈلەمەك» كە قارالا

سۈۋرى [«ت ت د»] نەيزە، مۇنار ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئۇچلۇق نەرسىلەر

سۈۋلىن [«ت ت د»] «سۈگلىن» گە قارالا

سۈئىسۈگ [«ت ت د»] «سۈرۈگ» كە قارالا

سېزىنمەك [«ت ت د»] سەزمەك، گۇمانلانماق، گۇمان قىلماق

سېن [«كەن. «ت ت د»] سەن (ئىككىنچى شەخس ئالمىشى)

سى I △ [<خەن. «ئال»] بۇتخانا

سى II «قالا شى» غا قارالا

سىبات △ [«ت تىب»] تۆگە سۈتى

سىبەك [«ت ت د»] ① سۆۋەك (تۇگمەننىڭ كېنى، تۇگ
مەن تېشىنى چۆگىلىتىدىغان تۆمۈر)؛ ② شۇ-
مەك، جوغا

سىبىزغۇ △ [«ت ت د»] سىبىزغا، نەي

سىپ △ [«ت ت د»] ئىككى ياشقا ماڭغان تاي

سىپا △ ئىپار

سىپار △ [«ت تىب»] «سىپا» غا قاراڭ

سىپۈت [«ت ت د»] يۇمغاقسۇت

سىپىرمەك [«قۇج»] تازىلىماق، سۈپۈرمەك

سىت △ سقماق

سىت ساتان قىل△ [«چاس»] سېھىرگەرلىك قىلماق

سىتغا △ [«ت ت د»] يەڭنى تۇرمەك، يەڭ تۇرۇش

سىتماق △ [«ئال»] قىرماق، بۇزماق؛ بۇزۇپ چىقارماق

سىتى «سىدى» گە قاراڭ

سىتىر △ [«ئۇت»] «ساتىر» غا قاراڭ

سىچ △ [«ت ت د»] چوڭ تەرەت قىلماق

سىچغان △ [«تۇر»، «ت ت د»] چاشقان

سىچغاناق △ [«چاس»] مۇسكۇل، پەي

سىچقان △ ①«سىچغان» غا قاراڭ؛

سىچقانچى △ [«ئۇت»] خاس ئىسسىم

سىچماق △ [«ت ت د»] چىچىش، چىچماق

سىچى △ [«ت ھ»] تۆت تەرەپ، پاسىل، چېگرا، چەت

سىچىق [«ئۇت»] ئارقا، ئارقا تەرەپ

سىچىلغ △ پاسىللىق، چېگرالىق

سىختاتماق △ [«ت ت د»] يىغلاتماق: ئول ئانى سىختاتتى — ئۇ ئۇنى يىغلاتتى

سىد [«ت تىب»] سىيمەك

سىدام △ ساددا، تۈز

سىدرىم △ [<ئوغ. «ت ت د»] تاسما، كەمەر

سىدمەك سىيمەك، كىچىك تەرەت قىلماق

سىدۈك [«ت ت د»] سۈيدۈك

سىدى [<سان. «تۈر»] سېھىر، جادۇ، ناھايىتى كۈچلۈك

سىدىر «ساتىر» غا قاراڭ

سىدىك [«ت تىب»] كۆپ سىيدىغان

سىر △ [«ت ت د»] ① چىر - چىر (چېكەتكىنىڭ ئاۋازى)؛ ② سىر، بويياق

سىرت △ [«ت ت د»] قىل، يال

سىرتىغ △ [«ت ت د»] سىرتىق، خەۋەر، دېرەك، ئۇچۇر؛ مەنە

سىرتىق △ [«تۈر»] سىرتىدىكى مەلۇم بىر ئادەم

سىرتىلماق △ [«تۈر»] قورشالماق، يۆگەلمەك؛ تۇتۇلماق؛ ئېسىلماق

سىرچقا △ [«تۈر»] ئەينەك

سىركە سىركە؛ ئاچچىقسۇ

سىرماق △ [«ت ت د»] ئېشەكنىڭ توقۇمى

سىرۇق I △ [«ت ت د»] تىرەك، چېدىر تىرىكى

سىرۇق II △ [«ماي»] خادا؛ ياغاچ؛ دەستە

سىرۇق III △ [«ئۇت»] توقماق

سىرى بىرخىل دورىنىڭ ئىسمى

سىرىچقا △ [«ت ت د»] ئەينەك، شىشە
سىرىلماق △ [«ت ت د»] يۇقماق، يۇقۇشماق، چاپلاشماق
سىرىنچان △ «سىنچقان» غا قارالسۇن
سىزە [«تا»] ① سايرىماق؛ ② ئۇھ تارتماق
سىزغۇر △ [«ت ت د»] ئېرىتمەك
سىزغۇرماق △ ئېرىتمەك
سىزلاتماق △ [«تۇر»] ئاغرىتماق
سىزلاغ △ «سىسلاغ» قا قارالسۇن
سىزلاماق △ [«تۇر»] ئاغرىماق
سىزماق △ چارچىماق، ھارماق
سىزىغ △ [«ت ت د»] ① پەش، كىيىمنىڭ پېشى؛ ② چىش ئاردىلىقى
سىزىك I [«داي»، «تۇر»] گۇمان، شۈبھە، [«ش ت»] سوئال، [«ت ت د»] سېزىك؛ پىكىر
سىزىك II [«ت ت د»] چاپاننىڭ بىر پېشى
سىزىكسىز I [«تۇر»] گۇمانسىز؛ قايغۇسىز
سىزىكسىز II [«داي»] گۇناھسىز
سىزىكسىز ساققسىز [«داي»] شەك ـ شۈبھىسىز
سىزىكلىگ [«تۇر»] گۇمانلىق
سىزىگ [«تۇر»] سىزىك
سىزىلماق △ «سىزغۇرماق» قا قارالسۇن
سىزىن [«ش ت»] گۇمان قىلماق
سىزىنگە [«تۇر»] سىزگە
سىزىمەك [«ئال»] گۇمانلانماق

سس سىز (ئىككىنچى شەخس ئالمىشىنىڭ سىپايە شەكلى)

سسغۇر △ [«ت تىب»] «سىزغۇرماق» قا قاراڭ

سسغۇرماق △ يوقىماق، يوقىلىپ كەتمەك

سسلاتماق △ [«تۇر»] ئاغرىتماق

سسلاغ △ [«ت تىب»] لوقۇلداپ ئاغرىماق

سسماق △ [«تۇر»، «ئۇت»] بۇزماق؛ چاقماق

سسدۇ △ [«ئۇت»] خاس ئىسسىم

سسىر △ [«ئۇت»] خاس ئىسسىم

سش I △ [«ت ت د»] زىخ، زىخچە

سش II △ [«ت ت د»] ئىششىق

سش III △ [«ئىك»] ئۇچلۇق؛ تىكەن؛ [«قۇج»] ئۇچ

سش IV △ [«تۇر»] سىمىز

سشمەك [«قۇچ»] كۆپمەك، يوغىنىماق

سغ I △ [«ت ت د»]... سىمان (ئوخشىتىش قوشۇمچىسى)

سغ II △ يەر ئۆلچىمى

سغتا I △ ئازابلانماق، يىغلىماق، ئازابلىنىپ يىغلىماق

سغتا II △ [«كۆل»] دەپنە قىلماق؛ ماتەم تۇتماق

سغتاشماق △ [«ئال»] يىغلاشماق

سغتاماق △ [«ئال»] ئاغرىماق، ئازابلانماق، «سىقتاماق» قا قاراڭ

سغرا △ [<ئوغ. «ت ت د»] ساي

سغزاغ △ [«ت ت د»] ئاراچ: تىش سىغزاغى — چىش ئارىلىقى

سغزالماق △ [ت ت د»] سىغدالماق

سغزىغ △ [«ت ت د»] ① زىغزىق؛ ② قاداق

سغماق △ [«تۇر»، «ئىك»] ماسلاشماق، مۇۋاپىق كەلمەك

سغۇرچۇق [«ق ب»] بىرخىل قۇش نامى

سغۇرماق △ [«ت ت د»] سغدۇرماق

سغۇن I △ [«ت ت د»] بۇغا؛ ئەركەك كىيىك

سغۇن II △ [«ت ت د»] يەر نامى

سغىت △ [«ت ت د»] يىغا، يىغا ـ زار، [«قۇج»] ماتەم، يىغلاش، ئازاب، [«كۆل»] قايغۇرماق

سغىتچى △ [«كۆل»] ماتەم تۇتقۇچى

سغىر △ [«ت ت د»] ① سىيىر، ئىنەك؛ ② شىكار (خانـلار كۆپ ئادەم بىلەن قىلىدىغان بىر تۈرلۈك ئوۋ)

سغىرچىق △ [«ت ت د»] قارىغۇچا

سغىش △ «سقىش» قا قاراڭ

سغىنماق △ قوغدىماق، ئاسرىماق

سق I △ [<ئوغ. «ت ت د»] ئاز

سق II △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

سق III △ [«ئۇت»] يەر ئۆلچىمى

سق IV △ [«ت ھ»] ئىغىرلىق ئۆلچىمى

سقا △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

سقاپ △ [«ئۇت»] سقاپ دەريا‌سى

سقاماق △ [«تۇر»] زىچلاشتۇرماق، قېلىنلاشتۇرماق

سقانماق △ ئەگمەك، ئىگىش

سقدا △ [«ئىك»] «سقداماق» قا قاراڭ

سقداماق △ يىغلىماق، ئۇن چىقىرىپ يىغلىماق؛ ئاھ ئۇرماق؛ ۋارقىرىماق

سقرىشماق △ [«ت ت د»] ئىسقىرتىشماق

سقۇرماق △ [«تۇر»] توپلىماق، يىغماق، «سىغۇرماق» قا قارالسۇن

سقۇن △ [«ت ت د»] بۇغا

سقىرقان △ [«ت ت د»] سىرىققۇيرۇق، تۈلۈمچاشقان

سقىرماق △ [«ت ت د»] ئىسقىرتماق

سقىش I △ [«ت ت د»] سقىق، بىر - بىرىنى ئىتتىرىش، تارچىلىق، تىقما - تىقمىلىق

سقىش II △ [«ئال»] قايغۇرۇش، بىئارام بولۇش

سقىشلىغ △ [«تۇر»] بىئاراملىق، قايغۇلۇق

سقىغ △ قورقۇش، سقىلىش

سقىلماق △ [«ت تب»، «ئال»] سقىلماق، ئازابلانماق

سقىنماق △ سقىلماق؛ ئىزىلمەك

سىك سۈيدۈك

سىكرىمەك [«تۇر»] ئاتلىماق، سەكرىمەك

سىگرىك [«تۇر»] ئاتلىماق؛ چاچرىماق

سىگىرمەك تارتىشماق؛ يىتمەك؛ يۈگۈرمەك

سىگىل [«ت ت د»] سۆگەل

سىك I △ [«ئۇت»] تاغ تۇتاشمىسى

سىك II △ [«ت ھ»] ئۆرلىمەك، كۆتۈرۈلمەك

سىك III «ساك» غا قارالسۇن

سىڭار I △ [«ت ت د»] تەرەپ، يان، چەت: سىڭساردىن يۇرى — چەتتىن ماڭ؛ [«ئوت»] نىشان؛ بەرەر جاينىڭ يولۇڭى

سىڭار II [«تۇر»] كۆپ قىسمى؛ بىرەر نەرسىنىڭ يېرىمى

سىڭارلاماق △ [«ت ت د»] يالغۇز كۆرمەك، بوزەك تاپماق

سىڭەك I [ت ت د»] چۈشىن

سىڭەك II [«ماي»] پاشا

سىڭەكلىك [«ماي»] پاشىلىق؛ پاشا قورۇغۇچ

سىڭگىر [«ئو»] سىر

سىڭمەك I [«ت ت د»] يوشۇرۇنماق، مۆكۈنمەك

سىڭمەك II [«تۇر»] تاماق، تامچىلىماق

سىڭۇ △ خاس ئىسىم

سىڭۇق △ [«ت ت د»] «سىنۇق» قا قاراڭ

سىڭۇرمەك شورىماق، يۇتماق، ھەزىم قىلماق

سىڭۇك «سۈكۈك» كە قاراڭ

سىڭىر I [«ئال»، «تۇر»] سىڭىر، پەي، نېرۋا

سىڭىر II [«چاس»] يۇتۇش، ھەزىم قىلىش

سىڭىركە [«تۇر»] كىچىك سىڭىرلار

سىڭىرمەك يوقاتماق؛ سۇندۇرماق

سىڭىل قىز قېرىنداشنىڭ كىچىكى

سىڭىلە ئۇھ تارتماق

سىڭىلەمەك ئاھ ئۇرماق، زارلىماق، ۋارقىرىماق

سىلاڭ △ [«ئوت»] خاس ئىسىم

سىلكمەك [«ئال»] سىلىماق

سلماق △ «سلكمەك» كە قارالڭ

سلۇ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

سلىغ △ [«تۇر»] خاس ئىسىم

سلىك [«ت ت د»] سلىق؛ پاكىز، زېرەك، يېقىملىق

سلىكتۇرمەك ئۇن چىقارماق، سايرىماق

سلىگ [«ئال»] پاكىز، پاك، سۈزۈك

سلىمەك پاكىزلانماق، پاكلانماق

سم I [«ئەت»] كۆمۈش

سم II △ [<سان. «تۇر»] پاسىل، چېگرا

سماق I ① ئورمان؛ ② قورۇقلۇق

سماق II △ [«قوج»] سۇندۇرماق، بۇزماق

سماك [«ئەت»] يۇلتۇز نامى

سمەك [«ئال»] ئورمان، «سەمەك» كە قارالڭ

سمتاغسز △ [«تۇر»] پائالىيەتچان، تىرىشچان، تىرىشماق

سمتاق I △ [«تۇر»] كېرەكسىز

سمتاق II △ «سمەك» كە قارالڭ

سمتاق III △ بىغەم، قوپال

سمتالماق △ [«تۇر»] ھەربىكەت قىلماق، بارماق

سمرىمەك ئۆگەنمەك، ئوقۇماق

سملەپ-كىنلەپ [«ت تىب»] ئەزمەك، ئۇۋاتماق

سملەمەك ئېرىتمەك، ئەزمەك

سىمنانچ △ «شىمنانچ» قا قارالڭ

سىن I △ [«ت ت د»] قەبرە؛ [«ئال»] مازار

سىن II [«قوج»] سەن (ئالماش)

سن II △ [«ئال»] تەن، مەۋجۇتلۇق

سن IV [«ئۇت»] ئۆلچەم بىرلىكى (تۇرى)

سن V △ بۇزماق

سناچقان △ بىر خىل دەرەخ

سناماق △ تەجرىبە قىلماق

سنان [«ت ھ»] خاس ئىسىم

سنتەدە سەندىن

سنتىدە سىنىكىدىن

سنتىن «سىنتەدە» گە قاراڭ

سندۇ I △ [<ئوغ. «ت ت د»] قايچا

سندۇ II △ ھىندىستان

سن سۆڭگۈك △ سۆڭەك

سنسىم كۈنجۈت

سنلىغ △ [«قۇج»] بەدەن بىلەن مۇناسىۋەتلىك

سنماق △ [«ئال»] قىرىلماق، پارچىلانماق، سۇنماق

سنۇق △ [«ت ت د»] سۇنۇق

سنى ئەر خاس ئىسىم

سنىلاماق △ [«ئال»] يىغلىماق

سۆسىمەك [«تۇر»] ئايرىلىپ كەتمەك

سۆمەك «سەۋمەك» كە قاراڭ

سۆنىچ «سەۋنىچ» كە قاراڭ

سىيۇ △ [«ت د»، «ت تس»] غەلىسە قىلماق، يە مەك، غالىب كەلمەك

سىپۇق △ [«ئىك»] پارچىلانغان، بۇزۇلغان؛ خارابە

ش

شابار [<سان. «ت تب»] ئالىپاساق (تېرىگە چۈشكەن ئاقكېسەل ۋە باشقىلار)

شابى [«ئال»] شاگىرت

شاپ [«ت ت د»] پات، تېز، چاپسان: شاپ كەل ــ تېز كەل.

شات [«ت ت د»] جۈرئەت، جاسارەت

شاتۇ [«تۇر»] داھىي، قوماندان، باشلامچى، سەركەردە

شاخبۇخرغان [«تۇر»] مانىي دىنىدىكى بىر ئەسەرنىڭ ئىسمى

شاد [«تۇن»] ئەمەل نامى

شاداپىت [«كۈل»] ئەمەل نامى

شارىرا ئادەم جەسەت كۆلى، مۇقەددەس نەرسە

شازانا دىن، ئەقىدە

شازىن △ بۇددا نوملىرىنىڭ شاگىرت ۋە ۋىنايا قىسمى

شاساتر «شاگىرت» غا قاراڭ

شاستر [<سان. «ش ت»] (بۇددا نوملىرىنىڭ ساكىيا-مۇنىنىڭ دۇنياغا كېلىشى ۋە ھاياتى توغرىسىدىكى رىۋايەتلەر قىسمى)، [«تۇر»] دىنىي دەرسلىك، دىن دەرسلىرى

شاستراپىرى [<سان] خاس ئىسىم
شاستراقاربكى [<سان] خاس ئىسىم
شاش [«ئو»، «موي»] ئالدىراپ كەتمەك، غەزەپلەنمەك، ئالاقزادە بولماق، هودۇقماق، ساراسىمگە چۈشمەك
شاشماق [«ق ب»] قايمۇقماق، ئالدىرىماق، ئالدىراڭغۇلۇق قىلماق
شاشىلماق △ [«ئال»] ئالايماق
شاغام [«ئو»] شام (سۇرىيە)
شاقشامانى [«تۇر»] خاس ئىسىم
شاقشى △ پاسكىنىلىق
شاكى [<سان. «ماي»] قەدىمكى قەبىلە نامى
شاكمۇن [<سان. «تۇر»، «قۇج»] ساكيامۇنىنىڭ ئۆزگىچە ئاتىلىشى
شال [<سان] كۇلۇب؛ ئۆي
شالاشۇ [«ت ت د»] بىر خىل رەخت
شامنانچ [«تۇر»] راهىبە
شامنۇ «شىقنۇ» غا قاراڭ
شامۇشا [«ت ت د»] شۇمشە (بىر خىل خۇش پۇراق ئوت)
شەبىك [<چىگ. «ت ت د»] كىچىك تۆمۈر چوقماق، تۆمۈر هاسا
شەراب [«ئەت»] شاراب، ئىچىملىك
شەرە [«ئەت»] يەر ئىسمى
شەرر [«ئەت»] يامان، بۇزۇق
شەربر «شادىرا» غا قاراڭ
شەشمەك [«ت ت د»] يەشمەك

شەشىلمەك [«تۈر»] يېشىلمەك، ھەل بولماق
شەكەر [«تۈر»] شېكەر
شەكىرتۈك [«ت ت د»] پىستە
شەگ [«تۈن»] تاپ، تاپا (ئۆلۈك ھايۋان)
شەنۈك ئاق ئالتۇن
شراۋست شەھەر ئىسمى
شرىنالاندرم [«ش ت»] خاس ئىسىم
شقەر «شەكەر»گە قارالسۇن
شلوك [<سان. «ئال»] شېئىر، بېيىت
شمنانچ «شامنانچ» قا قارالسۇن
شمنۇ [«تۈر»، «ئال»] شەيتان
شمنۇلۇغ [«قۇج»] شەيتان ئارىلاشقان
شنۈك «شەنۈك» كە قارالسۇن
شور [«تۈر»] شور، تۇزلۇق
شوغلۇ [«ت ت د»] ئىتئۈزۈم
شۇتى △ [«ت ت د»] قىرىقئاياق (ئۆمۈچۈكىگە ئوخشاش ھاشاراتلار)
شۇرۇتى [<سان] تۈيۈلماق، ئاڭلانماق
شۇمنۇ [«قۇج»] «شمنۇ» غا قارالسۇن
شۇنقار شۇڭقار
شۇۋاشماق [«ت ت د»] شۇرلاشماق
شۇت I [«ت ت د»] كېلىپ چىقىش، ئۇرۇق - نەسەب
شۇت II [«تۈر»] قەتئىي، پەقەت، ئۇنسىز
شۇت III [«ئال»] تىك، تۈپتۈز

شۇتۇك [«ت ت د»] كالا ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش هايۋانلارنىڭ مۈڭگۈزىدىن ياسالغان دۇۋەت

شۇك قەتئىي، پەقەت

شۇنۇك «شەنۇك» كە قارالسۇن

شىرە شىرە، ئۈستەل

شىرمىرى △ [«تۇر»] ئۆگەنگۈچى راهىب

شىش I △ [«ت تىب»] كۆپمەك، چىڭقالماق

شىش II قاپارغان؛ سېمىز

شىشاكى [«ش ت»] خاس ئىسىم

شىشمەك قاپارماق؛ سەمرىمەك، ئىشىشماق

شىلا ئاتىدى [«ش ت»] خاس ئىسىم

شىلابادرى خاس ئىسىم

شىمتاغ △ مىسكىن

شىمتاماق △ ئەركىن قويۇۋەتمەك

شىمنانچ △ [«تۇر»] «شامنانچ» قا قارالسۇن

شىن △ [چىڭ. «ت ت د»] تەخت؛ تۆشەك

شىۋاچىر △ «سۇۋاتچىر»غا قارالسۇن

غ

غاتىغ △ قاتتىق، چىلك، قىيىن

غادىر △ [«ئەت»] خىيانەت قىلماق

غاربب △ [«ئەت»] غەيرىي، ئادەتتىن تاشقىرى

غالات [«ئەت»] خاتالىق

غاناغ [«قۇج»] ئۆتەك، دەك، ساراي

غروستاغ «قروستاق» قا قاراڭ

غورغىنچسز △ قورقۇنچسز، قورقماي

غورماق قۇرۇش، قۇرماق

غورمۇزتا «خورمۇزتا» غا قاراڭ

غوشتى [«قۇج»] ئۆگەتكۈچى

غوق كۆل، «قوق» قا قاراڭ

غۇئان [«تۇر»] گۇناھ، جىنايەت

غۇرۇ [حسان] ئۆگەتكۈچى، ئوقۇتقۇچى،

غۇنچۇئى «قۇنچۇئى» غا قاراڭ

غۇۋراغ «قۇۋراغ» قا قاراڭ

غىرزا «قىرزا» غا قاراڭ

غىرغىلاماق △ كىرلەشمەك، مەينەتلەشمەك

غىز △ قىز، ياش

غىزغۇت △ جاپا، مۇشكۈل

غىلماق △ «قىلماق» قا قاراڭ

غىلىنچ △ «قىلىنچ» قا قاراڭ

غىن △ غەم، قايغۇ، ھەسرەت، ئازاب

ف

فارىغ [«ئەت»] راھەت كۆرمەك، ئەركىن بولماق
فازىل [«ئەت»] ئەخلاق، پەزىلەت، ئارتۇقچىلىق
فەراھ كەك، زور، بىپايان
فەرىشتى [«قۇج»] پەرىشتە
فۇتسى [<سان. [«تۇر»] ئەقىلدار، دانىشمەن، ئالىم
فۇرخان [<سان. «ت ت د»] بۇت، بۇرخان
فۇقا [«ق ب»] بىر تۈرلۈك شاراب
فۇتۇۋۇەت [«ئەت»] مەرد، سېخىي، كەك
فىشانلىغ △ [«تۇر»] سەزگۈر، ئەقىللىق
فىغتۇ △ [<چىگ. «ت ت د»] قايچا
فىل [«ئەت»] ھەرىكەت

ق

قا I [«ت ت د»] قاچا، ئىدىش

قا II [<ئار. «ت ت د»] ـ قا، ـ غا (يۆنىلىش كۆرسىتىش قوشۇمچىسى): ئاتامغا بېرىدىم يارماق ـــ ئاتامغا يارماق بېرىدىم

قا III [«ئال»، «ئۇت»] دوست، ئۇرۇق ـ تۇغقان

قائانچاناپاتى بىر شەھەرنىڭ ئىسمى

قاب I [«ت ت د»] خالىتا، قاپ، [«ئۇت»] تۇلۇم (تېرىدىن ياسالغان خالتا)

قاب II چىشلىمەك

قابارماق «قاپارماق» قا قارالسۇن

قاباق I قاپاق (سۇ ئالىدىغان قاپاق)

قاباق II قاپاق (كۆز قاپىقى)

قابان I [«ئۇت»] تاۋاق، تەخسە

قابان II [«ت ھ»] خاس ئىسىم

قابشا- تەۋرىمەك، ئىككىلەنمەك، مىدىرلىماق، لىڭشىماق

قابشاماق [«ئال»] «قابشا» غا قارالسۇن

قاپشۇرماق كۆرۈشتۈرمەك؛ يەتكۈزمەك، «قاۋشۇرماق» قا قارالسۇن

قابۇچاغ [«ئو»] كاۋاك، بوشلۇق، كامار، تۆشۈك
قابۇچاق «قابۇچاغ» قا قارالسۇن
قابىس △ [«تۇن»، «موي»] يىغىلماق، توپلاشماق، بىرلەشمەك
قابىش I △ «قاۋۇش» قا قارالسۇن
قابىش II △ [«تۇن»، «موي»] «قابىس» قا قارالسۇن
قابىن △ [«ئۇت»] بىر خىل قۇرت
قاپ I «قارا» غا قارالسۇن
قاپ II «قاب I» گە قارالسۇن
قاپ III [«ت ت د»] ① تۇلۇم؛ ② قاچا؛ ③ قاپ (ئانىنىڭ قورسىقىدا بالىنى ئوراپ تۇرغان قاپ) ④ كۆچمەم: تۇغقان
قاپارغان [«ت ت د»] قاپارتقان
قاپارماق كۆپمەك، ئۆرلىمەك
قاپاغ [«ئىسك»، «چاس»] دەرۋازا، قاپقا، سېپىل دەرۋازىسى؛ ئىشىك؛ «قاپىغ» غا قارالسۇن
قاپاغچى △ دەرۋازىۋەن
قاپاق [«قۇج»] «قاباق» قا قارالسۇن
قاپچاق [«ت ت د»] قوشىلاش (ئېرىق ـ ئۆستەكلەرنىڭ قوشۇلغان يېرى)
قاپچۇق [«ت تب»] خالتا
قاپغا [«ت ت د»] قوۋۇق، دەرۋازا
قاپغاق [«ت ت د»] ساداقنىڭ قاپقىقى
قاپلان [«تۇر»] يولۋاس

قاپماق [«ت ت د»] تۇتماق؛ تارتىۋالماق، بۇلىماق؛ ئېرىشمەك، ئىگە بولماق

قاپۇغ [«ت ت د»] قوۋۇق، ئىشىك

قاپىش △ [«ت ت د»] بۇلاش، بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلىش

قاپىشماق △ [«ت ت د»] تالاشماق، بۇلاشماق؛ قارشى تۇرماق

قاپىغ △ [«ماي»، «تۇن»، «ئۇت»، «ئال»] دەرۋازا، ئىشىك

قاپىلماق △ [«ت ت د»] ① قامالماق؛ ② بۇلانماق، بۇلاپ كېتىلىمەك: ئانىڭ تونى قاپىلدى ــ ئۇنىڭ كىيىمى بۇلاندى

قات I [«تۇر»] قېتىم؛ قاتلام

قات II بىر خىل ھايۋان

قات III [«ئىر»، «ت ت د»، «ت تىب»] يان، يان تەرەپ

قات IV [«تۇن»، «موي»] ① قوشۇلماق، ئۇچراشماق، بىرلەشمەك؛ ② قاتتىق يول باسماق

قاتا [«ئال»، «تۇر»، «ت تب»، «ت ت د»] قېتىم، ھەسسە

قاتار- [«ت ت د»] «قاتارماق I» گە قارالسۇن

قاتارماق I [«ت ت د»] قايتۇرماق، چېكىندۈرمەك: ئول ئاتنىڭ قاتاردى ــ ئۇ ئاتنى قايتۇردى؛ ياغىنى قاتاردى ــ دۈشمەننى چېكىندۈردى

قاتارماق II [«ئال»] ئۆرۈمەك، ئايلاندۇرماق

قاتاغ I ساغلام، قاتتىق

قاتاغ II مەنبە، ھاياتنى كۆچ

قاتاغ III تىرىشماق

قاتاغلا- ① ئەگەشمەك؛ ② تىرىشماق

قاتاغلانتاچى△ [«مای»] تىرىشقۇچى

قاتاغلىغ △ بەك قاتتىق

قاتاق [«ئال»] «قاتاغ» قا قاراڭ

قاتره [«ئەت»] تامچا؛ تامچىلىماق

قاترون- قاتۇرماق

قاترۇن [«چاس»] قاتتىق

قاتغۇر- I [«مای»] قاقاقلاپ كۆلمەك

قاتغۇر- II [«ت ت د»] قاتۇرماق؛ قوشماق

قاتغۇرۇشماق ئۇن چىقارماق، ئاۋاز چىقارماق

قاتغى △ [«تۇر»] ساغلام؛ قاتتىق، [ت ت د»، «ت تب»] بەك

قاتقارا [«ق ب»] قاقاقلىماق

قاتقى I △ [«مای»] قاتتىق

قاتقى II △ [«ت ھ»] خاس ئىسىم

قاتقىچ △ [<ئار. «ت ت د»] چايانغا ئوخشاش چاقدىغان بىر خىل قۇرت

قاتلانماق [«ت ت د»] مېۋىلەنمەك: يىغاچ قاتلاندى — دەرەخ مېۋىلىدى

قاتلىش △ [«ت ت د»] قېتىلىش (دەريالارنىڭ قېتىلىدىغان يېرى)

قاتماق I [«قوُج»] قوشۇمچه قىلماق، ئۇلماق
قاتماق II [«ئال»] قاتماق، چىڭماق
قاتماق III تاقه‌تسىزلەندۇرمەك
قاتۇت I [«ت ت د»] قېتىش، قوشۇش: قاتۇتلۇغ ئوق — باشقى زەھەرده سۇغىرىلغان ئوق
قاتۇت II [«ت ت د»] قاق: ئارمۇت قاتۇتى — ئامۇت قېقى
قاتۇت III [«ت ت د»] سىراچ (موزدۇزلار ئىشلىتىدىغان بىر خىل سايمان)
قاتۇرماق I [«ئال»] پۇشايمان قىلماق
قاتۇرماق II [«ق گ»] كۆچله‌نمەك، قۇۋۋه‌تله‌نمەك
قاتۇن [«ت ت د»] خوتۇن، خېنىم، خانىش، [«ئال»، «تۇر»] ئايال
قاتۇنماق [«تۇر»] چىڭماق، قاتتىقلاشماق
قاتىر I △ ساغلام؛ بەك
قاتىر II △ [«ت ت د»] قېچىر
قاتىرغان △ [«تۇر»] بىر خىل دەرەخ
قاتىر قاتىغ △ [«ئال»] دەھشەتلىك، ئىنتايىن مۇشكۈل
قاتىر ياۋلاق △ [«ئال»] ئىنتايىن يامان، قەبىھ
قاتىغ I △ [«ت ت د»] قاتتىق؛ [«تۇر»] ساغلام
قاتىغ II △ [«تۇر»] ① پاسكىنىلىق؛ ② ئارىلاشما، قوشۇغلۇق
قاتىغ قىيا △ [«مان»] ناھايىتى قاتتىق؛ بەك
قاتىغلان △ [«سۇ»] تىرىشماق

قاتىغلانماق △ [«تۇر»] تىرىشچانلىق كۆرسەتمەك
قاتىغلىق △ [«ت ت د»] بالايىئاپەت، بالا ـ قازا
قاتىل ▲ [«ماي»] ئۇچرىماق، دۇچ كەلمەك
قاتىلماق ▲ [«ئال»، «ت ت د»] قېتىلماق، قوشۇلماق
قاتىن I △ [«ئۇت»] «قاتۇن» غا قاراڭ
قاتىن II △ [«ت ت د»] ھۇجۇم قىلماق
قاتىنماق △ [«تۇر»، «ئال»] ساغلاملاشماق، مۇستەھكەملەشمەك
قاچ I [«ت تىب»، «ت ت د»] قانچە؛ بىرئاز
قاچ II [«ئال»] قانچىلىك؛ نەقەدەر
قاچاچ [«ت ت ھ»] قاقاچ، كىر: تون قاچاچ بولدى ـــ تون كىر بولدى
قاچاڭ قانچە ۋاقىت؛ قانچە قېتىم
قاچتۇرماق [«ت ت د»] قاچۇرماق
قاچدىرپا △ [«ت ھ»] يەر ئىسمى
قاچ قاتا [«قۇچ»] كۆپ قېتىم، نۇرغۇن
قاچقار [«ت ت د»] قوشقار
قاچۇت [«ت ت د»] تۇتۇشۇش
قاچۇر [«ت ت د»] قانچە قېتىم
قاچىتتىم [«ق ب»] قاچۇرۇۋەتتىم
قاچىش ▲ [«ت ت د»] قېچىش، قاچ ـ قاچ (خەلق ئارىسىدا پەيدا بولغان ئۇركۈش)
قاچىغ I △ [«تۇر»] سېزىم ئورگانلىرى
قاچىغ II △ [«ق س»] ① قاچقۇن؛ ② سارىڭ

ئودۇنماق [«ئال»،«تۇر»،«كۆل»] ئويغانماق، هوشىغا كەلمەك؛ ئېسىگە ئالماق

ئۇر I [«ت ت د»] جەدىۋ (قىزغۇچ): ئۇر ئات — جەدى ئات (توق قىزىل بىلەن سىيرىق ئوتتۇرىسىدىكى رەڭ)

ئۇر II [«تۇر»] قەلئە

ئۇرام [«ئەت»] كەيپىيات، شارائىت

ئۇرتاق [«ت ت د»] شېرىك

ئۇرتاقلۇغ [«قۇج»] شېرىكلەشكەن؛ دوست بولۇشقان

ئۇرتۇ I [<چىگ.«ت ت د»] ئورتا، ئوتتۇرا، «ئوترا» غا قاراڭ

ئۇرتۇ II [«تۇر»] «ئوردۇ» غا قاراڭ

ئۇرتۇق I [«ئۇت»] ئورتاق؛ بىرلەشكەن

ئۇرتۇق II «ئوتروغ» قا قاراڭ

ئۇرتۇن ئوتتۇرانچى

ئوردۇ [«ت ت د»] ① ئوردا، ساراي، پايتەخت، خان شەھىرى؛ ② بالاساغۇنغا يېقىن بىر شەھەر؛ ③ چاشقانغا ئوخشاش يەر ئاستىدا ياشايدىغان ھايۋانلارنىڭ ئىنى (ئۇۋىسى)

ئوردۇ باشى △ [«ت ت د»] ئوردا بېشى، خاقاننىڭ يېنىدا خىزمەت قىلغۇچى

ئوردۇ بەگ خاس ئەسكەر

ئوردۇ تال [«ت ت د»] تۆك چۈشۈرۈشكە ئىشلىتىلىدىغان ھاك ئارىلاشمىسى

ئوردۇق [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئوردۇ قارسى ئوردا ساراي

ئوردۇكەند [«ت ت د»] پايتەخت، خاقانلار تۇرىدىغان جاي؛ قەشقەر شەھىرى

ئوردۇلانماق [«ت ت د»] ئوردا قىلماق، قارارگاھ قىلماق

ئورسۇلاي [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئورغاق [«ت ت د»] ئورغاق

ئورماق قويماق

ئورناغ [«تۇر»] تەخت؛ جاي، قونالغۇ، تۇرۇشلۇق جاي

ئورناغسىز △ [«ماي»] ئورۇنسىز؛ جايسىز، [«قۇج»] تۇراقسىز، مۇستەھكەم بولمىغان

ئورناغلىغ △ [«ئال»] مۇستەھكەم؛ تۇراقلىق

ئورناق [«ئال»] يەر، ئورۇن، جاي، ئەتراپ

ئورنانماق [«تۇر»،«ت ھ»] قانماق، ئۆزلەشمەك؛ ئورناشماق؛ چىدامليق بولماق

ئوروختىك [<سان] بىر خىل بېلىق

ئورۇ [«ت ت د»] بۇغداي، چامغۇر ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەرنى ساقلاش ئۈچۈن قېزىلىدىغان ئورا

ئورۇس [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئورۇق I [«ماي»] چىغىر يول، تار يول، كىچىك يول

ئورۇق II [«تۇر»] يول، چارە، ئىمكان

ئورۇك تۇغ، بايراق

ئورۇكلۇغ [«تۇر»] بايراقلىق

ئورۇم [«ت ت د»] باغلام: بىر ئورۇم ئوت ــ بىر باغلام ئوت

ئورۇن يەر؛ تەخت؛ رايون؛ تۇرار جاي

ئورۇنچاق [«ت ت د»،«قۇج»] ئامانەت

ئورۇنچۇق [«ت ت د»] «ئورۇنچاق» غا قارالسۇن

ئورۇنلۇق تەختكە ئىگە

ئورىن △ [«ئوت»] «ئورۇن» غا قارالسۇن

ئوز I [«ت ت د»]: قىزىل ئوز ــ ئۇلۇغچات ناھىيىسىنىڭ جەنۇبىدىكى بىر يېزىنىڭ قەدىمكى نامى، ھازىر «قىزىلئۆي» دەپ ئاتىلىدۇ

ئوز II [«ماي»] ① ئوزماق، ئاشماق؛ ② قۇتۇلماق

ئوزا [«ت ت د»] ئوزاقى، ئۆتكەنكى؛ [«ئەت»] ئالدىي بىلەن، دەسلەپتە

ئوزار [«ماي»] ئوزماق، قۇتۇلماق

ئوزاقى △ [«موي»] ئۆتكەنكى، بۇرۇنقى

ئوزالاماق [«ئوت»] قاچماق

ئوزغارماق [«ت ت د»] ئەسلىمەك

ئوزغۇچ [«ت ت د»] يالقۇن، ئوتقاش

ئوزغۇر قۇتۇلدۇرماق

ئوزغۇرداچى △ [«ماي»] قۇتۇلدۇرغۇچى

ئوزغۇرماق I [«ت ت د»] ئويغاتماق

ئوزغۇرماق II [«ئال»] قۇتۇلماق؛ «ئوزغۇر» غا قارالسۇن

ئوزغۇقۇرتۇلغۇ [«ئال»] ئازاد بولغان، قۇتۇلغان

ئوزغۇلۇغ [«تۇر»] قۇتۇلغان

ئوزقۇرماق [«ئال»، «تۇر»] قۇتۇلدۇرماق، «ئوزغۇرماق»قا قارالسۇن

ئوزلۇق [«ت ت د»] ئويلۇق سۆزىدىكى (بىلەك سۆزىدىكىنىڭ يوغان يېرى)

ئوزماق [«ماي»] ئوزماق، قۇتۇلماق؛ [«تۇر»] ئازاد بولماق

ئوزمىش △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئوزۇغ [«ت ت د»] ئويغاق، ھوشيار، سەزگۈر

ئوزۇق [«ت ت د»]: ئوزۇق ئات — چاپقۇر ئات

ئوزۇقلۇق [«ت ت د»] سەگەكلىك، ئىشتا ھوشيارلىق

ئوزۇنماق [«ت ت د»] ئويغانماق

ئوسال [«ت ت د»] بىپەرۋا: ئوسال كىشى — بىپەرۋا كىشى

ئوسغۇرداچى △ «ئوسقۇرداچى»غا قارالسۇن

ئوسقۇچ شاگىرت، قاسساپ شاگىرت

ئوسقۇزداچى △ قۇتۇلدۇرغۇچى

ئوسماق «ئوزماق»قا قارالسۇن

ئوسۇشماق پەرىشان بولماق

ئوسۇغ I [«ماي»] خىل، تۈر

ئوسۇغ II [«ت ت د»، «تۇر»] ئەپ، ئۇسۇل، يول

ئوسۇغلۇغ I [«ماي»، «تۇر»] ئوخشاش، ... غا ئوخشاش، خۇددى ... دەك

ئوسۇغلۇغ II [«تۇر»] يارىتىلغان، ۋۇجۇدقا كەلگەن

ئوسۇغلۇق «ئوسۇغلۇغ I» گە قارالسۇن

ئوسۇلماق پىچىلماق، كېپسىلمەك

ئوشادىكى △ [«ئال»] كېپەكلىك، لازىملىق، لازىم بولىدىغان

ئوشغانچۇلاماق [«ئۇت»] ئالدانماق

ئوشۇ ئۇشبۇ، بۇ

ئوشۇقلۇغ [«ئال»] ئوخشاش

ئوشۇل «ئوشۇ» غا قارالا

ئوغاتماق [«تۇر»] ئويغاتماق

ئوغان «ئۇغان» غا قارالا

ئوغر «ئوغۇر» غا قارالا

ئوغرا [«ت ت د»] ① يوللىغا چىقماق؛ كەچۈرمەك؛ ② كۆتۈرەڭگۈ، جۇشقۇن

ئوغراشماق [«ت ت د»] قەستلەشمەك، پىيىگە چۈشۈشمەك

ئوغراغ I [«ت‌ت‌د»] نىيەت، مەقسەت؛ غايە؛ نىشان؛ غەيرەت

ئوغراغ II [«ت ت د»] تۇرۇشلۇق جاي؛ دۆڭ

ئوغراغ III [«ت ت د»] ئېقىن سۇ

ئوغراغ IV [«ت ت د»] تەكلىپ

ئوغراغ V [«ت ت د»] ئۇچرىماق، پەيدا بولماق

ئوغراغ VI [«چاس»] ... دا، ... چاغدا

ئوغراق [«ت ت د»] قەبىلە نامى

ئوغراقلات ـ [«تۇن»] توختاتماق

ئوغرالماق [«ت ت د»] نىيەت قىلماق، ئىنتىلمەك؛ كۆزلىمەك، چاغلىماق

ئوغراماق I [«ئال»] بىرلەشمەك، ئۇچراشماق، كۆرۈشمەك

ئوغراماق II [«تۇر»] نىيەت قىلماق، ئارزۇ قىلماق

ئوغرامىش △ [«ماي»] ئارزۇ قىلماق

ئوغرايۇ [«ماي»، «تۇر»] بولۇپمۇ

ئوغروغ I [«ت ت د»] ساينىك تۈگىگەن يېرى، ئاخىرى

ئوغروغ II [«ت ت د»] «ئوۋروغ» قا قاراڭ

ئوغرۇل ـ [«ت ت د»] يېرىلماق، ئۈزۈلمەك

ئوغرى △ [«تۇر»، «ت ت د»] ① ئوغرى؛ ② يوشۇرۇن

ئوغرىدن △ ئوغرىدەك

ئوغرىنتا △ [«ماي»، «ئال»] ھەقسىزدە، توغرىسىدا، ... سەۋەبتىن؛ ... بولغانلىقتىن

ئوغساماق «ئوغشاماق» قا قاراڭ

ئوغشاماق «ئوقشاماق» قا قاراڭ

ئوغلا [<ئار. «ت ت د»] يېگىت

ئوغلاغۇ I [«ت ت د»] توقچىلىقتا ئۆسكەن ئادەم؛ ئوغلاغۇ قاتۇن ـــ دۆلەتمەن خوتۇن

ئوغلاغۇ II [«ماي»] نازۇك، يۇمران؛ ئىنچىكە، ئاجىز

ئوغلاغۇ III شەپقەتلىك

ئوغلاق [«ئۇت»] ئوغلاق

ئوغلان [«تۇر»] بالا، كىچىك ئوغۇل بالا؛ ئەزىمەت بالىدەك، نازۇك (قىلىقى بالىدەك)

ئوغلانغۇ

ئوغلى △ [«ت ت د»] قەشقەردە تېرىلىدىغان تاتلىق ئاق سەۋزە

ئوغۇر I [«ت ت د»] قاشقا: ئوغۇر ئات ـــ قاشقىسى بار ئات

ئوغۇر II [«ت ت د»] ① ئوكۇشلۇق، تەلىيى ئوڭدىن كەلگەن؛ ② بىرەر ئىشتىكى ئىمكان ۋە پەيت: ئوغۇرلۇغ ئىش ـــ دەل ۋاقتىدا بولغان ئىش

ئوغۇر Ⅲ [«ت ت د»] بەدەل: ئاتقا ئوغۇر ئالدىم ــ ئاتقا بەدەل ئالدىم

ئوغۇر Ⅳ [«ت ت د»] ئوڭۇشلۇق، خەيرلىك: يول ئوغۇر بولسۇن ــ ئاقيول بولسۇن؛ سەپەر ئوڭۇشلۇق بولسۇن

ئوغۇر Ⅴ [«ماي»، «ت ت د»] ۋاقىت، پەيت، مەزگىل، چاغ؛ زامان: نە ئوغۇردا كەلدىڭ ــ قايسى ۋاقىتتا كەلدىڭ؟

ئوغۇر Ⅵ [«نېس»] سەۋەب؛ پۈرسەت

ئوغۇراماق [«تۇر»] ئارزۇ قىلماق، ئۈمىد قىلماق

ئوغۇرتا Ⅰ [«ئال»] زامان، ۋاقىت، پەيت

ئوغۇرتا Ⅱ قېتىم: بىر ئوغۇرتا ــ بىر قېتىم

ئوغۇردا [«ماي»] ۋاقىتتا، چاغدا

ئوغۇرشۇق [«ت ت د»] ئۇرچۇق

ئوغۇرقا [«تۇر»] ئەجدىها سۆڭىكى؛ ئۈمۈرتقا

ئوغۇرلاماق غەنىيمەت ئالماق؛ ئوغرىلىق قىلماق

ئوغۇرلۇغ [«ماي»] مەزگىللىك، [«ت ت د»]: دەل ۋاقتىدا

ئوغۇز Ⅰ خاس ئىسىم

ئوغۇز Ⅱ [«ت ت د»] تۈرك قەبىلىلىرىدىن بىرى

ئوغۇز Ⅲ ① ئوغۇز سۆت؛ ② ئېغىز

ئوغۇس «ئوغۇش» قا قارالسۇن

ئوغۇش [«ماي»] تۇغقان، قوۋۇم، [«ئال»] قەبىلە، نەسىل، ئۇرۇق، مىللەت

ئوغۇش ــ تۆز [«ماي»] قوۋۇم ـ نەسەب

ئوغۇشلانماق [«ت ت د»] ئۆي ـ ئوچاقلىق بولماق، ئۇرۇق ـ جەمەتلىك بولماق

ئوغۇشلۇغ [«مـاي»، «ت ت د»] نەسەبلىك، جەمەتلىك: ئوغۇشلۇق ئەر ـــ جەمەتلىك ئادەم

ئوغۇشلۇق «ئوغۇشلۇغ» قا قارالسۇن

ئوغۇق [«ت ت د»] ئۆتۈك ياكى مەسنىڭ ئۈستىدىن كىيىلىدىغان تېرە پايپاق

ئوغۇل I [«تۇر»] ئوغۇل بالا

ئوغۇل II [«ئۇت»] خاس ئىسسىم

ئوغۇل تىگمەن [«ئۇت»] خاس ئىسسىم

ئوغۇلچۇق [«ت ت د»] ئايالنىڭ بالىياتقۇسى

ئوغۇلقىيا △ بالىدەك

ئوغۇللۇغ [«ئۇت»] ئەۋلادلىق، بالىلىق

ئوغۇللۇق «ئوغۇللۇغ» قا قارالسۇن

ئوغۇلمۇق [«ت ت د»] ئۈستىگە لىم قويۇش ئۈچۈن تېرىك تۇرغۇزۇلغان تۈۋرۈك

ئوغىل △ [«ئۇت»] خاس ئىسسىم

ئوق I [«ئال»، «ت ت د»] ① ئوق؛ ② ئۇلۇش، ھەسسە: ئاڭسار بىر ئوق تەگدى ـــ ئۇنىڭغا (مىراستىن) بىر ئۇلۇش تەگدى

ئوق II [«مـاي»، «ت ت د»] ① پىشىللاردا تەكشىت ئۇلانمىسى: بارغىل ئوق ـــ بارغىن ـ ھە، بارغىن جۇمۇ؛ ② رەڭنىڭكە قوشۇلۇپ كېلىدىغان ئۇلانما: بايا ئوق كەلدىم ـــ بايىلا كەلدىم؛ ئەمدى ئوق ئايدىم ـــ ئەمدىلا ئېيتتىم

ئوقا [«ت ت د»] كېپىللدك، كاپالەت: مەن ئانى ئوقا ئالدىم ــ مەن ئۇنى كېپىللدككە ئالدىم

ئوقتا ـ [«ت ت د»] ئوق ئاتماق

ئوقتاتماق [«ت ت د»] ئوق ئاتقۇزماق

ئوقتاشماق [«ت ت د»] ئوق ئېتىشماق

ئوقتام [«ت ت د»]: بىر ئوقتام يىر ــ بىر ئوق يېتىم يەر

ئوفراش [«ت ت د»] كىشىنەش (ئاتنىڭ كىشنىشى)

ئوقساماق «ئوقشاماق» قا قارالسۇن

ئوقسۇزتەگكىسز [«ماي»] يېتەلمەيدىغان، ئېرىشەلمەيدىغان

ئوقشاتى △ ئوخشاش

ئوقشاتىغسز△ [«تۇر»] ئوخشاشمايدىغان

ئوقشاغۇ شەكلى، ئۆرنىكى، مىسالى

ئوقشاماق [«قۇج»] ئوخشىماق

ئوقلۇق [«ت ت د»] ئوقلۇق، ساداق، ئوقدان

ئوقلىدىس [«ق ب»] قەدىمكى يۇنان ھۆكۈمالىرىدىن بىرى

ئوقۇچ [«ئال»] چاقىرىش؛ تەكلىپ

ئوقۇرماق «ئوزغۇرماق» قا قارالسۇن

ئوقۇز «بوغۇز» غا قارالسۇن

ئوقۇس «ئوغۇس» قا قارالسۇن

ئوقۇسلۇغ «ئوغۇشلۇغ» قا قارالسۇن

ئوقۇنچسۇزدىن△ [«ئال»] تەكلىپسىز، چاقىرىلمىغان

ئوقى ـ △ [«ماي»] ۋاقىرىماق؛ «ئوقماق Ⅱ» گە قارالسۇن

ئوقىپ △ [«ماي»] چاقىرىپ

ئوقىتساماق [«ت ت د»] ئېسىگە سالماق

ئوقتتغان △ [«ت ت د»] ئوقۇتتۇرۇپبېرىدىغان

ئوقتتماق △ [«ئال»] يادلاتماق

ئوقشاماق △ بىر - بىرىنى چاقىرماق، بىر - بىرىنى تەكلىپ قىلماق

ئوقشتىلار △ [«ت ت د»] چاقىرىشتى: بىر ئىكىنىدى بىرلەە ئوقشتىلار — (ئۇلار) بىر - بىرىنى چاقىرىشتى

ئوقماق I △ [«ئال»، «تۇر»] ئوقۇماق

ئوقماق II △ [«قۇج»] چاقىرماق، دەۋەت قىلماق، تەكلىپ قىلماق

ئوقتنماق △ [«ت ت د»] ئوقۇلماق: بىتىك ئوقىنىدى — كىتاب ئوقۇلدى

ئوك I [«ت ت د»] ئوك، ئوكاي: ئوك ئىش — ئوكاي ئىش

ئوك II [«قۇج»] ئوك تەرەپ، كۆنىپىتىش تەرەپ

ئوك III ھۆكۈمدار، ھاكىم

ئوك IV [«ئر»] قورۇماق؛ قورۇلماق

ئوكا I ئىشنى ئۇقۇشلۇق قىلىدىغان

ئوكا مەتىن، ئەسل

ئوكار - ياخشىلىماق، ئوكىلماق؛ ياخشى بولماق، ئوكشالماق

ئوكارماق [«ئال»] ئوكشىماق؛ ياخشىلاشتۇرماق، «ئوكار» غا قارالا

ئوكارۇ [«ئال»] ئوك تەرەپكە، ئوكغا

ئوكالتماق ئوكىلماق، ئوكشىماق، تۈزىمەك

ئوكالى △ ئوچۇق، ئاشكارا

ئوكامۇق [«ت ت د»] ئوكلۇق: ئوكامۇق ئەر — ئوكلۇق ئادەم

ئۇڭاي I قولايلىق، ئاسان

ئۇڭاي II [«ق ب»] مۇلايىم، سىلىق، يۇمشاق

ئۇڭاي III [«ق ب»] مۇشتىرى (يۇپىتېر) يۇلتۇزى

ئۇڭتىن يىڭاق△[«ماي»] ئوڭ تەرەپ

ئۇڭجىن △ [«تۇر»] شەيتان

ئۇڭدۇن [«تۇر»] ئۇڭدىن

ئۇڭدىن △ «ئۇڭدۇن» غا قارالسۇن

ئۇڭرا [«ت ت د»] ئۇڭدا: ئۇڭرا ياتتى — ئۇڭدا ياتتى

ئۇڭلىسۇم [«ق ش»] ئىنجىل

ئۇڭۇقماق [«ت ت د»] ئۇڭمەك: ئەر يۈزى ئۇڭۇقتى — ئادەمنىڭ يۈزى ئۆڭدى؛ بارچىن ئۇڭۇقتى — تاۋار ئۆڭدى

ئۇڭۇلماق [«ت ت د»] ئۇڭلانماق، ساقايماق؛ ياخشىلانماق

ئۇل [«ت ت د»، «ت ھ»] ① ئۇ، بۇ، شۇ، ئاۋۇ: ئۇل ئانداغ ئايدى — ئۇ شۇنداق دېدى؛ ئۇل ئەر — ئۇ (ئاۋۇ) ئادەم؛ ② ئىسىم ۋە پېئىللارغا قوشۇلىدىغان تەكىت ئۇلانمىسى: ئۇل مەنىڭ ئوغلۇم ئۇل — ئۇ مېنىڭ ئوغلۇمدۇر؛ ئولار ئەۋگە بارمىش ئۇل — ئۇلار ئۆيگە بارغاندۇر

ئۇلتىرىق △ [«ئۇت»] تۇۋرۈك، تاش تۇۋرۈك

ئۇلخۇتماق [«ت ت د»] ئۇلتۇرغۇزماق

ئۇلغۇتماق [«ت ت د»] «ئۇلخۇتماق» قا قارالسۇن

ئۇلغۇرت - [«ش ت»] ئۇلتۇرغۇزماق

ئۇلغۇرتماق «ئۇلغۇرت» قا قارالسۇن

ئولغۇرماق [«قۇج» توختىماق، تۇرماق
ئولما [«ماي»، «ت ت د» كوزا، ساپال ئىدىش
ئول ئوغۇردا [«ماي» شۇ چاغدا
ئول ئوق [«ماي» دەل شۇ (پەيت، چاغ)
ئولۇر [«ئال» غول، گەۋدە؛ يىلتىز
ئولۇرتاچى △ ئولتۇرغان
ئولۇرسۇق [«قۇج» ئولتۇرۇش
ئولۇرماق [«ئال»، «ت ھ» ئولتۇرماق
ئولۇق [«ت ت د» ① ئولاق (ئات ـ ئۇلاغ سۇغىرىش ئۈچۈن كۆتەكتىن ئويۇپ ياسىلىدۇ)؛ ② قولۇاق، قېيىق
ئولىچ △ [<قار. «ت ت د» ئوغۇل بالىلارنى ئەركىلىتىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان سۆز
ئومار [«ئوت» خاس ئىسىم
ئونا «ئۇنا» غا قاراڭ
ئونار [«تۇر» ئوكۇلماق
ئونماق [«قۇج» ئوكۇلماق، تۇزىمەك، داۋالماق، ساقايتماق، شىپالىق تىلىمەك
ئون ئوتاغ [«ق ب» ئون چىدىر (ئۆيلۇك) باشلىقلىقى
ئونۇ [«ت ت د» ئاۋۇ
ئونۇنچ [«ت ت د»، «قۇج» ئونىنچى
ئونىنچ △ «ئونۇنچ» قا قاراڭ
ئوئوت ئوت، ئاتەش
ئوئوتۇن [«تۇر» غالجىرانە، تەلۋىلەرچە

ئوۋروغ [«ت ت د»] ① سوۆكەك ئۇگىسى؛ ② ئومۇرتقا سوۆكىكى ئى بويۇنغا تاقاشقان يېرى

ئوۋۇت «ئۇۋۇت» قا قارالسۇن

ئوۋۇتسۇز [«قوج»] «ئۇۋۇتسۇز» غا قارالسۇن

ئوۋۇتلوغ [«ئوت»] هايا، هايالىق، ئەخلاقلىق، ئۇياتلىق، «ئۇۋۇتلوغ» قا قارالسۇن

ئوۋۇسۇز «ئۇۋۇسۇز» غا قارالسۇن

ئوي I [«ش ت»] نەيچە، تۇرۇبا

ئوي II قومۇش

ئوي III ئويۇق، ئازگال، چوڭقۇر، ئويمان

ئويسۇز كۆتكىسى [«ماي»] ئېگىزمۇ ئەمەس، پەسمۇ ئەمەس

ئويغۇرماق [«ت ت د»] ئويغاتماق

ئويماق I ئويماق، تەشمەك، چوڭقۇر كولىماق

ئويماق II ئوينىماق

ئويناش [«ت ت د»] ئويناش، ئاشنا

ئويناغۇ [«ت ت د»] ئوينايدىغان

ئويناق [«ت ت د»] شوخ

ئويۇغ ئويۇن، مۇزدىكا؛ ساز

ئويۇنچى چالماق، مۇزدىكا چالغۇچى، ئۇسسۇلچى

ئۇ

ئۇ I ئىمكانىيەتنى بىلدۈرگۈچى يارىدەمچى پېئىل

ئۇ II [«ت ت د»] ئۇخلاش، [«تۈر»] ئۇيقۇ

ئۇبانماق [«ت ت د»] يوشۇرۇنماق، چەتنىمەك

ئۇبۇ ئۇپا

ئۇپراق [«ت ت د»] ئۇپرىغان

ئۇپۇ [«ت ت د»] «ئۇبۇ» غا قارالسۇن

ئۇتار [«ت ت د»] خاس ئىسىم

ئۇتارا باتىراۋات [< سان. «تۈر»] يۇلتۇز ئىسمى

ئۇتانماق [< ئوغ. «ت ت د»] ئۇيالماق

ئۇتپاتتى [< سان. «تۈر»] مەنبە

ئۇتر- [«موي»] ئۇتۇر

ئۇترا ئوتتۇرا

ئۇتراپالگۈنى [< سان. «تۈر»] يۇلتۇز ئىسمى

ئۇتراشادى [< سان. «تۈر»] يۇلتۇز ئىسمى

ئۇترۇ [«ت ت د»] ئۇتتۇر، ئۇدۇل، [«قوج»] قارشى؛ توپتوغرا

ئۇتروئنماق [«ئال»] ① تايانماق؛ سەۋر قىلماق؛ ② قارشى تۇرماق

ئۇتروئنۇق [«تۇر»] يۈزمۈيۈز، ئۇدۇلمۇئۇدۇل

ئۇتروئيۇر- ئۇدۇل ماڭماق، قارشى ماڭماق

ئۇتزۇخاماق [«تۇر»] مەغلۇپ بولماق، يېڭىلمەك

ئۇتسۇق - [«ت ت د»] مەغلۇپ بولۇش، يېڭىلىش

ئۇتسۇقماق [«ت ت د»] ئۇتقۇزماق، ئۇتتۇرماق، مەغلۇپ بولماق

ئۇتغۇراتى △ [«تۇر»] ئاساسلىق، نېگىزلىك، يىلتىزلىق؛ تامامەن، شۇبھىسىز

ئۇتغۇراغ «ئۇتغۇراق» قا قارالسۇن

ئۇتغۇراق [«تۇر»] چوقۇم، تامامەن

ئۇتقۇراق [«ش ت»] «ئۇتغۇراق» قا قارالسۇن

ئۇتلى △ [«ئال»، «ش ت»] ① نەتىجە؛ ② تەشەككۇر؛ ③ جاۋاب؛ ④ مۇكاپات، «ئۇدلى» غا قارالسۇن

ئۇتلىسىز △ ① نەتىجىسىز؛ ② جاۋابسىز؛ ③ بىلىمسىز

ئۇتلىلىغ △ [«تۇر»] تەشەككۇر ئېيتىش زۆرۈر بولغان؛ قەرزدار

ئۇتمات [< سان] ① كامار؛ تۆشۈك؛ ② ساراڭلىق، غالجىرلىق

ئۇتماق I [«ئال»] ئۇتماق، يەڭمەك، قازانماق

ئۇتماق II ئارقىسىغا چۈشمەك، ئىزىغا چۈشمەك، پېيىگە چۈشمەك

ئۇتۇز - [«نېس»] باشلىماق؛ «ئۇتۇزماق» قا قارالسۇن

ئۇتۇزماق [«تۇر»] يېڭىلمەك؛ يوقاتماق

ئۇتۇزماقسىز △ [«تۇر»] يېڭىلمىگەن؛ يوقاتمىغان

ئۇتۇش [«ت ت د»] خاس ئىسىم

ئۇتۇن [«مای»] نومۇسسىز، ئەخمەق؛ [«ت ت د»] پەس، پەسكەش؛ [«تۇر»] غالجىرانە

ئۇتۇنچ [«ت ت د»] ئۇيات، ئۇياتلىق: ئۇتۇنچ ئىش — ئۇياتلىق ئىش، «ئۇۋۇت» قا قاراڭ

ئۇجاك [«ئال»، «تۇر»] ھەرپ، بوغۇم

ئۇچ I [«ت ت د»] ئۇچتۇرپان ناھىيىسىنىڭ قەدىمكى نامى

ئۇچ II [«ت ت د»] ① باش، نەرسىنىڭ ئۇچى؛ ② چېگرا: ئۇچ ئەل — چېگرىدىكى ئەل

ئۇچ III ئۇزاق

ئۇچ IV [«تۇن»] ۋاپاغا ۋاپا قىلىش، ياندۇرۇش

ئۇچا [«ت ت د»، «تۇر»] دۇمبە (ئۇچا)، ئارقا، قۇيرۇق

ئۇچان [< قىپ. «ت ت د»] ئىككى يەلكەنلىك كېمە

ئۇچايان قەدىمكى شەھەر نامى

ئۇچرۇغ ئۇچ، باش، چوققا

ئۇچرۇغلۇغ [«ئال»] يۇكسەكلىك؛ چوققا

ئۇچسۇز [«ئال»] ئۇچسىز، چەكسىز؛ بۇرجەكسىز

ئۇچغۇق [«ت ت د»] زۇكام

ئۇچقۇر [«ئۇت»] مۇتەخەسسىس، ئالىم، بىلىملىك كىشى

ئۇچ قىدىغ △ [«ش ت»] يىراق

ئۇچلۇغ ئۇچلۇق

ئۇچماق I [«ئال»] ئۇچۇش

ئۇچماق II [«ت ت د»] ئۇجماق، جەننەت

ئۇچۇرغان [«ت ت د»] ئۇچۇرۇۋۇبرىدىغان

ئۇچۇرۇ [«تۇر»] تەلەپ قىلماق، تەكلىپ قىلماق

ئۇچۇز I [«ت ت د»] پەس، ئەرزان، خار

ئۇچۇز II [«ئال»] ① ئاسان، ئوڭاي، قولاي؛ ② ئاز؛ ③ سەل قارىماق؛ كۆزگە ئىلماسلىق

ئۇچۇزلا - [«ش ت»] پەس كۆرۈش، «ئۇچۇزلاماق» قا قارالسۇن

ئۇچۇزلاماق [«ت ت د»] كەمسىتمەك، خارلىماق؛ قىممىتى يوقۇشمەك؛ ئاسانلاشماق

ئۇچۇزلاشماق [«ت ت د»] ئەرزانلاتماق، ئەرزان كۆرمەك؛ كەمسىتمەك

ئۇچۇزلۇق [«ت ت د»] ① ئەرزانلىق؛ ② پەسلىك؛ خارلىق

ئۇچۇغما [«ش ت»، «قوج»] ئۇچار قوش

ئۇچۇق پايپاق

ئۇچۇقماق [«ت ت د»] ئاخىرىغا يەتمەك، تۈگىمەك

ئۇخاق [«ت ت د»] ئۆرۈك قېقىنىڭ شىرنىسى

ئۇخماق [«قوج»] «ئۇقماق» قا قارالسۇن

ئۇد I [<چىگ. «ت ت د»، «تۇر»، «ئۇت»] ئۇي، كالا، ئۆكۈز: ئۇد يىلى — ئۇي يىلى

ئۇد - II [«ماي»] ئەگەشمەك، قوشۇلماق

ئۇداچى △ [«ئال»] قابىلىيەتلىك؛ كۈچى يەتكەن

ئۇداراباتىراۋات «ئۇتارابا تىراۋات» قا قارالسۇن

ئۇداغسىق △ ھۈرمەتلىك، نام - ئابرويلۇق، ھۈرمەتكە لايىق

ئۇدچى △ [«ماي»] پادىچى

ئۇدرۇ [«ئال»] ئۇدۇل تەرەپ، ئالدى؛ قارشى تەرەپ، «ئۇدۇرۇ» غا قارالسۇن

ئۇدرۇنماق «ئۇتۇرۇن» غا قارالسۇن

ئۇدغۇراتى △ [«قۇج»] پۇتۇنلەي، ھەممىسى، تۈلۈق

ئۇدغۇرماق [«تۇر»، «قۇج»] ① ئويغاتماق؛ ② يەكمەك، غەلىبە قىلماق

ئۇدلۇغ [«تۇر»] يانپاش، سان

ئۇدلى △ [«ماي»] ① نەتىجە؛ ② شەپقەت، «ئۇتلى» غا قاراڭ

ئۇدماق [«ئال»، «ئۇت»] ئىزىغا چۈشمەك، ئارقىدىن ماكىماق

ئۇدمىش △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇدۇ I ئەگەشكۈچى؛ ئاخىرى

ئۇدۇ II ئۇيقۇسىرىماق، مۈگدىمەك

ئۇدۇر [«ت ت د»] ئىزدىمەك، تاللىماق

ئۇدۇرا [«ت تب»] ھەسسە، پاي، پارچە، بىر نەرسىنىڭ يېرىمى

ئۇدۇرۇ [«ئۇت»] ئۇدۇلى، ئالدى، «ئۇدرۇ» غا قاراڭ

ئۇدۇز [«تۇر»، «ت تب»، «ت ت د»] تەمرەتكە، قوتۇر (تېرە كېسەل)

ئۇدۇزماق [«ئۇت»] ئۇزارتماق، يولغا سالماق؛ ھەيدەشكە مەجبۇر قىلماق

ئۇدۇسماق «ئۇدۇزماق» قا قاراڭ

ئۇدۇش [«ئۇت»] ئارقىسىغا كىرمەك، ئىزىغا چۈشمەك

ئۇدۇغ I [«ئال»] ① تەبىئەت؛ ② تەۋەلىك

ئۇدۇغ II [«تۇر»] ھۇرمەت، ئېھتىرام

ئۇدۇغسىماق تەۋرەنمەك

ئۇدۇقلا [«ت ت د»] پاسسىپ، سەلبىي؛ سۇسلىشىپ قالماق

ئۇدۇقلۇق [«ت ت د»] ئادەمنىڭ بىرەر نەرسىدىن غاپىللىقى، بىخۇدلۇقى

ئۇدۇم [«ت ت د»] ئارقا، ئارقا تەرەپ

ئۇدۇمبار [<سان] ئەنجۈر (دەرىخى ۋە مېۋىسى)

ئۇدۇن - [«مەي»] ھۈرمەت قىلىماق، ھۈرمەتلىمەك، چوقۇنماق

ئۇدۇندۇرماق [«تۇر»] ھۈرمەت قىلغۇزماق

ئۇدۇنماق I ھۈرمەتلىمەك، ئېھتىرام بىلدۈرمەك

ئۇدۇنماق II [«ئۇت»] ① تەسلىم بولماق؛ ② ئىزىغا چۈشمەك، كەينىگە كىرمەك

ئۇدۇان [«ئەت»] يامان كۆرۈش؛ دۈشمەن

ئۇدى - △ [«مەي»] ئۇخلىماق

ئۇدىز - △ [«مەي»] باشلىماق، يېتەكلىمەك

ئۇدىسق △ [«تۇن»] ئۇيقۇ

ئۇدىشرۇ △ [«مەي»] ئارقا - ئارقىدىن؛ ئۇلىماق، تۇتاشماق

ئۇدىغۇ △ [«ت تب»] ئۇيقۇ؛ ئۇخلاش

ئۇدىق △ [«تۇر»] «ئۇدىغۇ» غا قارالسۇن

ئۇدىقلاماق △ [«تۇر»] ئۇخلىماق

ئۇدىماق △ [«ئال»] ئۇخلىماق

ئۇدىن - △ [«ت ت د»] ئۆچۈرمەك

ئۇر - [«مەي»] تاقىماق، ياسىماق، ئويماق

ئۇرا [«ق ب»] رەتلەش

ئۇراغۇت [«ت ت د»] ئايال، خوتۇن؛ چىشى جىنسلىق

ئۇراغۇن [«ت ت د»، «ق ب»] ھىندىستاننىدىن كەلتۈرۈلىدىغان بىرخىل ئاچچىق (زەھەرلىك) دورا (ئۆسۈملۈك)

ئۇران [«ئو»] شوتار، كوماندا؛ بايراق، بەلگە

ئۇرباق [«ئۇت»] كىيىم

ئۇرچاتماق [«ت ت د»] ھۈرپەيتمەك، پاخپايتماق

ئۇرت [«ت ت د»] يېڭنە تۆشۈكى

ئۇرتۇ ئورتا، ئوتتۇرا

ئۇردۇن [«قۇج»] تۆمۈر سەندەل؛ دۈشە

ئۇررا [<ئۇغ. «ت ت د»] ئەزلەردە بولىدىغان چىقىق كېسىلى

ئۇرسۇقماق [«ئال»، «ت ت د»] ئۇرۇلماق، تاياق يېمەك، يېڭىلمەك

ئۇرشى △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇرغا [<ئۇغ. «ت ت د»] ئېگىز دەرەخ

ئۇرق [<ئۇغ. «ت ت د»] ئارغامچا

ئۇرلاشماق [«ت ت د»] تۆۋلاشماق، ۋارقىراشماق، جارقىراشماق

ئۇرلاماق ۋارقىرىماق

ئۇرلۇغ [ت ھ»] ئۇرۇق - تۇغقان، [«ئۇت»] جەمەت، قەبىلە، نەسىل

ئۇرماق I [«ت ت د»] ① ئۇرماق؛ ② قويماق: ئول قۇلىن ئۇردى — ئۇ قۇلىنى ئۇردى؛ ئەلكىنەكى نەڭنى يىرده ئۇردى — قۇلىدىكى نەرسىنى يەرده قويدى

ئۇرماق Ⅱ [«قوُج»] ① تىكلىمەك؛ ② ئۆزگەرتمەك، رەتلىمەك

ئۇرمىزت △ [«تۇن»] يۇلتۇز نامى

ئۇرۇ Ⅰ [«ت ھ»، «ت تىب»] ① ئۇرۇق؛ ② ئۇرۇق - تۇغقان

ئۇرۇ Ⅱ [«چاس»] بىرخىل شەيتانىنىڭ نامى

ئۇرۇپاداتۇ يەر نامى

ئۇرۇس قەبىلە نامى

ئۇرۇسلىم يېرۇسالىم (يەر نامى)

ئۇرۇشغۇ [«ئۇ»] جەڭ، ئۇرۇش

ئۇرۇغ Ⅰ [«تۇر»] نەسىل، ئۇرۇق؛ نەۋرە

ئۇرۇغ Ⅱ [«ت تىب»، «قوُج»] تۇخۇم؛ ئانىسىغا دان

ئۇرۇغلۇق [«ت ت د»]: ئۇرۇغلۇغ ئالتۇن — ئاقچا قىلىپ قويۇلغان ئالتۇن

ئۇرۇق Ⅰ [«ت ت د»] ① ئۇرۇق (بۇغداي ئۇرۇقى)؛ ② ئۇرۇق - تۇغقان؛ ③ ئارغامچا، «ئۇرق» قا قاراڭ

ئۇرۇق Ⅱ [«ئال»] كەندىر

ئۇرۇقلۇغ [«ت ت د»]: ئۇرۇقلۇغ قۇۋۇا — ئارغامچىلىق سوغا

ئۇرۇقلۇق [ت ت د»]: ئۇرۇقلۇق يۇڭ — ئارغامچا تېشىش ئۈچۈن تەييارلانغان يۇڭ

ئۇرۇگىنى [<سان. «تۇر»] يۇلتۇز نامى

ئۇرۇكۇ جەكچى، سوقۇشقۇچى

ئۇرۇكۇت «ئۇرۇكۇ» غا قاراڭ

ئۇرۇم يەر نامى

ئۇرۇمداي [«ت ت د»] زەھەرنى قايتۇرىدىغان تاش، پادىزەھەر

ئۇرۇمكى بىرخىل شەيتانىنىڭ نامى

ئۇرۇمۇكى [<سان] «ئۇرۇمكى» غا قاراڭ

ئۇرۇمىزۇن [«ت ت د»] بويىاق

ئۇرۇنت سوقۇشماق، تالاشماق

ئۇرۇنچ [«ت ت د»] پارا

ئۇرۇنچاق [«تۇر»، «قۇج»] گۆرۈگە قويۇلغان نەرسە، گۆرۈ، كاپالەت

ئۇرى I △ [«ت ت د»] ئۇر - ئۇر، چۇقان- سۇرەن،شاۋقۇن

ئۇرى II △ [«ماي»، «ئال»، «تۇر»، «ت ت د»] ئوغۇل بالا، ئەر جەمەت

ئۇرىسلۇم △ «ئۇرۇسلىم» غا قاراڭ

ئۇرىشلۇم △ «ئۇرىسلۇم» غا قاراڭ

ئۇرىلاماق △ [«ت ت د»] ① ۋارقىرىماق؛ ② كۆرەڭلىمەك

ئۇرىلان - △ [«ئىر»] ئوغۇل بالا تۇغماق

ئۇرى ئوغلىڭ△ ئوغۇل بالا

ئۇز I [«ت ت د»] ئۇستىكار، چېۋەر، ماھىر، قابىل، ئۇستا: ئۇز كىشى — قولى ئەپلىك، (ئىش - ھۈنەرگە چېۋەر) ماھىر ئادەم

ئۇز II [«تۇر»] يول، بوغۇز

ئۇزا [«ئۇت»] يەر نامى

ئۇزاتماق ① ئۇزاتماق؛ ② ھەمراھ بولماق

ئۇزاتى △ [«تۇر»] دائىم، داۋاملىق، ئۇزۇلمەي

ئۇزاتىقى △ دائىملىق

ئۇزاغۇت ماهىر، چېۋەر، قولى چاققان

ئۇزاق [«تۇر»] «ئۇجاق» قا قاراڭ

ئۇزاقلىق △ [«ت ت د»] ئىشتا سېرەلمەسلىك، سۇسلۇق

ئۇزاقى △ [«قۇج»] داۋاملىق، ئۇزۇلمەي

ئۇزاماق [«تۇر»] ئۇزىماق؛ ئۇزارماق

ئۇزانماق I [«ئال»] ئۇزارماق، سوزۇلماق؛ ئاستىلىماق

ئۇزانماق II چېۋەرلىك، ماهىرلىق

ئۇزلاشماق [«ت ت د»] ئۆزۈلمەي كەينى - كەينىدىن مېڭىشماق، سۈكداشماق

ئۇزلۇق [«ت ت د»] ئۇيلۇق يەر، ئېغىلدا كاللار ياتىدىغان يەر

ئۇزماق [«ت ت د»] نىمكار، شاگىرت

ئۇزماقلانماق [«ت ت د»] شاگىرتلىق بولماق

ئۇزۇ I [«ت ت د»] ① تۆپە، دۆڭ؛ ② ئۇدا، ئارقا

ئۇزۇ II [«ت ت د»] ئۇيقۇ

ئۇزۇتغان [«ت ت د»] ئۇزارتىۋېرىدىغان

ئۇزۇز [«ت ت د»] قوتۇر، قىچىشقاق

ئۇزۇزلۇغ [«ت ت د»] ئۇزۇزلۇغ كىشى — قىچىشقاق كېسىلگە گىرىپتار بولغان كىشى

ئۇزۇلاماق [«ت ت د»] ئەگەشمەك

ئۇزۇن [«ئال»] ئۇزۇن؛ دائىم، «ئۇسۇن» غا قاراڭ

ئۇزۇنماق [«ت ت د»] ئۆچمەك: يۇلا ئۇزۇندى — چىراغ ئۆچتى

ئۇزىتغان △ [«ت ت د»] ئۇخلىتىۋېرىدىغان

ئۇزىتما △ [«ت ت د»] ئۇيۇتما، قېتىق

ئۇزىتى △ «ئۇزاقى» غا قاراڭ

ئۇزىش △ سەنئەت

ئۇزىشماق △ [«ت ت د»] ① ئۇخلاشماق؛ ② ئۇيۇشماق: ئازاق ئۇزىشدى — ئايىغ ئۇيۇشتى؛ يوغۇرت ئۇزىشدى — قېتىق ئۇيىدى

ئۇزىق △ [«ت ت د»]: ئۇزىق ئەر — ئۇيقۇ باسقان ئادەم

ئۇزىك [«ت ھ»] خەت، يېزىق

ئۇزىك بىتىگ يېزىلما، كىتاب

ئۇزىك نوم مۇقەددەس كىتاب

ئۇزلاڭ [<ئوغ. «ت ت د»] ئايلىڭ، كېلەر

ئۇزىك «ئۇزىك» كە قاراڭ

ئۇس I ئەقىل

ئۇس II [<ئوغ. «ت ت د»] ① ياخشى بىلەن يامانىنى ئايرىش: ئول ئۇس بولدى — ئۇ ياخشى بىلەن ياما: نى پەرق ئەتتى؛ ② تاپقۇش، مادا، قۇماي

ئۇسار كۆچى يەتسە، قابىلىيىتى يەتسە

ئۇساغ [«ت تب»] ئۇسساش، ئۇسسۇزلۇق

ئۇسال [«ئۇت»] غەمسىز، قايغۇسىز

ئۇساماغ «ئۇزاماق» قا قاراڭ

ئۇسان [«ئەت»] زەھەرلىكىش، يىرگىنىچ

ئۇسانماق [«ئال»] ① ئۇسسماق؛ ② «ئۇشانماق» قا قاراڭ

ئۇسايۇق [«ت ت د»] ئۇسايۇق ئەر ــ غاپىل ئادەم

ئۇسباد [«ت تب»] بىرخىل دورا ئۆسۈملۈكى

ئۇسداچى [«ئال»] قوتۇلدۇرغۇچى

ئۇسرىق △ [«ت ت د»] ئۇيقۇسى كەلگەن، مۈگدىگەن ئادەم

ئۇسقادا [«ت تب»] بىرخىل دورا ئۆسۈملۈكى

ئۇسقۇن [«ت تب»] سۇكپىياز

ئۇسماق [«ت ت د»] ① ئۇسسماق؛ ② گۈمان قىلماق: مەن ئەيلە ئۇسىدۇم ــ مەن شۇنداق گۈمان قىلدىم

ئۇسناتماق [«ت ت د»] ئوخشاتماق

ئۇسۇ [«ئو»] دەريا سۈيى، ئېقىن

ئۇسۇز [«ت ت د»] ئۇيقۇسىز

ئۇسۇق [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇسۇقماق [«ت ت د»] ئۇسسماق

ئۇسۇن I [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇسۇن II [«ئال»] ئۇزۇن، ئۇزاق

ئۇستغان △ [«ت ت د»] ئۇسستۇبربدىغان

ئۇستقى △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇش [«ت ت د»] ① خۇددى؛ ② بۇگۈن، ھازىر، ھازىرلا، ھېلىلا؛ ③ دەرەخ، شاخ ۋە مۇڭگۈزگە ئوخشاش نەرسىلەرنىڭ ئوتتۇرىسى (ئۇزىكى)؛ قۇش ۋە ئاتلارنىڭ تۇغۇرى (قۇيمۇچقى)

ئۇشاق [«ت ت د»] كىچىك؛ سۇخەنچىلىك: ئۇششاق سۆز ــ غەيۋەت؛ ئۇشاق نەڭ ــ ...شاق نەرسە

ئۇشاقلاماق [«ت ت د»] بۇرمىلىماق

ئۇشاقلىق △ [«ت ت د»] گۆدەكلىك، بالىلىق

ئۇشاماق ئۇۋىماق، پارچىلىماق

ئۇشانماق [«ئال»] ئىشەنمەك، ئېتىقاد قىلماق

ئۇشىر △ [«ت تس»] بىر خىل ئۆسۈملۈك

ئۇغ I [«ت ت د»] ئوق، ئۇۋۇق، كىگىز ئۆيىنىڭ ئۇۋۇقى، تىرەك ياغىچى

ئۇغ II [«ئر»] ئەۋلاد

ئۇغان [«ت ت د»] ھەر نېمىگە كۈچى يېتىدىغان، ھەممىگە قادىر، قۇدرەتلىك؛ [«ئەت»] تەكرى، ئاللاھ

ئۇغراق [«ت ت د»] خاس ئىسىم

ئۇغراماق [«تۇر»] ئارزۇلىماق، نىيەت قىلماق، پىلانلىماق

ئۇغلىتماق △ [«ت ت د»] ئاۋۇتماق، جىقلاتماق

ئۇغۇتلاماق ئېچىتماق

ئۇغۇر [«تۇر»] پۇرسەت، پەيت

ئۇغۇز ئوغۇز، ئوغۇز سۆتى؛ ئېغىز

ئۇغۇش [«تۇر»] «ئۇقۇش» قا قارالا

ئۇغىتلان △ [«ش ت»] چۈشەنمەك، بىلمەك

ئۇقشاق [«تۇر»، «قۇج»] ئۇۋاق، كىچىك

ئۇق ــ [«ماي»] ئۇقماق، بىلمەك

ئۇقتۇرماق [«تۇر»] ئېنىقلىماق، ئىزاھلىماق، چۈشەندۈرمەك

ئۇقروق [«ت ت د»] ئارغامچا، يىپ

ئۇقساماق [«ت ت د»] ئۇققۇسى كەلمەك، بىلگۈسى كەلمەك

ئۇقغۇلۇق ئەقىللىق، ئۇقۇمۇشلۇق

ئۇقۇش I [«ئەت»] ئەقىل، پاراسەت؛ چۈشىنىش

ئۇقۇش II [«تۇر»] ① ئوخشىماق، ئوخشىشىپ كەتمەك، ئوخشاپ كەتمەك؛ ② قەبىلە، ئۇرۇق، نەسىل

ئۇقۇشتىلار △ [«ت ت د»] ئۇقۇشتىسى: ئۇلار بۇ ئىشنىڭ ئۇقۇشتىلار — ئۇلار بۇ ئىشنى ئۇقۇشتى

ئۇقۇشلۇغ [«ت ت د»] ئوقۇلۇق ئادەم، غەرەز ئۇقىدىغان ئادەم

ئۇقۇنچسۇز تەدبىرسىز، چارىسىز

ئۇقۇنچسۇزلۇق △ئويلىماي

ئۇقۇنماق I چۈشەندۈرمەك

ئۇقۇنماق II ئۆتىراپ قىلماق، قوبۇل قىلماق

ئۇقتماق △ [«تۇر»] ئۆگەتمەك، بىلدۈرمەك

ئۇل [«ت ت د»] ھۇل؛ [«ئال»] ئاساس

ئۇلا I [«ت ت د»] بەلگە، چۆلدە يول كۆرسىتىدىغان بەلگە

ئۇلا II داۋاملاشتۇرماق، ئۇلىماق

ئۇلا III [«ئەت»] ئازابلىماق

ئۇلاتۇ [«ت ت د»] يىپەك قول ياغلىق

ئۇلاتى △ قاتارلىق، ۋە، تېخى، يەنە، ...ددن باشقا

ئۇلار [«قۇج»، «ت تىب»] كەكلىكنىڭ بىر خىلى

ئۇلارلىغ △ [«ت ت د»]: ئۇلارلىغ تاغ — ئۇلارلىق تاغ

ئۇلاس I [«ت ت د»] قايمۇقتۇرماق، ئادەمنى قايمۇقتۇرماق

ئۇلاس II [«ت ت د»]: ئۇلاس كۆز ــ خۇمار كۆز

ئۇلاغ I [«ت ت د»] ① ئۇلاغ (پوچتالیوننىڭ بېكەتلەردە يەڭگۈشلەپ مىنىدىغان ئېتى)؛ [«ئال»] يۈك ھايۋانلىرى؛ ② كىيىمگە سېلىنغان ئۇلاق

ئۇلاغ II [«ئال»، «قۇج»] زەنجىر، چېتىق

ئۇلاغۇ [«ت ت د»]: ئۇلاغۇ نەگ ــ ئۇلاق بولىدىغان نەرسە، ئۇلاقلىق

ئۇلال ــ داۋاملاشماق، «ئۇلالماق»قا قارالسۇن

ئۇلالماق [«تۇر»] ئۇلانماق، مۇناسىۋەتلىك بولماق

ئۇلام I [«ئۇت»] داۋاملىق، چەكسىز

ئۇلام II [«ئەت»] ياردەم قىلماق

ئۇلاماق [«قۇج»] باغلىماق، ئۇلىماق

ئۇلايۇ ئالدى بىلەن، ئۇلاپلا

ئۇلداڭ [«ت ت د»] ئۇلتاڭ

ئۇلدۇق [«ت ت د»]: ئۇلىدۇق ئات ــ تاقىسىز ئات (باشقا تاقىسىز ھايۋانلارمۇ شۇنداق دېيىلىدۇ)

ئۇلسۇز [«ئال»] ئۇلسىز، ئاساسسىز

ئۇلغات ــ [«ماي»] كۆچەيتمەك، ئۇلغايتماق، زورايتماق

ئۇلغاتماق [«ت ت د»] ئۇلغايماق، چوڭايماق

ئۇلغاد ــ «ئۇلغات ــ» قا قارالسۇن

ئۇلغادماق [«قۇج»] ① «ئۇلغات ــ»قا قارالسۇن؛ ② «ئۇلۇغادماق»قا قارالسۇن

ئۇلناتماق [«ت ت د»] ئوڭلاتماق

ئۇلۇس «ئۇلۇش»قا قارالا

ئۇلۇش [«ت ت د»، «ش ت»] يېزا، قىشلاق؛ شەھەر؛ [«تۇر»، «ئال»] مەملىكەت، دۆلەت

ئۇلۇشلۇغ دۆلەتكە دائىر، مەملىكەتكە دائىر

ئۇلۇغ چوڭ، كاتتا

ئۇلۇغ ئاتلىغ △ [«قۇج»] داڭلىق، نامدار

ئۇلۇغادماق [«تۇر»] ياشانماق، قېرىماق

ئۇلۇغ ئاش [«ئال»] زىياپەت، توي

ئۇلۇغ ئەركەك [«تۇر»] باش بارماق

ئۇلۇغ باي [«ئال»] كاتتا باي

ئۇلۇغ پۇشۇش [«ئال»] بالا ـ قازا، ئاپەت؛ پالاكەتلىك

ئۇلۇغسىن ـ △ [«ئەت»] ئۇلۇغ بولماق

ئۇلۇغلۇق [«ت ت د»] ① ئۇلۇغلۇق، شەرەپ؛ ② ياشىقا چوڭلۇق؛ ③ ئەمەل

ئۇلۇغ ئىلىگ [«قۇج»] چوڭ ھۆكۈمدار

ئۇلۇق [«ت ت د»]: ① ئۇلۇق تون ـــ كونىرىغان تون؛ ② ئاتىنىڭ ئۇچىسى

ئۇلۇلادماق چۇشەندۈرمەك، تەسۋىرلىمەك

ئۇلۇن [«ت ت د»] باشاقسىز ئوق

ئۇلۇنلۇغ [«ت ت د»]: ئۇلۇنلۇغ ئەر ـــ باشاقسىز ئوقى بار ئادەم

ئۇلى ـ △ ھۆركىرەپ يىغلىماق

ئۇلىتغان △ [«ت ت د»] ھاۋشىتىۋېرىدىغان

ئۇلىچ △ [«ت ت د»] ئوغلۇم، ساقام، قوزام

ئۇلس △ دۆلەت، مىللەت، ئايماق

ئۇلىشماق △ [«ت ت د»] ھۇۋلاشماق؛ [«ئال»] يىغلاشماق، ئىڭراشماق

ئۇلىغ △ [«تۇر»] ھۇۋلاش، دەرد تۆكۈش

ئۇلىغۇ △ [«ت ت د»] ھۇۋلايدىغان چاغ

ئۇلىماق △ ھۇۋلاشماق، دەرد تۆكمەك، يۇقىرى ئاۋاز بىلەن يىغلىماق

ئۇلىنچىغ I △ [«تۇر»] قورشالغان، چۆرىدىگەن

ئۇلىنچىغ II △ داۋاملىق

ئۇلىنماق I △ قورشىماق، چۆرىدىمەك

ئۇلىنماق II ئازابلانماق، ئىزىلمەك

ئۇلياق [«تۇر»] ئاساس، تاپان

ئۇلىيان [«ت ت د»] خۇش پۇراقلىق بىر خىل ئۆسۈملۈك نىمىك يىلتىزى

ئۇما [< سان. «ت ت د»] ① ئانا؛ ② ئۆيگە كەلگەن مېھمان

ئۇماق [«ئال»] كۆچى يەتمەك، قابىلىيەتلىك بولماق

ئۇماي I [«ت ت د»] ئەش، يولداش، ھەمراھ (ئايالالارنىڭ تۇغۇتىدا بالىدىن كېيىن چۈشىدىغان نەرسە)

ئۇماي II [«ئۇت»] ئىلاھ نامى

ئۇمدۇ [«ت ت د»] ئۇمتۇلۇش، تىلەك، تەمە

ئۇمدۇچى △ [«ت ت د»] تىلەمچى

ئۇمدۇر - [«ت ت د»] ئۇمىدۋار بولماق، ئىشەنچ باغلىماق

ئۇماق [«ت ت د»] ئۇمىد قىلماق، تەمسە قىلماق: ئول مەندەن نەگۈ ئۇمدى ــ ئۇ مەنسىدىن بىر نەرسە تەمە قىلدى

ئۇمۇش [«تۇر»] ئۇمسد

ئۇمۇغ [«ئال»] ئۇمىد؛ تاياڭچۇق؛ يوشۇرۇنماق

ئۇمۇغسۇز [«تۇر»] تايانچسىز

ئۇمۇغ ئىناغ △ [«ماي»] ياردەم، مەدەت، ئۇمىد، ئىشەنچ، مەدەتكار

ئۇمۇغ ئىناغ بول- △ [«چاس»] ياردەم قىلماق

ئۇمۇق [«ئال»] دوست، ھەمراھ

ئۇمۇلماق [«تۇر»] ئۇمىد قىلماق، ئارزۇ قىلماق

ئۇمۇن [«ت ت د»] ئۇمىد

ئۇمۇنچ [«ت ت د»، «تۇر»] ئۇمۇنۇش، ئۇمىد؛ ئۇمىد قىلماق، ئارزۇ قىلماق، تەلەپ قىلماق، تىلىمەك

ئۇمۇنچلىغ △ [«ت ت د»] ئىشەنچلىك

ئۇمۇنماق [«تۇر»] ئۇمىد قىلماق

ئۇمىچى △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇمىنچ △ [«ئەت»] ئۇمىد، ئارزۇ

ئۇن [«ئەت»] مۇمكىن

ئۇنا I [«ئال»] ھازىر، ھېلى، دەرھال، ئۇزۇن ئۆتمەي، كۆپ ئۆتمەي

ئۇنا II [«ئال»] ① ئۇنىڭغا؛ ② يەنە، بىلەن

ئۇنارچ [«ئەت»] مۇمكىن، مۇمكىنچە

ئۇناشدىلار △ [«ت ت د»] مۇۋەپپەق بولدى

ئۇناقنىڭا ھازىر، ئۇزۇن ئۆتمەي

ئۇناماق [«ئۇت»] رازى بولماق، مۇۋەپپەقىيەت قازانماق
ئۇنچ [«ماي»، «تۇن»] مۇمكىن، بولىدۇ
ئۇنسۇز [«ئال»] رۇخسەتسىز
ئۇنۇل [«ئەت»] توسۇش، قالدۇرۇش
ئۇنىتغان △ [«ت ت د»] ئۇنىتۇبرىدىغان
ئۇنىتماق △ ئۇناتماق
ئۇۋ [«تۇر»] ئۇيقۇ
ئۇۋا I [«ت ت د»] چاقىرغۇچىغا جاۋاب تەرىقىسىدە ئېيتىلغان «خۇش، لەۋەي» دېگەن مەنىلەردىكى سۆز
ئۇۋا II [«ت ت د»] بىرخىل غىزانىڭ ئېتى
ئۇۋشاق [«تۇر»] ئۇششاق، ئۇۋاق
ئۇۋماق [«ت ت د»] ئۇشاتماق: ئول ئەتمەك ئۇۋدى — ئۇ نان ئۇشاتتى
ئۇۋۇت [«ت ت د»، «ئال»] ئۇيات، ھايا
ئۇۋۇتسۇز ئۇياتسىز، ھاياسىز، تەربىيىسىز
ئۇۋۇتغارماق [«ت ت د»] ئۇيالدۇرماق
ئۇۋۇتلانماق ئۇيالماق
ئۇۋۇتلۇ ئەدەبلىك، تەربىيە كۆرگەن
ئۇۋۇتلۇغ [«ت ت د»] ئۇياتلىق، ئۇياتچان
ئۇۋۇت ئۇيان [«ماي»] ئار - نومۇس
ئۇۋۇسۇز «ئۇۋۇتسۇز»غا قاراڭ
ئۇئىغۇر [«قۇج»] ئۇيغۇر
ئۇي - I [«ماي»] ئۇيۇشماق، ئۇيۇشتۇرماق، تەشكىللىمەك

ئۇي - Ⅱ [«ئو»] ئۇخلىماق؛ [«تۇن»] ئورۇنلاشتۇرماق، ئورۇنلاشتۇروش

ئۇي Ⅲ ئويمان، چوڭقۇر

ئۇيا Ⅰ [«ت ت د»] ئۇۋا، قۇش ئۇۋىسى، چاڭگا

ئۇيا Ⅱ [«ئەت»] قەرىنداش، ئاكا - ئىنىسى، [«ت ت د»] تۇغقان

ئۇيات [«ئال»] ھايا، ئەدەب

ئۇياتلىغ △ ئەدەبلىك، ئۇياتلىق، ھايالىق

ئۇياتماق [«تۇر»] ئۇياتماق، خىجالەت بولماق

ئۇيادسلىق △ [«ت ت د»] بەك ئۇياتچان: ئۇيادسىلىق ئەر — ناھايىتى ئۇياتچان ئادەم

ئۇيازماق [«ت ت د»] ئۇياتماق، ئۇيالماق

ئۇياقماق ① پېتىش ئالدىدىكى يۇلتۇز؛ ② خىجالەت بولماق، ئىزا تارتماق

ئۇيتۇرماق [«ت ت د»] باستۇرماق، چىڭداتماق

ئۇيغۇر [«ئۇت»] «ئۇئىغۇر»غا قارالسۇن

ئۇيماق [«ت ت د»] باسماق، چىڭدىماق

ئۇيۇر [«قۇن»] ئاددىل، دۇرۇس

ئۇيۇق [<ئۇغ. «ت ت د»] بەلگە، قارانچۇق، قارا؛ شەپە

ئۇيۇلماق كەچۈرمەك؛ ئېسىدىن كەتمەك

ئۇيىرقان - ھەسرەتلەنمەك، قايغۇرماق

ئۇيىرقانماق [«ئال»] ئاجىزلاشماق، زەئىپلەشمەك، ئازابلانماق

ئۆ

ئۆ [«مای»] ئويلىماق

ئۆبكەلەنمەك «ئۆۋكەلەنمەك» كە قاراڭ

ئۆپەلمەك [«تۇر»] يانماق، كۆيمەك؛ پارىلدىماق

ئۆپكە I [«ش ت»] ئاچچىق، غەزەپ؛ [«تۇر»] غەزەپلەنمەك

ئۆپكە II [«ت ت د»] ئۆپكە؛ [«تۇر»] ئۆپكە ـ جىگەر

ئۆپكەچى [«تۇر»] غەزەپلەنگۈچى، خاپا بولغۇچى

ئۆپكۈك [«ت ت د»] ھۆپۈپ، «ئۆپۈپ» كە قاراڭ

ئۆپلەن [«ت ت د»] ھۆپلەن، ھۆپىگەن (چاشقان جىنسىغا كىرىدىغان كىچىك بىر جانىۋار)

ئۆپمەك [«ت ت د»] ① سۆيمەك؛ ② ئوتلىماق، ئىچمەك

ئۆپۆگسەمەك [«قوج»] سۆيۈشنى ئارزۇ قىلغان

ئۆپۈپ [«تۇر»، «ت ت د»] ھۆپۈپ

ئۆپۈرمەك [«ت ت د»] ئوتلاتماق، ئىچۈرمەك

ئۆپۈش [«ت ت د»] ئۆپۈشۈش، سۆيۈشۈش

ئۆپۈشمەك [«ت ت د»] سۆيۈشمەك

ئۆپۈلمەك [«ت ت د»] ئىچىلمەك (ئوتلاش:) سۈت ئۆپۈلدى ـــ سۈت ئىچىلدى

ئۆپۈم [«ت ت د»] يۇتۇم: بىر ئۆپۈم مۇن — بىر يۇتۇم شورپا

ئۆپۈنمەك [«قۇج»] ھۇجۇم قىلماق

ئۆپىشمەك سۆيۈشمەك

ئۆت I [«ت ت د»] ئۆت، ئۆت خالتىسى

ئۆت II نەسىھەت

ئۆت III [«ت ت د»] تام ياكى ياغاچ تۆشۈكى، تۆشۈك

ئۆتەك ئىلتىماس، تەلەپ، ئۆتۈنچ؛ «ئۆتەگ» كە قارالسۇن

ئۆتەكچى [«قۇج»] تەلەپ قىلغۇچى

ئۆتەگ [«تۇر»] بۇرچ، «ئۆتەك» كە قارالسۇن

ئۆتەگچى «ئۆتەكچى» گە قارالسۇن

ئۆتەگلەمەك [«ئال»] بىر ئىشنى قىلماق

ئۆتەلمەك [«ت ت د»] كۆچەنمەك

ئۆتەمەك I [«تۇر»] ئۆتمەك

ئۆتەمەك II [«ئۇت»] مۇراجىئەت قىلماق

ئۆتەمەك III [«قۇج»] باشلانماق، چىقماق

ئۆتەمىش [«ت ت د»] خاس ئىسىم

ئۆتتۇ «ئۆتۇرۇ» گە قارالسۇن

ئۆتتۇرمەك [«ت ت د»] چالدۇرماق

ئۆتۇرۇ [«ئال»] كېيىن، ئاندىن كېيىن؛ شۇ زامانداۋ

ئۆتۇرۇك [<ئوغ. «ت ت د»] ھىيلىگەر، ئالدامچى، يالغانچى

ئۆتۇرۇم [«ت ت د»] سۇرگە دورىسى

ئۆتسەمەك [«ت ت د»] ئۆتكۈسى كەلمەك

ئۆتكۈر - [«ماي»] پىششىق ئىگىلىمەك، ئۆزلەشتۈرمەك

ئۆتكۈرۈ «ئۆتكۈرۈ» گە قارالسۇن

ئۆتكۈنچ [«ت ت د»] ھېكايە، ئۆتكەن ـ كەچكەن ئىشلار

ئۆتكۈنمەك [«ت ت د»] دورىماق، تەقلىد قىلماق

ئۆتكى [<چىگ. «ت ت د»] بەدەل، ھەق

ئۆتگۈرمەك [«تۈر»] چۈشەندۈرمەك، سىڭدۈرمەك

ئۆتگۈرۈ ئاخىردا، ... نەتىجىسىدە، ... بىلەن

ئۆتگۈرۈساتماق بىراۋنىڭ مېلىنى ئۆزى ئالغان بولۇپ يەنە باشقىسىغا ساتماق

ئۆتلە ـ [«ماي»] نەسىھەت قىلماق، بەزلىمەك

ئۆتلەمەك [«ئال»] «ئۆتلە» گە قارالسۇن؛ ياخشىلىقنى سۆزلىمەك

ئۆتلۈك [«ت ت د»] نەسىھەت

ئۆتمەك I [«تۈر»] ئىتتىكلىك قىلماق

ئۆتمەك II [«قۇج»] نان، چاچقۇ

ئۆتمەك III كەسكىن، كەسكىن بولماق

ئۆتمەك IV تىلىمەك

ئۆتمىش قۇربانلىق

ئۆتنۈ [«ت ت د»] ئۆتنە

ئۆتۈرمەك I [«ت ت د»] ئەسلەتمەك، ئويلاتماق

ئۆتۈرمەك II [«ت ت د»] تەشمەك

ئۆتۈرمەك III [«ت ت د»] چالماق: ئول سىبۇزغۇ ئۆتۈردى ـــ ئۇ نەي چالدى

ئۆتۈرمەك IV «ئۆدۈرمەك» كە قارالسۇن

ئۆتۈرۈ «ئۆترۈ» گە قارالسۇن

ئۆتۈك I ئۆتۈك

ئۆتۈك II [«ت ت د»] ① هېكايه، چۆچەك؛ ئۆتۈنۈش؛ ② ئۆتۈگ ياكى ئۆتۈك (ئىچ ئۆتۈش ۋە قۇسۇش كېسلى)

ئۆتۈكەن [«ت ت د»] يەر نامى

ئۆتۈكلۈگ [«ت ت د»]: ئۆتۈكلۈك كىشى — (خاقانددن) بىر ئۆتۈنچىسى بار كىشى

ئۆتۈگ [«ماي»، «ش ت»] تەلەپ، ئىلتماس، تىلەك

ئۆتۈگەن [«قۇج»] «ئۆتۈكەن» گە قارالسۇن

ئۆتۈگچى [«ئال»] تىلەمچى

ئۆتۈل [«ئۆدۈل»گە قارالسۇن

ئۆتۈن ئۆتكەن

ئۆتۈنچ [<ئۇغ. «ت ت د»] ئۆتنە، قەرز

ئۆتۈنچ تەمۇر [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۆتۈنمەك I [«ت ت د»، «تۇر»] ئۆتۈنمەك، ھال ئېيتماق، ئىلتماس قىلماق

ئۆتۈنمەك II [«قۇج»] پۇشايمان قىلماق

ئۆتىن ئۆنە ئاچچىقلانماق

ئۆچ ئىنتقام، ئەنت، ئۆچمەنلىك

ئۆچەش [«ت ت د»] ئۆچەكىشىش؛ بەسلىشىش، باغلىشىش

ئۆچەشچى [«تۇر»] ئىنتقام ئالغۇچى، قىساسخور

ئۆچەشمەك [«ت ت د»، «قۇج»] ئۆچەشمەك، ئۆچەكەشمەك

ئۆچلۈگ [«تۇر»] ئۆچەكىشىدىغان

ئۆچمەك ئۆچمەك، تۇگمەك

ئۆچۈت [«ت ت د»] ئىنتىقام، ئۆچ
ئۆچۈر ئۆچۈرۈش، ئۆچۈرمەك، ئاخىرلاشتۇرماق
ئۆچۈرمەك «ئۆچۈر» گە قارالسۇن
ئۆچۈكمەك [«ت ت د»] ئۆچمەك
ئۆچۈلمەك [«تۇر»] پۈتمەك، تۈگىمەك
ئۆچۈمەك «ئۆچۈرمەك» كە قارالسۇن
ئۆچۈن [«ق ب»] ئۆچلۈك
ئۇۋ I [«ت ت د»] زامان، ۋاقىت
ئۇۋ II «ئۇۋت» كە قارالسۇن
ئۇۋدۇل - [«ماي»] تاللىماق
ئۇۋدۇلمەك [«ئال»] ئايرىلماق
ئۇۋدسۇز [«تۇر»] ۋاقىتسىز، زامانسىز
ئۇۋ قولۇ [«ماي»] ۋاقىت، چاغ، پەيت، مەزگىل؛ [«ئال»] زامان، دەۋر
ئۇۋدكۈر - ئۇۋتكۈزمەك
ئۇۋدكۈرگۈ بىر خىل دورا
ئۇۋدكى [«ماي»] زامانە
ئۇۋدلە [«ش ت»] «ئۇۋتلە» گە قارالسۇن
ئۇۋدلەك [«ت ت د»] دەۋر، دۇنيا، ئالەم
ئۇۋدلەمەك «ئۇۋتلەمەك» كە قارالسۇن
ئۇۋدمەك [«ئۇ تىب»] ئۇۋتمەك، ئۇۋتۇپ كەتمەك
ئۇۋدۇر - I [«ت تىب»] ئىچ ئۇۋتمەك، ئىچ سۈرمەك
ئۇۋدۇر - II بىلمەك، ئۇقماق
ئۇۋدۇرمەك [«ئال»] ئايرىلماق

ئۆدۇش I [«تۇر»] نەم، نەملىك؛ ياش

ئۆدۇش II كېچە ـ كۈندۈز

ئۆدۇل [«ت تىب»] يۆتەل

ئۆدۇن [«ئال»] زامان، ۋاقىت

ئۆدىرەك [«ئال»] ئۆردەك

ئۆر I [«ت ت د»] تون ياكى كەمزۇلنىڭ قولتۇقى

ئۆر ـ II [«ت ت د»] ئۆرلىمەك

ئۆر ـ III [«كۆل»] خائىنلىق قىلماق، يۈز ئۆرۈمەك

ئۆرەن [«ت ت د»] ھەر نەرسىنىڭ ئەسكىسى، يامىنى

ئۆرەنمىش ئۆگەنگەن، ئادەت بولغان

ئۆرت I [«تون»، «ت ت د»] ئوت، يانغىن، يالقۇن

ئۆرت II ئانار

ئۆرت ـ III قاپلىماق، قاپلاپ كەتمەك

ئۆرتەمەك [«قۇج»] ياقماق، تۇتاشتۇرماق

ئۆرتەن [«قۇج»] يالقۇن، ئاتەش

ئۆرتەنمەك [«نۇر»] يانماق، ئۆرتەنمەك، يالقۇنلىماق؛ [«ئۇت»] ئازابلانماق

ئۆرتكۈن [«ت ت د»] چەش

ئۆرتلۈك «ئۆرتلۈگ» كە قارالسۇن

ئۆرتلۈگ [«تۇر»] ئاتەشلىك، يالقۇنلۇق؛ گۈرۈلدەپ يانغان

ئۆرتمەك [«تۇر»] ياپماق، ئەتمەك

ئۆرتىمەن [«ت ت د»] ئۆگزە

ئۆرتۈرمەك [«قۇج»] سۈردۈرمەك؛ كۆپەيتمەك، يۈكسەلدۈرمەك

ئۆرتۈشمەك [«ت ت د»] يوشۇرۇشماق

ئۆرتۈك [«ت ت د»] يوپۇق؛ «ئۆرتۈگ» كه قاراڭ

ئۆرتۈگ [«ماي»] يوپۇق، يېپىنچا

ئۆرتۈگلۈگ [«تۇر»] مەخپىي ساقلىماق

ئۆرتۈلمەك يېپىلماق، يوشۇرۇلماق

ئۆرتۈنتەگ بىر خىل دورا

ئۆرتۈنتەگسىز داۋاسىز، دوربسىز

ئۆرتۈنمەك [«تۇر»، «ت ت د»] يېپىنماق، يېپىلماق يوشۇرۇنماق

ئۆرچۈك [<ئوغ. «ت ت د»] ئۆرۈلگەن چاچ «ئۆرگۈچ» كه قاراڭ

ئۆردۈنمەك «ئۆرتۈنمەك» كه قاراڭ

ئۆرك I [«ت ت د»، «ق ب»] باشباغ، ئات ـ ئۇلاغنىڭ باشبېغى؛ ئات چۈشكى، چۇلۇر

ئۆرك II [«ئەت»] باغلىنىش، تۇتىشىش

ئۆركۈ [«ت ت د»] ئۆركەچ (تۆگىنىڭ لوكىسى)

ئۆركۈچ [«ت ت د»] ① ئۆركەش: سۇۋ ئۆركۈچلەندى ـــ سۇ ئۆركەشلەندى؛ ② تۆمۈر ئوچاق (ئۈچئاياق)

ئۆركى [«تۇر»] ئۇلۇغ، يۈكسەك، ئالىي؛ ئېسىل

ئۆرگەن [<ئوغ. «ت ت د»] قېيىش

ئۆرگۈت ھەر دائىم، ھەر ۋاقىت

ئۆرگۈچ [«ت ت د»] ئورۇمە چاچ، خوتۇنلارنىڭ ئۆرۈمە چېچى

ئۆرگۈن [«ماي»] تەخت، «ئۆرگىن» گه قاراڭ

ئۆرگى [«موي»] قۇرماق

ئۆرگىن [«تۇر»، «موي»] تەخت، ئوردا

ئۆرگەرمەك [«ت ت د»] ئۆگمەك، ئاقارماق

ئۆرلەتمەك زەخمىلەندۇرمەك؛ غەزەپلەندۇرمەك

ئۆرلەتىشمەك غەزەپلەنگەن، غەزەپى كەلگەن

ئۆرلەدمەك [«تۇر»] «ئۆرلەتمەك» كە قاراڭ

ئۆرلەمەك I غەزەپلەنمەك، خاپا بولماق؛ ھۆركىرىمەك

ئۆرلەمەك II يۇكسەلمەك

ئۆرلەن ـ [«ت ت د»] ئۆرلىمەك

ئۆرمەك I [«ت ت د»] ① ئۆرۈمەك: ئول ساچ ئۆردى ـــ ئۇ چاچ ئۆرۈدى؛ ② ئۆرلىمەك؛ چىقماق، يۇكسەلمەك: بۇلىت ئۆردى ـــ بۇلۇت ئۆرلىدى

ئۆرمەك II [«ئۇت»] بىر خىل كىيىم

ئۆرمەن [«ت تىب»] بىر خىل تېرە كېسەللىكى

ئۆرۈ [«ئال»] يۇقىرى، تىك

ئۆرۈش [«تۇر»] چىقىش، يۇكسىلىش

ئۆرۈك [«ت ت د»] ئۆرۈمە: ئۆرۈك ساچ ـــ ئۆرۈمە چاچ

ئۆرۈك ئۆزاتى △ داۋاملىق، ئۇزۇن مۇددەتلىك

ئۆرۈكى [«تۇر»] ئۇلۇغ، يۇكسەك، ئالىي، ئېسىل

ئۆرۈگ [«تۇر»] ئۇزۇن مۇددەت، مەڭگۈ، ئەبەدىي، «يۆرۈڭ» گە قاراڭ

ئۆرۈڭ I [«ت ت د»] ئۆرۈم (پالچىغا بېرىلىدىغان ھەق)

ئۆرۈڭ II [«قوڅ»] ئوچۇق رەڭلىك، ئاق

ئۆرۈمچۈك [«ت ت د»] ئۆمۈچۈك

ئۆرى [«تۇر»] يۇكسەكلىك؛ ھەيۋەتلىك

ئۆرىت ـ [«مايـ»] ① يانداۋرماق؛ يۇقىرى كۆتۈرمەك، تۈرـ غۇزماق؛ ② كەلتۈرمەك

ئۆرىتمەك [«تۈر»] ① كـۆپـەيـتمـەك؛ ② «ئۆرىت» كـە قـارا

ئۆز [«ئال»، «تۈر»، «ت ت د»] ① ئۆز: ئۆزكىشى ـــ يېقىنى؛ ② جىلغا؛ ئېرىق، ئېقىن سۇ؛ ③ يـۈـرەك، قورساقـقـا ئوخشـاش ئىچكى ئەزالار: ئۆزۈم ئاغرىدى ـــ قورسقىم ئاغرىدى؛ ④ ئۆزەك، تومۇر؛ ⑤ روھ، جان؛ ۋۇجۇد

ئۆزە ئۈستىدە، يۇقىرىدا

ئۆزەك I [«ت ت د»] ئۆزەك، گۈرەن تومۇر

ئۆزەك II [«تۈر»] كىچىك ئېرىق

ئۆزەكى پەۋقۇلئادده؛ ئۈستۈن

ئۆزەلەمەك [«ئال»] ئۈستىگە چىقماق، يۆكسەلمەك

ئۆزەلەنمەك [«تۈر»] «ئۆزەلەمەك» كە قارا

ئۆزەلىك [«تۈر»] يۆكسەكلىك

ئۆزەلىكسىز [«تۈر»] يۆكسەكلىكى يۇقىرى بولمىغان

ئۆزەن [«ق گ»] ① ئىچكى؛ دەل ئوتتۇرىسى؛ ② دەسلەپكى

ئۆزرۇش [«ت ت د»] تاللىۋېلىش، تاللىۋېلىش ئىختىيارى

ئۆزرۇلمەك [«ت ت د»] ئاجرالماق؛ تاللانماق

ئۆزرۇم [«ت ت د»] ھەر نەرسىنىڭ تاللانغىنى، خسلى، ياخشىسى

ئۆزرۇندى [«ت ت د»] تاللانغان، خىللانغان: ئۆزرۇندى نەرسە — تاللانغان نەرسە

ئۆزقونۇق [«تۇر»] روھ

ئۆزگىش [«ت ت د»] «ئۆز كەنت» تە ياشايدىغان تۈرك ئايمىقى

ئۆزلە [<قىپ.«ت ت د»] «ئۆيلە» گە قاراڭ

ئۆزلەك [«ت ت د»] زامان

ئۆزلۈگ [«ئال»] جانلىق

ئۆزنەمەك [«ت ت د»] يانماق، قارشى چىقماق

ئۆزۈت روھ، جان

ئۆزۈرگەن [«ت ت د»] تاللايدىغان

ئۆزۈك [«ت ت د»] ① ساپ، ئاق كۆڭۈل ئايالالارغا بېرىلگەن لەقەم (نام)؛ ② ئازگال، چوڭقۇرلۇق، كۆل

ئۆزۈكسن [«ئال»] جېنىنى، ئۆزىنى

ئۆزۈم [«ئۇت»] ئۆزۈم، جېنىم

ئۆزى [«ت ت د»] ئۆزە (ئىككى تاغ ئارىسىدىكى كەڭ يول)

ئۆزىركەنمەك [«تۇر»] ئارزۇ قىلىنماق، ئۈمىد قىلىنماق

ئۆزياش [«مايى»] ئۆمۈر، ھايات

ئۆس «ئۆز» گە قاراڭ

ئۆ - ساقىن △ [«مايى»] ئويلىماق، سېغىنماق؛ ئەسلەپ

ئۆسەن ئىچى، بىر نەرسىنىڭ ئىچكى قىسمى، «ئۆزەن» گە قاراڭ

ئۆستەكمەك [«ت ت د»] ئىستىكنى بىلدۈرمەك
ئۆسمەك پۈدىمەك، كۆپتۈرمەك، قاپارتماق
ئۆسۈرمەك قاپارتماق، كۆپتۈرگۈزمەك
ئۆشەرگەن [«ت ت د»] كۆزى قاراڭغۇلىشىپلا تۇرىدىغان
ئۆشەرمەك [«ت ت د»] قاراڭغۇلاشماق
ئۆشۈن [«ت ت د»] ئۆشنە، دولا
ئۆك I [«ماي»] هامان، دەرهال
ئۆك II [«ت ت د»] ئەقىل، ئىدراك، ئاقىلانە
ئۆكەك [«قۇج»] ئەسلەش، خاتىرىلەش، «ئۆگەك» كە قاراڭ
ئۆكەن [«ئۇت»] «ئۆگەن» گە قاراڭ
ئۆكچۈك [«ئۇت»] يەر نامى
ئۆكرەم [«تۇر»] خەندەك
ئۆكرۈس تەمىر خاس ئىسىم
ئۆكرۈنچ [«ئۇت»] خاس ئىسىم
ئۆكسۈ - [«ت ت د»] كېمەيمەك
ئۆكسۈز [«ق ب»] باشپاناهسىز
ئۆكلەشمەك [«تۇر»] ئۇرۇشماق
ئۆكلۈن [«ت ت د»] توپلانماق، يىغىلماق
ئۆكلى - [«ت ت د»] كۆپەيمەك؛ يوغانماق
ئۆكلىت - [«چاس»] ئاشۇرماق، كۆپەيتمەك؛ كېڭەيمەك
ئۆكلىتمەك [«ئال»] «ئۆكلىت» كە قاراڭ
ئۆكلىمەك [«تۇر»] قوشۇلماق، كۆپەيمەك، بۈيۈكلەنمەك

ئۆكمەك I [«ت ت د»] خوتۇنلار قۇلىقىغا تاقايدىغان ئالتۇن ياكى كۈمۈش ھالقا، زىرە

ئۆكمەك II «ئۆگمەك» كە قارالسۇن

ئۆكۈس [«قۇج»] «ئۆكۈش II» گە قارالسۇن

ئۆكۈش I [«ت ت د»] بىۋاش، توسۇن: ئۆكۈش يىلقى — توسۇن (كۆندۈرۈلمىگەن) يىلقا

ئۆكۈش II [«ئال»، «ت تىب»، «ق ب»] كۆپ، جىق، تولا، نۇرغۇن

ئۆكۈشتى [«تۇر»] كۆپەيدى، جۇغلاندى؛ قويۇلدى؛ «ئۆكۈس» كە قارالسۇن

ئۆكۈش قارا [«ئۇت»] خاس ئىسسىم

ئۆكۈك «ئۆگۈك» كە قارالسۇن

ئۆكۈل [«تون»، «ت ت د»] ئاشماق، كېكەيمەك؛ يىغىلماق، توپلاشماق؛ كۆپەيمەك

ئۆكۈمەك چۈشەنمەك، «ئۆگۈمەك» كە قارالسۇن

ئۆكۈن — [«ماي»] ئۆكۈنمەك، پۇشايمان قىلماق

ئۆكۈنچ [«ت ت د»] ئۆكۈنچ، پۇشايمان، ھەسرەت؛ [«ئال»] ئۆكۈنمەك، پۇشايمان قىلماق

ئۆكۈنگۈ [«قۇج»] پۇشايمان

ئۆكىل [<قىپ. «ت ت د»] كۆپ، نۇرغۇن

ئۆگ I [«ت ت د»، «ق ب»] ئەقىل، ئەقىل — ئىدراك، پەم، زېھىن، [«ئال»] پاراسەت

ئۆگ II [«تۇر»] ئانا، ئاپا

ئۆگ III [«ت تىب»] بىرخىل گۈل تۈرى

ئۇگ - Ⅳ [«ماي»، «ق ب»] ① ماختىماق، مەدھىيىلىمەك، قوللىماق، ماختاش؛ ② چوك

ئۇگ - Ⅴ [«ت تب»] ئەزمەك، يانجىماق

ئۇگە Ⅰ [«ت ت د»، «ق ب»] تەجرىبىلىك، ئەقىللىق، دانا، دانىشمەن، پاراسەتلىك، كاداك

ئۇگە Ⅱ [«ئۇت»] ① دوختۇر؛ ② نازىر؛ ③ ۋەكىل

ئۇگە Ⅲ نام، شۆھرەت

ئۇگە چۈك [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇگەدەي [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇگەرەتمەك تەربىيە، ئۇگىتىش، تەلىم

ئۇگەك [«قۇج»] سۆيۈملۈك، يېقىن، ياخشى كۆرىدىغان

ئۇگەن [«ت ھ»، «تۇر»] ئىرىق، دەريا

ئۇگىتۇرت - [«كۈل»] ھۈرمەت قىلدۇرماق، مەدھىيەتتۇرمەك

ئۇگدۇ [«ئۇت»] ① تەقدىر؛ ② ماختىماق، مەدھىيىلىمەك

ئۇگدۇش [«ئۇت»] ياغاچ قوزۇق

ئۇگدى [«تۇر»] مەدھىيە؛ ماختاش، «ئۇگدۇ» گە قاراك

ئۇگدىر Ⅰ قىممەت، باھا، نەرخ، ھەق

ئۇگدىر - Ⅱ [«ماي»] مۇكاپاتلىماق، تەقدىرلىمەك

ئۇگدىرسىز [«تۇر»] تەقدىرگە لايىق بولمىغان

ئۇگدىرلىگ [تۇر»]» مەدھىيىلەشكە لايىق، ماختاشقا تېگىشلىك

ئۇگدىنكى «ئۇگدۇنكى» گە قاراك

ئۇگرەتمەك [«ت ت د»] ئۇگەتمەك

ئۇگرەتمەك [«تۇر»، «ئال»] بىلىم؛ تەلىم؛ ئادەت

ئۇگرەتىنمەك [«تۇر»] تەلىم ئالماق، ئۇگەنمەك

ئۆگرەن - [«ت ت د»] ئۆگەنمەك
ئۆگرەنمەك [«ت ت د»] «ئۆگرەن» گە قارالسۇن
ئۆگرەيۈك [«ت ت د»] ئادەت
ئۆگرۈك [«ت ت د»] بۆشۈك تەۋرىتمەش
ئۆگرۈنچ I [«مايى»، «ئال»] خۇشاللىق، شادلىق
ئۆگرۈنچ II [«تۇر»، «ئۇت»] خاس ئىسسىم
ئۆگرۈنچە [«ئۇت»] خاس ئىسسىم
ئۆگرۈنچ سەۋنچ [«مايى»] شاد - خۇراملىق
ئۆگرۈنچلۈگ [«مايى»] خۇشاللىنارلىق
ئۆگرۈنچۈ [«تۇر»] مەمنۇن، خۇشال، «ئۆگرۈنچ I» گە قارالسۇن
ئۆگرۈنچۈلەمەك سەيلە قىلماق؛ ئاستا ماڭماق
ئۆگرۈنچۈلۈگ [«ئىك»] خۇشاللىق، شادلىق
ئۆگرۈنچۈلۈگىن خۇشاللىق بىلەن
ئۆگرۈئۈچۈلەنمەك [«تۇر»] سۆيۈنمەك، خۇش بولماق
ئۆگرىنچلىگ [«قۇج»] «ئۆگرۈنچلۈگ» گە قارالسۇن
ئۆگسەمەك [«ت ت د»] ماختىغۇسى كەلمەك
ئۆگسۈز I [«ئال»، «ت ت د»] يالىغۇز، ئانسىز، يېتىم، تەمتىرەپ قالغان ئادەم
ئۆگسۈز II [«تۇر»] ئەقىلسىز
ئۆگسۈك چۈشىنىكسىز؛ ئۆچۈپ قالغان
ئۆگسىرە - هوشسىزلانماق، هوشىدىن كەتمەك، بىهوش بولماق
ئۆگسىرەمەك [«ئال»] «ئۆگسىرە» گە قارالسۇن
ئۆگكىدەك [«ق ب»] ماختىغۇدەك
ئۆگلەش «ئۆگلەش» گە قارالسۇن

ئۆگلەش - [«مای»] مەسلىھەتلەشمەك

ئۆگلەن - [«مای»] ھوشىغا كەلمەك، ئويغانماق

ئۆگلەنتۈرمەك [«ئال»] ھوشىغا كەلمەك، ئەقىلگە كەلمەك، «ئۆگلەن» گە قارالسۇن

ئۆگلەندۈرمەك «ئۆگلەنتۈرمەك» كە قارالسۇن

ئۆگلەنمەك [«ت ت د»] ھاردۇق چىقارماق، دەم ئالماق؛ ئۆزىگە كەلمەك، ئەقلىنى تاپماق؛ [«ئال»] ھوشىغا كەلمەك، ئويغانماق

ئۆگلۈگ ئانسى بار، ئانلىق

ئۆگلى [«تۇر»] ياخشى نىيەتلىك، ئەقىللىق؛ چۈشەنچىلىك

ئۆگمەك I [«ت ت د»، «ق ب»] ماختىماق، مەدھىيىلىمەك

ئۆگمەك II چۈشەنمەك

ئۆگمەك III [«ت تب»] ① ئەزمەك، ئۇۋىماق؛ ② ئىنچىكىلىمەك

ئۆگمىش ماختىغان، مەدھىيىلىگەن، داڭلىغان

ئۆگۈپ [«ق ب»] ماختاپ

ئۆگۈت [«ت ت د»] نەسىھەت

ئۆگۈتلەمەك [«ت ت د»] ئۆگۈت - نەسىھەت قىلماق

ئۆگۈتمەك [«تۇر»، «قۇج»] ماختىماق

ئۆگۈچ سۆيۈملۈك ئانا؛ ئانىدەك

ئۆگۈد [«ت ت د»] «ئۆگۈت» كە قارالسۇن

ئۆگۈر [«ت ت د»] پادا

ئۆگۈرتۈرسەۋىنتۈر شادلاندۇرماق، سۆيۈندۈرمەك

ئۆگۈردەي [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۆگۈرمەك [«تۇر»] ئۆزىنى ماختىماق

ئۆگۈز [«ماي»، «ق ب»] دەريا، ئېقىن؛ [«ت ت د»] چوڭ ئېقىنلارنىڭ ئومۇمىي نامى

ئۆگۈشمەك [«ت ت د»] ماختاشماق

ئۆگۈك [«ئال»] ئومۇمىم، قوزام، سۆيۈملۈك، جانسىدىن ئەزىز، ... دېگەن مەنىدىكى ئەركىلەتمە سۆز

ئۆگۈل - [«ت ت د»] پەخىرلەنمەك

ئۆگۈلۈگ چۈشىنىشلىك

ئۆگۈنچ [«تۇر»] خۇشاللىق، شادلىق، [«ت ت د»] ماختىنىش؛ مەدھىيە

ئۆگۈندى [«ت ت د»]: ئۆگۈندى كىشى ــ ماختالغان كىشى

ئۆگۈنمەك [«قۇج»] «ئۆكۈن -» گە قارالسۇن

ئۆگىتمەك [«تۇر»] ماختىماق، مەدھىيىلىمەك

ئۆگىر - [«ماي»، «ش ت»] خۇشال بولماق

ئۆگىرت [«ماي»] شادلاندۇرماق

ئۆگىرتۈرمەك خۇشاللاندۇرماق

ئۆگىردەچى [«ماي»] شادلىنىدىغان

ئۆگىرسەبىن [«ئۇر»] خۇشال بولماق، شادلانماق

ئۆگىرمەك [«قۇج»] ئۆينىماق، تاماشا قىلماق، خۇشال بولماق

ئۆگ - يۈكۈن [«ش ت»] جاكارلىماق

ئۆڭ I [«تۇر»، «ت ت د»] ① ئۆڭ، ئالدى، ئاۋۋال: ئول مەندەن ئۆڭدۈن باردى ــ ئۇ مەندىن ئاۋۋال كەتتى؛ ② بىرەر نەرسىنىڭ رەڭگى: ياشىل ئۆڭلۈگ تون ــ يېشىل رەڭلىك تون

ئۆڭ II چۆل، سەھرا، باياۋان

ئۇۋاق Ⅲ [<ئوغ. «ت ت د»] «ئۇۋدۇن» گە قارالسۇن

ئۇۋكە ـ [«ت تب»] ساقايماق، ئۇكشالماق

ئۇۋكەتدۇرمەك [«تۇر»] ① ياخشى بولماق، ساقايماق؛ شىپالىق تىلىمەك؛ ② تېگىشمەك؛ ئۇۋزگەرمەك

ئۇۋكەتمەك «ئۇۋكەدمەك» كە قارالسۇن

ئۇۋكەدمەك Ⅰ [«تۇر»] تېگىشمەك؛ ئۇۋزگەرمەك

ئۇۋكەدمەك Ⅱ [«ئال»] ياخشى بولماق، ساقايماق

ئۇۋكەيۈك [«ت ت د»]: ئۇۋكەيۈك نەگە ـ خاس نەرسە

ئۇۋكتۇن يىگاق△ ئالدى تەرەپ، شەرق تەرەپ

ئۇۋكتىن يىگاق△ [«تۇن»] «ئۇۋكتۇن يىگاق» قا قارالسۇن

ئۇۋكدۇرتى [«تۇر»] ئالدىدىن، قارشى تەرەپتىن

ئۇۋكدۇرى [«ئۇت»] شەرقتە، كۈنچىقىشتا

ئۇۋكدۇن [«ت ت د»] ئالدىدا، بالدۇر؛ [«ئال»] ئالىدىدىن؛

ئۇۋكرە ① ئالدى (شەرق) تەرەپ؛ ② ئىلگىرى

ئۇۋكرەكسىرە [«ماي»] ئىلگىرى ـ كېيىن

ئۇۋكسۈز ① رەڭسىز؛ ② كۈل رەڭ

ئۇۋك قىرتىس△ «ئۇۋك قىرتىش» قا قارالسۇن

ئۇۋك قىرتىش△ [«ماي»] ئۇۋك ـ چىراي

ئۇۋك كۈرتۈگ [«ماي»] بايا‌ۋان

ئۇۋكۇر [«ت ت د»] ئۇۋكۈر، غار

ئۇۋكۇك [«ت ت د»] پۇپۇك

ئۇۋگى [«ت تب»، «ت ت د»] باشقا، ئايرىم، پارچە، [«تۇر»] ھەر تۈرلۈك، ھەر خىل، باشقا ـ باشقا

ئۇۋگىك [«ت ت د»] چۈپۈر چاچ، ياسىما چاچ

ئۆڭكلەنمەك [«ت ت د»] چاچ سالماق

ئۆڭسن [«ت ت د»] باشقىسىنى: بۇ ئاتتان ئۆڭسن كەلدۇر ــ بۇ ئاتتىن باشقىسىنى كەلتۇر

ئۆڭى ئۆڭى ھەرخىل، ئوخشاشمايدىغان، باشقا ـ باشقا، غەيرىي

ئۆل [«ت ت د»] ھۆل، نەم

ئۆلەز قاراڭغۇ، غۇۋا

ئۆلەك [«ئال»] سۇلۇق يەر، پاتقاقلىق يەر

ئۆلەكلىك [«تۇر»] يايلاق، ئوتلاق

ئۆلدرۇم [«ت ت د»] ئۆلەرمەن، پالەچ

ئۆلدۇرمەك [«ت ت د»] ئۆلتۈرمەك

ئۆلدى ـ [«ت ت د»] سۈركىلىپ يىرتىلماق

ئۆلسەمەك [«ت ت د»] ئۆلگۈسى كەلمەك

ئۆلگۈلۈگ جان تالاشماق، ئۆلۈش ھالىتىدە تۇرماق

ئۆلمەك ئەمگەك [«ئال»] ئۆلۈم، جان تالاشماق

ئۆلمەكسلىگ [«ئال»] ① ئۆلمەكلىك؛ ② ئۆلۈملۈك

ئۆلۈت [«تۇر»، «ت ت د»] ① بىر ـ بىرىنى ئۆلتۈرۈش؛ ② كۆچتىن قالغان، مادارسىز: ئۆلۈت ئەر ــ كۆچتىن قالغان قېرى كىشى

ئۆلۈتچى [«ت ت د»] قاتىل، ئادەم ئۆلتۈرگەن كىشى، [«ئال»] قانخور

ئۆلۈتلەمەك [«ت ت د»] جان تىكمەك، ئۇرۇشۇپ بىر ـ بىرىنى ئۆلتۈرىدىغان دەرىجىگە يەتمەك

ئۆلۈتلۈك [«تۇر»] ئۇشخانا، گوداك

ئۆلۈرتمەك [«ئال»] ئۆلتۈرتمەك، ئۆلتۈرگۈزمەك

ئۆلۈرگۈ [«ئال»] ئۆلتۈرگەن
ئۆلۈرگۈچى [«ئال»] ئۆلتۈرگۈچى، قاتىل
ئۆلۈرمەك [«ئال»] ئۆلتۈرمەك
ئۆلۈگ [«ت ت د»] ئۆلۈك، جەسەت
ئۆلۈگ بارغۇ [«ئو»] ئولجا ـ غەنىيمەت
ئۆلۈمچى ئۆلۈمگە مەھكۇم
ئۆلۈملۈگ [«ئۇر»] ئۆلۈملۈك
ئۆلى [«ت ت د»] ھۆل، نەم
ئۆلىشمەك [«ت ت د»] ھۆللەشمەك، ھۆل بولماق
ئۆم [«ت ت د»] ئىشتان، تامبال، [«ئۇت»] ئىچ كىيىم
ئۆمەك [«ئۇر»] خاتىرىلىمەك؛ چۈشەنمەك
ئۆمەن [«ئۇر»] «ئۆرمەن» گە قارالسۇن
ئۆمزۈك [«ت ت د»] ئېگەرنىڭ ئالدى ۋە ئارقا قاشلىرى
ئۆمگەكلەمەك ئۆمىلىمەك، سۈرۈلمەك
ئۆمگەن [«ئال»، «ت ت د»] ئۆمگەن، گۈرەن تومۇرى؛ بويۇن
ئۆمگۈك [«ت ت د»] ئۆمىگەك، لىوقما، جۈلىە (بالىسنىڭ بېشىدىكى قاتمىغان مېسكە قېپى)
ئۆنە [«چاس»] تىنىك تۇرماق
ئۆنەمەك يۈكسەلمەك
ئۆنتۈر ـ [«ئىك»] ئۇزارتماق، يولغا سالماق
ئۆنتۈرمەك «ئۆنتۈر ـ» گە قارالسۇن
ئۆندۈرمەك [«ئۇت»] رېتىغا قويماق؛ نەرسە يېغماق؛ يۈكسەلمەك
ئۆنمەك [«ئال»] چىقماق، يۈكسەلمەك، ئۇنمەك
ئۆنمەن «ئۆرمەن» گە قارالسۇن

ئۇنۇش [«ئال»] چىقىش، يۇكسىلىش، ئۇنۇش
ئۇنۇشلۇق [«ئال»] چىقىدىغان، ئۇنىدىغان
ئۇۋۇ [«ت ت د»] ئۇي
ئۇۋۇكە [«مـاي»] ① ئۇۋۇپـكـه؛ ② ئاچـچـىـق، غـه‌زه‌پ، [«تۇر»] نه‌پره‌ت؛ ره‌نجىش
ئۇۋۇكه بىلىكلىك [«ماي»] نادانلىق
ئۇۋۇكه‌چى غه‌زه‌پـلـه‌ندۇرگۇچى، غه‌زه‌پـلـه‌نگۈچى، ره‌نجه‌تكه‌ن كىشى؛ ره‌نجىگۈچى، جىلىخور
ئۇۋۇكه‌چى ئه‌مىنچى ئاچچىقلىتىپ بولۇپ به‌زلىگۈچى
ئۇۋۇكه‌سىز خاپـسـىز
ئۇۋۇكه‌له‌مه‌ك [«ئال»] غه‌زه‌پـلـه‌نـدۇرمه‌ك، ره‌نجىتمه‌ك
ئۇۋۇكه‌له‌نمه‌ك خاپا بولماق
ئۇۋۇكه‌لىگ [«ماي»] خاپـسـلىق، ئاچچىق
ئۇۋۇكىله‌مه‌ك [«تۇر»] خاپا بولماق، غه‌زه‌پله‌نمه‌ك
ئۇۋۇۋۇت [«ت ت د»] «ئۇۋتلۇك» كه قارالسۇن
ئۇۋيه‌ز [<ئوغ. «ت ت د»] بىرخىل پاشا
ئۇۋيله [<ئوغ. «ت ت د»] چۈش ۋاقتى
ئۇۋيۇر [«تۇر»] تىپرىق، دان
ئۇۋيۇركه‌ن [«ت تىب»] بىرخىل دورا

ئۇ

ئۇپ [<چىگ. «ت ت د»] «ئاپ» قا قارالسۇن

ئۇپلەتمەك [«ت ت د»] تالاتساق، بۇلتىۋەتمەك

ئۇپلەلمەك [«ت ت د»] تالانساق، بۇلانساق

ئۇپلەمەك [«ت ت د»] بۇلاڭ ـ تالاڭ قىلساق، تالساق

ئۇپلەنمەك [«ت ت د»] تالانساق، يېغما ئۇچرىساق

ئۇت [«تۇر»] ① تۆشۈك، كامار؛ ② زامان، ۋاقىت؛ ③ نەسىھەت

ئۇتلەمەك [«تۇر»] ئۇگەتمەك، دەرس بەرمەك، تەلىم بەرمەك

ئۇتمەك [«ت ت د»] ئۇتتۇرمەك: ئول باشىغ ئۇتتى ـــ ئۇ باشنى ئۇتلدى

ئۇتۇك [«ت ت د»] دەزمال

ئۇتۇگ «ئۇتۇك» كە قارالسۇن

ئۇتۇلەمەك دەزمالـلىماق

ئۇتۇلمەك [«ت ت د»] ئۇتلەنمەك

ئۇتۇنچ [<ئوغ. «ت ت د»] ئۇيات، نوموس

ئۇجەك «ئۇجاق» قا قارالسۇن

ئۇجىك «ئۇجاق» قا قارالسۇن

ئۇچەگۈ [«ئال»، «ئۇت»] ئۇچەيلەن بىرلىكتە
ئۇچكىل [«ئىك»] كۆپ بۇلۇڭلۇق
ئۇچگۈل [«ت ت د»] ئۇچ بۇرجەك، ئۇچ بۇلۇڭ
ئۇچگىل [«ت ت د»] ئۇچ قىرلىق نەرسە
ئۇچلۇچ [«ت ت د»] توشقان تۇزىقى
ئۇچ ئوتۇز [«ماي»] يىگىرمە ئۇچ (سان)
ئۇچۇرمەك [«ئۇت»] ئۇچۇرمەك
ئۇچۇگۈ [«ئال»] «ئۇچەگۈ» گە قاراڭ
ئۇچۇنچ [«ت ت د»] ئۇچىنچى (دەرىجە سان)
ئۇچ يىگىرمى [«ماي»] ئون ئۇچ
ئۇدلەنمەك [«ش ت»] خۇشال بولماق
ئۇدۇن [«ت ت د»] خوتەنلىك قەدىمكى نامى
ئۇرەڭ [«ت ت د»] رۇم ئېلىنىڭ شىمالىي چېگىرىسىغا يېقىن بىر جايىنىڭ نامى
ئۇرپەرمەك [«ت ت د»] ھۇرپەيمەك
ئۇرپەشمەك [«ت ت د»] ھۇرپىيىشمەك
ئۇرپەك [«ت ت د»] ھۇرپەك، ھۇرپەيگەن
ئۇركۈلمەك [«ت ت د»] ئۇركۈمەك، ھۇركۈمەك، ئۇركۈپ كەتمەك
ئۇركۈن [«ت ت د»] ئۇركۈش
ئۇركىچ [«ماي»] ئۇزۇن ۋاقىت
ئۇرگۈرمەك [«ت ت د»] ئۇلگۈرمەك: ئول ئاشقا ئۇرگۈردى — ئۇ ئاشقا ئۇلگۈردى
ئۇرگەك [«ت ت د»] چالا پىشقان ھاك
ئۇرلۇگ [«ماي»] دائىم، ھامان

ئۇرمەك [«ت ت د»] پۈۋلىمەك: ئول ئوت ئۈردى — ئۇ ئوتنى پۈۋلىدى

ئۇرۇشمەك [«ت ت د»] پۈۋلەشمەك: ئوت ئۈرۇشمەك — ئوت پۈۋلەشمەك

ئۇرۇك [«ت ت د»] بىر يەردە مەلۇم مۇددەت تۇرۇپ قېلىش

ئۇرۇك ئامۇل [«ماي»] تىنچ، خاتىرجەم

ئۇرۇك ئۇساتى △[«ماي»] دائىم، ئۇزۇن مۇددەت

ئۇرۇڭ [<ئوغ. «ت ت د»] ① ئاق؛ ② ئاق داغ

ئۇرۇك قۇش [«ت ت د»] ئاق لاچىن

ئۇرۇلمەك [«ت ت د»] كۆپمەك، كۆبجۈمەك

ئۇز I [«ت ت د»] ياغ: ئۇزلۇگ مۇن — ياغلىق شورپا

ئۇز II [«ت ت د»] گاس، پاك: ئۇز كىشى — گاس ئادەم

ئۇز III [«تۇر»] نەپرەت، غەزەپ

ئۇزە I [«ئال»] ئۇستى، ئۇستىدە، يۇقىرىدا، «ئۆزە» گەقاراڭ

ئۇزە II بىلەن

ئۇزەسىندە [«ئال»] ئالدىدا، ئۇستىدە

ئۇزەكى [«ماي»] ئۇستىدىكى، تۆپىسىدىكى؛ [«ئال»] يۇقىرىدىكى

ئۇزەلكسىز ئەك يۈكسەك، ئەك ئۇستۇن

ئۇزەلمەك [«ت ت د»] ئۇزۇلمەك، ھالىدىن كەتمەك

ئۇزەلىكسىز [«ئال»] ئۇزۇلمەي، داۋاملىق، ئۇزلۇكسىز

ئۇزەنگۈ ئۇزەكگە

ئۇزبۇز [«مان»] يىقىلىش، گۇمران بولۇش

ئۇزتۇن «ئۇستۇن» گە قارالسۇن

ئۇزرەتمەك [«ت ت د»] ئاۋۇتماق، كۆپەيتمەك

ئۇزرەگ [«ت ت د»] كۆپەيگەن، ئاۋۇغان: ئۇزرەگ نەگە ــ كۆپەيگەن نەرسە

ئۇزرەمەك [«ت ت د»] ئاۋۇماق، كۆپەيمەك

ئۇز كەلمەك [«تۇر»] ئېزىلمەك، يانجىلماق؛ ئۇزۇلمەك

ئۇزكۇندە [«تۇر»] «ئۇسكۇندە» گە قارالسۇن

ئۇزلەمەك ئۇزۇلمەك، ئەسلىگە كەلمەك

ئۇزلەنتۇرمەك [«ئال»] ئۇزلەتتۇرمەك، ئەسلىگە كەلتۈرمەك

ئۇزلەنمەك [«ت ت د»] كۆيلىمەك: يىلقى ئۇزلەندى ــ يىلقا كۆيلىدى

ئۇزلۇنچۇ [«ماي»] ئارقىسى، كەينى

ئۇزلۇنچۇ سۆز ئۇزلۇكسىز

ئۇزلۇنچۇگ [«تۇر»] پەۋقۇلئاددە، ئالاھىدە؛ ئۇستۇن

ئۇزلۇنچۇلۇگ [«تۇر»] ئاخىرلاشقان

ئۇزلۇنمەك [«ت ت د»] ئۇزۇلمەك، ئاخىرلاشماق، پۈتمەك

ئۇزمەك ئۇزمەك، يانجىمەك، يوقاتماق، [«ئال»] تەشمەك، پارچىلىماق، بۇزماق

ئۇز مەلە [«ماي»] ئۇزمەك، يۇلماق

ئۇزمەلەمەك [«تۇر»] يىلتىزىدىن چىقارماق

ئۇزمەمەك قارشى تۇرماق

ئۇزۇت [«تۇر»] روھ، جان (ۋازكەچكىلى بولمايدىغان نەرسە)

ئۇزۇتلەمەك [«ت ت د»] بېخىل كۆرمەك

ئۇزۇتلۇك [«ت ت د»] بېخىللىق، پىخسىقلىق

ئۇرۇتلۇگ [«ماي»] روھ، جان، [«قۇج»] روھلۇق، جانلىق

ئۇزۇكلۇك [«ت ت د»] ئۇزۇلگەن

ئۇزۇگسۇز [«تۇر»] ئۇزۇكسىز، ئارىلىقسىز؛ داۋاملىق

ئۇزۇلگەن [«ت ت د»] ئۇزۇلۇپلا تۇرىدىغان

ئۇزۇم [«ت نسب»] «ئۇسۇم» گە قاراڭ

ئۇزمك [«ت ت د»] كۆيۈك (ئىشىق ـ مۇھەببەتنىڭ قوزغىلىشى)

ئۇزۇك [«ت ت د»] بوغۇم، ھىجا

ئۇسپۇرى [«ت ت د»] قوقاستا پىشۇرۇۋېلىنغاندىن كېيىن، توغراپ ياغقا سېلىنىپ، ئۇستىگە شېكەر سېپىپ يېيىلىدىغان يېمەكلىك

ئۇست [«ئۇت»] ئۇستى

ئۇستەل ـ [«ماي»] كۆپەيمەك، ئاۋۇماق

ئۇستەلسۇن [«ماي»] كۆپەيسۇن

ئۇستەلمەك [«ت ت د»] قوشۇلماق، كۆپەيمەك، [«قۇج»] جىقلاشتۇرماق؛ ئاشۇرۇلماق

ئۇستەم [«ت ت د»] ئېگەر ۋە كەمەرگە ئوخشاش نەرسىلەرنى بېزەش ئۈچۈن ئۇلارغا بېكىتىلىدىغان ئالتۇن، كۈمۈش قاتارلىق زىننەت بۇيۇملىرى؛ [«ق ب»] ئالتۇن ـ كۈمۈشتىن ئىشلەنگەن ئېگەر ـ جابدۇق

ئۇستەمەك ئاشۇرماق، كۆپەيتمەك

ئۇستۇرتى [«تۇر»] ئۇستىدىن، يۇقىرىدىن

ئۇستۇن [«ئال»، «ت ت د»] ئۈستىدە، يۇقىرىدا

ئۇستۇنكى [«ئال»] ئەڭ ئۈستىدىكى

ئۇسىك [«ش ت»] ئالدى، ئالدى تەرەپ

ئۇسكۇن [«ماي»] ئۇستى

ئۇسكىچ [«ت ت د»] قۇرۇق ئۇزۇم

ئۇسكىدە [«تۇر»] «ئۇسكىنتە» گە قاراڭ

ئۇسنەمەك [«ت ت د»] ئوخشىماق

ئۇسۇت «ئۇزۇت» كە قاراڭ

ئۇسۇكسۇز [«تۇر»] «ئۇزۇگسۇز» گە قاراڭ

ئۇسۇلمەك «ئۇزۇلمەك» كە قاراڭ

ئۇسۇم [«ت تىب»] ئۇزۇم

ئۇش [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇشەتمەك [«ئال»] ئۇۋۇماق، پارچىلىماق

ئۇشەڭ [«ت ت د»] سىلىق: ئۇشەڭ تاش ــ سىلىق تاش

ئۇشەلمەك [«ت ت د»] ئاختۇرۇلماق

ئۇشەمەك [«ت ت د»] ئاختۇرماق، ئىزدىمەك

ئۇشتۇرمەك [«ت ت د»] ئۇشكىلەتمەك، تەشتۇرمەك

ئۇشكۇرمەك [«ت ت د»]① كۇشكۇرتمەك؛ ئىسقىرتماق؛ ②ئەشكىلىمەك، يادىغا كەلتۇرمەك

ئۇشىمەك [«ت ت د»] ئۇشكىلىمەك، تەشمەك؛ ئولاشماق

ئۇشىك [«ت ت د»] ئۇششۇك

ئۇكەك [«ت ت د»] ① تاۋۇت، سانىدۇق؛ ② قاراۋۇل تۇرا (ئۇرۇش ئۇچۇن شەھەر سىپىلى ئۇستىگە سىپىلىنغان قورۇق تام)

ئۇكەكلىك [«ت ت د»] سانـدۇق ياساش ئۈچۈن تەييـارلانـغان ياغاچ

ئۇكلۇتمەك [«ت ت د»] كۆپەيتمەك

ئۇكلۇشمەك [«ت ت د»] دۆۋىلەشمەك، دۆۋىلەنمەك

ئۇكلىتـمەك [«ئال»، «تۇر»] كۆپەيتۈرمەك

ئۇكلىمەك [«ت ت د»] كۆپەيمەك، ئۆسمـەك، تـەرەقـقـيـي قىلماق

ئۇكۇز [«ئال»] «ئۆگۈز» گە قارالسۇن

ئۇكۇس [«ت ت د»، «ئال»] كۆپ، جىق، نۇرغۇن: ئۇكۇس نەرسە ـــ كۆپ نەرسە؛ «ئۆكـۇس»، «ئـۆكـۇش» لەرگە قارالسۇن

ئۇكۇش [«ت ت د»، «ئال»] «ئۇكۇس» كە قارالسۇن

ئۇكۇشلەمەك [«ت ت د»] كۆپسىنمەك، كۆپ دەپ ھېسابلىماق

ئۇكۇل [«تۇر»] ئارتىش، كۆپىيىش

ئۇكۇن [«تۇر»] دۆۋە

ئۇكى [«ت ت د»] ھۇقۇش

ئۇگە [«ماي»] دانىشمەن

ئۇگرا [«تۇر»، «ت تب»] شىلىم، ئۇماچ

ئۇگرە [«ت ت د»] ئۇگرە، ئۇگرە ئاش (سۈيۇقئاشنـىـڭ بىر تۈرى)

ئۇگرىلمەك [«ت ت د»] تەۋرىتىلمەك: بىشىك ئۇگرىلـدى ـــ بۆشۈك تەۋرىتىلدى

ئۇگرىمەك [«ت ت د»] مىدىرلاتماق، تەۋرەتمەك

ئۇگسەمەك [«ت ت د»] توپلىغۇسى كەلمەك

ئۇگشۇرۇ تەكرارلانماق، ئۆگشۇرۇ» گە قارالسۇن

ئۇگلىتمەك كۆپەيتىۋرمەك، «ئۇگلىتمەك» كە قارالسۇن

ئۇگمە تۆپراق [«ت ت د»] كۆچمە توپا دۆۋىسى

ئۇگمەك [«ت ت د»] توپلىماق؛ توپلانغان ئەرسە؛ [«مان»] يىغىلماق

ئۇگۇر I [«ت ت د»] ① تېرىق؛ ② كۈنجۈت

ئۇگۇر II [«ت ت د»، «مان»] ئۈيۈر، توپ، پادا (قوي، كېپىك، تۆگە قاتارلىق تۆت پۇتلۇق ھايۋانلار-نىڭ، چىل ۋە كەكلىك قاتارلىق قۇشلارنىڭ توپى)

ئۇگۇرلۈك [«ت ت د»] تېرىق قويۇلىدىغان يەر

ئۇگۇرلۈگ [«ت ت د»] ئۇگۇرلۈگ ئەر — قوي ۋە باشقا مال پادىسى بار ئادەم

ئۇگۈز «ئۆگۈز» گە قارالسۇن

ئۇگۈش «ئۆكۈش» كە قارالسۇن

ئۇگۈلگەن [«ت ت د»] توپلىنىدىغان

ئۇگۈلماك [«ت ت د»] توپلانماق، دۆۋىلەنمەك

ئۇگۈم [«ت ت د»] ئۈيۈم، توپ، دۆۋە

ئۇگۈن [«ت ت د»] پۇل ياكى گۈل ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ئەرسىلەرنىڭ توپى؛ [«تۇر»] توپلانغان

ئۇگىت [«ت ت د»] ئۇگۈت (تۇگمەندە تارتىش ئۈچۈن تەييارلانغان ئاشلىق)

ئۇگىتچى [«ت ت د»] ئۇن تارتقۇچى، تۇگمەنچى

ئۇگىن «ئۇگۈن» گە قارالسۇن

ئۇگىتۇرمەك [«ت ت د»] تەشتۇرمەك، بۇرغىلاتماق

ئۇڭمەك [«ت ت د»] تەشىمەك

ئۇڭۇزسن [«ت ت د»] ئالۇۋن (چوڭلىرىدە ئادەمسىسى ئازدۇرسە ئىغان ئېيتقۇ)

ئۇلەتمەك [«ت ت د»] ئۇلەشتۇرمەك، ئۇلەشتۇرۇپ بەرمەك

ئۇلەشى [«ماي»] ئوخشاش

ئۇلەگۇر [«ئۇت»] خاس ئىسسىم

ئۇلەم [«ئۇت»] خاس ئىسسىم

ئۇلەمەك [«تۇر»] پارچىلىماق، بۆلمەك، تەقسىم قىلماق

ئۇلكەر [«ت ت د» «تـۇر»] ئۇكەر يولتۇز

ئۇلكۇ [«ت ت د»] ۋەدە، ئەھدە

ئۇلكۇسۇز «ئۇلگۇسۇز I» گە قارالسۇن

ئۇلگۇ I قۇت، سائادەت

ئۇلگۇ II [«تۇر»] ئۇلۇش، قىسىم، پارچە

ئۇلگۇ III ئۆلچەم، مىقدار

ئۇلگۇسۇز I [«ئال»] چەكسىز، ھېسابسىز، سانسىز

ئۇلگۇسۇز II [«تۇر»] بەختسىز

ئۇلگۇسۇزسانسىز△[«ماي»] سان ـ سانا قىسىز، چەكسىز

ئۇلگۇلەمەك I [«تۇر»] قۇتلۇقلاش، تەبرىكلەش

ئۇلگۇلەمەك II ئۇنۇڭان بەرمەك

ئۇلگۇلەمەك III [«ئۇت»] ئۆلچىمەك

ئۇلگۇلەنچسز بۇيۇك؛ چەكسىز؛ ئۆلچەمسىز

ئۇلگۇلۇگ [«ماي»] تەلەيلىك، نېسىۋىلىك

ئۇلۇس پاي، پارچە، بۆلۈم، قىسىم، ئۇلۇش، بۆلەك

ئۇلۇش [«ئۇت»] «ئۇلۇس» كە قارالسۇن

ئۇلۇك [«ت ت د»] ئۇلۇش، ھەسسە

ئۇلۇگ [«مای»، «ق ب»] تەلەي، نەسىسۇە، ئۇلۇش، ھەسسە

ئۇلۇگدۇ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇلىكە [«ت ت د»] يۆگىمەچ ئوت

ئۇم [«تۇر»] ئىچ كىيىم، «ئۆم» گە قارالا

ئۇن [«ئال»] سادا، ئاۋاز، شەپە

ئۇنتەمەك [«ئال»] ئۇن چىقارماق، ئاۋاز چىقارماق، ۋارقىرىماق

ئۇنتۇرمەك [«ئال»] چىقماق، يۇكسەلمەك؛ ئەۋەتمەك، ئۇزارتماق؛ چىقارماق

ئۇن چوغى [«ق ب»] غوۋغا قىلماق

ئۇنچۇ ئۇنچە، مەرۋايىت

ئۇندۇرمەك [«ئال»] ئۇندۇرمەك؛ چىقماق؛ چىقارماق، «ئۇنتۇرمەك» گە قارالا

ئۇنكۇر «ئۇنگۇر» گە قارالا

ئۇنگۇر [«تۇر»] ئۆكۈر، كامىر

ئۇنگۇرمەك [«تۇر»، «قوج»] تەشتۇرمەك، ئاچتۇرماق

ئۇنمەك [«تۇر»، «كۇل»] ئۇنمەك، چىقماق، يۇكسەلمەك

ئۇنى [«ق ب»] شۆھرىتى

ئۇھى [«ت ت د»] ئۇكە، ھوقۇش

ئۇۋەتەچى كۆپتۇرۇلگەن، كۆپكەن

ئۇۋەتمەك كۆپمەك، ئۆرلىمەك

ئۇيۇر [«ت ھ»] پىشۇرغان؛ ئۇۋاتقان

ئۈيۈك [«ت ت د»] ① دۆك، تۆپه (يەردىن كۆتۈرۈلۈپ تۇرغان ئېگىزلىك)؛ ② قۇملۇق، پاتقاقلىق: ئۈيۈك يىر — دەسسەش بىلەن پېتىپ قالىدىغان ۋە ئاياغنى تارتىپ چىقىرىش تەس بولىغان قۇملۇق، پېتىق يەر.

ئۈيۈكمەك [«ت ت د»] كۆمۈلمەك، پاتماق: ئانىسىك ئازاقى قۇمدا ئۈيۈكتى — ئۇنىك پۇتى قۇمغا پاتتى

ۋ

ۋاپخوتاكى [«تۇر»] خاس ئىسىم

ۋاپسى [<سان. «ماي»] ئۇستاز، ھەزرەت

ۋاجرا [<سان.] ئالماس؛ يىمىرىلمەس؛ باتۇر؛ «ۋىچىر» غا قاراڭ

ۋاجىر [<سان.«قوج»] «ۋاچىر» غا قاراڭ

ۋاچىر [<سان. «تۇر»] «ۋاجرا» غا قاراڭ

ۋاخسىك ئىلاھىي روھ

ۋاخشىك [<توخ «ماي»] «ۋاخسىك» كە قاراڭ

ۋادزدۋانتا [«قوج»] خاس ئىسىم (ئىلاھ ئىسمى)

ۋاروقداد [«قوج»] خاس ئىسىم

ۋازىر «ۋاچىر» غا قاراڭ

ۋاسىك [<سان] ئېسىل پۇراقلىق نەرسە

ۋاقار «ۋرخار» غا قاراڭ

ۋائىباسكى خاس ئىسىم

ۋائىباش [<سان.«تۇر»] خاس ئىسىم

ۋائىباشكى «ۋائىباسكى» غا قاراڭ

ۋائىتۇرى «ۋائىدۇرى» غا قاراڭ

ۋائىدۇرى [<سان. «ئال»] زىننەت؛ ياساش
ۋائىشالى [<سان. «تۇر»] شەھەر نامى
ۋائىشراۋانى [<سان. «تۇر»] خاس ئىسىم (ئىلاھ ئىسمى)
ۋايتۇرى [<سان] زىننەت بۇيۇملىرى ياسىلىدىغان تاش
ۋەرەڭ [«ت ت د»] «ئۇرەڭ» گە قاراڭ
ۋەلىكىن [«ئەت»] پەقەت، بەلكى
ۋچىر I [«تۇر»] چېقىن چېقىش، چاقماق چېقىش
ۋچىر II [«كۇل»] خاس ئىسىم
ۋرخار I [<سان] ئىبادەتخانا
ۋرخار II [<سان. تۇر»] بىر يۇلتۇزنىڭ نامى
ۋرخار III [<سان] مونا‌ستىر
ۋرمزت [<سوغ«قۇج»] بىر كۈننىڭ نامى
ۋرۇنى I △ [<سان «چاس»] خاس ئىسىم
ۋرۇنى II [<سان] ئىلاھ ئىسمى
ۋرىش [<سان. «تۇر»] بىر يۇلتۇزنىڭ نامى
ۋرىشتى مەلىكە، پەرىشتە
ۋزىر I «ۋچىر» گە قاراڭ
ۋزىر II [«چاس»] ئالماس؛ «ۋازىر» غا قاراڭ
ۋۇ [<خەن] تۇمار
ۋۇدد [«ئەت»] سۆيگۈ؛ ھېسسىيات
ۋۇشەنتى [«قۇچ»] ئىلاھ ئىسمى
ۋۇقۇئۇ [«تۇر»] بىر يۇلتۇزنىڭ نامى
ۋدپاشى [<سان. «تۇر»] يەتتە بۇرخاندىن بىرىنىڭ نامى
ۋىپۇلاچانترى [<سان] خاس ئىسىم

ۋىخار [<سان] «ۋاقار» غا قاراڭ
ۋىدانكاسارى [<سان] خاس ئىسىم
ۋىدىس تەربىيە ۋە نەسىھەت
ۋىديا [«مان»] خاس ئىسىم
ۋىرانا [<سان.«ت تىب»] دورا تۈرى
ۋىراگا [«تۇر»] يوشۇرۇن؛ كېرەكتىن چىققان
ۋىروپاقشى [<سان.«تۇر»] ئىلاھ ئىسىمى
ۋىروداكى [<سان. «تۇر»] خاس ئىسىم
ۋىساي [<سان.«تۇر»]ئويلاش، تەپەككۇر قىلىش ئورگانلىرى
ۋىشاق [<سان. «تۇر»] بىر يۇلتۇزنىڭ نامى
ۋىشكۇلەن [«تۇر»] خاس ئىسىم
ۋىمان [<سان] تەڭرى ھارۋىسى
ۋىنايا كى [<سان. «تۇر»] ئىلاھ ئىسىمى
ۋىنە [<سان. «تۇر»] راھىبلارغا چىقارغان تۈزۈم

ئى

ئىگە [«تۇر»] باي، خوجايىن؛ ئىگە

ئىپرۇك [«ت ت د»] قېتىق بىلەن سۈت ئارىلاشمىسى

ئىت I [«تۇر»، «قۇج»] ئىت

ئىت - II [«تۇن»] تەشكىللىمەك، ئۇيۇشتۇرماق، ئورۇنلاشتۇرماق

ئىتاب [«ئەت»] ئەيىبلىمەك

ئىتەرچى [«تۇر»] بۇركۇتچى، قۇشچى

ئىتەرمەك [«ئال»] ئارقىسىغا چۈشمەك، ئارقىسىدىن كەتمەك

ئىتەگۇ [«ت ت د»] ياغاچ قۇلاق (تۇگمەندە تارتىلىدىغان ئۇننىڭ يېرىك يېكى يۇمشاق بولۇشى ئۈچۈن تەڭشەك ئورنىدا خىزمەت قىلىدىغان قۇلاق ياغاچ)

ئىت بۇرنۇ [«ت ت»، «تۇر»] يېۋا گۈل - چېچەكسى ۋە مېۋىسى

ئىت تارخان [«ت ھ»] خاس ئىسىم

ئىت-تىمەن تەييار بولماق، تەييارلانماق

ئىتتۇرمەك [«تۇر»، «سۇ»] قىلغۇزماق، ئەتتۇرمەك

ئىت سامان [«ت ھ»] خاس ئىسىم

ئۈتلىنمەك يوقلىپ كەتمەك

ئۈتمەك I [«ت ت د»] ئۈتتەرمەك: ئول ئانى ئۈتتى ــ ئۇ ئۇنى ئۈتتەردى

ئۈتمەك II [«تۇر»] تۇزنمەك، ياسماق، تەرتىپكە سالماق

ئۈت ئۇزۇمۇ [«ت تب»] ئۈتئۇزۇمى

ئۈتۈگ [«تۇر»] تىلەك، ئارزۇ، «ئۆتۈگ» كە قارالسۇن

ئۈتى [«ئال»] كەسكىن، چوقۇم؛ «ئىدى» گە قارالسۇن

ئۈتىزمەك ساز چالماق

ئۈتىش [«ت ت د»] ئۈتتىرىشىش

ئۈتىشمەك [«ت ت د»] ئۈتتىرىشمەك: ئول ئانىڭ بىرلە ئۈتىشدى ــ ئۇ ئۇنىڭ بىلەن ئۈتتىرىشتى

ئۈتىك [«ق ب»] قىلىشقا تىگىشلىك ئىش

ئۈتى ـ كەن خاس ئىسىم

ئۈتىگ I [«ئۇت»] يۇتۇش؛ يوقتىش

ئۈتىگ II [«تۇر»] ① بېزەش، زىننەتلەش؛ [«ش ت»] ياساش؛ ② قۇرۇش

ئۈتىگسىز [«ئال»، «تۇر»] ياسالمغان، بېزىمىگەن

ئۈتىگلىگ I [«ئەت»] خاراكتېر، مىجەز، غۇرۇر

ئۈتىگلىگ II [«ئال»] بېزەكلىك، ياساقلىق

ئۈتىگلىگ ياراتاغلاغ [«ماي»] بېزەلگەن، زىننەتلەنگەن

ئۈتىگ ياراغ [«ماي»] ①زىبۇزىننەت؛ ②ھەيۋەتلىك، تەنتەنىلىك

ئۈتىل I [«ئۇ»] ۋولگا دەريا سى

ئۈتىل ـ II [«ت ت د»] بىر تەرەپ قىلماق

ئۈتىلمەك قىلىنماق، ياسالماق

ئۈتمەك [«ئال»] يىغماق، توپلىماق

ئۈتتۈن ـ [«ش ت»، «ت تب»] ئۈشلىمەك، ئەييارلىماق، تەييارلىق قىلماق

ئۈتتۈن ـ تىمەن [«ش ت»] تەييار بولماق

ئۈتتۈنچۇ [«ت ت د»] ئۈتتۈرىلگەن؛ يوقىتىلغان: ئۈتتۈنچۇ نەرسە ـــ ئۈتتۈرىلگەن نەرسە؛ يوقىتىلغان نەرسە

ئۈتتۈندى [«ت ت د»] «ئۈتتۈنچۇ» گە قارالسۇن

ئۈتتۈندى ئۈتمەك [«ق ب»] بېرىشقا تەييارلاندى

ئۈتتۈنمەك [«ق گ»] بېزەلمەك، تەييارلانماق

ئۈتتۈن ياراتتۇن △ [«چاس»] زىننەتلەنمەك، ياسانماق، بېزەنمەك؛ ياسىماق، بېزىمەك

ئۈچەگۈ [«ت ت د»] ئۈچ ـ باغرى، ئۈچ ـ قېرىن، ئۈچكى ئەزا (قورساق بوشلۇقىغا جايلاشقان نەرسىلەر)

ئۈچۈتىرتى [«تۇر»] ئۈچىگە يۆلەنگەن

ئۈچۈتتۈن [«تۇر»] ئۈچىدىن، ئۈچى

ئۈچرە I [«قۇج»، «تۇن»] ئۈچى، ئۈچىدە، مەخپىي، يوشۇرۇن

ئۈچرە II [«داي»] بويسۇندۇرماق

ئۈچرەكى [«قۇج»] ئۈچىدىكى

ئۈچىمەك [«ت ت د»] ئۈچكۈسى كەلمەك

ئۈچكەرمەك I [«ت ت د»] ① كىرگۈزمەك؛ ② چاقماق، چېقىشتۇرماق: ئۇل ئاتتىن ئۆگە ئۈچكەردى ـــ ئۇ ئېتىنى ئۆيگە كىرگۈزدى؛ ئۇل ئانى بەگكە ئۈچكەردى ـــ ئۇ ئۇنى بەگكە چاقتى (چېقىشتۇردى)

ئىچكەرمەك II [«تۇر»] تەبىئىي بولماق؛ ئەكتىلمەك
ئىچكەرمىش ئىنال △ خاس ئىسىم
ئىچكەرۇ [«ئال»] ئىچى، ئىچىگە
ئىچكەك I [«ماي»] بىچارە، بىتەلەي
ئىچكەك II [«تۇر»] جىن ـ ئالۋاستى، شەيتان
ئىچكۇ [«ت ت د»، «ئال»] ئىچكۈلۈك، ئىچىلىدىغان نەرسە
ئىچكىر I [«ماي»] جىن ـ ئالۋاستى
ئىچكىر ـ II تەسلىم قىلماق، بويسۇندۇماق
ئىچكىن [«ت ت د»]: ئىچكىن ئەر ـــ دۈشمەنىدىن ئەل بولۇپ ئۆتكەن ۋە ئامانلىق بېرىلگەن ئادەم
ئىچگەرمەك [«تۇر»] بىر نەرسىنىڭ ئىچىدە بولماق
ئىچگەرۇ [«ئال»، «تۇر»] ئىچى، ئوردا ئىچى
ئىچگىر [«كۈل»] تەسلىم بولماق، بويسۇنماق
ئىچلەمەك [«ت ت د»] ئەستەرلىمەك: ئول تونۇغ ئىچلەدى ـــ ئۇ تونىنى ئەستەرلىدى
ئىچلىگ [«ماي»، «تۇر»] ھاملىدار
ئىچلىك [«ت ت د»] ئىچلىك، تەرلىك (ئېگەرنىڭ تېگىگە سېلىنىدىغان ئىچكى توقۇم)
ئىچمەك [«ت ت د»] ئىچمەك، تېرە چىلىتكە
ئىچۇرگەن [«ت ت د»] ئىچۇرىدىغان
ئىچۇك [«ت ت د»] بۇلغۇن، سۆسەر ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش لارنىڭ تېرىسىدىن تىكىلگەن جۇۋا
ئىچى [«ت ت د»، «تۇر»] ئاكا، تاغا
ئىچىچ «ئىشىچ» كە قارالسۇن

ئۆچمك ـ [«تۇن»] بويسۇنماق، بېقىنماق، ئەل بولماق

ئۆچمكمەك [«ئۇت»] كىرمەك، داخىل بولماق

ئۆچمگلىك [«قۇج»] ئۆچمىلىك

ئۆچىم [«تۇر»] «ئۆچمگلىك» كە قاراڭ

ئۆچىن [«ت ت د»] ئۆز ئۆچىدە، ئۆزئارا

ئۆد [«تۇر»] سان، ھېساب

ئۆدەر ئۆگەر

ئۆدەرمەك [«مان»] ئارقىغا تاشلىماق، ئۆزدىمەك، ئۆزىغا چۇشمەك

ئۆدەگە [«ئال»] خاس ئۆسىم

ئۆدمەك [«ئۇت»] يوقىماق، يېتمەك

ئۆدى ـ I [«مايى»] تەرمەك، يېغماق

ئۆدى II [«ئۇت»] ئۆگە

ئۆدى III [«ئال»، «تۇر»] تولۇق، پۈتۈنلەي

ئۆدى IV ① پادىشاھ؛ ② يۈكلىمە (گىرامماتىكىدا)

ئۆدىتتىم [«ق ب»] ئۆتكۈزۈۋەتتىم

ئۆدىز [«تۇر»] ئۆگىز، يۈكسەك

ئۆدىش [«تۇر»، «ت ت د»] قاچا ـ قۇچا، مۇلۇك؛ قەدەھ؛ «ئەدىش» كە قاراڭ

ئۆدىشچى [«ق ب»] ئۆچىملىك بېشى، ئۆچىملىك ئۆشلىرىنى باشقۇرغۇچى، شارابدار

ئۆدىقۇت [«ق س»] مەنىسى مۇقەددەس بەخت، ئۆستىمالدا: ① قەدىمكى ئەل نامى؛ ② خانلار ئۇنۋانى

ئىدى قۇرت [«ئۇت»] خاس ئىسىم
ئىدىگ زىننەت؛ بېزەش، ياساش
ئىدىلمەك [«تۇر»] ياسالماق، بېزەلمەك، زىننەتلەنمەك
ئىدىمەك [«تۇر»] توپلىماق، يىغماق، بىرلەشتۈرمەك
ئىر I تاش
ئىر II [«قۇج»] جەنۇب
ئىر - III [«تۇن»] ئەگەشمەك
ئىراۋادى «ئىرىۋادى» غا قاراڭ
ئىرەنتىر [«ق ب»] مۇشتىرى يۇلتۇزى
ئىربىچ [«ئال»] يىلپىز
ئىرپەتمەك [«ت ت د»] تىلدۇرماق
ئىرپەك كېسىمچىلىك
ئىرپەكلەشمەك پىچىشماق، كېسىشمەك
ئىرپەكلەمەك پىچماق، توغرىماق
ئىرپەلمەك [«ت ت د»] تىلىنماق، ھەرىلەنمەك: يىغاچ ئىرپەلدى — ياغاچ تالاندى
ئىرپىچ تاغ مۈشۈكى، يىلپىز
ئىرپىس [«تۇر»] مۈشۈك تۇرىگە كىرىدىغان ھايۋان
ئىرپىس قۇدرۇغۇ [«تۇر»] يۇلتۇز نامى
ئىرت [«تۇر»] «بىرت» كە قاراڭ
ئىرتە I [«ئۇت»] ئەتە، سەھەر؛ ئەتىسى، كەلگۈسى
ئىرتە II [«ت ت د»] سېغىنماق، ئارزۇ قىلماق
ئىرتەتمەك [«ت ت د»] ئىزدەتمەك

ئىرتەش [«ت ت د»] مۇنازىرىلىشىش؛ سۈرۈشتۈرۈش؛ ئىزدىنىمەك، ئاختۇرماق

ئىرتەشمەك [«ت ت د»] تەكشۈرۈشمەك، ئىزدەشمەك

ئىرتەكەن سەھەر

ئىرتەكۈن [«تۈر»] ئەتە

ئىرتەكى ئەتىكى

ئىرتەلمەك [«ت ت د»] ئىزدەلمەك، سۈرۈشتۈرۈلمەك

ئىرتەمەك [«ت ت د»] ئىزدىنىمەك

ئىرتىمەك داۋام قىلماق، سۈرمەك

ئىرتۈر - [«كۆل»] ئەگەشمەك

ئىرچۇك [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىردە - [«ت ت د»] ئىزدىنىمەك

ئىرزى [«ئال»] ① ئۆگەتكۈچى، مۇئەللىم؛ ② دوست

ئىرسى [<سان] پەرى، ئىلاھ

ئىرق [«ت ت د»] رەم، پال، پالچىلىق

ئىرك [«ت ت د»] ئىرك، تۆت ياشقا تولاي دەپ قالغان ئەركەك قوي

ئىركەش [«ت ت د»] يىغىلماق

ئىركەك [«ئال»، «ش ت»، «تۈر»] ئەر، ئەركەك

ئىركەكلەنمەك [«تۈر»] ئادەم بولماق

ئىركەن ئۇنۇڭان نامى

ئىركەي [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىركىلەتمەك [«تۈر»] قولغا كەلتۈرمەك، زورلىماق

ئىركىلەمەك ئۇستىگە چىقماق

ئۇركمەك [«ت ت د»] يىغماق، توپلىماق
ئۇركش [«ت ت د»] يىغىلماق، توپلاشماق
ئۇركىلمەك [«ت ت د»] جۇغلانماق، يىغىلماق، توپلانماق
ئۇركىن I [«ت ت د»] يىغىندا، توپلانغان: ئۇركىن سۇۋۇ — يىغىندا سۇ.
ئۇركىن II [«ت ت د»]: ئۇركىن ياغمۇر — بىرنەچچە كۈن توختىماي ياغىدىغان يامغۇر، ئاق يېغىن
ئۇركىنمەك [«ت ت د»] يىغماق، توپلىماق
ئۇرگۈر - ئورۇندىماق، پۈتتۈرمەك
ئۇرگۈرمەك [«ئۇر»] تاماملىماق، بىجىرمەك، تۈگەتمەك، «ئۇرگۈر -» گە قارالسۇن
ئۇرلەمەك ناخشا، «ئۇرلاماق △» قا قارالسۇن
ئۇرمەك I [«ت تب»] ئۇرۇمەك، يېشىلمەك
ئۇرمەك II [«ئال»] ① «ئەرمەك» كە قارالسۇن؛ ② قارشى ئۇرماق
ئۇرۇبەلگە ئىزنا، بەلگە، ئالامەت، بېشارەت
ئۇرۇ I [«ماي»] ياخشى
ئۇرۇ II [«مان»، «ئال»] ئىشارەت، ئالامەت
ئۇرۇبلگۇ [«چاس»] بەلگە
ئۇرۇك [«ت ت د»] ئاراش، بوشلۇق، يېرىق
ئۇرۇكسۇز سەدرەكسىز [«ماي»] ئاراچسىز - يېرىقسىز
ئۇرۇلۇگ [«قۇج»] ئۇيغۇن، مۇناسىپ، مۇۋاپىق
ئۇرۇنچۇ [«قۇج»] «ئۇرىنچۇ» گە قارالسۇن

ئۇرۇى [«ت ت د»] ① ئۇچلۇق، ئۇزۇن: ئۇرۇى قۇلاق — ئۇچلۇق (ئۇزۇن) قۇلاق؛ ② كېسەللەرگە بېرىلىدىغان بىر خىل ھىندىستان دورىسى

ئۇرۇت - [«ماي»] چىرىتمەك

ئۇرۇتمەك چىرىتمەك؛ بۇزماق

ئۇرۇز I [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇرۇز II جەسۇر، يىگىت

ئۇرۇك I [«ت ت د»] يىرىك، قوتۇر

ئۇرۇك II [«ت ت د»] چىرىك: ئۇرۇك نەك — چىرىك نەرسە

ئۇرۇكلە - [«ماي»] سەكرىمەك، بېسىپ ئۆتمەك

ئۇرۇكلۈك [«ت ت د»] ھايۋاننىڭ ئەركەكلىكى تۇتۇشى

ئۇرۇگ چوڭ، زور، يىرىك

ئۇرۇك [«قۇج»] يىرىك، جاراھەت

ئۇرۇل - [«ئەت»] كېمەيمەك، ئازلىماق؛ پاراكەندە بولماق

ئۇرۇن I [«موي»، «تۇر»] تاغ ئېتىكى، قىرغىقى؛ تاغ تىزمىسى

ئۇرۇن II [«ت ت د»] كالپۇك، لەۋ

ئۇرۇنتۇرمەك بەختسىز قىلماق

ئۇرۇنتىر [«ق ب»] «ئۇرۇنتىر» گە قاراڭ

ئۇرۇنچ بىچارە، بەتتەلەي، بەختسىز

ئۇرۇنچكە بىچارە، «ئۇرۇنچ» كە قاراڭ

ئۇرۇنچكەمەك ئۇچىنماق، ئۇچى ئاغرىماق؛ ئۇچ ئاغرىتماق، ھېسداشلىق قىلماق

ئۇرۇنچلەمەك [«قۇج»] بەختسىز بولماق

ئىرىنچۇ [«تۇر»] خاتا، گۇناھ، قۇسۇر
ئىرىنچۇلۇگ [«قۇج»] گۇناھكار؛ خاتالىق
ئىرىنچ يارلىغ [«ماي»] بىچارە - دەردمەن؛ بىتەلەي، بىچارە؛ يوقسۇزلۇق
ئىرىنز [«تۇر»] «ئىرىنچ» كە قاراڭ
ئىرىنمەك [«قۇچ»، «ئال»] ① بەختسىز بولماق؛ ② غەزەپ-لەنمەك، خاپا بولماق؛ ③ «يىرىنمەك» كە قاراڭ
ئىرىۋادى «ئەرىۋادى» غا قاراڭ
ئىز چۇشمەك، تۆۋەنلىمەك
ئىزا [«ئەت»] ئازاب
ئىزەرمەك [«ت ت د»] ئىزىدىن بارماق
ئىزدەڭ [«ت ت د»] بىلىق تۇتىدىغان بىر خىل تور
ئىزدەمەك ئىزدىمەك
ئىزرىنگ [«ت ت د»] يىرىك
ئىزلىك [«ت ت د»] ئىزلىق، چورۇق (ھايۋان تېرىسىدىن تىكىلگەن ئاياغ)
ئىزى I [«ت ت د»] ئىگە؛ تەڭرى
ئىزى II [«ت ت د»] ئىسەن (كىلەر يىلدىن كېيىنكى يىل)
ئىزىم [«ق ب»] ئىگەم، تەڭرىم
ئىس [«تۇر»] ① ئىش، خىزمەت؛ ② ئىستىپاقچى، ھەمراھ، دوست
ئىستەم ئىستەك، ئارزۇ، تىلەك
ئىستەمەك [«ئۇت»، «ئال»] ئارزۇ قىلماق، ئىزدىمەك
ئىسرە [«ت ت د»] تۆۋەن، كېيىن

ئىسسىز [«ت تىب»] بىر خىل دورا ئۆسۈملۈكى

ئىسكەمەك [«ت ت د»] تىتماق: يۈك ئىسكەمەك ــ يۈك تىتماق

ئىسكەنمەك تىكلىنمەك

ئىس كۆدۈگ ئىش ـ كىش

ئىسلە ـ [«ت تىب»] پۇراق چىقارماق

ئىسلەمەك [«ئۇت»] ① ئىزدىمەك؛ ② پۇرىماق

ئىسمان [<تۈب. «ق گ»] بىر خىل دورا

ئىسى ئايال، «ئىشى» گە قارالا

ئىستمەك «ئىستىمەك △» كە قارالا

ئىسىچ [«ئۇت»] قازان، «ئەسچ» كە قارالا

ئىسىدمەك [«ت تىب»] ئىسىتماق

ئىسىركەگۈ [«تۈر»] بېخىللىق

ئىسىركەنمەك [«تۈر»] ھېسداشلىق قىلماق، ئىچ ئاغرىتماق

ئىسىرگە بېخىل، پېخسىق

ئىسىرگەمەك ھېسداشلىق قىلماق، ئىچ ئاغرىتماق

ئىسىرگەنمەك «ئىسىركەنمەك» كە قارالا

ئىسىز [«ت ت د»، «ئەت»] ھۆرمەتسىز، بۇزۇق

ئىسىك [«ت ت د»]: ئىسىك يىر ــ قاغجىراپ ياتقان دالا

ئىسكە [«ت ھ»، «ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىسىگ I [«ئال»، «ت ت د»] ئىسىسىق، قىزىق؛ ئىسىگ كۈن ــ ئىسىسىق كۈن

ئىسىگ II ① مۇلايىم؛ ② بەزگەك

ئىسىگ تارخان خاس ئىسىم

ئىسىگلىك [«ت ت د»] ① ئىسىقلىق؛ ② سۆيگۈ، مۇھەببەت

ئىسىگلىگ [«ت تىب»] ھارارەتلىك؛ «ئىسىگلىك» كە قارالسۇن

ئىسىگ ئۆز [«ت تىب»] جان، ئىسىق جان، بەدەن، گەۋدە، ۋۇجۇد

ئىسىگ ئىسىگلىگ [«ت تىب»] بەزگەك

ئىسىل ـ [«مايى»] مۇجۇلماق، ئاجىزلاشماق، بوشاشماق، ئېزىلمەك

ئىسىلمەك كېمەيمەك، ئازايماق؛ «ئىسىل ـ» گە قارالسۇن

ئىسىمەك ئىسىتماق، ئىسىنماق

ئىسىن [«ق ب»] شامال

ئىسىنمەك I [«ئۇت»] ئىسىقلىق ھېس قىلماق

ئىسىنمەك II ھۇرمەت قىلماق، مۇھىم بىلمەك

ئىسىيى [«كۆل»] ئەمەل نامى

ئىش I ئىش، خىزمەت

ئىش II [«تۇر»] ھەمراھ، دوست، يار، تۇغقان

ئىش III چاچ ئۆرۈمى

ئىش بۇغا [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىشتۇشمەك [«تۇر»] ھېكايە ئېيتماق

ئىش تۇش [«قۇج»] دوست

ئىشتۇرمەك بىلدۇرمەك، چۈشەندۈرمەك

ئىشتىلمەك «ئىشتىلمەك» كە قارالسۇن

ئىشغۇن [«ت ت د»] رەۋەنىنىڭ بىر خىلى

ئىشقارا [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىش كۆتۈك ئىش ـ كۆش

ئىش كۈچ ئەمگەك

ئىش كۈدۈك [«مايى»] ① ئىش ـ كۈش، ئىش ـ ئەمەل؛ ② ئەجىر

ئىشكۈم [«ت ت د»] خانتاختا (تاماق ۋاقتىدا خاننىڭ ئالدىغا شىرە ئورنىدا قويۇلىدىغان چوڭ ياغاچ ئاياق)

ئىشكىرتى [«تۇر»] يېپەك يىپ

ئىشگىتى «ئىشگىرتى» گە قاراڭ

ئىشگىرتى «ئىشكىرتى» گە قاراڭ

ئىشلەدمەك [«ئۇت»] ئىشلەتمەك

ئىشلەر [«ت ت د»] خوتۇن

ئىشلەلمەك [«ت ت د»] ئىشلەنمەك

ئىشلەمەك [«تۇر»] ئىشلىمەك

ئىشۇيازد ھەزرىتى ئەيسا

ئىشى [«تۇر»] ئايال، خوتۇن، ھەمراھ

ئىشتەمەك ئاڭلىماق

ئىشتىلمەك [«تۇر»] ئاڭلىتىلماق

ئىشىچ [«ت تب»] تاۋا، قازان؛ چەينەك

ئىشىدمەك «ئىشتەمەك» كە قاراڭ

ئىشىدىگسەمەك تىلىمەك، ئارزۇ قىلماق

ئىشىدىلمەك «ئىشتىلمەك» كە قاراڭ

ئىشىرە [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىشىگ لەقەم

ئىشىلەر [«ت ت د»] خېنىملار

ئىشىن «ئىش II» كە قارالسۇن

ئىك I [«ماي»، «ت ت د»] يېڭ

ئىك II قىرغاق

ئىكاپۇنتراق [<سان] يەر نامى

ئىكەگۈ [«ئال»] ئىككىسى بىرلىكتە

ئىكتۈ I [«ت ت د»] ئۆي ھايۋىنى، قولدا بېقىلىدىغان مال

ئىكتۈ II [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىككىز [«ت ت د»]: ئىككىز ئوغلان — ئىككىزەك (قوشكېزەك) بالا

ئىككى ئوتتۇز [«ماي»] يېگىرمە ئىككى

ئىكى [«ئال»، «ت ت د»] ئىككى

ئىكىت «ئىگىت» كە قارالسۇن

ئىكىچ تويىن [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىكىچى خاس ئىسىم

ئىكىد «ئىگىد» كە قارالسۇن

ئىكىرچگۈ [«تۇر»] گۈمان

ئىكىرچگۈن [«ت ت د»] ئارىسالدى

ئىكى قىرىق △ [«ماي»] ئوتتۇز ئىككى

ئىكىگۈ I «ئىكىگۈ» گە قارالسۇن

ئىكىگۈ II [«تۇر»] «ئىكەگۈ» گە قارالسۇن

ئىكىل «ئىگىل» گە قارالسۇن

ئىكىلە ئىككى قېتىم، قايتىدىن

ئىكىلەيۇ [«ئال»] ئىككىنچى، قايتىدىن، تەكرار
ئىكىن تەكرار، قايتىدىن
ئىكىن ئارا [«ئال»] ئىككىسىنىڭ ئارىسى
ئىكىنتى [«تۇر»] ئىككىنچى، ئۆتكەنكى
ئىگىنتىسىز ھەمراھسىز، تەڭداشسىز، ئوخشاشمايدىغان
ئىكىنچ [«ت ت د»] ئىككىنچى
ئىكىندى [«ئۇر»، «ت ت د»] ① ئىككىنچى: ئىكىندى نەڭ ــ ئىككىنچى نەرسە؛ ② دىگەر ۋاقتى
ئىكى يىگىرمى [«ماي»] ئون ئىككى
ئىگ [«ت ت د»] كېسەل، ئاغرىق
ئىگ ئاغرىغ [«تۇر»] كېسەللىك
ئىگە [«تۇر»، «ئۇت»] «ئىدى» گە قاراڭ
ئىگەدمەك [«قۇج»] ھېيلىگەرلىك قىلماق، ئالدىماق
ئىگەش [«ت ت د»] ئۆزئارا سوقۇشماق
ئىگەمە [«ت ت د»] بىر تۈرلۈك چالغۇ ئەسۋابى
ئىگەنمەك [«ت ت د»] بوغاز بولماق: قىسراق ئىگەنمەى ــ بايتال بوغاز بولدى
ئىگ توغا [«چاس»] بالايىئاپەت، ئاغرىق - سىلاق
ئىگتۈلەمەك «ئىگدۈلەمەك» گە قاراڭ
ئىگدەيۇ ھېيلە - مىكىر
ئىگدۈك [«ت ت د»] سۈت ۋە قېتىقتىن قىلىنغان سۈزمىگە ئوخشاش يېمەكلىك
ئىگدۈلەمەك [«تۇر»] ئۆستۈرمەك، تەربىيشماق، باقماق،
ئىگدىش [«ت ت د»] ئانا بىر

ئىگدىلە [«ت تب»] دورىلىققا ئىشلىتىلىدىغان نەرسە
ئىگدىلەنمەك ياخشى ئۆستۈرۈلمەك، تەربىيىلەنمەك
ئىگدىلمەك [«ت ت د»] ئۆگىتىلمەك، تەربىيىلەنمەك
ئىگرىك [«ئىك»] قاينام، گىرداب
ئىگسىز [«ئال»] ساغلام، كېسەلدىن خالىي
ئىگ كىگەن [«تۇر»] بىر خىل كېسەللىك
ئىگلە - [«ت ت د»] كېسەل بولماق؛ «ئىگلەتمەك»كە قارالسۇن
ئىگلەتمەك [«ت ت د»] ① چىڭدىتماق؛ ② ئاغرىتماق، كېسەل قىلماق
ئىگلەشمەك [«ت ت د»] يىگلەشمەك؛ يىگلىشىپ قالىماق، كېسەل بولماق
ئىگلەلمەك [«ت ت د»] يىگلىمەك؛ كېسەل بولماق، ئاغرىماق
ئىگلەمەك [«ئال»، «ت ت د»] ① چىڭدىماق؛ ② يىگلىمەك؛ كېسەك بولماق
ئىگلەنمەك [«ت ت د»] ئاغرىقى تۇتماق، تولغاق يېمەك
ئىگلىگ [«تۇر»، «ئال»] كېسەل، كېسەللىك بىلەن
ئىگىت [<ئوغ. «ئال»، «ت ت د»] يالغان: ئىگىت سۆز — يالغان سۆز
ئىگىت نوم [«قوج»] مۇئاپىق بولغان قانۇن
ئىگىتلىمەك [«تۇر»] بېقىلماق، تەربىيىلىمەك
ئىگىد [«قوج»] ① يىگىت، ياش؛ ② يالغانچى، ھىيلىگەر؛ ③ خاتالىق
ئىگىدمەك [«تۇر»] باقماق، تەربىيىلىمەك، يېتىشتۈرمەك
ئىگىش [«ت ت د»] شاش ھايۋان

ئىگىل I [«ماي»] ئاددىي، ئادەتتىكى

ئىگىل II [«قوُج»] ① نىشانلىق، ئوبيېكتلىق؛ ② پەس، قوپال، دۇنيا پەرەس

ئىگەس [«ت ت د»] ھاڭۇاقتى

ئىگەك [«ت ت د» ئىنەك

ئىگەل [«ئوُت»] خاس ئىسىم

ئىگزە ـ [«ت ت د»] تۆگىنىڭ بوزلىشى

ئىگلە ـ [«ئىك»] ساڭگىلاتماق، ئەگمەك

ئىگلەمەك ئىگىلمەك، «ئىگلە» گە قاراڭ

ئىگلىچ [«ت ت د»] سامساققا ئوخشىشىدىغان بىر خىل تاغ ئوتى

ئىگىر I [«توُر»] تاڭ سەھەر

ئىگىر II [«ت ت د»] ئىمىر ـ چىمىر

ئىل I [«توُر»] ئەل، مەملىكەت، دۆلەت

ئىل II [«ئال»] ھۆكۈمدار

ئىل III [«توُر»] ① خاس ئىسىم؛ ② شاھزادىلەرگە بېرىلە ـ دىغان ئوُنۇڭان

ئىل ئاشىمش تىگمەن △ خاس ئىسىم

ئىل ئالمش △ [«ئوُت»] خاس ئىسىم

ئىل ئەبى ئەمەلدارلار سارىيى

ئىلەت ـ [«ت ت د»] ئالماق، كۆتۈرمەك

ئىلەرسۈك [«ت ت د»] ئىشتانباغ

ئىلەل [«ت ت د»] خاقانىيە شۇنسىدە بەگلىرىگە ۋە خانلارغا جاۋاب بەرگەندە ئېيتىلىدىغان «خۇش، لەۋەي» دېگەندەك سۆز

ئىلەنچ I [«ت ت د»] جىملەش، تەنە، تاپا؛ ئەنە قىلىش

ئىلەنچ II [«ت ت د»] ئەگرى - توقاي، ئەگرى - بۈگرى

ئىلەنمەك I [«تۈر»] دۆلەتنى ئىدارە قىلماق

ئىلەنمەك II [«قۇج»] سەلتەنەت

ئىلەنمەك III [«ق س»] سادىق بولماق، باغلانماق

ئىل بۇغا [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىل بۇقا «ئىل بۇغا» غا قاراڭ

ئىل تاتغۇ ئەمەل نامى

ئىلتەبەر ئەمەل نامى

ئىل تەمۇر [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىل تەمىر [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىلتتەچى [«ئال»] باشلىغۇچى، كۆزەتچى

ئىلتمەك [«تۈر»] باشلىماق؛ باشلامچىلىق

ئىل تۇتمىش △ [«قۇج»] خاقانلارغا بېرىلگەن شۆھرەت نام

ئىلتۇ ئۇ ياقتا

ئىل تۇرگۈك [«قۇج»] بىر خىل ئەمەل - مەرتىۋە نامى

ئىلتۇرمەك ئەكەتمەك، ئەۋەتمەك، ئۇزاتماق

ئىل تىرگەك خاس ئىسىم

ئىلتىشمەك [«تۈر»] سوقۇشماق، مۇنازىرە قىلماق

ئىلتىنمەك [«تۈر»] سەيلە قىلماق؛ ئىلىپ بېرىلماق

ئىلچى I [«ت ھ»] ئەلچى

ئىلچى II [«قۇج»] خاس ئىسىم
ئىلچى بىلگەلەر [«قۇج»] دىپلوماتلار
ئىلدىشمەك سوقۇشماق، ئېيتىشماق، «ئىلتىشمەك» گە قارالسۇن
ئىل قاتمىش △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم
ئىل قايا [«ت ھ» خاس ئىسىم
ئىل قوچا [«ئۇت»] خاس ئىسىم
ئىل قۇداتمىش △ خاس ئىسىم
ئىلك [«ت ت د»] ئىلگىرى، ئاۋۋال، بۇرۇن، دەسلەپكى، تۇنجى: ئىلك سەن بارغىل ــ ئاۋۋال سەن بارغىن
ئىلكۈن جەمەت، قوۋم، خەلق، پۇقرا
ئىلكى [«قۇج»] باش، دەسلەپكى، ئالدى بىلەن
ئىل كىرمىش [«ئۇت»] خاس ئىسىم
ئىلكسىز [«ئال»] بېشى بولمىغان، دەسلىپى، ئاۋۋىلى بولمىغان
ئىلكسىزدىن بەرۋ ئەزەلدىن بېرى
ئىلكىنى «ئىلكى» گە قارالسۇن
ئىلگەرۋ ئىلگىرى، ئالدىنقا
ئىلگەمەك [«ئۇت»] ھۇجۇم قىلماق
ئىلگۈنمەك [«قۇج»] تەسىر قىلماق، تەسىر كۆرسەتمەك
ئىللە ــ [«ماي»] دۆلەت قۇرماق، ئەل تۇتماق
ئىلمەك I [«ت ت د»] ئىلىش، ئىلىماق: تىكەن تونىنغ ئىلدى ــ تىكەن تونىنى ئىلدى
ئىلمەك II باسماق، ئارتىلماق
ئىل ئۆتۈكەن [«قۇج»] خاس ئىسىم

ئەل ئۆرگىن ساراي

ئەل ئۇگەسى [«ئۇت»، «قۇج»] مەرتىۋە، ئەمەل نامى

ئەل ئۇگەسى ئاتا خاس ئىسىم

ئەلى [«ت ت د»] ئەلى قاپۇغ ــ ئەلىقەلىق قوۋۇق، تاقاق بىلەن ئېتىلگەن ئىشىك؛ بەلگە

ئەلىت ـ [«ماي»] ① ئېلىپ بارماق، باشلاپ بارماق؛ ② كۆتۈرمەك

ئەلىتمەك [«قۇج»] ئەۋەتمەك، ئۇزاتماق

ئەل ئېتمىش تەگىن [«ت ھ»] خاس ئىسىم

ئەلىش [«ئال»] يېپىشىش، ئەلىنىش

ئەلىك I [<ئوغ. «ت ت د»] يىلىك

ئەلىك II [«ماي»] قول

ئەلىك III [«ئال»] «ئەلىگ» كە قارالسۇن

ئەلىكسىزدەبەرۇ [«ماي»] ئەزەلدىن بېرى

ئەلىگ I [«تۈر»، «ق ب»] ① خان، پادىشاھ، خاقان، ھۆكۈمدار؛ ② ئەل؛ ③ قول

ئەلىگ II ئېسىلغان، ئەلىنغان، مۇناسىۋەتلىك

ئەلىگ بەگ [«تۈر»] شاھزادە

ئەلىگ قان [«ئال»] پادىشاھ

ئەل ئىنانچ تەرەك خاس ئىسىم

ئەلىنتۈرمەك [«تۈر»] ئاستۈرماق، ئەلىندۈرماق، چاپلاشتۇرماق

ئەلىنچۇ [«ئال»] سەيلە، ساياھەت

ئىلىنچۇلەگۈ كۆڭۈل ئاچىدىغان، سەيلە، ساياھەت قىلىدىغان
ئىلىنچۇلەگۈلۈگ خۇشاللىق
ئىلىنچۇلەمەك [«ئال»] ئويىنماق، تاماشا قىلماق، سەيلە قىلماق،
ساياھەت قىلماق
ئىلىنمەك [«تۇر»] يېپىشماق، ئېسىلماق، ئىلەشمەك
ئىلىن ياپشىن △ سۆيمەك، مېھرى چۈشمەك
ئىل يىغمىش تەگرىم خاس ئىسىم
ئىم I [«ت ت د»]ھەربىي قوشۇنلاردا باش قوماندان تەرىپى
دىن بەلگىلەپ بېرىلگەن مەخپىي بەلگە، يەنى پارول
ئىم II [«تۇر»] دورا، «ئەم» گە قارالسۇن
ئىمەر - چۆرىدىمەك، ئايلانماق
ئىمەرمەك [«ئال»] «ئىمەر - » گە قارالسۇن
ئىمەرىگمە [«ئال»]چۆرىدىگەن؛چۆرىدىمەك،ئايلانماق؛ چۆرىمەك
ئىمەك [«تۇر»] ئارقىچە چىقماق، ئارقىغا چۈشمەك
ئىمتىلى [<چىگ. «ت ت د»] ئويلىماستىن
ئىمدى [<ئۇغ. «ت ت د»] ئەمدى
ئىمرەم [«ت ت د»] جاماىئەت
ئىمرەنمەك [«ئۇت»] ئارزۇ قىلماق
ئىملە - [«ت ت د»] ئىشارەت قىلماق، باشلىماق، ئىملىمەك
ئىملەمەك [«ت ت د»] «ئىملە - » گە قارالسۇن
ئىمتى [« ت تب»] دورا ئورنىدا ئىشلىتىلىدىغان يېمىش
ئىمىر [«ق ش»] تاغ سەھەر، سۈبھى
ئىمىرت سۆگۈت [«ق ش»] بىر خىل سۆگەت

ئۇن I [«ت ت د»] ① ئۇن (شىر، تۆلكە ۋە شۇلىگىغا ئوخشاش يىرتقۇچ ھايۋانلارنىڭ ئۈۋىسى)؛ ② يىن، قەينىك يىنى

ئۇن – II چۈشمەك، يېتىپ كەلمەك، ئۇنمەك

ئۇنانچ بەگ [«ق ب»] مەنسەپ نامى

ئۇنئەچۈ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇنئەچۈك [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇنئەچى [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇنئەرۇ [«قوج»] «ئۇنارۇ △» غا قاراڭ

ئۇنئەگۈ [ت ت د»] كىندىك ئۈدۈلىدا پەيدا بولىدىغان يەل سانجىقىغا ئوخشاش بىر خىل كېسەل، [«ت تىب»] قورساق ئاغرىقى

ئۇنتەكى [«ماي»] بەدىنىدىكى

ئۇنترادائۇ [<سان] خاس ئىسىم

ئۇنتۈرمەك [«تۈر»] چۈشۈرمەك، باستۇرماق

ئۇنترادائۇ «ئۇنتراتۇ» غا قاراڭ

ئۇنچ [«ت ت د»] تىنچ، خاتىرجەم، راھەت، ھۇزۇر

ئۇنچ ئامال [«ماي»] تىنچ – خاتىرجەم

ئۇنچە [«تۈر»] مۇشۇنداق، مۇشۇنىڭ بىلەن

ئۇنچەك [«تۈر»] مۇشۇنداق

ئۇنچ بۇقا خاس ئىسىم

ئۇنچ تۇرماق [«تۈر»] راھەتلەنمەك، راھەتتە بولماق

ئۇنچسىرەتمەك ئەنسىرەتمەك، قايغۇرتماق، ئاۋارە قىلماق

ئۇنچسىز [«تۈر»] تىنچسىزلىق، پاراكەندىلىك

ئىنچكە [«تۇر»] «يىنچكە» گە قارالسۇن.

ئىنچ كەلمەك [«تۇر»] ئاستا كەلمەك

ئىنچكۈ [«تۇر»] «ئىنچ» كە قارالسۇن.

ئىنچكۈلۈگ [«تۇر»] تىنچ - ئامانلىق، تىنچلىق

ئىنچكى [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىنچگە «ئىنچكە» گە قارالسۇن.

ئىنچگۈ «ئىنچكۈ» گە قارالسۇن.

ئىنچگۈلۈگ «ئىنچكۈلۈگ» گە قارالسۇن.

ئىنچۇ [«ئۇت»] ① دۆلەتكە تەۋە يەرلەر؛ ② قۇل

ئىنچپ [«تۇر»] لېكىن، پەقەت، مۇشۇنداق قىلىپ

ئىنچىكمەك [«ت ت د»] ئەندىكمەك

ئىنچىئۇ [«ئال»] يەر نامى

ئىندىن [«تۇر»] قىر، چېگرا

ئىنسەمەك [«ت ت د»] «ئىلساماق» قا قارالسۇن.

ئىنكەك «ئىگەك» كە قارالسۇن.

ئىنگە I خاس ئىسىم

ئىنگە II [«ئر»] ھېگگان، چىشى تۆكە

ئىنگەك [«ئال»] ئىنەك، سىيىر، كالا

ئىنگەن [ت ت د»] «ئىنگە II» گە قارالسۇن.

ئىنمەك [«تۇر»، «ق ب»] چۈشمەك

ئىنى [«تۇر»] ئۇكا

ئىنىك [«ئوت»] خاس ئىسىم

ئىنىگۈن ئىنىلەر

ئىنى پىگۈن [«كۈل»] «ئىنىگۈن» گە قارالسۇن.

ئۇ - [«ئەت»] تېنىمەك، تەمتىرىمەك

ئۇۋەك [«ت ت د»] تەمتىرىمەك، ھودۇقۇپ كەتمەك

ئۇۋمەك باسماق، «ئىيمەك» گە قارالسۇن

ئۇۋىن I [«ق ب»] كېيىكىنىڭ بىر خىلى

ئۇۋىن II ئاستا - ئاستا، «ئەۋىن» گە قارالسۇن

ئۇۋىنكى [«ئال»] ۋاقىتتىكى، قۇرۇدىكى، رەتتىكى

ئۇئۇشى [«تۇر»] «ئىشى» گە قارالسۇن

ئۇي - [«ماي»] ① ئەگەشمەك؛ ② بويسۇندۇرماق

ئۇيە I [«ماي»] ئەگىشىپ؛ [«قۇج»] ئاخىرقى، داۋامى

ئۇيە II [«تۇر»] «ئىگە» گە قارالسۇن

ئۇيە ياتاداچى [«ماي»] قاتار كەتكەن

ئۇيمەك [«تۇر»] باسماق، ئەزمەك

ئۇيى [«ئۇت»] مال - مۈلۈك، دۇنيا

ئۇيىن I [«ماي»] بويىچە، ئاساسەن، بىنائەن؛ [«ئال»] ئۆز ئارزۇسى بىلەن

ئۇيىن II [«تۇر»] يېقىن

ئۇيىنچ [«تۇر»] قوغلىماق، ئەگەشمەك

ئۇيىنمەك [«تۇر»، «ئال»] بېسىلماق، ئېزىلمەك

ئى △

ئى △ [«تۇر»، «ئال»] دەرەخ، ئورمان؛ ئۆسۈملۈك

ئىت I △ [«ئۇت»] «ئىت» قا قاراڭ

ئىت II △ [«تۇن»، «چاس»] ① ئەۋەتمەك؛ ② تاشلىماق؛ ۋاز كەچمەك

ئىت III △ [«ئىك»] پالاكەت باسماق، ئەسلىك

ئىتارماق △ [«ئال»] ئۇزاقلاشتۇرماق، يىراقلاشتۇرماق

ئى تاريخ △ [«ئال»، «تۇر»] ئۆسۈملۈك، ئاشلىق، زىرائەت

ئىتالاماق △ [«ئال»] چاچماق، كەچمەك، قۇربان قىلماق

ئىتلاماق △ [«ت ت د»] ئىتقا ئوخشاتماق

ئىتلىغ △ [«ت ت د»] ئىتلىق: ئىتلىغ ئەۋ ــ ئىتنى بارئۆي

ئىتماق △ «ئىدماق» قا قاراڭ

ئىتىم △ «ئىدىم» غا قاراڭ

ئىچانغۇ △ [«تۇر»] چېكىنىش

ئىچانماق △ [«تۇر»] چېكىنمەك؛ دەققەت قىلماق؛ تىنچلانماق

ئىچغۇنغۇچى △ [«تۇر»] يوقاتقان

ئىچغۇنماق △ [«تۇر»] «ئىچغىنماق» قا قاراڭ

ئىچغىن △ [«كۆل»] يوقاتماق، مەھرۇم بولماق، ئايرىلماق

ئىچىنماق △ [«ت ت د»] قاچۇرۇۋەتمەك، ئۇچۇرۇۋەتمەك، چىقىرىۋەتمەك، [«قۇج»] يوقاتماق

ئىچقىنماق △ «ئىچىنماق» قا قارالسۇن

ئىچگۈ △ [«تۇر»، «قۇج»] ئىچكى

ئىچلاغۇ △ [«تۇر»] ئەستەر، چاپان ئەستىرى

ئىد △ [«تۇر»] «ئىت Ⅱ △» گە قارالسۇن

ئىدالاماق △ [«تۇر»] ۋاز كەچمەك، تاشلىماق، ئاخىرلاشماق، قۇربان بولماق

ئىددۇق △ [«تۇر»] «ئىدۇق △» قا قارالسۇن

ئىدرە △ [«ماي»] چىرماشماق

ئىدرەشۈ △ [«ماي»] چىرمىشىپ

ئىدماق △ [«ئال»، «تۇر»] ئەۋەتمەك، تارقاتماق، يايماق، قاچۇرماق

ئىدۇق △ [«ئال»، «تۇر»] مۇقەددەس، قۇتلۇق، ئەزىز

ئىدى △ [«تۇر»، «ش ت»] ئەزەلدىن، پەقەت، ئاجايىپ؛ كۆپلەپ

ئىدىتماق △ [«تۇر»] پۇراتماق

ئىدىققۇت △ ① مەرتىۋە نامى؛ ② خاس ئىسىم

ئىدىلماق △ [«تۇر»] ئەۋەتىلمەك

ئىدىم △ [«تۇر»] زۆرۈر، ئېھتىياج

ئىدىماق △ [«تۇر»] بېيىماق، بار بولماق

ئىر Ⅰ △ [«تۇر»] ناخشا

ئىر Ⅱ △ [«مان»] شىمال، «ئىر Ⅱ» گە قارالسۇن

ئىز I △ [«ت ت د»] «ئىزا، خىجالەت» مەنىلىرىدە كېلىدۇ: ئەر ئىز بولدى ــ ئادەم ئىزا تارتتى

ئىراب △ تەكرى

ئىراق △ [«تۇر»، «ئال»] يىراق، ئۇزاق

ئىرتسز بىرتسز △ [«ماي»] ئالۋان ـ ياساقسىز

ئىررا △ [«ت ت د»] ئۇيىلىش، ئىزا تارتىش

ئىرسى △ [«ئىك»] پەرىشتە، ئەۋلىيا

ئىرغات △ [«ت ت د»] ئىرغىتىش، تەۋرىتىش

ئىرغاغ △ [«ت ت د»] مۇز تارتىدىغان ئىلمەك (مۇزنى مۇز-خانىغا تارتىپ كىرىشتە ئىشلىتىلىدىغان ئىلمەك)

ئىرغاق △ [«تۇر»] ئىلمەك، قارماق

ئىرغالماق △ [«تۇر»، «ئال»] سىلكىنمەك، ئىغاڭلىماق، لىڭشىماق

ئىرغاماق △ [«ت ت د»] ئىرغاتماق

ئىرق △ [«تۇر»، «ش ت»] ① ئىشارەت؛ ② پالچى

ئىرقلاماق △ [«ت ت د»] پال سالماق، رەم باقماق، [«تۇر»] پال ئاچقۇزماق

ئىرلاماق △ [«تۇر»] ناخشا ئېيتماق

ئىرىك △ [«ت ت د»] يىرىك

ئىزساماق △ [«ت ت د»] ئەۋەتكۈسى كەلمەك

ئىزماق △ [«ت ت د»] ئەۋەتمەك

ئىزۇق △ [«ت ت د»] ① قۇتلۇق ۋە مۇبارەك نەرسە، ئاتاپ قويۇلغان نەرسە، ئىرىملىق نەرسە؛ ② ئۆتكىلى بولمايدىغان: ئىزۇق تاغ ــ ئۆتكىلى بولمايدىغان تاغ

ئۇزىشماق △ [«ت ت د»] سۇنۇشماق (ئۆزئارا نەرسە سۇنۇشماق، ئالماشتۇرماق)

ئۇزىلماق △ [«ت ت د»] يېشىلمەك، بوشىتىلماق

ئۇزىنچۇ △ [«ت ت د»] قويۇۋېتىلگەن، بوش

ئۇسرىش - △ [«ت ت د»] ئۆزئارا چىشلەشمەك

ئۇسرىشماق △ [«ت ت د»] چىشلەشمەك، ئۆزئارا چىشلەشمەك

ئۇسرىم △ [«ت ت د»]: ئۇسرىم كىشى ← ئۇشرۇم ئادەم، قوشۇمىسى تۇرۇك كىشى

ئۇستماق △ [«ت تب»] ئۇسىتماق، قىزىتماق

ئۇسرغاق △ [«ت ت د»] چىشلەيدىغان، چىشلىگەك: ئۇسرغان ئۇت ← چىشلىگەك ئۇت

ئۇسرماق △ [«ت ت د»، «تۇر»] چىشلىمەك

ئۇسغ △ ① ئارغامچا، يىپ؛ ② ماددا، نەرسە؛ ③ ھارارەت، ئۇسسىقلىق

ئۇش I △ [«ت ت د»] ئۇس، چىراغ ئۇسىسى: تۇرخۇن ۋە تامدىكى قۇرۇم

ئۇش II △ [«ئۇت»] «ئۇش I » گە قارالسۇن

ئۇشبارا △ ئەمەل نامى

ئۇغاچ △ [«ئال»، «تۇر»، «قۇج»] ياغاچ، دەرەخ

ئۇغاچچى △ [«ئۇت»] ياغاچچى

ئۇغاچچى بەگ △ [«ت ھ»] ئەمەل نامى

ئۇغار △ [«ماي»] كۆچلۈك، قۇدرەتلىك

ئۇغلاشغىنا △ [«ماي»] يىغلىماق، ھەسرەت چەكمەك

ئۇغلاشماق △ [«ت ت د»] يىغلاشماق

ئىغلاماق △ [«قۇج»، «ئۇت»، «ت ت د»] يىغلىماق

ئىغلايۇسغتايۇ △ [«ماي»] يىغا - زار قىلىپ

ئىغماق △ تۇراقلاشماق، توختىماق

ئىڭ △ [«ت ت د»] ھىق: ئانى ئىق تۇتتى— ئۇنى ھىق تۇتتى

ئىقۇرماق △ [«ت تب»] نەپسى تۇتۇلماق، ئىشتىھاسى تۇتۇلماق

ئىقلاچ △ [«ت ت د»] شوخ، يۈگۈرۈك ئات، ئارغىماق

ئىكسىنى △ [«ئر»] مۇرە

ئىل - △ [«ت ت د»] پىيىگە چۈشمەك

ئىلا △ [«ت ت د»] دەريا نامى

ئىلساماق △ [«ت ت د»] چۈشكۈسى كەلمەك

ئىلماق △ [«ت ت د»] چۈشمەك: ئەر تاغدىن قۇزى ئىلدى — ئادەم تاغدىن تۆۋەن چۈشتى

ئىلىغ △ [«ت ت د»] يىللىق، يىلمان

ئىلىمغا △ [«ت ت د»] خان مەكتۇپلىرىنى تۈركىي يېزىق بىلەن يازىدىغان كاتىپ

ئىماق △ [«ئال»] ئەۋەتمەك، يوللىغا سالماق، «ئىدماق» قا قاراڭ

ئىمراق △ «ئامراق» قا قاراڭ

ئىمغا I △ تاغ ئۆچكىسى

ئىمغا II △ [«ت ت د»] مال (سېلىق) يىغىدىغان ئەمەلدار

ئىنارۇ △ [«ئال»] ئۇياق، ئارقا، بۇياق، ... دىن

ئىنارۇبەرۇ △ [«ئال»] ھەممە يەر، ئۇياق - بۇياق

ئىناغ △ [«ئال»] ئىشەنچ، ئۈمىد

ئىناغارۇ △ [«موي»] ... دىن بۇيان

ئىناغسىز △ [«ئال»] ئىشەنچسىز

ئىناق △ [«ئال»] دوست، ئاغىنە

ئىناق قۇلى △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىنال I △ [«ت ت د»] ئانىسى ئىپسىلزادە، ئاتىسى ئادەمگە خەلقتىن بولغان ياشلار

ئىنال II △ [«ئۇت»، «ت ھ»] ئەمەل نامى

ئىنال III △ [«تۇر»] خاس ئىسىم

ئىنال بارس △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىنال بۇيات △ [«ت ھ»] خاس ئىسىم

ئىنال چۇر △ [«ت ھ»] خاس ئىسىم

ئىنال چۇق △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىنال قۇچ △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىنانچ I △ [«ت ت د»] ئىشەنچ، ئىشەنچلىك

ئىنانچ II △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىنانچ III △ [«تۇر»] ۋەزىر، نازىر، [«ت ھ»] ئەمەل نامى

ئىنانچ بۇيرۇق △ [«ئال»] ئىشەنچلىك ئادەم، يېقىن ئادەم

ئىنانچچى △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئىنانچۇ △ ئادەم ئىسمى؛ ② ئەمەل نامى

ئىنانماق △ [«قۇج»، «تۇر»] ئىشەنمەك

ئىنچا △ مۇشۇنداق

ئىنچاق △ [«قۇج»] قايغۇلۇق، غەملىك

ئىنچ قىلماق △ [«تۇر»] تىنچ قىلماق

ئىنچپ △ [«ئال»] مۇشۇنداق قىلىپ

ئىنچىقلاماق △ يىغلىماق، ئىڭرىماق، پەريات ئۇرماق

ئۇندۇ △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ئۇنغارۇ △ «ئۇنارۇ» غا قارالسۇن

ئۇۋا △ [«ت ت د»] ئوغۇزلارنىڭ بىر ئۇرۇقى

ئۇۋرىق △ [«ت ت د»] چۆگۈن، ئۇۋرىق

ئۇۋىق △ [«ت ت د»] تاغ ئۆچكىسى

ئى ئىغاچ △ [«ئال»، «قۇج»] ياغاچ، دەرەخ

ئىبا △ «ئىپە» گە قارالسۇن

ئىماق △ [«تۇر»] باسماق، ئەزمەك

ئىمىن I △ [«ئال»] ئاستا - ئاستا

ئىمىن II △ ئارزۇ، «ئىمىن» گە قارالسۇن

ئىمىنچ △ [«تۇر»، «قۇج»] «ئىمىنچ» كە قارالسۇن

ي

يا [«تۇر»] ① يا (قەدىمكى جەڭ ۋە ئوۋ قورالـ
نىڭ بىر قىسمى)؛ ② ئىملىق سۆز

يابا [< ئوغ. «ت ت د»] ھۆل ۋە نەم نەرسە

يا باتۇ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

يا باسۇن [«ئۇت»] خاس ئىسىم

يا باش «ياۋاش» قا قارالسۇن

يا باقۇ [«ت ت د»] ① قەبىلە نامى؛ ② چىگىش

يا بدۇتىرەك [«ئۇت»] خاس ئىسىم

يا بىرت ـ △ [«ت ت د»] يوقاتماق، مەغلۇپ قىلماق، تارمار قىلماق

يا بغۇ [«ق ب»] ئەمەل نامى، خاقاندىن ئىككىنچى دەرىجە
تۆۋەن تۇرىدىغان، خەلق ئىچىدىن چىقىقان مەنـ
سەپدارلارغا بېرىلىدىغان ئۇنۋان

يابلاق يامان، بۇزۇق

يابۇرشۇ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

يابۇنسۇ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

يابىرا △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

يابىز △ [«ئال»] ① ئاجىز، نامرات؛ ② يامان، بۇزۇق

يابىنماق △ ياپماق، يېپىنماق

يا‌پ I تەكىت مەنسىنى بىلدۈرىدۇ

يا‌پ II [«ت ت د»] دۈگىلەك (ھەرقانداق دۈگىلەك نەرسە)

يا‌پار «يېپار» غا قارالسۇن

يا‌پاغ ① بەدەن، ئەزا (بەدەن ئەزالىرى)؛ ② قۇرۇلۇش، قۇرۇلما

يا‌پتاغ [«ت ت د»] كېپىنەك تون (پادىچىلار قار ياماقۇردىن ساقلىنىش ئۈچۈن يېپىنىۋالىدىغان يەڭسىز تون)

يا‌پ توغرىدل △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

يا‌پرى I △ [«ت ت د»] تۈز، تۈزلەك

يا‌پرى II △ [«ت ت د»] سالپاق: يا‌پرى قۇلاق — سالپاق قۇلاق

يا‌پسۇرماق «يا‌پشۇرماق» قا قارالسۇن

يا‌پسنماق △ [«ئال»] بىر لەشمەك، يېپىشماق

يا‌پشۇرماق [«تۇر»] يېپىشتۇرماق

يا‌پشنماق △ [«ئال»] يېپىشماق، چاپلاشماق

يا‌پغاق [«ت ت د»] يا‌پقاق، يا‌پماق (قۇشلارنى تۇتىدىغان بىر خىل تۈزاق)

يا‌پغۇت [«ت ت د»] يۇڭ ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش نەرسىلەرنى سېلىنىپ تىكىلگەن تۆشەك، كۆرپە

يا‌پغۇچ [«ت ت د»] چىۋىق (ئېشەك ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش ھايۋانلارنى ھەيدەش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان تاياق)

يا پغۇن [«قۇج»] خاس ئىسىم
يا پلىش △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم
يا پماق [«قۇج»] ياراتماق، قۇرماق، ياسماق
يا پۇرغاق [«ت ت د»] ياپراق، يوپۇرماق
يا پۇش - [«ئەت»] يېپىشماق، چاپلاشماق
يا پۇشقاق [«ت ت د»] بۇدۇشقاق
يا پۇشقان [«ت ت د»] يېپىشىدىغان
يا پى I △ [< چىگ. «ت ت د»] ئېگەر ياستۇقى
يا پى II △ پوستى، تېشى
يا پىت - △ [«موي»] ياساتماق
يا پىتاق △ [«ت ت د»] ياۋىداق، ياپداق: ياپىتاق ئات — ياۋىداق ئات
يا پىرغاق △ [«ت تب»] ياپراق
يا پىرغاقلاغ △ [«تۇر»] ياپراق بىلەن
يا پىرقاق △ [«ئال»] «ياپىرغاق» قا قارالسۇن
يا پىشماق △ [«ت تب»، «ئۇت»] يېپىشماق، چاپلاشماق
يا پىغ △ [«ئال»] ① باغلانغان، مۇناسىۋەتلىك: ② قۇرۇلۇش، قۇرۇلما
يا پىنماق △ ھازىرلانماق: يېپىلماق
يات [«تۇر»] «ياد» قا قارالسۇن
ياتان [«ت ت د»] ئوق ئېتىش ئۈچۈن ياغاچتىن ياسالغان ياي، كامالەك
ياتقۇ [«ت ت د»] تاردىشا
ياتساماق [«ت ت د»] ياتقۇسى كەلمەك، ئۇخلىغۇسى كەلمەك

يانغاق [«ت ت د»] قاراۋۇل، كۆزەتچى
ياتغۇ ياتمدىغان يەر
ياتغۇرماق ① ياتقۇزماق؛ ② ئۇزاتماق
ياتلاماق [«ئۇت»] ياتلاشماق، يېراقلاشماق، يات كۆرمەك
ياتلانقۇ سېرىك ئويناش
ياتۇرماق ياتقۇزماق
ياتۇق I [«ت ت د»] ئىككى خىل نەرسىدىن توقۇلغان رەخت (بۇنىڭ ئۆرۈشى يۇقۇ يېپتىن، ئارقىسى پاختا يېپتىن بولىدۇ)
ياتۇق II [«ت ت د»] تاشلانغان، ئۇنتۇلغان: ياتۇق نەرسە ـــ تاشلانغان ۋە (ئۇنتۇلغان) نەرسە
ياتىز △ [«ت ت د»] ئەنىلىك، كەڭ
ياتىغ △ [«ت ت د»] ياتاق، ياتمدىغان جاي
ياتىق △ [«ت ت د»] «ياتىغ» قا قارالسۇن
ياتىلماق △ «يادىلماق» قا قارالسۇن
ياچانقىر △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم
ياچانماق [«ت ت د»] ئەيمەنمەك؛ ئۇيالماق، خىجالەت بولماق
ياد I [«تۇر»] يات
ياد- II [«ماي»] يايماق، تارقاتماق
ياداغ [«ماي»، «ت ت د»] پىيادە، ياياق
يادالماق يېيىلماق؛ ئۇزىماق
يادچى △ سېھىرگەر

يادماق [«ئال»] يايماق، ئاچماق، تەرەققي قىلماق
يادىل - △ [«واي»] يېيىلماق، يېيىل
يادىم △ [«ت ت د»] كۆرپە
يادىنماق △ ئاشكارا قىلماق، ئاچماق؛ ئېتىراپ قىلماق
يادىي يارنى △ [«واي»] كەڭ تاغاق سۆڭىكى
يار I [«ئال»] يىرىك، جاراھەت، يارا
يار II [«ت تب»] شور تۇز، تاش ھالىتىدىكى تۇز
يار III [«واي»] كۆپۈك؛ [«ت ت د»] شۆلگەي، شال، تۇكۇرۈك
يار IV [«ئۇت»] يەر نامى
يارا [«قۇج»] مۇرە
ياراتاغ «ياراتىغ» قا قارالسۇن
ياراتاغلاغ I [«واي»] ياراتىلغان
ياراتاغلاغ II «ياراتىغلىغ» قا قارالسۇن
ياراتغان [«ت ت د»] ياراتقان، ياراتقۇچى
ياراتماق ① ياراتماق، ۋۇجۇدقا كەلتۈرمەك؛ ② بېزىمەك؛ ③ ياخشى كۆرگۈزمەك؛ ④ مەدەت بەرمەك، قۇتراتماق
ياراتمىش △ [«واي»] ياراتقان، ئىجاد قىلغان
ياراتىشماق △ [«ئۇت»] ياراتماق
ياراتىغ △ [«تۈر»] ① بېزىمەك، بېزەش، زىننەتلەش؛ ② تەشەببۇس
ياراتىغلىغ △ [«تۈر»] ياساقلىق، بېزەلگەن
ياراتىغى △ [«واي»] ياراشقى

ياراتىلماق △ [«تۇر»] تەييار بولماق

ياراتمناق △ [«تۇر»] ① ئۆزگەرتمەك، تەرتىپكە سالماق؛ ② بېزەلمەك

ياراسى △ ئىتائەتچان، مايىل، بويسۇنىدىغان

ياراش I [«تۇر»] يارىتىلىش، تەبىئەت

ياراش - II [«ت ت د»] مەسلىھەت قىلماق

ياراشماز [«تۇر»] ياراشماس، لايىق بولماس

ياراشتۇرماق [«تۇر»] ياراشتۇرماق

ياراشى I △ [«تۇر»] ① يارىتىلىش؛ ② مۇۋاپىق، لايىق؛ [«ئال»] تەبىئەت

ياراشى II △ بېزەش، ياساش

ياراغ I [«ت ت د»] پۇرسەت، ئىمكان، پەيت

ياراغ II «ياراق» قا قارالسۇن

يارانسىز △ [«ت ت د»] يارامسىز، لايىق بولمىغان، تەسەۋۋۇر قىلمىغان، ئويلىمىغان

ياراغلىغ △ [«تۇر»] يارىملىق، لايىق بولغان

ياراق I [«ت تب»] ① قورال؛ ② لايىق بولغان، لازىم بولغان

ياراق II [«ئۇت»] خاس ئىسسىق

ياراقلىغ △ [«ئۇت»] «ياراغلىغ» قا قارالسۇن

ياراقلىغدى △ [«كۆل»] قوراللىق

يارالماق [«تۇر»] يېڭىلىپ قالماق، خاتالاشماق

ياراماچى △ [«تۇن»] يارىماس، بولمايدىغان، مۇۋاپىق بولمىغان

يارامساق يارىماق، لايىق بولماق
يارسان [«ئەت»] ① دوست، ھەمراھ؛ ② مۇۋاپىق
يارانماق خۇشامەت قىلماق
يار بۇز [«ت ت د»] يالپۇز
يارپ [«تۇر»] ساغلام، كۈچلۈك، قۇۋۋەتلىك؛ [«ت ت د»] مەھكەم، پۇختا
يارپسسز △ [«ئال»] بوش، ئاجىز، كۈچسىز، قۇۋۋەتسىز
يارپۇز [«ت ت د»] ① يالپۇز؛ ② يارپۇز (ئاغمىخانا نىڭ بىر خىلى)
يارتاغ تۇغ [«موي»] بايراق، تۇغ
يارتان بۆلەك، يېرىم، پارچە، قىسىم
يارتماق [«ت ت د»] يارماق، تەڭگە
يارتىم △ [«ت ت د»] پارچە، يېرىم، بۆلەك، [«تۇر»] قىسىم
يارسغان [«ت ت د»] تاغ ۋە باشقا جايلاردىكى تېيىلغاق يەر
يارسغاق △ [«تۇر»] يامان، بۇزۇق
يارسغۇ △ يىرگىنچلىك، يامان
يارسقماق △ [«ت ت د»] ئايرىلىپ قالماق
يارسماق △ [«ت ت د»] يىرگەنمەك، سەسكەنمەك، [«قۇج»] نەپرەتلەنمەك
يارسنچىغ △ [«ئال»، «قۇچ»، «ت ت د»] پاسكىنا، يىرگىنچلىك، بىزار قىلىدىغان
يارغان ئۇنۇڭان نامى

يارغۇ [«ئۇت»] قارار، ھۆكۈم
يارقان [«ئۇت»] جاللات
يارقايا [«تۇر»] خاس ئىسىم
يارلىغ I △ [«ت ت د»، «ئال»] يوقسۇل، پېقىر، ئاجىز، بەختسىز
يارلىغ II △ [< چىگ. «تۇر»، «ت ت د»] يارلىق (خاقانـ نىڭ مەكتۇپى، بۇيرۇقى)، ئەمر، پەرمان
يارلىغ III △ [«تۇر»] ① سۇترا، مونا‌ستىر؛ ② شەپقەت
يارلىغاماق △ ھەشىمەتلىك قىلماق، «يارلىقاماق» قا قارالسۇن
يارلىق △ [«تۇر»] «يارلىغ» قا قارالسۇن
يارلىقا I [«ق ب»] ئەپۇ قىل، كەچۈر
يارلىقا- II △ [«ماي»] ① يارلىق قىلماق؛ ② ساقلىماق؛ مەدەت قىلماق
يارلىقاماق △ [«تۇر»] ① يارلىق چۈشۈرمەك، بۇيرۇق قىلماق؛ ② ئىلتىپات قىلماق
يارلىقانچسىز△ [«تۇر»] تاش يۈرەكلىك، رەھىمسىز
يارلىقانچۇچى△ [«تۇر»، «ش ت»] مېھرىبان، مېھرىبانلىق؛ شەپقەتلىك
يارلىقانماق I △ [«ئال»] يارىدەمچى بولماق
يارلىقانماق II △ [«تۇر»] دۇبۇلغا، ساۋۇت كىيمەك
يارماق I [«ت ت د»، «ئۇت»] يارماق، پۇل
يارماق II [«ئۇ تىب»] پارچىلىماق، ئايرىماق، يارماق
يارماق III [«تۇر»] مۇستەھكەم
يارماقان [«ت ت د»] «ئارماغان» غا قارالسۇن

يارمانماق [«تۇر»] چىقماق
ياروغلۇ [«ئۇت»] خاس ئىسىم
يارۇتماق كۆرۈنمەك؛ ئايدىڭلاتماق، يورۇتماق
يارۇت ـ ياشۇت ـ [«ماي»] يورۇتماق، چاقناتماق
يارۇق I [«ت ت د»] يورۇق، يورۇقلۇق
يارۇق II [«ت ت د»] يېپىق (يەر، تام، تاغ قاتارلىقلار ۋە باشقىلاردىكى يېپىق، دەز)
يارۇق III [«ئۇت»] خاس ئىسىم
يارۇقسۇز [«ئال»، «ق گ»] نۇرسىز، يارقىراقسىز؛ قاراڭغۇلۇق
يارۇماق [«تۇر»] يورۇماق، نۇر چاچماق، پارقىرىماق
يارۇن شەپەق
يارى △ [«ئەت»] يارىدەم، كۈچ
يارىچى △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم
يارىش △ [«ت ت د»] بەيگە، ئات بەيگىسى؛ رىقابەت
يارىغ △ [«چاس»] ساۋۇت ۋە دۇبۇلغا
يارىق I △ [«تون»] قورال، قورال ـ ياراغ
يارىق II △ [«تۇر»، «ت ت د»] دۇبۇلغا، يارىق (جەڭدە كىيىلىدىغان زەنجىرلىك ۋە تەڭگىلىك ساۋۇتنىڭ ھەر ئىككىسىگە ئىشلىتىلىدىغان ئورتاق ئىسىم)؛ كۆپە يارىق ـ زەنجىرلىك ساۋۇت؛ ساي يارىق ـ تۆمۈر ساۋۇت
يارىق III △ [«ئۇت»] قىرغاق
يارىلقا ـ △ [«تۇن»] ساقلىماق، ئامان قىلماق

يارىلماق △ [«ئال»] يېرىلماق، ئايرىلماق، پارچىلانماق، ئېچىلماق

يارىلىنچىغ △ پارچىلانغان، ئايرىلغان

يارىم △ [«ت ت د»] ① يېرىم: ئاملا يارىمى ــ ئالمىنىڭ يېرىمى؛ ② يېرىندا

يارىماق △ [«قوُج»] ئېچىلماق؛ پارقىرىماق، «يارۇماق» قا قاراڭ

يارىن I △ [«ماي»] تاغاق، [«ت ت د»] تاغاق سۆڭىكى

يارىن II △ [«ئىر»، «تۇر»، «قوُج»] كېچە، ئەتە، كەلگۈسى [«ق ب»] تاڭنا، ئاخىرەت

يارىنچىق △ [«ئال»] بۇزۇق، يامان، ياۋۇز

يارىنداق △ [«ت ت د»] قېيىش (ئۆچكە تېرىسىدىن تىلىنىدۇ)

ياز I [«تۇر»] ياز، باش باهار

ياز ـ II △ [«ماي»] ① خىلاپلىق قىلماق، گۇناھ قىلماق؛ ② ئېچىلماق، يېيىلماق

ياز III △ [«ق ب»] يەش (بۇيرۇق پېئىلى)

يازاق [«ت ت د»] ئوتلاق، يايلاق

يازلىن ـ بوشماق، يېشىلمەك

يازماق I △ [«تۇر»، «ت ت د»] ① يازماق: ئول ابتىك يازدى ــ ئۇ كىتاب يازدى؛ ② «يۆرمەك» كە قاراڭ

يازماق II [«ت ت د»، «تۇر»] ئازماق، يېڭىلمەك، خاتالاشماق

يازۇسۇز گۇناھسىز

يـازۇغ «يازۇق» قا قاراڭ

يازۇق I [«ت ت د»] يېشىك، يېشىكلىك: يـازۇق ئات — يېشىكلىك (باغلاقتىن يېشىلىپ كەتكەن) ئات

يازۇق II [«ت ت د»، «ق ب»] گۇناھ، سەۋەنلىك: ئوت تۆتۈنسىز بولماس، يىگىت يازۇقسۇز بولماس — ئوت تۆتۈنسىز بولماس، يىگىت سەۋەنسىز بولماس

يازۇقلاماق [«ت ت د»] ① جىنايەت ئۆتكۈزمەك؛ ② ئەيىبلىمەك، جازاغا تارتماق

يازۇقلۇغ [«ئال»، «تۇر»] گۇناھكار

يازى △ [«ت ت د»، «ئوت»] بوشلۇق، ئوچۇقچىلىق تۆزلەڭلىك

يازىغ △ [«ئىز»] ئاجىزلىغان، چارچىغان

يازىغچى △ [<ئوغ. «ت ت د»] يېزىقچى، خەتچى

يازىق △ [«موي»] گۇناھ، جىنايەت

يازىقلىغ △ گۇناھلىق

يازىم △ [«ت ت د»] كۆرپە، تۆشەك

يازىنچ △ [«تۇر»] گۇناھ

يازىنچسىز △ [«مايى»] دەخلىسىز

يازىنماق △ [«قۇج»] خاتالاشماق، گۇناھلىق ئىش قىلماق

ياس I [«ت ت د»] ① زىيان، زەرەر؛ ② ئۆلۈم، ھالاكەت

ياس II [«ئال»] «ياش» قا قاراڭ

ياس III [«تۇر»] شەپقەتلىك

ياس - IV «ياز II» گە قاراڭ

ياسا	[«ئۇت»] قانۇن
ياسادۇ	[«ئۇت»] خاس ئىسىم
ياساق	[«ت ھ» ① قانۇن؛ ② بىر خىل بېرىملىك (ئالۋان - ياساق، سېلىق قاتارلىقلارغا ئوخشاش)
ياستۇق	[«ئۇت»] ① بىر خىل تەڭگە پۇل؛ ② ئۇرچۇق؛ ③ مىقدار سۆز
ياسدۇق	«ياستۇق» قا قارالسۇن
ياس سۆڭۈك	[«ئال»] ئۇستىخان، سۆڭەك
ياسغاق	[«تۇر»] تۇز، تۇزلەك
ياسغاق	[«ت ت د»] ئاشتاختا، نانتاختا
ياسماق	[«ت تىب»] ئېرىتمەك
ياسۇق I	«ياشۇق» قا قارالسۇن
ياسۇق II	«يازۇق» قا قارالسۇن
ياسۇل I	[«ت ت د»] ياپىلاق
ياسۇل II	دۆڭ، ئەگرى
ياسۇماق	«ياشۇماق» قا قارالسۇن
ياسى △	[«ت ت د»] يېسى؛ ياپىلاق
ياسى تاش △	[«موي»] سىلىق تاش
ياسىچ △	[«ت ت د»] ئوق، ئوقيا ئوقىنىڭ يانپىلاق ۋە ئۇزۇنچاق ئۇچى
ياسىق △	[«ت ت د»] يا قېپى
ياسمۇق △	[«ت تىب»] تېرىدىق، يېسىمۇق
ياش I	[«ت ت د»] ئوتياش، كۆكتات
ياش II	[«ئۇت»] خاس ئىسىم

يا‌ش Ⅲ [«ئۇت»] ياش، كۆز يېشى

يا‌ش Ⅳ ياش: ياش ئەر ــ ياش ئادەم

يا‌ش Ⅴ [«تۇر»] زىيان، زەرەر

يا‌شارماق [«تۇر»] كۆكەرمەك، يېشىللاشماق

يا‌شاڭغۇ Ⅰ هاياتلىق، كائىنات، مەۋجۇدىيەت، ئالەم

يا‌شاغۇ Ⅱ [«ت ت د»] ياشايدىغان

يا‌شاماق [«تۇر»] ياشماق

يا‌شرۇ [«ماي»] يۇشۇرۇن؛ يوشۇرۇماق

يا‌شقان [«تۇر»] خاس ئىسسم

يا‌شقى △ [«ئو»] ياشانغان، قېرىغان

يا‌شلاغ ئۆمۈرلۈك، ياشانغان

يا‌شلاغ سىشلاغ△ [«ماي»] ياش قۇرامى

يا‌شلىغ Ⅰ △ [«ت ت د»] ① ياشانغان، قېرى: ياشلىغ ئەر ــ ياشانغان ئادەم؛ ② ياشاڭغىرايدىغان: ياشلىغ كۆز ــ ياشاڭغىرايدىغان كۆز

يا‌شلىغ Ⅱ △ [«ئال»] جانلىق

يا‌شماق [«تۇر»] ساقلانماق، سىڭمەك، مۆكۈنمەك، [«ت ت د»] يوشۇرۇنماق

يا‌شمۇق تېرىق

يا‌شنا ـ [«ت ت د»] نۇر چاچماق

يا‌شنات ـ [«ت ت د»] پارقىراتماق، نۇرلاندۇرماق

يا‌شناماق [«تۇر»] ياشماق

يا‌شومائىترى [«چاس»] خاس ئىسسم

يا‌شومايترى [«چاس»] خاس ئىسسم

ياشۇت [«ت ت د»] يۇشۇرۇن
ياشۇتماق [«تۇر»] نۇرلاندۇرماق، يورۇتماق
ياشۇرغان [«ت ت د»] يوشۇرىدىغان
ياشۇرماق ساقلىماق، [«ت ت د»] يوشۇرماق
ياشۇرۇقى △ [«تۇر»] ساقلانغان
ياشۇق نۇر، نۇرلۇق، يورۇق، يورۇقلۇق، پارلاق
ياشۇقسۇز [«ئال»] نۇرسىز
ياشۇماق نۇر چاچماق، پارىلدىماق
ياشىتماق △ [«ئۇت»] ساقلىماق
ياشىرلىغ △ [«ئۇت»] يوشۇرۇقلۇق
ياشىغ △ ياشاش
ياشىل △ [«ت ت د»، «تۇر»] يېشىل، كۆكۈلمەيدان
ياشىماق △ [«ئۇت»] ساقلانماق، مۆكۈنمەك
ياشىمۇق △ [«ت تىب»] «ياشىمۇق» قا قارالسۇن
ياشىن △ [«ت ت د»] چاقماق، چېقىن
ياغ I [«تۇر»] ياغ، ماي
ياغ - II [«تون»] يېقىنلاشماق، قاتناشماق
ياغ III [«تۇن»] دۇشمەن، ياۋ
ياغاق [«مان»] ياڭاق
ياغاماق قۇربانلىققا سۇنماق
ياغچىرت - △ ① كۆپەيتمەك؛ ② نەپرەتلەنمەك، ئۆچ كۆرمەك
ياغرۇ [«ت ت د»] يېقىن؛ ئۆپچۆرە، يېقىن ئەتراپ
ياغرۇقىنا △ [«ماي»] يېقىندىلا (يېڭىلا)
ياغرى I △ [«ئر»] ياپماق

يا‌غرى Ⅱ △ [«ت ت د»] بۇزۇلماق، يىرتىلماق، ئۇپراماق

يا‌غسنمش △ [«ماي»] يېپىنماق

يا‌غلىغ △ [«قۇج»] ياغلىق، مايلىق

يا‌غما [«ت ت د»، «ق ب»] ① تۆمكلەرنىڭ بىر قەبىلىسىنىڭ نامى؛ ② تىراز‌غا يېقىن بىر يېزىنىڭ نامى

يا‌غمۇر [«ت ت د»، «تۇر»] يامغۇر

يا‌غمۇرچىل △ [«ت ت د»] يامغۇر كۆپ ياغىدىغان

يا‌غۇت [«ت ت د»] يېقىنلاشتۇرماق

يا‌غۇتغان [«ت ت د»] يېقىنلاشتۇرىدىغان، يېقىن قىلىپ كۆرسىتىدىغان

يا‌غۇتماق [«ت ت د»] يېقىنلاشتۇرماق، يېقىنلاتماق، كەلتۈرمەك

يا‌غۇرۇ [«ش ت»] يېقىن، قىسقا

يا‌غۇق [«ماي»، «تۇر»] يېقىن

يا‌غۇقراق يېقىنراق

يا‌غۇماق يېقىنلاشماق

يا‌غى △ [«ت ت د»] يېغا، دۇشمەن

يا‌غىتغان △ [«ت ت د»] ① يا‌غدۇرىدىغان، يا‌غدۇرغۇچى؛ ② دۇشمەنلىك قىلىدىغان

يا‌غىتماق △ [«تۇر»] ياغدۇرماق؛ چاچماق

يا‌غىچى I △ [«تۇن»] قوماندان

يا‌غىچى Ⅱ △ ئاداۋەتچى، ئاداۋەتخور، دۇشمەنلەشكۈچى

يا‌غىد- △ دۇشمەن بولماق، دۇشمەنلەشمەك

يافدماق △ دۈشمەننى ئۆلتۈرمەك

ياغر I △ [«ت ت د»] يېغىر: ياغىرلىغ ئات ــ يېغىرى بار ئات

ياغر II △ [«ئو»] مۇرە، يەلكە

ياغز △ [«ماي»، «ت ت د»] قوڭۇر (قىزىل بىلەن قارا ئوتتۇرىسىدىكى بىر خىل رەڭ): ياغىز ئات ــ قوڭۇر ئات

ياغش △ [«ت ت د»] قۇربانلىق

ياغش ساچىغ△ [«ماي»] نەزىر - چىراغ

ياغشلىغ △ [«ئال»] قۇربانلىق

ياغشلىق △ [«تۇر»] قۇربانلىققا سۇنغان يەر

ياغقماق △ [«ت ت د»] دۈشمەنلەشمەك

ياغلا △ [«ت ت د»] «ياغقماق» قا قاراڭ

ياغلاداچى △ جەڭ قىلغۇچى، جەڭچى

ياغلاماق △ دۈشمەن بىلەن سوقۇشماق

ياغلماق △ خەۋەرسىز قالماق

ياغلىغ △ [«تۇر»] دۈشمەنلىك

ياغن △ «ياقىن» غا قاراڭ

يافا [«ت ت د»] ئاقتىكەن

يافشۇرماق [«تۇر»] يېپىشماق، يېقىنلاشماق

يافغۇ [«ت ت د»] ① ئاددىي خەلقتىن بولۇپ، خانادىن ئىككى دەرىجە تۆۋەن تۇرىدىغان كىشىگە بېرىلىدىغان ئۇنۋان؛ ② يافغۇ (بارسىغانغا يېقىن بىر شەھەرنىڭ نامى)

يافۇز [«ت ت د»] ياۋۇز، يامان

يافشغۇ △ [«ت ت د»] قىزىلقات

ياقا I [«موي»] تەزىيە كۈنى

ياقا II [«ئۇت»] ئىش ھەققى، ئىجارە بەدىلى

ياقا III ① تەرەپ، يان؛ ② چەت، ياقا، پاسىل، چېگرا

ياقاغا تۇت.. [«ت ھ»] ئىجارە ئالماق، ئىجارىگە ئالماق

ياقالا ـ [«قۇج»] ① پاسىل ئايرىماق؛ ② تاۋاپ قىلماق

ياقالاماق [«رۇ»] ئۆزگەرتمەك، رەتلىمەك، يولغا سالماق، «ياقالا ـ» غا قارالا

ياقان [«ئۇت»] خاس ئىسىم

ياقچىرتماق △ [«ئال»] چۈشەنمەك، قۇتراتماق، ئىلھام بەرمەك

ياقدۇرماق [«تۇر»] ياقتۇرماق

ياقرى △ [«ت ت د»] ياغ، ئىچ ماي، ماي

ياقرىقان I △ [«ت ت د»] مۇز ياغ، توك ياغ

ياقرىقان II △ [«ت ت د»] پىندىك چوكلۇقىدا مېڭىسى بولغان بىر خىل ئۆسۈملۈك

ياقسا «ياقشا» غا قارالا

ياقشا [< سان. «تۇر»] جىن، شەيتان

ياقشى △ [«ئۇت»] ياخشى

ياقشىچى △ باشقۇرغۇچى

ياقماق I [«تۇر»] ① خۇشال بارماق، ماس كەلمەك؛ ② يېقىنلاشماق

ياقماق II [«ت تب»] ياقماق، سۈرمەك

ياقۇ [«ت ت د»] يامغۇرلۇق

ياقۇد ياقۇت

ياقۇرماق [«ت ت د»] ئېغىر نەپەس ئالماق، دېمى سىقىلماق
ياقۇرۇ «ياغۇرۇ» غا قاراڭ
ياقس △ ① ياغلىق نەرسە؛ ② «ياغمش» قا قاراڭ
ياقمغ △ [«ت ت د»] مەلھەم، زىمات (ئىشىشق ۋە شۇنىڭغا ئوخشاش جاراھەتلەرگە يېقىش ئۈچۈن ئىشلىتىلىدىغان ماي دورا)
ياقىلماق △ [«تۇر»] يېقىنلاشماق، يېقىنلاشتۇرماق
ياقىن I [«ئال»، «ت ت د»] يېقىن
ياقىن II △ [«ئەت»] ھەقىقەت، ھەقىقىي
ياك I [«ت ت د»] ئەنسىزلىك، قېلىپ؛ [«ئال»] ئادەت، ئۇسۇل، نىزام؛ [«ت تىب»] ئۆلچەم، مىقدار، ھەجىم
ياك II [«تۇر»] يالتىراقلىق
ياك III [«ئۇت»] پىل
ياكا I [< ئوغ. «ت ت د»] ياقا، قىرغاق (ۋادىنىڭ ياقىسى، قىرغىقى)
ياكا II [«تۇر»] «ياك III» كە قاراڭ
ياكارماق [«تۇر»] يېگىلمەك
ياكالدۇرۇق [«ت ت د»] يامغۇرلۇق بۆك (يامغۇردىن ۋە شىۋىرغانىدىن ساقلىنىش ئۈچۈن يامغۇرلۇققا تىكىپ قويۇلغان كىگىز قالپاق)
ياكان I [«ت ت د»] ئاق باش قارغا
ياكان II [«ت ت د»] پىل
ياكراماق ئاشكارىلىماق، پاش قىلماق
ياكشاق I [«ت ت د»] ۋات ـ ۋات: ياكشاق ئەر ـ ۋات ـ ۋات ئادەم

يا‌ڭشاق II [«تۇر»] يېڭىلىش
يا‌ڭغاق يان، تەرەپ
يا‌ڭغۇر «يا‌ڭقۇ» غا قارا‌ڭ
يا‌ڭغۇرماق [«تۇر»] ئاۋاز چىقارماق، چاقىرماق
يا‌ڭقۇ [«ماي»] يا‌ڭراق ئەكس سادا؛ [«ت ت د»] يانغۇ (قايتقان ئاۋاز)؛ [«ئال»] ئاۋاز، ئۈن
يا‌ڭقۇروش [«تۇر»] سادا چىقىرىش، ئاۋاز پەيدا قىلىش
يا‌ڭقۇلۇغ [«ئال»] ئاۋاز چىقارغان
يا‌ڭقۇماق ئاۋاز يا‌ڭراتماق
يا‌ڭقىرماق △ [«تۇر»] ئەكس ئەتتۈرمەك
يا‌ڭلاغ [«ماي»] قىياپەتلىك
يا‌ڭلۇق [«ت ت د»] يېڭىلىش، خاتالىق
يا‌ڭلىغ △ [«ئال»، «ش ت»] ① بارلىققا كەلگەن؛ ۋۇجۇدقا كەلگەن؛ ② ئۆرپ – ئادەت
يا‌ڭلىق △ «يا‌ڭلۇق» قا قارا‌ڭ
يا‌ڭى I △ [«ماي»، «ت ت د»] يېڭى: يا‌ڭى نەڭ — يېڭى نەرسە؛ تازا
يا‌ڭى II △ كۈن
يا‌ڭىچۈن △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم
يا‌ڭىرتى △ [«تۇر»] باشتىن، يېڭىدىن
يا‌ڭىلا △ [«ت ت د»] يېڭىدىن، يېڭىباشتىن
يا‌ڭىلغان △ [«ت ت د»] يېڭىلىشىدىغان، ئادەتلىنىدىغان
يا‌ڭىلماق △ [«ئال»] يېڭىلىمەك، خاتالاشماق

ياڭلۇق △	«ياڭلۇق» قا قاراڭ
يال	[«ئۇت»] مائاش، ھەق
يالا	[«ت ت د»] يالا، تۆھمەت، بوھتان؛ گۇمان
يالاباچ	[«ئر»] ئەلچى
يالافار	[«ت ت د»] خاقانلىق ئەلچىلىرىگە بېرىلىدىغان نام
يالاڭۇز	[«ئال»] يالغۇز، «يالاڭۇس» قا قاراڭ
يالاڭۇس	«يالانسۇز» غا قاراڭ
يالاڭۇق	[«ئال»، «ق ب»] ئىنسان، ئادەم، ئىنسانىيەت
يالاماق I	[«ت ت د»] يالا چاپلىماق، تۆھمەت قىلماق
يالاماق II	يالىماق، «يالغاماق» قا قاراڭ
يالان	يالقۇن، «يالىن» غا قاراڭ
يالاۋاچ	[«ت ت د»، «ماي»، «تۇر»] ئەلچى، پەيغەمبەر
يالبىرغاق △	[«ئۇت»] يوپۇرماق، ۋەرەقە
يالپى △	[«ت ت د»] يالپاق، ياپىلاق
يالت	[«ت ت د»] تىك: يالت قايا ــ تىك قىيا
يالتراماق	يالتىرىماق، پارقىرىماق
يالتروق	«يالتىرىق» قا قاراڭ
يالتىرتماق △	[«ئال»] پارلاتماق، يورۇتماق، نۇرلاتىماق، يالتىراتماق، چاقناتماق
يالتىرىدماق △	«يالتىرتماق» قا قاراڭ
يالتىرماق △	[«تۇر»] يورۇق، نۇرلۇق؛ يورۇقلاتماق
يالتىرىق △	[«ئال»] يالتىراقلىق، نۇرلۇق
يالتىرىقلىغ △	[«ئال»] پارلاق، نۇرلۇق
يالتىرىماق △	[«تۇر»] پارلىماق، يالتىرىماق، نۇر چاچماق

يالتغا [«ت ت د»] زاكلىق، مەسخىرە
يال تۇرغان [«ت ھ»] يەر نامى
يالتۇرماق [«تۇت»] يەر نامى
يالتىرماق △ [«تۇر»] پارقىرىماق، نۇر چاچماق
يالچىتماق △ قوشۇلماق، قېتىلماق
يالچىق △ [«ق ب»] ئاي
يالدرۇق [«ت ت د»] يالتىراق
يالغا I [«ت ت د»] جىلغا
يالغا - II [«ت ت د»] «يالغاماق» قا قارالسۇن
يالغاماق [«تۇر»] يالىماق؛ سىيلىماق، سىپىماق
يالغۇ [<ئوغ. «ت ت د»] ئەخمەق
يالغىل △ [«ت ت د»] ئاق يايلىلىق
يالق - [«ت ت د»] زېرىكمەك
يالقاتماق [«تۇت»] باغلىماق، قوشماق
يالقاماق [«ئال»] «يالغاماق» قا قارالسۇن
يالقانتۇرماق ئالداتماق، ئالدىماق
يالقانماق ئالدانماق
يالقماق [«ئال»] توسقۇنلۇق قىلماق، توسماق
يالكۇ [«ت ت د»] گۈلەكگۈچ
يالكۇز [«تۇت»] «يالكۇس» قا قارالسۇن
يالكۇس [«ت ت د» يالغۇز
يالكۇق [«ت ت د»، «ق ب»] ① ئىنسان، ئىنسانىيەت، ئادەم؛ ② دېدەك
يالما [«ماي»، «ت ت د»، «كۈل»] يېپىنچا، يامغۇرلۇق

يالىغ I △ [ت ت د» ① قۇش تاجىسى؛ ② يال، ئاتنىڭ يالى

يالىغ II △ [«ت ت د» ئېگەرنىڭ ئالدى ۋە ئارقا قاشلىرى؛ ئۆڭكەۋنكى يالىغ ــ ئالدىنقى قاش؛ كەينكى يالىغ ــ كەينى قاش

يالىڭ △ [«ت ت د»، «تۇر»] يالىڭاچ

يالىڭۇز △ [«ئۇت»، «ئال»] يالغۇز

يالىڭۇق △ [«تۇر»] «يالىڭۇق» قا قاراڭ

يالىم △ [«ت ت د» تىمىڭ چوققا

يالىمان △ [«ت ت د» تۇشمۇ تۇشتىن قىلىنغان ھۇجۇم، باسقۇنچىلىق ھۇجۇمى

يالىن △ [«ئال»، «ت ت د» يالقۇن: ئوت يالىنى ــ ئوت يالقۇنى

يالىنا ـ △ [«چاس»] يانماق، كۆيمەك، كۆيدۈرمەك

يالىناماق △ [«تۇر»] ① يالقۇنلىماق، يانماق، كۆيمەك؛ ② تىلسىمەك، يالۋۇرماق، يېلىنماق

يالىنداق △ [«ت ت د» يالىڭاچ: يالىنداق ئەر ــ يالىڭاچ ئادەم

يالىنلاماق △ يالقۇنلىماق

يالىنلىغ △ [«تۇر»] يالقۇنلۇق، پارلاق

يام I [«ت ت د» خەس، ئەخلەت

يام II [<سان. «تۇر»] خاس ئىسىم

يامار [«ت ت د» دەريا نامى

ياماڭ [«ت ت د» يامان

يگرمی «يگرمه» گه قاراڭ

يگه‌نكه‌نت [«قوُج»] يه‌ر نامی

يگرمی [«توُر»] يگرمه

يلتوُروُق [«توُر»] زننه‌ت، زننه‌ت بوُيۇمی، بيڕه‌ش

يلڭوُق «يالڭوُق» قا قاراڭ

يمه «يه‌مه» گه قاراڭ

يۇلاق «ياۇلاق» قا قاراڭ

يۇلغوُ «يىۇلغوُ» غا قاراڭ

يوبال .. [«توُن»] ① قيينچيلق هېس قيلماق؛ ② ئوُ-
ۋال بولماق، زوُلوُم تارتماق

يوتوُز «يوُتوُز» غا قاراڭ

يود [«ئه‌ت»] يوقالماق

يودا I [«ئوُ»] نه‌يزه

يودا II [«توُر»] يوتا، پاچاقنيڭ يوُقری قسمی

يودماق [«توُر»] ئاخىرلاشماق

يودوُن [«توُر»] ئاجىزلاشتوُرماق، بوُزماق

يور- «يوٌر -» گه قاراڭ

يورا [«ق ب»] يوروُتوُپ، ئىزاهلاپ

يوراماق [«توُر»] چوٌشه‌ندوُرمه‌ك، ته‌بىر به‌رمه‌ك

يورتماق ماڭغوُزماق

يورتوُغ [«ت ت د»] ئوُروُش ۋاقتىلىرىدا خاقانىنى قوغداپ
ماڭغوُچی موُهاپىزه‌تچىلەر ياكى خاقانىنىڭ ئوٌزى
ېىلەن بىللە ئېلىپ يوٌرگه‌ن هه‌ربىر ئه‌سكه‌ر

يورچى I △ [«ت ت د»] ① يولباشلىغۇچى، يولچى؛ ② يول كۆرسەتمەك، رەھبەرلىك قىلماق

يورچى II [«كۆل»] گۆشلۈك سەي

يورغۇت [«ت تب»] قېتىق

يورغۇرت «يورغۇت» قا قارالسۇن

يورغۇرد [«ئۇ تب»] پىشلاق، «يورغۇت» قا قارالسۇن

يورلىغ △ [«تۇر»] ئەمر، يارلىق، بۇيرۇق

يورنچقا «يورۇنچقا» غا قارالسۇن

يورۇت - [«نىس»] ماڭغۇزماق

يورۇغ [«تۇر»] «يورىغ» قا قارالسۇن

يورۇنچقا [«ت تب»] بىرخىل ئۆسۈملۈك

يورىت- △ [«ماي»] ماڭغۇزماق، تارقاتماق

يورىتماق △ [«تۇر»] يۈرگۈزمەك، ئىشلەتمەك، ھەرىكەت قىلغۇزماق، «يورىت -» قا قارالسۇن

يورىغ △ [«ماي»] يۇرۇش - تۇرۇش، [«تۇر»] يول، ئۇسۇل، شەكىل

يورىغا △ [«ت ت د»] يورغا: يورىغا ئات ــ يورغا ئات

يورىق I △ [«ت ت د»] ماھىر، ئۇستا

يورىق II △ [«ت ت د»] ① يورۇق؛ ② خۇي - پەيىل، يۇرۇش - تۇرۇش، خۇلق، مىجەز، مۇئامىلە

يورىماق △ ماڭماق، يۈرمەك، يۇرۇش قىلماق، كەتمەك، ھەرىكەت قىلماق

يورىنچا △ [<ئوغ، «ت ت د»] بېدە

يورىنچغا △ [«ت ت د»] «يورىنچا» غا قارالسۇن

يوز - [«ت ت د»] كۆپلەپ ئاقماق

يوسمۇت [«ئۇت»] خاس ئىسىم

يوسۇن [«ئۇت»] نىزام، تۈزۈم، ئۇسۇل، قائىدە

يوسپاس [«قۇج»] خاس ئىسىم

يوغ I [«ت ت د»] نەزىر

يوغ II [«قوج»] يوق

يوغ III [«ئۇت»] ماتەم

يوغادماق «يوقاتماق» قا قارالسۇن

يوغاق [«ق ب»] بىرخىل قۇشنىڭ نامى

يوغچى △ [«كۆل»] تەزىيە بىلدۈرگۈچى

يوغدۇ [«ت ت د»] جوغدا (تۆگىنىڭ بۆكسىكى ئاستىدىكى ئۇزۇن يۇڭى)

يوغرۇ [«ت ت د»] تۆگىنىڭ ئۇزۇن يۇڭلىرى

يوغرى △ [«ت ت د»] قاچا

يوغسۇز كىرەكسىز، لازىم بولمايدىغان

يوغلا - [«تۇن»] دەپسەنە قىلماق، ئۆلۈم رەسىمىنى قىلماق

يوغلاماق [«ت ت د»] نەزىر قىلماق، «يوغلا -» غا قارالسۇن

يوغۇر - [«تۇن»] يۇقىرىلماق، ئاشماق، ھالقىماق، ئۆتمەك

يوغۇرت [«ت ت د»] «يورغۇت» قا قارالسۇن

يوغۇرتچا پىشلاقتەك، قېتىقتەك

يوغۇرقان I [«ت ت د»] يوتقان

يوغۇرقان II [«تۇر»] كىيىم

يوغۇرقان III قايغۇرماق، ھەسرەت چەكمەك

يوغۇرماق [«ت تب»] يۇغۇرماق، يۇمشاتماق؛ [«تۇر»] ئەپلەشمەك

يوغۇن [«تۇر»] يوغان، چوڭ، قېلىن

يوق I [«ت ت د»] يۇقىرى، ئېگىز، دۆڭ: يوق يىر — ئېگىز يەر، دۆڭ يەر

يوق II ① يوق؛ ② يوقسۇل، گاداي

يوقادماق [«ئال»] يوقاتماق؛ بۆلمەك

يوقارۇ [«ئال»] يۇقىرى

يوقاريوقلا يۇقىرىلىماق، ئۆرلىمەك

يوقاق [«ت ت د»] سۇ ھايۋىنى

يوقاقادىز △ [«ت تب»] قوۋزاقدارچىن

يوقايىلىنچقا △ [«ماي»] يۇپقا، نېپىز

يوقچا [«قۇج»] يوقتەك

يوق چىغاي يوقسۇل — نامرات

يوقسۇز بىكاردىن - بىكار

يوققىس △ [«تۇن»] يوقتىتش، يوقىلش

يوقلا - [«ئەت»] يۇقىرىلىماق، چىقماق

يوقلاماق [«ئۇت»] ① «يوقلا -» غا قارالسۇن؛ ② قارىماق، ئىزدىمەك

يوقلۇنماقسىز △ يوقالمىغان

يوقماق يۇكستىلمەك، ھۇزۇرلانماق

يوقۇرقانماق [«ئال»] قۇۋۇتتىدىن قالماق، ئاجىزلاشماق

يوگ [خان. «تۇر»] بۇددىزمدىكى بىر نەزەرىيە نامى

يوگا [«تۇر»] «يوگ» قا قارالسۇن

يوگالۇن [«تۇر»] خاس ئىسىم

يوگاتماق [«ت ت د»] چېقىشتۇرماق، چاقماق: ئول ئانى بەگكە يوگاتتى ــ ئۇ ئۇنى بەگكە چاقتى (چېقىشتۇردى)

يوگاغ [«ت ت د»] چېقىمچىلىق: ئانى يوگاغ يوگادى ــ ئۇنى خانغا چاقتى

يوگاماق [«تۇر»] تۆھمەت قىلماق، بوھتان چاپلىماق

يوگشۇر - [«كۆل»] تۆھمەت قىلماق، ئارىغا سوغۇقچىلىق سالماق

يوگلاغلىغ △ [«ئۇت»] «يوگلاقلىغ» قا قاراڭ

يوگلاقلىغ △ كېرەكلىك

يوگلاماق [«ئال»] ئىشلەتمەك، پايدىلانماق

يول [«ئال»] ① ساياھەت؛ ② شۆھرەت، نام - ئابروي

يولاق [«ت ت د»] ① چىغىر يول، يالغۇز ئايىغ يول؛ ② ئېرىق

يولاماق ① تاسادىپەن، تۇيۇقسىز؛ ② يول كۆرسەتمەك

يولان - [«ماي»] ئۆسمەك

يولچى △ [«تۇر»] رەھبەر، باشلامچى

يولدۇرغان [«ت تب»] بىرخىل ئۆسۈملۈك

يولسۇز [«ت ت د»] يولسىز، يولدىن ئازغان ئادەم

يولغىر △ [«ت ت د»] يېرىم يولدا ئۇچراشماق

يولقى △ [«ئال»] يولچى، يولۇچى، يولدىكى، يولغا چىقىقان كىشى

يوللۇغ [«تۇر»] قۇتلۇق، يوللۇق

يولۇغ [«ت ت د»] قۇربان بولماق

يولۇنماق [«تۇر»] يولدا بولغان، يولغا چىققان
يولىچ △ [«ت ت د»] تىۋىت
يومقى △ [«تۇر»] ھەممىسى، پۈتۈنلەي
يومۇردقا تۇخۇم
يومۇز قىسىق، چاترا، «يامىز» غا قارالسۇن
يونت [«قۇج»، «تۇر»] ئات؛ «يۇند» غا قارالسۇن
يونغاغ بوھتان، تۆھمەت
يونماق [«قۇج»] يارىلانماق، زىيانغا ئۇچرىماق
يونىندى △ [«ت ت د»]يونۇپ چىقىرىۋېتىلگەن نەرسە، قىرىندى
يۇباقۇلاق [<يابا. «ت ت د»] تىترەك، بەزگەك تىترىكى
يۇبىلا - △ [«ت ت د»] ئالدىماق
يۇت [«ت ت د»] جۇت، جۇدۇن، بوران - چاپقۇن
يۇتۇز خوتۇن، ئايال
يۇدرۇقلانماق [«ت ت د»] مۇشتۇمنى تۆگمەك
يۇدقى △ [«ت ت د»] قارامۇلۇق؛ كۆكۈلسىز
يۇدماق «يىقماق» قا قارالسۇن؛ سىلىماق، سۇركەلمەك
يۇدۇلماق باغلانماق
يۇدۇنماق پۈتتۈرمەك؛ ئاخىرلاشماق
يۇرباغ [«ت ت د»] ئىشنى كېچىكتۈرۈش، ئىشنى ئارقىغا سۈرەش
يۇرت [«تۇر»] دۆلەت، يۇرت
يۇرتۇغ [«ق ب»] مۇھاپىزەتچى قىسىم
يۇرچ [«ت ت د»] خوتۇنىنىڭ ئىنىسى (ئەرنىڭ قېيىن ئىنىسى)

يۇرۇن پۇرۇچ، يىرتىق، پارچە لاتا
يۇز - سۇ ئۈزمەك
يۇزرۇق [«ت ت د»] مۇشت
يۇزۇت [«ت ت د»] كېرەكسىز؛ پەسكەش، ئەبلەخ
يۇزۇغ [<كەن. «ت ت د»] پەسكەش، ئەبلەخ (بالىلارنى تىللىغاندا ئىپتىلىدىغان سۆز)
يۇش I [«ت ت د»] ياش
يۇش II [<ئوغ. «ت ت د»] قىستىلىش
يۇشۇل - [«ت ت د»] دومىلىماق
يۇشۇلغان [«ت ت د»] ئاقىدىغان
يۇغا [«ت ت د»] قاتلىما نان
يۇغاق [«ق ب»] غازنىڭ بىر خىلى
يۇغرۇش [«ت ت د»، «ق ب»] تۇركىلەردە ئاددىي خەلق ئىچىدىن چىقىپ ۋەزىرلىك دەرىجىسىگە كۆتۈرۈلگەن ئادەم، مەنسەپ نامى
يۇغرۇلماق [«ئال»] يۇغۇرۇلماق، ئارىلاشماق
يۇغرى △ [«ت ت د»] تەخسە
يۇغۇرغۇچ [«ت ت د»] نوغۇچ
يۇفغا [«ت ت د»] ئاسراندى ئوغۇل
يۇق - [«ت ھ»] ساقلىماق
يۇقا [«ت تب»] نېپىز، يۇپقا
يۇك [«ت ت د»] ① يۈك؛ ① پاختا
يۇكلا - [«ماي»] ئەرز قىلماق
يۇكلاقلىغ △ ئىشلىتىدىغان، قوللىنىدىغان

يۇڭلاماق I [«ت ت د»] قىرقماق، يۇك قىرقماق

يۇڭلاماق II ① يارىلانماق؛ ② پايدىلانماق، ئىشلەتمەك

يۇل I [«ت ت د»، «ق ب»] بۇلاق

يۇل II [«تۇر»] دەريا، كىچىك، ئېرىق

يول - III [«ئەت»] ① بۇلىماق، تالان - تاراج قىلماق؛ ② قوتۇلدۇرۇپ چىقارماق

يۇلا [«ت ت د»، «تۇر»] چىراغ، لامپا

يۇلات [«مان»] كۆلچەك، ئېرىق

يۇلار [«ت ت د»] نۇقتا، جۇلار

يۇلارلىغ △ [«ت ت د»] نوقتىسى بار

يۇلاغ I [«ئىك»] سېپىتقچىلىق

يۇلاغ II نۇر، چىراغ يورۇقى

يۇلاق [«ئال»] «يۇلاغ» قا قارىك

يۇلاماق ئالماق، يۇلماق، تارتىۋالماق

يۇلتۇز [«تۇر»] ① يۇلتۇز؛ ② مۆجىزە

يۇلتۇزچى △ [«قۇج»] ئاستىرونوم

يۇلتۇز كۆرۈم [«ماي»] مۇنەججىملىك

يۇلدۇز «يۇلتۇز» غا قارىك

يۇلغاق «يۇلاق» قا قارىك

يۇلغۇچى △ بۇلاڭچى

يۇلقا [«تۇر»] مەشئەل

يۇلماق [«تۇر»] ① يۇلماق، ئالماق؛ ② سودا، ئېلىم - بېرىم

پۇلۇپ ئال - [«ت ھ»] ① ساتىماق؛ ② پۇل تۆلەپ پاندۇرۇۋالماق

يۇلۇغ I [«ت ت د»، «ق ب»] پىدا (دىنىي تەتقىاد بويىچە، گۇناھلارنىڭ كاراپىتى ئۇچۇن بەرەر نەرسىنى قۇربان قىلماق)

يۇلۇغ II [«تۇر»] سودا ـ سەتتىق

يۇلۇغچى △ ① سەتتۇالىدىغان؛ ② بۇلاڭچى

يۇماق [«ت تب»] يۇيماق، تازىلىماق، پاكىزلىماق

يۇماق ساۋ يۇمشاق سۆز

يۇمشا ـ [«ئو»] ئەۋەتمەك

يۇمشاق [«ئۇت»، «ئال»] ① يۇمشاق؛ ② خاس ئىسىم

يۇمشاماق يۇمشىماق

يۇمغاق [«ت ت د»، «ت تب»، «ئۇت»] يۇمىلاق، دۇگىلەك (يۇمىلاق بولغان ھەرقانداق نەرسە)

يۇمغاقلاماق [«تۇر»] دۇگىلەكلەشتۇرمەك

يۇمغى △ [«ت ت د»] توپلانغان، كۆپ، ھەممە، ھەممىسى

يۇمقى △ [«ئال»] «يۇمغى ~ يۇمقى» غا قاراڭ

يۇمماق [«تۇر»] بېكىتمەك؛ تاقىماق، ئەتمەك

يۇمۇت ـ [«ت ت د»] يىغىلماق

يۇمۇر [«ت ت د»] ھايۋانلاردا بولىدىغان سوقۇر ئۇچەي

يۇمۇرتقا [«ت ت د»] «يومىۇردقا» غا قاراڭ

يۇمۇرقا [«ت تب»] «يومۇردقا» غا قاراڭ

يۇمۇرلا ـ [«ت ت د»] يىغماق، توپلىماق

يۇمۇرلانماق [<ئۇغ. «ت ت د»] توپلانماق

يۇمۇش [«تۇر»] خىزمەت، ئىش

يۇمۇشچى △ خىزمەتچى، ئىشچى

يۇمىت ـ △ [«ت ت د»] يىغماق؛ توپلانماق

يۇمىتغان △ [«ت ت د»] توپلىنىدىغان

يۇمىتماق △ [«ت ت د»] توپلانماق، جۇغلانماق، جەم بولماق: كىشى يۇمىتتى ـــ كىشىلەر توپلانـدى

يۇنت «يۇند» غا قاراڭ

يۇنچۇتماق [«ت ت د»] رەنجىتمەك، ئاغرىتماق، ئازار بەرمەك

يۇنچى △ [«ت ت د»] ① كۆچىدىن قالماق؛ ② يامانلاشماق

يۇنچىغ △ [«ت ت د»] ئوسال، يامان، ئەسكى

يۇند [«ت ت د»] ئات، يىلقا

يۇنداق [«ت ت د»] ئات تېزىكى

يۇندى △ [«ت ت د»] يۇنـدا

يۇنغۇق I [«ت ت د»] شۇلتا چىقىدىغان بىرخىل ئۆسۈملۈك، ئۇشلەڭ

يۇنغۇق II [«تۇر»] سەررەپ، مۇنچا

يۇنغۇلۇغ [«ئال»] يۇيۇقلۇق، پاكىز

يۇن قۇش [«ت ت د»] توز

يۇنكىئۇ [«تۇر»] چوڭ يۇلتۇزلاردىن بىرى

يۇنماق [«ت ت د»، «ئال»] يۇيمـاق، يۇيۇنماق

يۇئۇ شەربەت

يۇۋ [«ت ت د»] دۇگىلەتمەك

يۇۋماق [«ت ت د»] ياردەم قىلماق

يۇۋۇغ [«ت ت د»] سەل سۇلىـرى تاغدىـن يىـۇمىلىتىپ چۈشۈرگەن قورام تاش

يۇۋىل △ [«ت ت د»] يۇمشىماق، بوشماق

يۆپ يۆرۈك [«مـاي»] ئاپئاق
يۆتۈل [«تۈر»] يۆتەل
يۆر - ئىزاھلىماق
يۆرە [<ئوغ. «ت ت د»] چـۆرە، ئەتراپ (بىر نەرسـ
نىڭ چۆرىسى، ئەتراپى)
يۆرگەر - يۆگەلمەك
يۆرگەك [«ت ت د»] يۆگەك، پۈركەنجە
يۆرگەلمەك [«ئال»] يۆگەلمەك
يۆرگـەمەچ [«ت ت د»] ھېسسـىپ، قېرىدن ۋە ئۇچەينى ئىچىگە
تىقىپ، كاۋاپ قىلىپ ياكى پىشۇرۇپ يېيىلىدىغان
يېمەكلىك
يۆرگەمەك يۆگىمەك، باغلىمـاق
يۆرگەنچ [«ت ت د»] يۆگىمـەچ
يۆرگەنمەك يۆگەنمەك
يۆرگەئى [«ت تىب»] ھەشقىپىچەك
يۆرمەك [«تۈر»] ئىزاھلىماق، روشەنلەشتۈرمەك، [«ت ت د»]
يەشمەك
يۆرۈك [«ت ت د»] تەبىر: تۈش يۆرۈكى — چۈش تەبىرى
يۆرۈگ [«تۈر»، «ش ت»] ئىزاھات
يۆرۈگلۈگ [«تۈر»] ئىزاھلىق
يۆرۈك [«قۇج»] ئاق، ئوچۇق
يۆرۈلمەك [«تۈر»] يېشىلمەك
يۆكەرۈ «يۈگەرۈ» گە قارالسۇن
يۆكەسىرى [<سان] خاس ئىسىم
يۆكىمەك [«ئال»] ھايابجانلانماق

يۆگەرۈ [«تۈر»] «يۈگەرۈ» گە قاراڭ

يۆگۈرمەك [«ت تىب»] ① يۈگۈرمەك؛ ② ئاقماق

يۆلەسى تۇخشاش

يۆلەشتۈرۈگ [«تۈر»] تەڭداش، باراۋەر

يۆلەشتۈرمەك [«تۈر»] تەڭ قىلماق

يۆلەشمەك [«قۇج»] تۇخشىماق

يۆلەشى [«ماي»] «يۆلەسى» گە قاراڭ

يۆلەگۈ [«ت ت د»] يۆلەنچۈك، تىيەك

يۆلەلمەك [«ت ت د»] يۆلەنمەك

يۆلۈگۈ [«ماي»] تۇستىرا، پىچاق

يۆنتۈشمەك [«قۇج»] سوقۇشماق

يۈد [«ئەت»] يۈدۈمەك، كۆتۈرمەك

يۈدرۈك [«ت ت د»] (ئۇستىگە كىيىم ـ كېچەك ۋە باشقا نەرسىلەرنى تىزىپ قويىدىغان) لىمتاق، مەرەپ

يۈر ـ [«ت تىب»] پۈركىمەك؛ پۈۋدىمەك

يۈركەش ـ [«ت ت د»] پەيدا بولماق، كۆرۈلمەك

يۈركەن [«ت ت د»] يۆگىمەك

يۈرۈگلۈك [«ق ب»] يۈرۈپ تۇرغان، مېڭىپ تۇرغان

يۈز ـ سۇ ئۈزمەك

يۈزچى [«ئەت»] ئىككى يۈزلىمە

يۈزلۈگ [«ت ھ»] ① ئۇرۇق ـ تۇغقان؛ ② ئەزىز، مۇھتەرەم؛ ئابرويلۇق، داڭلىق ئادەم؛ ③ ئابرويلۇق، يۈزلۈك؛ ④ ئابروي

يۈزئۈر ـ [«ئەت»] يېقىنلاشماق، ياخشى نىيەتتە بولماق

يۈزۈك [«ت ت د»] ئۇزۈك (بارماقتا سىلىنىدىغان ئۈزۈك)

يۇشەك I [«ت ت د»] سلىق، تۆز

يۇشەك II [«ت ت د»] «ئۇشەك» گە قارالسۇن

يۇك [«ت ت د»] قۇشنىڭ پېيى

يۇكسەك [«ت ت د»] ① يۇكسەك، ئېگىز؛ ② ئويماق (يېڭنە ئىشى قىلغاندا ئىشلىتىدىغان)

يۇكمەك توپلىماق؛ جۇغلانما، توپلام

يۇكۇن - [«نېس»] يۇكۇنمەك؛ بويسۇنماق

يۇكۇنچ [<قىب. «ت ت د»] نامراز، ئىبادەت

يۇگ - [«ت ت د»] ① توپلىماق؛ ② ھوشنى يوقاتماق، ئايلىنىپ كەتمەك، ئېسىدىن كەتمەك

يۇگەرۇ [«ماي»] ① ئىلگىرى؛ ② ئۇشتىگە

يۇگدىك [«ق ب»] بىرخىل قۇشنىڭ نامى

يۇگۇر - [«تۇن»] ماڭماق؛ ئاقماق

يۇگۇرگەن [«ت ت د»] ① خەۋەرچى، پوچتىچى؛ ② يۇگۇرىدىغان، يۇگۇرۈك

يۇگۇرگۈن [«ت ت د»] تېرىقتا ئوخشاش قىزىل دانلىق بىرخىل ئۆسۈملۈك

يۇگۈن [«ش ت»] تۇگۈن

يۇلگۇ [«ت ت د»] ئۇستىرا، «يۇلۇگۇ» گە قارالسۇن

يۇمۇلگەن [«ت ت د»] يۇمۇلىنىدىغان

يۇنۇ [«ت تب»] شىرنە، شەربەت، «يۇنۇ» غا قارالسۇن

پىبا △ [«ئۇت»] ھەممىسى، پۈتۈنلەي، تامامەن

يىبۇن [«ت تىب»] قىزىل

يىپار △ [«ت ت د»، «ئال»] ئىپار

يىپارلىغى △ [«ت ت د»، «تۇر»] ئىپارلىق، پۇراقلىق

يىپكە [«تۇر»] يىپلىق

يىپكىن [«ت تىب»] بەنەپشە، سۆسۈن

يىپۇن [«ق ب»] يىپۇن (بىرخىل گۈل)، توق قىزىل رەڭ

يىپىن [«تۇر»] «يىپكىن» گە قاراڭ

يىت I △ [«قۇج»] «يىد» قا قاراڭ

يىت – II [«ت ھ»] يەتمەك، يېتىپ بارماق

يىت – III [«كۆل»] ئۆلمەك، يوقىماق، يوقىتىپ قويماق، يىتتۈرمەك

يىتەرۈ [«تۇر»] يېتەرلىك، يېتەرلىك مىقداردا

يىتەگۈ [«تۇر»] يەتتەيلەن، يەتتە كىشى

يىتتى ئىتتىك، كەسكىن

يىتتىرمەك [«ئال»] يوقاتماق، يىتتۈرمەك

يىتلىغ △ «يىدلىغ» قا قاراڭ

يىتلىن – △ [«ماي»، «چاس»] يوقاتماق، ئايرىلماق

يىتلىنتۈرمەك [«تۇر»] يوقالماق

يىتلىنماق △ ئېرىشمەك؛ كۆزدىن غايىب بولماق

يىتمەك [«ئال»] ① يېتىشمەك، ئېرىشمەك؛ يۈكسەلمەك؛ ② يىتمەك، يوقالماق

يىتمىش I [«ئوت»] يەتمىش

يىتمىش II [«ئوت»] خاس ئىسىم

يىتۈرمەك Ⅲ [«ئال»] قولدىن چىقارماق، يوقاتماق، يۇتتۈرمەك

يىتۈرمەك [«تۇر»] كۆپەيتمەك

يىتۈك [«ت ت د»] يىتكەن، يوقالغان

يىتى [«ئال»] ① يەتتە؛ ② كەسكىن

يىترۇ [«تۇر»] يېتەرلىك، يەتكۈچە

يىتىز [«تۇر»] يۇكسەك، كەڭ

يىتىق △ [«ئال»] سېسىق، سېسىق پۇراقلىق

يىتى قىنىغ تۆلۈك △ جەسۇر، زور، جاسارەتلىك

يىتىك [«ت ت د»] يېتۈك: يىتىك ئەر — قولىدىن ئىش كېلىدىغان ئادەم، ھەر ئىشقا يېتىشىدىغان، چېۋەر ئادەم

يىتكەن [«تۇر»]، «ق ب»] ① ئاي؛ ② يۇلتۇز

يىتكەلەمەك [«ت ت د»] ئىز ـ دېرىكىنى قىلماق

يىتىگ [«ت ت د»] ئىتتىك

يىتىگۈ «يىتەگۈ» گە قارالا

يىتىلمەك غايىب بولماق، يوقالماق

يىتىم [«ت ت د»] زىنغىر ئۇرۇقى

يىتىنچ ① يەتتىنچى؛ ② ئۇلاشماق، ئېرىشمەك

يىتىنچسىز [«مايى»] چەكسىز، يەتكۈسىز؛ ئۇلاشمىغان؛ ئېرىشمىگەن

يىت يىپار △ [«ئال»] ئىپار

يىچە يەنە، قايتىدىن، تەكرار

يىد △ [«قوچ»] پۇراق، ھىد؛ «يىت» قا قارالا

يىدرۇق △ [«تۇر»] مۇشت، مۇشتۇم

يىدلاش - △ [«ت ت د»] (ئۆزئارا) پۇراشماق

يىدلاغ △ پۇراقلىق، «يىدلىغ» قا قاراڭ

يىدلاماق △ [«تۇر»] پۇرىماق

يىدلىغ △ [«قوج»] پۇراقلىق

يىدمەك «يىتمەك» كە قاراڭ

يىدىغ △ [«ت تسب»] سېسىق، سېسىق پۇراقلىق؛ سېسىغان

يىدىماق△ [«تۇر»] سېسىق پۇراق چىقارماق

يىر I [«قوج»] يەر

يىر II مەملىكەت

يىر III [«تۇر»] شىمال

يىر IV △ [«ت ت د»] جىر، ناخشا، كۈي

يىر V [«ت ت د»] رەختىنىڭ بىر يۈزى

يىر - VI △ يىرىق، رەت قىلماق

يىرا - △ [«ت ت د»، «ق ب»] يىراقلاش، يىراقلاشتۇرماق

يىراتماق △ [«ت ت د»] «يىرا -» غا قاراڭ

يىراغۇ △ [«ت ت د»] چالغۇچى، سازەندە، ناخشىچى

يىراقلانماق △ [«ت ت د»] يىراق كۆرمەك، يىراق دەپ ھېسابلىماق

يىرايا △ [«تۇن»] سول (شىمال) تەرەپ؛ سولغا، شىمالغا

يىرتەبرەمەكى [«ئال»] تەۋرىمەك، زىلزىلىگە كەلمەك

يىرتچى [«تۇر»] يول باشلىغۇچى

يىرتۇنچۇ «يىرتىنچۇ» گە قاراڭ

يىرتىنچ [«تۇر»] «يىرتىنچۇ» گە قارالسۇن
يىرتىنچۇ [«ئال»] دۇنيا، ئالەم، يەر يۈزى
يىرتىنچۇلۇق [«ئال»] دۇنياۋى
يىرچۇ [«ت ت د»] قەبرە
يىرچى [«ئۇت»] يولچى، يول باشلىغۇچى
يىرچى سۈڭچى دېڭىزدا يول باشلىغۇچى
يىرچىلەمەك يول كۆرسەتمەك
يىردەكى [«قوج»] يەرددىكى
يىرسايۇ [«تۇن»] ھەربىر يەر
يىرسۇۇ [«تۇن»، «كۈل»] دۇنيا، جاھان؛ تەڭرى
يىرگۇ [«ت ت د] كىچىك، پاكار، پەس
يىرلا - △ [«ئىك»، «چاس»] «يىرلاماق» قا قارالسۇن
يىرلاماق △ [«ت ت د»] جىرلىماق، ناخشا ئېيتماق
يىرمەك I [«ت ت د] يىركەنمەك: ئەر ئاشىغ يىردى — ئادەم تاماقتىن يىركەندى
يىرمەك II [<ئوغ. «ت ت د»] ① تىللىماق، ھاقارەتلىمەك؛ يامانلاشماق؛ ② غەزەپلەنمەك؛ قىزىماق
يىرۇ - [«ماي»] بۇزماق، يىرماق
يىرۇ ئارتا بۇزماق
يىرۇك [«ت ت د»] ① يىرىق، دەز؛ ② كەمتۈك، پۇچۇق
يىرۇمەك [«ئال»، «تۇر»] بۇزۇلماق، چىرىمەك
يىرىك [«تۇر»] يىرىك، جارىھەت
يىرىكتان [«ئال»] يىرىك - قان
يىرىكلەمەك ① يىغلىماق، قايغۇرماق؛ ② سەسكەنمەك، يىرگىنمەك

يىرىكلىگ [«تۇر»] جاراھەتلىك، يىرىكلىق
يىرىل - [«ئەت»] ئەيىبلەنمەك
يىرىم △ [«ئۇت»، «ت‌ھ»] خاس ئىسىم
يىرتمەك [«تۇر»، «ئال»] ① قىزىماق؛ ② پارچىلىماق؛ ③ غەزەپلەنمەك، خاپا بولماق
يىرىنتۇرمەك ھاقارەت قىلماق
يىرىنچلىگ يامان، يىرگىنچلىك، بۇزۇق
يىرىنچۇلۇگ «يىرىنچلىگ» كە قارالسۇن
يىرىنچىك △ [«ئال»] ياۋۇز، يامان، يىرگىنچلىك
يىرىنگۇ - ھەسرەتلەنمەك، قايغۇرماق
يىريا △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم
يىز I [«ت ت د»] چىغ
يىز II [«تۇر»] ساپ؛ بىرىنچى
يىزمەك [«ت ت د»] قوشۇنىنىڭ ئالدىدا يۈرىدىغان چارلىغۇچى قىسىم، ئاۋانگارت ئەترەت
يىزىغ I △ [«ت ت د»] سىپ‌سىق
يىزىغ II △ [«ت ت د»]: يىزىغ ئوت — ئادىراسمان
يىس △ [«تۇن»] قارىغايلىق تاغ
يىش △ [«كۈل»] «يىس» قا قارالسۇن
يىشۇ [«تۇر»] ھەزرىتى ئەيسا
يىشىغ △ [«ت ت د»] قېيىش، تاسما؛ قېيىشتىن ئۆرۈلگەن ئارغامچا
يىغ I △ [«ئەت»] چەكلىمەك، توسماق

يىغ II △ [«تۇر»] پۇرسەت

يىغاچ I △ [«ت ت د»] ياغاچ

يىغاچ II △ [«تۇر»] يۇلتۇز نامى

يىغاچلىق △ [«ت ت د»] دەرەخلىك

يىغىرىل – △ [«ت ت د»] ① يامانلاشماق؛ ② تىترىمەك

يىغىلغان △ [«ت ت د»] يىغىلىدىغان

يىغىناق △ [«تۇر»] توپلىماق

يىق – △ [«ت ت د»] ئۆرۈلمەك، بۇرۇلماق، بۇزماق

يىقماق I △ [«ت ت د»] يىقىتماق

يىقماق II △ [«تۇر»] يىغماق، توپلىماق

يىقىلغان △ [«ت ت د»] يىقىلىدىغان

يىگ I [«ت ت د»، «تۇر»] «ياخشى» مەنىسىدىكى يارەمچى سۆز: بۇ ئات ئاندا يىگ — بۇ ئات ئۇنىڭدىن ياخشى

يىگ II [«ت ت د»، «ت تىب»] خام، پىشمىغان

يىگ III [«تۇر»] ياخشى كۆرمەك

يىگ IV [«ت ت د»] ئىغىزدۇرۇق

يىگەدىمەك غەلىبە قىلماق، يەڭمەك؛ يۇكسەلدۈرمەك

يىگەن I [«موي»] نەۋرە تۇغقان

يىگەن II [«واي»، «تۇر»] خاس ئىسىم

يىگدە [«ت ت د»] جىگدە

يىگرەك ياخشىراق

يىگنە يىگنە

يىگۇ يېمەك، يېيىلىدىغان ھەر خىل نەرسە

يىگى [«تۇر»] زىچ، قويۇق

يىگىتمەك [«تۇر»] جىنسنى قۇتۇلدۇرماق
يىگىدمەك [«ئۇت»] ئاشۇرماق
يىگىرمى [«تۇر»] يىگىرمە (سان)
يىك I [«ت ت د»] ماڭقا، پوتلا
يىك II [«ئال»] جاراھەت، يىرىك
يىڭاق △ [«ئال»] تەرەپ، نىشان
يىڭتەگۈ [«ت تب»] بۇرۇن كېسىلى
يىڭىل △ [«تۇر»] يەڭگىل، ئاسان
يىل I △ [«ت ھ»] يىل
يىل II [«ئال»] شامال، يەل
يىل - III چاپماق، ئۇچقاندەك ماڭماق
يىلبىمەك [«ئال»] يۈدىمەك، يەلپۈمەك
يىلپاغو △ باتۇر، قەھرىمان
يىلپاغۇ «يىلپاغو» غا قارالسۇن
يىلپى - يەلپۈمەك
يىلپىگ [«تۇر»] ① جىن، پەرى، شەيتان؛ ② كېسەللىك
يىلپىگۈ يەلپۈگۈچ
يىلتىراماق △ [«قوج»] پارىلدىماق، يالتىرىماق
يىلتىرمەك [«تۇر»، «قۇج»] پۈۋدىمەك؛ پۈۋدەتمەك
يىلخى △ [«قوج»] «يىلقى» غا قارالسۇن
يىلدىرىق [«ق ب»] چوڭ پىسا يۇلتۇزى
يىلدىز △ يىلتىز، ئاساس
يىلسىغ △ [«كۆل»] گۆللەنگەن، راۋاجلانغان
يىلغۇن △ [«ت ت د»] يۇلغۇن

يىلقى △ [«ت ھ»، «ئۇت»] ئۆي ھايۋانلىرى، ئات، يىلقا؛ پادا

يىلمەك I [«ت ت د»] ① يۇگۈرمەك، چاپماق؛ ② جېپىلماق

يىلمەك II [«تۇر»] ئاسماق

يىلۋى [«قوج»] سېھىر، سېھىرگەرلىك

يىلۋىلەمەك [«قوج»] سېھىرگەرلىك قىلماق، ئالدىماق

يىلىد ـ △ [«ت تب»] يىلىتماق، ئىسسىتماق

يىلىدماق △ [«ت تب»] «يىلىد ـ» قا قارالسۇن

يىلىغ △ [«ت ت د»] يىللىق، يىلمان، [«ت تب»] ئىسسىق؛ يىلىغ سۇ ـــ يىلمان سۇ؛ «ئىلىغ △» قا قارالسۇن

يىلىغ يۇمشاق △ [«ماي»] سىلىق ـ يۇمشاق

يىلىك [«ت ت د»] «ئىلىك» كە قارالسۇن

يىلىنچىغا I △ يىللىق

يىلىنچىغا II △ [«ت ت د»] لاۋزا، تەمسىز

يىلىنماق △ [«سۇ»] ئىسسىماق

يىلىنمەك يېپىشماق، چاپلاشماق

يىم [«تۇر»] يەم، يېمەكلىك

يىمە يەنە، تەكرار؛ «يەمە» گە قارالسۇن

يىمەتۇگەل تامامەن، پۈتۈنلەي

يىمكى [«قوج»] مۇقەددەس، بەختلىك قىلماق

يىمىرتغا △ [«ت ت د»] يۇمران

يىمىرماق [«تۇر»] پارچە ـ پارچە قىلماق

يىمىش I [«ئال»، «تۇر»] يېمىش، مېۋە

يىمىش II △ [«ئۇت»] خاس ئىسىم

يىمشلىك [«قوج»] يېمشلىك، باغ
يىن I [«ت ت د»] بەدەن
يىن II [«ئال»] تېزە
يىنە يەنە، تەكرار
يىنتەم [«ماي»] دائىم؛ [«تۇر»] مەخسۇس؛ تولۇق
يىنچكە «يىنچگە» گە قارالسۇن
يىنچكەلەنمەك [«ت ت د»] خۇشامەت قىلماق؛ بويسۇنماق
يىنچگە ئىنچىكە
يىنچۇ [«ت ت د»] ئۇنچە، [«ئال»] ئۇنچە ـ مەرۋايىت
يىنچۇرمەك [«ئال»] ھۇرمەت قىلماق، باش ئەگمەك
يىنچۇرۇ [«ماي»] تەزىم قىلماق، باش ئەگمەك، يېلىنماق، يالۇۇرماق
يىنچۇلۇگ [«تۇر»] ئۇنچىلىك، ئۇنچە بىلەن بېزەلگەن
يىند ـ [«ئەت»] ئىزدىمەك
يىنلىگ تېرىلىك
يىنى [«تۇر»] (بەدەن) ئەزا
يېنىك [«تۇر»] ئاسان، قولاي، يېنىك
يېۋەتمەك ياسىماق، بېزىمەك
يېۋەك [«تۇر»] يېمەكلىك
يېۋلغۇ △ «يېۋىلغۇ» غا قارالسۇن
يېۋماق △ ماختىماق
يېۋىتمەك «يېۋەتمەك» گە قارالسۇن
يېۋىك [«ئال»] «يېۋەك» گە قارالسۇن
يېۋىكلىگ [«ئال»] «تىزىكلىگ» گە قارالسۇن

يۈنگ [«ماي»] بېزەك، زىننەت

يۈنگ تىزىنگ [«ماي»] زىبۇ زىننەت

يۈنلغۇ △ [«ت تىب»] بىر خىل ياغاج

يۈنلماق △ [«تۈر»] مەدھىيە ئوقۇلماق، ماختالماق

يىتىگ ناھايىتى ياخشى

يىتىل [«ئال»] شامال، يەل

يىتىل تارت ـ سوغۇق تەگمەك، شامال تەگمەك

يىيىلماق «يايلىماق» قا قارا ك

ئاخىرقى سۆز

بۇ لۇغەتنى نەشرگە تەييارلاشنى قۇربان ۋەلى ئۈيغۇر تۈردى. «قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى لۇغىتى» نىڭ تۈزۈلۈشى ھەقىقىدە ئىزاھات» تىكى مەزمۇنلارنى ئوتتۇرىغا قويدى ۋە بېكىتتى.

شىنجاڭ داشۆ تىل فاكۇلتېتىدىن لېكتور ئابلىمىت ئەھەت «تۈركىي تىللار دىۋانى»، «قۇتادغۇ بىلىك»، «ئىدىقۇت مەھكىمىسى سۆزلۈكى»، «قەدىمكى ئۇيغۇر يازما يادىكارلىقلىرىدىن تاللانما» قاتارلىق ئەسەرلەردىكى قەدىمكى ئۇيغۇرچە سۆزلۈكلەرنى ۋە تەبىرنى ئاجرىتىپ كارتىلاشتۇرۇپ چىقتى. شىنجاڭ داشۆ تىل فاكۇلتېتىدىن لېكتور دىلدار مەمتىمىن ئۇنىڭدىن باشقا سۆزلۈكلەرنى ۋە تەبىرنى مۇشۇ لۇغەتتە كۆرسىتىلگەن ماتېرىيال مەنبەسى — لۇغەت ۋە سۆزلۈكلەردىن ئاجرىتىپ ۋە تەرجىمە قىلىپ كارتىلاشتۇرۇپ چىقتى. ئابلىمىت ئەھەت كارتىلاشتۇرۇلغان ھەممە سۆزلۈكنى مەزكۇر لۇغەتنىڭ تۈزۈلۈشى توغرىسىدىكى پرىنسىپلارغا ئاساسەن رەتلەپ، تۈرغۇزۇپ چىقىپ ئالتاۋۇت تەرتىپى بويىچە تىزىپ، لۇغەت قىلىپ تەييارلاپ چىقتى.

قۇربان ۋەلى مەزكۇر لۇغەتتىكى سۆزلۈكلەرنى ۋە ئۇنىڭ تەبىرنى تەھرىرلەپ، تەكشۈرۈپ بېكىتتى. سۆزلەرنىڭ تەبىرى جەھەتتە مۇھىم ئەمگەك سىڭدۈردى.

古代维吾尔语词典 （维吾尔文）

新疆维吾尔自治区少数民族古籍搜集整理出
版规划领导小组办公室编
责任编辑：贺加克

新疆青少年出版社出版 （乌鲁木齐市建设路九号）
新疆新华书店发行 新疆新华印刷二厂印刷
850×1168毫米 32开 7.5 印张
1989年1月第1版 1989年10月第1次印刷
印数：1——3,1000

ISBN7—5371—0348—8/Z·5 定价：6.00元